

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದ ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ದ್ವಿತೀಯ ಖಂಡ

ಅಧ್ಯಾಯ	ವಿಷಯ	ಪುಟ	ಅಧ್ಯಾಯ	ವಿಷಯ	ಪುಟ
ನವಮ ಸ್ಕಂಧ			ದಶಮ ಸ್ಕಂಧ (ಪೂರ್ವಾರ್ಧ)		
೧.	ವೈಷ್ಣವತ ಮನುವಿನ ಪುತ್ರ ಸುದ್ಯುಮ್ನರಾಜನ ಕಥೆ.....	1	೧.	ಭಗವಂತನು ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಸಂತ್ಕರಿಸಿದುದು, ಮುಂದೆ ದೇವಕಿಯರ ವಿವಾಹ ಮತ್ತು ಕಂಸನು ದೇವಕಿಯ ಆರು ಪುತ್ರರನ್ನು ವಧಿಸಿದುದು.....	103
೨.	ವೈಷ್ಣವ ಮುಂತಾದ ಮನುವಿನ ಐವರು ಪುತ್ರರ ವಂಶ.....	5	೨.	ಭಗವಂತನು ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದು, ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಗರ್ಭಸ್ತುತಿ.....	111
೩.	ಮಹರ್ಷಿ ಚ್ಯವನ ಮತ್ತು ಸುಕನೈಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಕರ್ಯಾತಿರಾಜನ ವಂಶವರ್ಣನೆ.....	8	೩.	ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಾಕಟ್ಯ.....	117
೪.	ನಾಭಾಗ ಮತ್ತು ಅಂಬರೀಷರ ಕಥೆ.....	11	೪.	ಕಂಸನ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಯೋಗಮಾಯೆಯು ಅಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನುಡಿದುದು.....	124
೫.	ದುರ್ಮಾಸುರು ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರಾದುದು.....	19	೫.	ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಜನ್ಮೋತ್ಸವ.....	129
೬.	ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶದ ವರ್ಣನೆ, ಮಾಂಧಾತಾ ಮತ್ತು ಸೌಭರಿ ಮುಷಿಯ ಕಥೆ.....	22	೬.	ಪೂತನೆಯ ಉದ್ಧಾರ.....	133
೭.	ತ್ರಿಶಂಕುರಾಜನ ಮತ್ತು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕಥೆ.....	27	೭.	ಶಕಟಾಸುರ ಭಂಜನ ಮತ್ತು ತೃಣಾವರ್ತನ ಉದ್ಧಾರ.....	138
೮.	ಸೂರನ ಚರಿತ್ರೆ.....	30	೮.	ನಾಮಕರಣ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಬಾಲಲೀಲೆಗಳು.....	143
೯.	ಭಗೀರಥನ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಗಂಗಾವತರಣ.....	34	೯.	ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಒರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಡಾಡಿದುದು.....	150
೧೦.	ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನ ಲೀಲಾವರ್ಣನೆಗಳು.....	39	೧೦.	ಯಮಕಾಚುರ್ಗನ ಉದ್ಧಾರ.....	153
೧೧.	ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನ ಉಳಿದ ಲೀಲೆಗಳ ವರ್ಣನೆ.....	47	೧೧.	ಗೋಕುಲದಿಂದ ವೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಹೋದುದು ಹಾಗೂ ವತ್ಸಾಸುರ ಮತ್ತು ಬಕಾಸುರರ ಉದ್ಧಾರ.....	159
೧೨.	ಉಳಿದ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ವಂಶದ ಅರಸರ ವರ್ಣನೆ.....	51	೧೨.	ಅಘಾಸುರನ ಉದ್ಧಾರ.....	166
೧೩.	ನಿಮಿರಾಜನ ವಂಶದ ವರ್ಣನೆ.....	52	೧೩.	ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮೋಹ ಮತ್ತು ಅದರ ನಿರಾಸ.....	172
೧೪.	ಚಂದ್ರವಂಶದ ವರ್ಣನೆ.....	55	೧೪.	ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮಾಡಿದ ಭಗವಂತನ ಸ್ತುತಿ.....	181
೧೫.	ಋಷೀಶ - ಜಮದಗ್ನಿ ಮತ್ತು ವರಕುರಾಮರ ಚರಿತ್ರೆ.....	60	೧೫.	ಭೇನುಕಾಸುರ ಉದ್ಧಾರ, ಕಾಲಿಯನಾಗನ ವಿಷದಿಂದ ಗೋವಾಲಕರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದುದು.....	191
೧೬.	ವರಕುರಾಮನಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಕೃತ್ತಿಯರ ಸಂಹಾರ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ವಂಶದ ಕಥೆ.....	85	೧೬.	ಕಾಲಿಯನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆಡೋರಿದುದು.....	197
೧೭.	ಕೃತ್ಯವೃದ್ಧ, ರಜ ಮೊದಲಾದ ರಾಜರ ವಂಶದ ವರ್ಣನೆ.....	89	೧೭.	ಕಾಲಿಯನು ಯಮುನೆಯ ಮಡುವಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣ, ದಾವಾನಲದಿಂದ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದುದು.....	206
೧೮.	ಯಯಾತಿಯ ಚರಿತ್ರೆ.....	70	೧೮.	ಪ್ರಲಂಬಾಸುರ ಉದ್ಧಾರ.....	209
೧೯.	ಯಯಾತಿಯ ಗೃಹತ್ಯಾಗ.....	76	೧೯.	ಗೋವುಗಳನ್ನು-ಗೋಪಾಲಕರನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಕಾಪಾಡಿದುದು.....	213
೨೦.	ಪುರುಷನ ವಂಶ, ರಾಜಾ ದುಷ್ಯಂತ ಮತ್ತು ಭರತನ ಚರಿತ್ರೆವರ್ಣನೆ.....	79	೨೦.	ವರ್ಷಾಋತು ಮತ್ತು ಶರದೃತುವಿನ ವರ್ಣನೆ.....	215
೨೧.	ಭರತವಂಶದ ವರ್ಣನೆ - ರಂತಿದೇವನ ಕಥೆ.....	83	೨೧.	ವೇಣುಗಿಡೆ.....	221
೨೨.	ಪಾಂಡು, ಕೌರವ ಮತ್ತು ಮಗಧದೇಶದ ರಾಜರ ವಂಶವರ್ಣನೆ.....	87	೨೨.	ಚೀರಹರಣ.....	228
೨೩.	ಪಾಂಡು, ಕೌರವ ಮತ್ತು ಮಗಧದೇಶದ ರಾಜರ ವಂಶವರ್ಣನೆ.....	82	೨೩.	ಯಜ್ಞಪತ್ನಿಯರ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ.....	230
೨೪.	ವಿದರ್ಭವಂಶದ ವರ್ಣನೆ.....	96			

ಅಧ್ಯಾಯ	ವಿಷಯ	ಪುಟ	ಅಧ್ಯಾಯ	ವಿಷಯ	ಪುಟ
೨೪.	ಇಂದ್ರನ ಯಜ್ಞ ನಿವಾರಣೆ.....	237	ದಶಮ ಸ್ಕಂಧ (ಉತ್ತರಾರ್ಧ)		
೨೫.	ತ್ರಿಕೃಷ್ಣನು ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತವನ್ನು ಎತ್ತಿದುದು.....	241	೫೦.	ಜರಾಸಂಧನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ - ದ್ವಾರಕಾವೆಟ್ಟುಗಾ ನಿರ್ಮಾಣ.....	365
೨೬.	ತ್ರಿಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಭಾವದ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಂದಗೋವರ್ಧನ ಮೊದಲಾದವರ ಚಿಹ್ನಾಸೆ.....	244	೫೧.	ಕಾಲಯವನನು ಭಿಕ್ಷುವಾದುದು - ಮುಳುಕುಂದನ ಕಥೆ.....	371
೨೭.	ಗೋವಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ.....	248	೫೨.	ದ್ವಾರಕಾಗಮನ - ಬಲರಾಮನ ವಿವಾಹ - ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದ ದ್ರಾಹ್ಮಣನ ಆಗಮನ.....	378
೨೮.	ತ್ರಿಕೃಷ್ಣನು ವರುಣರೋಷದಿಂದ ನಂದಗೋವರ್ಧನ ಬಡಿಸಿ ತಂದುದು.....	251	೫೩.	ರುಕ್ಮಿಣೀ ಕಲ್ಯಾಣ.....	383
೨೯.	ರಾಸಲೀಲೆಯ ಪ್ರಾರಂಭ.....	253	೫೪.	ಶಿಶುಪಾಲನ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಮತ್ತು ರುಕ್ಮಿಯ ಪರಾಜಯ - ತ್ರಿಕೃಷ್ಣ ರುಕ್ಮಿಣಿಯರ ವಿವಾಹ.....	389
೩೦.	ಗೋಪಿಯರ ವಿರಹವೇದನೆ.....	261	೫೫.	ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಜನ್ಮ - ಶಂಕರಾಸುರನ ವಧೆ.....	396
೩೧.	ಗೋಪಿಕಾಗೀತೆ.....	267	೫೬.	ಸ್ಯಮಂತಕಮಣಿಯ ಕಥೆ - ಜಾಂಬವತಿ ಮತ್ತು ಸತ್ಯ ಭಾಮೆಯರೊಡನೆ ತ್ರಿಕೃಷ್ಣನ ವಿವಾಹ.....	400
೩೨.	ಭಗವಂತನು ಪ್ರಕಟನಾಗಿ ಗೋಪಿಯರನ್ನು ಸಂತೈಸಿದುದು.....	271	೫೭.	ಶ್ಯಮಂತಕಮಣಿಯ ಹರಣ - ಶತಧನ್ವನ ವಧೆ - ಅಕ್ರೂರನನ್ನು ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡುದು.....	405
೩೩.	ಮಹಾರಾಸ ತ್ರೀಣಿ.....	274	೫೮.	ತ್ರಿಕೃಷ್ಣನ ಇತರ ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವಗಳು.....	409
೩೪.	ಸುದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಕಂಬುಚೂಡರ ಉದ್ಧಾರ.....	280	೫೯.	ನರಕಾಸುರನ ಸಂಹಾರ - ಶದಿನಾರು ಸಾವಿರದ ನೂರುಮಂದಿ ರಾಜಕನ್ಯೆಯರೊಡನೆ ತ್ರಿಕೃಷ್ಣನ ವಿವಾಹ.....	415
೩೫.	ಯುಗಳ ಗೀತೆ.....	283	೬೦.	ತ್ರಿಕೃಷ್ಣ-ರುಕ್ಮಿಣೀ-ಸಂವಾದ.....	422
೩೬.	ಅರಿಷ್ಟಾಸುರನ ಉದ್ಧಾರ, ಕಂಸನು ಅಕ್ರೂರನನ್ನು ವ್ರಜಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು.....	288	೬೧.	ಭಗವಂತನ ಸಂತತಿಯ ವರ್ಣನೆ - ಅನಿರುದ್ಧನ ವಿವಾಹ ರುಕ್ಮಿಯ ವಧೆ.....	430
೩೭.	ಕೀತಿ-ವ್ಯೋಮಾಸುರರ ಉದ್ಧಾರ, ವಾರದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಸ್ತುತಿ.....	292	೬೨.	ಉಷಾ - ಅನಿರುದ್ಧರ ಮಿಲನ.....	436
೩೮.	ಅಕ್ರೂರನ ವ್ರಜಯಾತ್ರೆ.....	296	೬೩.	ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಕೃಷ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಬಾಣಾಸುರನ ಯುದ್ಧ.....	439
೩೯.	ತ್ರಿಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರು ಮಥುರಾಗಮನ.....	303	೬೪.	ನೃಗರಾಜನ ಕಥೆ.....	445
೪೦.	ಅಕ್ರೂರನು ಮಾಡಿದ ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಕೃಷ್ಣನ ಸ್ತುತಿ.....	310	೬೫.	ಬಲರಾಮನು ವ್ರಜಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದುದು.....	449
೪೧.	ಮಥುರೆಗೆ ತ್ರಿಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರವೇಶ.....	313	೬೬.	ಪೌಂಡ್ರಕ ಮತ್ತು ಕಾಶಿರಾಜನ ಉದ್ಧಾರ.....	453
೪೨.	ಕುಬ್ಜೆಯ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ, ಧರ್ಮಭಂಗ, ಕಂಸನ ತಳಮ.....	319	೬೭.	ಬಲರಾಮನಿಂದ ದ್ವಿವಿವನ ಸಂಹಾರ.....	458
೪೩.	ಕುವಲಯಾಸುರ ಆನೆಯ ಉದ್ಧಾರ - ರಂಗಮಂಟಪ ಪ್ರವೇಶ.....	323	೬೮.	ಕೌರವರ ಮೇಲೆ ಬಲರಾಮನ ಕೋಪ ಮತ್ತು ಸಾಂಬನ ವಿವಾಹ.....	460
೪೪.	ಬಾಣಾಸುರ, ಮುಷ್ಣು ಮುಂತಾದ ಮಲ್ಲರ ಹಾಗೂ ಕಂಸನ ವಧೆ.....	328	೬೯.	ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದರು ಭಗವಂತನ ಗೃಹಸ್ಥ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದುದು.....	466
೪೫.	ಬಲರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರ ಉಪನಯನ ಮತ್ತು ಗುರುಕುಲ ಪ್ರವೇಶ.....	334	೭೦.	ತ್ರಿಕೃಷ್ಣನ ದಿನಚರ್ಯೆ ಮತ್ತು ಜರಾಸಂಧನ ಬಂದಿಗಳಾಗಿದ್ದ ರಾಜರ ರೂತನ ಆಗಮನ.....	471
೪೬.	ಉದ್ಯವನ ವ್ರಜಯಾತ್ರೆ.....	339	೭೧.	ತ್ರಿಕೃಷ್ಣನು ಇಂದ್ರವ್ರಸ್ಥಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದುದು.....	478
೪೭.	ಉದ್ಯವ-ಗೋಪಿಯರ ಮಾತುಕತೆ-ಭ್ರಮರಗೀತೆ.....	345	೭೨.	ಪಾಂಡವರಿಂದ ರಾಜಸೂಯ ಯಜ್ಞದ ಉಪಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಜರಾಸಂಧನ ಉದ್ಧಾರ.....	483
೪೮.	ಭಗವಂತನು ಕುಬ್ಜೆಯ ಮತ್ತು ಅಕ್ರೂರನ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋದುದು.....	356	೭೩.	ಜರಾಸಂಧನ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜರ ಬೀಳ್ಕೊಡಿಗೆ ತ್ರಿಕೃಷ್ಣನು ಭೀಮಾರ್ಜುನರೊಡನೆ ಇಂದ್ರವ್ರಸ್ಥಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದುದು.....	489
೪೯.	ಹೃನಾಪುರಕ್ಕೆ ಅಕ್ರೂರನ ಪ್ರಯಾಣ.....	361	೭೪.	ಭಗವಂತನ ಅಗ್ರಪೂಜೆ - ಶಿಶುಪಾಲವಧೆ.....	493

ಅಧ್ಯಾಯ	ವಿಷಯ	ಪುಟ	ಅಧ್ಯಾಯ	ವಿಷಯ	ಪುಟ
೭೫.	ರಾಜಸೂಯ ಯಜ್ಞದ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿ - ದುರ್ಯೋಧನನಿಗಾದ ಅವಮಾನ.....	498	೭.	ಅವಧೂತೋಪಾಖ್ಯಾನ ಪೃಥ್ವಿಯಿಂದ ಪಾರಿವಾಳದ ತನಕ ಎಂಟು ಗುರುಗಳ ಕಥೆ.....	634
೭೬.	ಶಾಲ್ವನೊಡನೆ ಯಾದವರ ಯುದ್ಧ.....	503	೮.	ಅವಧೂತೋಪಾಖ್ಯಾನ - ಹೆಬ್ಬಾವಿನಿಂದ ಹಿಂಗಳೆಯ ತನಕ ಒಂಭತ್ತು ಗುರುಗಳ ಕಥೆ.....	649
೭೭.	ಶಾಲ್ವನ ಸಂಹಾರ.....	506	೯.	ಅವಧೂತೋಪಾಖ್ಯಾನ - ಕುರರವತ್ಸಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಭೃಂಗದವರೆಗಿನ ಏಳು ಗುರುಗಳ ಕಥೆ.....	649
೭೮.	ದಂಕಪುತ್ರ-ಎದೂರಣ ಸಂಹಾರ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಲರಾಮನಿಂದ ಸೂತಪುರಾಣಿಕರ ವಧೆ.....	510	೧೦.	ಆರಾಧಾದ ಲೋಕ ಮತ್ತು ಪಾರಲೋಕಿಕವಾದ ಭೋಗಗಳ ನಿರೂಪಣೆ.....	654
೭೯.	ಬಲರಾಮನಿಂದ ಬಲ್ಬಲನ ಸಂಹಾರ - ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ.....	515	೧೧.	ಬದ್ಧ, ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಜನರ ಲಕ್ಷಣಗಳು.....	658
೮೦.	ತ್ರಿಶ್ಯುಷ್ಣನಿಂದ ಸುದಾಮನ ಸ್ವಾಗತ.....	518	೧೨.	ಸತ್ಯಗದ ಮಹಿಮೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ಕರ್ಮತ್ಯಾಗದ ವಿಧಾನ.....	665
೮೧.	ಸುದಾಮನಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ.....	523	೧೩.	ಹಂಪರೂಪದಿಂದ ಸನಕಾದಿಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶದ ವರ್ಣನೆ.....	669
೮೨.	ಬಲರಾಮ ಕೃಷ್ಣರು ಗೋವ-ಗೋಪಿಯರನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದುದು.....	528	೧೪.	ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಮಹಿಮೆ ಹಾಗೂ ಧ್ಯಾನವಿಧಿಯ ವರ್ಣನೆ.....	674
೮೩.	ತ್ರಿಶ್ಯುಷ್ಣನ ಪಟ್ಟರೆಯೊಡನೆ ದ್ರೌಪದಿಯ ಮಾತುಕತೆ.....	534	೧೫.	ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣ.....	680
೮೪.	ಮಸುರೇವನ ಯಜ್ಞೋಕ್ತವವು.....	540	೧೬.	ಭಗವಂತನ ವಿಭೂತಿಗಳ ವರ್ಣನೆ.....	684
೮೫.	ಭಗವಂತನು ಮಸುರೇವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು - ಗತಿಸೋದ ದೇವತೆಯ ಆರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತ್ರಿಶ್ಯುಷ್ಣನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಂದುದು.....	546	೧೭.	ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮದ ನಿರೂಪಣೆ.....	689
೮೬.	ಸುಭದ್ರಾಹರಣ - ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಶ್ಯುಷ್ಣನು ಮಿಥಿಲೆಯ ರಾಜನಾದ ಜನಕನ ಆರಮಣ್ಯಗೂ ಮತ್ತು ಶ್ರುತದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯೂ ದಿಕ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದು.....	555	೧೮.	ಪಾನವ್ರತ ಮತ್ತು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಧರ್ಮ.....	696
೮೭.	ವೇದಾಪ್ತತಿ.....	562	೧೯.	ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ಯಮ, ನಿಯಮ ಮುಂತಾದ ಸಾಧನೆಗಳ ವರ್ಣನೆ.....	701
೮೮.	ವೃಕಾಸುರನ ಕಥೆ.....	576	೨೦.	ಜ್ಞಾನದೋಗ, ಕರ್ಮದೋಗ, ಭಕ್ತಿಯೋಗ.....	706
೮೯.	ಬ್ರಗು ಮಹರ್ಷಿಯು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದುದು - ಭಗವಂತನು ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಾಲಕರನ್ನು ಮರಳಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟದ್ದು.....	581	೨೧.	ಗುಣ-ದೋಷ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ರಹಸ್ಯ.....	710
೯೦.	ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಶ್ಯುಷ್ಣನ ಲೀಲಾವಿಹಾರ ವರ್ಣನೆ.....	586	೨೨.	ತತ್ತ್ವಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ.....	717
ಏಕಾದಶ ಸ್ಕಂಧ			೨೩.	ಓರ್ವ ತಿಕ್ಕು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಇತಿಹಾಸ (ಭಟ್ಟಗೀತೆ).....	725
೧.	ಯದುಪಂತ್ಯ ನುಷ್ಕಗಳ ಕಾವ.....	587	೨೪.	ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ.....	733
೨.	ಮಸುರೇವನ ಬಳಿಗೆ ನಾರದರು ಬರುವುದು, ಅವರಿಗೆ ರಾಜಾ ನಿಮಿ ಹಾಗೂ ಒಂಭತ್ತು ಯೋಗೀಶ್ವರರ ಸಂವಾದವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದು.....	600	೨೫.	ಮೂರೂ ಗುಣವೃತ್ತಿಗಳ ನಿರೂಪಣೆ.....	736
೩.	ಮಾಯೆ, ಮಾಯೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಉಪಾಯ ಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ಕರ್ಮಯೋಗದ ನಿರೂಪಣೆ.....	608	೨೬.	ಪುರೂರವನ ವೈರಾಗ್ಯೋತ್ತಿ.....	740
೪.	ಭಗವಂತನ ಅವತಾರಗಳ ವರ್ಣನೆ.....	616	೨೭.	ಭಗವಂತನ ಘೋರಾ ವಿಧಾನ ವರ್ಣನೆ.....	745
೫.	ಭಕ್ತಹೀನ ಪುರುಷರ ಗತಿ ಮತ್ತು ಭಗವಂತನ ಘೋರಾವಿಧಾನದ ವರ್ಣನೆ.....	620	೨೮.	ಪರಮಾರ್ಥ ನಿರೂಪಣೆ.....	751
೬.	ದೇವತೆಗಳು ತ್ರಿಶ್ಯುಷ್ಣನನ್ನು ತನ್ನ ಪರಮವದ್ಯೆ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದುದು ; ಯಾದವರು ಪ್ರಧಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಉದ್ವೇಗವನ್ನು ತ್ರಿಶ್ಯುಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದುದು.....	627	೨೯.	ಭಾಗವತಧರ್ಮಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಮತ್ತು ಉದ್ವೇಗವನ್ನು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದುದು.....	758
			೩೦.	ಯದುಕುಲದ ಸಂಹಾರ.....	764
			೩೧.	ತ್ರಿಭಾಗವಂತನ ಸ್ವಧಾಮಗಮನ.....	770

ಅಧ್ಯಾಯ	ವಿಷಯ	ಪುಟ	ಅಧ್ಯಾಯ	ವಿಷಯ	ಪುಟ
ದ್ವಾದಶ ಸ್ಕಂಧ					
೧.	ಕಲಿಯುಗದ ರಾಜವಂಶಗಳ ವರ್ಣನೆ.....	775	೧೨.	ಭಾಗವತಧರ್ಮಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಮತ್ತು ಉದ್ಭವನು ಬದರಿಕಾತ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದುದು.....	830
೨.	ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ಯಮ, ನಿಯಮ ಮುಂತಾದ ಸಾಧನೆಗಳ ವರ್ಣನೆ.....	779	೧೩.	ಯದುಕುಲದ ಸಂಚಾರ.....	838
೩.	ಜ್ಞಾನಯೋಗ, ಕರ್ಮಯೋಗ, ಭಕ್ತಿಯೋಗ.....	783	ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಮಹಾಕವ್ಯ		
೪.	ಗುಣ-ದೋಷ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ರಹಸ್ಯ.....	790	೧.	ಪರಿಕ್ಷಿದ್ಧಾಜ ಮತ್ತು ವಕ್ರನಾಭರ ಸಮಾಗಮ, ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಮುನಿಯು ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನೂ ಮತ್ತು ವ್ರಜಭೂಮಿಯ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಿದುದು.....	841
೫.	ತತ್ತ್ವಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ.....	795	೨.	ಯಮುನಾ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಷ್ಠಪತ್ನಿಯರ ಸಂವಾದ, ಕರ್ಣನೋತ್ಪನ್ನದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವನು ಪ್ರಕಟವಾದುದು.....	848
೬.	ಓರ್ವ ತಿತಿಕ್ಕು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಇತಿಹಾಸ (ಭಕ್ತುಗೀತೆ).....	797	೩.	ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದ ಪರಂಪರೆ, ಮಹಾಕವ್ಯ- ಭಾಗವತಪ್ರವಣದಿಂದ ಭಗವದ್ಭಾವದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ.....	850
೭.	ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ.....	806	೪.	ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದ ಸ್ವರೂಪ, ಪ್ರಮಾಣ, ಶ್ರೋತೃಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರವಚನಕಾರರ ಲಕ್ಷಣ, ಪ್ರವಣವಿಧಿ ಮತ್ತು ಮಹಾಕವ್ಯ.....	857
೮.	ಮೂರೂ ಗುಣವೃತ್ತಿಗಳ ನಿರೂಪಣೆ.....	808			
೯.	ಪುರುಷರವನ ವೈರಾಗ್ಯೋತ್ಥಿ.....	816			
೧೦.	ಭಗವಂತನ ಪೂಜಾ ವಿಧಾನ ವರ್ಣನೆ.....	820			
೧೧.	ಪರಮಾರ್ಥ ನಿರೂಪಣೆ.....	825			

ಶ್ರೀ ಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ

ಯಂ ಪ್ರವೃತ್ತಮನುಜೇತಮಪೇತಕೃತ್ಯಂ ದ್ವೈಪಾಯನೋ ವಿರಹಕಾತರ ಅಜುಬಾಹ |

ಪುತ್ರೇತಿ ತನ್ಮಯತಯಾ ತರಪೋಽಭಿನೇದುಶ್ಚಂ ಸರ್ವಭೂತಹೃದಯಂ ಮುನಿಮಾನತೋಽಸ್ಮಿ || (೧-೨-೨)

ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಶ್ರೀ ಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಸಂಸಾರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಬಡುಗಡುಗೊಂದಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗಿದ್ದ, ಜ್ಞಾನ-ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿಗಳಾದ ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಗಳಾಗಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊಟುಬಟ್ಟಾಗ ತಂದೆಯಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಪುತ್ರವಿಯೋಗದಿಂದ ತಲ್ಲಣಿಸುತ್ತಾ ಓ ಪುತ್ರಾ! ಓ ಪುತ್ರಾ! ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವೃಕ್ಷಗಳೇ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಅವರ ಪರವಾಗಿ 'ಭೋ' ಎಂದು ಓಗುಟ್ಟವು. ಇಂತಹ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿ ಆತ್ಮರೂಪರಾಗಿರುವ ಗುರು ಶ್ರೀ ಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳಿಗೆ ನಾನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಯಃ ಸ್ವಾನುಭಾವಮಖಿಲತ್ರತಿಸಾರಮೇಕಮಧ್ಯಾತ್ಮದೀಪಮತಿತೀರ್ಷಣಾಂ ತಮೋಽಂಧಮ್ |

ಸಂಸಾರಿಕಾಂ ಕುಣಿಯಾಽಽಹ ಪುರಾಣಗುಚ್ಯಂ ತಂ ವ್ಯಾಕೂಲನುಮುಚುಕೂಮಿ ಗುರುಂ ಮುನೀನಾಮ್ || (೧-೨-೩)

ಈ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವು ಅತ್ಯಂತ ಗೋಪನೀಯ - ರಹಸ್ಯಾತ್ಮಕ ಪುರಾಣವಾಗಿದೆ. ಇದು ಭಗವತ್ ಸ್ವರೂಪದ ಅನುಭವ ಮಾಡಿಸುವಂತಹುದು ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ತ ವೇದಗಳ ಸಾರವಾಗಿದೆ. ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಘೋರ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಿಂದ ದಾಟಿ ಹೋಗಲು ಬಯಸುವ ಜನರಿಗಾಗಿ ಇದು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಒಂದು ಅದ್ವಿತೀಯ ದೀಪವಾಗಿದೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಅಂತಹವರ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆಕೋರಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮುನಿಗಳಿಗೂ, ಆಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಶುಕಮಹರ್ಷಿಗಳು ಇದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವರು. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಶರಣು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ.

ಸ್ವಯಂನಿಭೃತಚೇತಾಸ್ತದ್ ವೃದ್ಧಾಸ್ಯಭಾವೋಽಪ್ಯಚಿತರುಚಿಲೀಲಾಕೃಷ್ಣಾರಸ್ರದೀಯಮ್ |

ವೃತನುತ ಕೃಪಯಾ ಯಶ್ಚತ್ವದೀಪಂ ಪುರಾಣಂ ತಮಖಿಲವೃಜಿನಘ್ನಂ ವ್ಯಾಸನೂನುಂ ನತೋಽಸ್ಮಿ || (೧೨-೧೨-೬೮)

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಾನಂದದಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿದ್ದರು. ಈ ಅಖಂಡ ಅದ್ವೈತ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಅವರ ಭೇದ ದೃಷ್ಟಿಯು ಸರ್ವಥಾ ಹೊರಟುಹೋಗಿತ್ತು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಮುರಳೀಮನೋಹರ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನ ಮಧುರ, ಮಂಗಲಮಯ ಮನೋಹಾರಿಣಿ ಲೀಲೆಗಳು ಅವರ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಅವರು ಜಾತ್ರಿನ ಜ್ವಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ ಮಾಡಿ ಭಗವತ್ತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿತಗೊಳಿಸುವ ಈ ಮಹಾಪುರಾಣದ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡಿದರು. ಅಂತಹ ಸರ್ವವಾವಹಾರೀ ವ್ಯಾಸನಂದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

(ಶ್ರೀಭಗವಂತನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ತನ್ನ ಮುಖಾರವಿಂದಿಂದಲೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದುದು)

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಂ ನಾಮ ಪುರಾಣಂ ಲೋಕವಿಶ್ವತಮ್ |
ತೃಣಯಾಚ್ಯದ್ವಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಮಮ ಸಂತೋಷ ಕಾರಣಮ್

|| ೧ ||

ನಿತ್ಯಂ ಭಾಗವಂತ ಯಸ್ತು ಪುರಾಣಂ ಪಠತೇ ನರಃ |
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಂ ಭವೇತ್ಸ್ಯ ಕಪಿಲಾದಾಸಜಂ ಫಲಮ್

|| ೨ ||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಂ ಶ್ಲೋಕಪಾದಂ ವಾ ನಿತ್ಯಂ ಭಾಗವತೋದ್ಯಮಮ್ |
ಪಠತೇ ತೃಣಯಾದ್ಯಸ್ತು ಗೋರಹದ್ರಫಲಂ ಲಭೇತ್

|| ೩ ||

ಯಃ ಪಠೇತ್ ಪ್ರಯತೋ ನಿತ್ಯ ಶ್ಲೋಕಂ ಭಾಗವತಂ ಸುತ |
ಅಷ್ಟಾದಶ ಪುರಾಣಾನಾಂ ಫಲಮಾಪ್ನೋತಿ ಮಾನವಃ

|| ೪ ||

ನಿತ್ಯಂ ಮಮ ಕಥಾ ಯತ್ರ ತತ್ರ ತಿಷ್ಠಂತಿ ವೈಷ್ಣವಾಃ |
ಕಲಿಬಾಹ್ಯಾ ನರಾಶ್ಚೇ ವೈ ಯೇಽರ್ಚಯಂತಿ ಸದಾ ಮಮ

|| ೫ ||

ವೈಷ್ಣವಾನಾಂ ತು ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಯೇಽರ್ಚಯಂತಿ ಗೃಹೇ ನರಾಃ |
ಸರ್ವಪಾಪವಿನಿಮುಕ್ತಾ ಭವಂತಿ ಸುರವಂದಿತಾಃ

|| ೬ ||

ಯೇಽರ್ಚಯಂತಿ ಗೃಹೇ ನಿತ್ಯಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಭಾಗವತಂ ಕಲೌ |
ಅಸ್ಮ್ಯೊಟಯಂತಿ ವಲ್ಗಂತಿ ತೇಷಾಂ ಪ್ರೀತೋ ಭವಾಮ್ನಹಮ್

|| ೭ ||

ಯಾವದ್ವಿನಾಸಿ ಹೇ ಪುತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಭಾಗವತಂ ಗೃಹೇ |
ಶಾವತ್ ಪಿಬಂತಿ ಪಿತರಃ ಕ್ಷೀರಂ ಸರ್ಪಿರ್ಮಧೂದಕಮ್

|| ೮ ||

ಯಚ್ಛಂತಿ ವೈಷ್ಣವೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಭಾಗವತಂ ಹಿ ಯೇ |
ಕಲ್ಪಕೋಟಿಪತ್ರಾಣಿ ಮಮ ಲೋಕೇ ವಸಂತಿ ತೇ

|| ೯ ||

ಯೇಽರ್ಚಯಂತಿ ಸದಾ ಗೃಹೇ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಭಾಗವತಂ ನರಾಃ |
ಪ್ರೀತಾಸ್ತೇಶ್ಚ ವಿಬುಧಾ ಯಾವದಾಭೂತಸಂಪ್ಲವಮ್

|| ೧೦ ||

ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವೆಂಬ ಪುರಾಣ ರತ್ನವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. || ೧ || ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರದ ಪಠನಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಕಪಿಲಾಗೋಷವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಫಲ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. || ೨ || ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಿಂದ ಅರ್ಧ ಶ್ಲೋಕವನ್ನಾಗಲೀ ಒಂದು ಪಾದವನ್ನಾಗಲೀ ಓದುವವನು ಅಥವಾ ಕೇಳುವವನು ಸಾವಿರ ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವನು. || ೩ ||

ಎಲೈ ಪುತ್ರನೇ ! ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸಂಯಮದಿಂದ ಕೂಡಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವನ್ನು ಯಾವನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿದ ಫಲ ಸಿಕ್ಕುವುದು. || ೪ || ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನ ಕಛೆಯು ನಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನೇ ಮುಂತಾದ ನನ್ನ ಭಕ್ತ ಪಾರ್ಷ್ವದರು ಉಪಸ್ಥಿತರಾಗಿ ರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಾಗವತವನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯರು ಕಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ. || ೫ || ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕುರಿತ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯರು ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ವಂದಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. || ೬ || ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಲಿ ಪುರುಷನಿಗೆ ಹೆದರದೇ ಚಪ್ಪಾಳೆತಟ್ಟಿ ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸುವವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. || ೭ || ಪುತ್ರ ! ಮನುಷ್ಯನು ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ತನ್ನ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಅವನ ಪಿತೃಗಳು ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ ಜೇನು ಮತ್ತು ಸಿಹಿ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿ ರುವರು. || ೮ || ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಿಗೆ ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಸುಕೃತಿಗಳು ಸಾವಿರಾರು ಕೋಟಿ ಕಲ್ಪ ಕಾಲದವರೆಗೆ ವೈಕುಂಠಧಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವರು. || ೯ || ಸದಾ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪೂಜಿಸು ವವರು ಕಲ್ಪ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ದಂತೆಯೇ ಸರಿ. || ೧೦ || ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಏನು ಫಲ ? ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನಾಗಲೀ

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಂ ಶ್ಲೋಪಾದಂ ವಾ ವರಂ ಭಾಗವತಂ ಗೃಹೇ ।
ಏತೋಽಥ ಸಹಸ್ರೈಶ್ಚ ಕಮನ್ಯೈಃ ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಗ್ರಹೈಃ ॥ ೧೧ ॥

ನ ಯಸ್ಯ ತಿಷ್ಠತೇ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಗೃಹೇ ಭಾಗವತಂ ಕಲೌ ।
ನ ತಸ್ಯ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಃ ಯಾಮ್ಯಪಾಪಾಶ್ಚದಾಚನ ॥ ೧೨ ॥

ಕಥಂ ಸ ವೈಷ್ಣವೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಭಾಗವತಂ ಕಲೌ ।
ಗೃಹೇ ನ ತಿಷ್ಠತೇ ಯಸ್ಯ ಶ್ರುತಪಾದಧಿಕೋ ಹಿ ಸಃ ॥ ೧೩ ॥

ಸರ್ವಸ್ವೇನಾಪಿ ಲೋಕೇಶ ಕರ್ತವ್ಯಃ ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಗ್ರಹಃ ।
ವೈಷ್ಣವಾಸ್ತು ಸದಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ತುಷ್ಠ್ಯರ್ಥಂ ಮಮ ಪುತ್ರಕ ॥ ೧೪ ॥

ಯತ್ರ ಯತ್ರ ಭವೇತ್ ಪುಣ್ಯಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಭಾಗವತಂ ಕಲೌ ।
ತತ್ರ ತತ್ರ ಸದೈವಾಹಂ ಭವಾಮಿ ತ್ರಿವಿಧೈಃ ಸಹ ॥ ೧೫ ॥

ತತ್ರ ಸರ್ವಾಣಿ ತೀರ್ಥಾಣಿ ನದೀನದಸರಾಂಽಪಿ ಚ ।
ಯಚ್ಚಾಸ್ತಪ್ತಪುರಿ ನಿತ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಾಃ ಸರ್ವೇ ತಿಲೋಚ್ಚಯಾಃ ॥ ೧೬ ॥

ಶ್ರುತವ್ಯಂ ಮಮ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಹಿ ಯತೋಧರ್ಮಜಯಾರ್ಥಿನಾ ।
ಪಾಪಕಯಾರ್ಥ ಲೋಕೇಶಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿನಾ ॥ ೧೭ ॥

ತ್ರಿಮದ್ಭಾಗವತಂ ಪುಣ್ಯಮಾಯುರಾರೋಗ್ಯವರ್ಧನಮ್ ।
ಪಠನಾತ್ ಶ್ರವಣಾದ್ಭಾಸು ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೧೮ ॥

ನ ಪೃಣ್ವಂತಿ ನ ಹೃಷ್ಯಂತಿ ತ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಂ ಪಠಮ್ ।
ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಹಿ ಲೋಕೇಶ ತೇಷಾಂ ಸ್ವಾಮೀ ಸದಾ ಯಮಃ ॥ ೧೯ ॥

ನ ಗಚ್ಛತಿ ಯದಾ ಮರ್ತ್ಯಃ ಶ್ಲೋಕಂ ಭಾಗವತಂ ಸುತ ।
ವಿಕಾದಶ್ಯಾಂ ವಿಶೇಷೇಣ ನಾಸ್ತಿ ಪಾಪರಹಸ್ತಕಃ ॥ ೨೦ ॥

ಶ್ಲೋಕಂ ಭಾಗವತಂ ಚಾಪಿ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಂ ಪಾದಮೇವ ವಾ ।
ಲಿಖಿತಂ ತಿಷ್ಠತೇ ಯಸ್ಯ ಗೃಹೇ ತಸ್ಯ ಮಾಮೃತಮ್ ॥ ೨೧ ॥

ಸರ್ವಾಶ್ರಮಾಭಿಗಮನಂ ಸರ್ವತೀರ್ಥಾವಗಾಹನಮ್ ।
ನ ತಥಾ ಪಾವನಂ ನೃಣಾಂ ತ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಂ ಯಥಾ ॥ ೨೨ ॥

ಅಥವಾ ಒಂದು ಪಾದವನ್ನಾಗಲೀ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಉತ್ತಮವೇ ॥ ೧೧ ॥

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ
ಶಾಸ್ತ್ರ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ಯಮನ ಪಾತದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ
ಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ॥ ೧೨ ॥ ಯಾವನ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ತ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ
ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನನ್ನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನೆಂದು ಹೇಗೆ
ಕರೆಯಲಾದೀತು ? ಅವನು ಶೈವಚರಿಗಿಂತಲೂ ತುಂಬಾ
ಕೀಳುಮಟ್ಟದವನೇ ॥ ೧೩ ॥ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರನೇ! ಲೋಕೇಶ್ವರನಾದ
ಬ್ರಹ್ಮನೇ ! ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು
ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸಲು ಈ
ವಿಷ್ಣುಪರವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ॥ ೧೪ ॥
ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ಪವಿತ್ರವಾದ ಭಾಗವತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ
ಇರುವುದೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಾನು ದೇವತೆಗಳ ಸಹಿತನಾಗಿ ಸದಾ
ಇರುವೆನು ॥ ೧೫ ॥ ಈ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನದಿ-ನದೀ ಮತ್ತು ಸರೋವರ
ರೂಪವಾದ ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ಯಜ್ಞಗಳೂ,
ಅಯೋಧ್ಯಾ, ಮಥುರಾ, ಮಾಯಾ, ಕಾಶೀ, ಕಂಚೀ, ಅವಂತಿ,
ದ್ವಾರಾವತಿಗಳೆಂಬ ಸಪ್ತ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದಪುರಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ
ಪವಿತ್ರ ಪರ್ವತಗಳೂ ಸದಾ ವಾಸವಾಗಿರುತ್ತವೆ ॥ ೧೬ ॥

ಓ ಲೋಕೇಶ್ವರನೇ! ಯಶಸ್ಸು, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವಿಜಯಗಳನ್ನು
ಬಯಸುವವನು ಮತ್ತು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು ಪಾಪಕ್ಷಯ
ಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಈ ನನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ
ಕೇಳಬೇಕು ॥ ೧೭ ॥ ಈ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪುರಾಣವು ಆಯಸ್ಸು -
ಆರೋಗ್ಯಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು. ಇದನ್ನು ಪಾರಾಯಣ
ಮಾಡಿದರೆ ಅಥವಾ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದರೂ ಸಾಕು ; ಸಮಸ್ತ ಪಾಪ
ಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ ॥ ೧೮ ॥

ಓ ಲೋಕೇಶನೇ ! ಈ ಪರಮೋತ್ತಮವಾದ ತ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ
ವನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುವು
ದಿಲ್ಲವೋ - ಅವರು ಸದಾ ಯಮರಾಜನ ವಶದಲ್ಲೇ ಇರುವರು.
ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಮಾತು ಸತ್ಯ, ಸತ್ಯವಾದುದು ॥ ೧೯ ॥
ಪುತ್ರನೇ ! ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಎಲ್ಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು
ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಏಕಾದಶೀ ದಿನದಲ್ಲಿ ತ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವನ್ನು ಶ್ರವಣ
ಮಾಡಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೋ - ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡ
ಪಾಪಿಷ್ಠ ಬೇರಾವನೂ ಇಲ್ಲ ॥ ೨೦ ॥ ಯಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ
ತ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವಾಗಲೀ, ಶ್ಲೋಕದ
ಅರ್ಧಭಾಗವಾಗಲೀ, ಶ್ಲೋಕದ ಒಂದು ಪಾದವೇ ಆಗಲಿ
ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಯೋ ಆತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಸದಾ ವಾಸ
ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ॥ ೨೧ ॥ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ
ಯಾತ್ರ ಮಾಡುವುದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ
ಮಾಡುವುದಾಗಲೀ ತ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಷ್ಟು ಪವಿತ್ರಕರವಲ್ಲ ॥ ೨೨ ॥

ಯತ್ರ ಯತ್ರ ಚತುರ್ವಕ್ತ್ರ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಂ ಭವೇತ್ |
ಗಚ್ಛಾಮಿ ತತ್ರ ತತ್ರಾಹಂ ಗೌರ್ಯಥಾ ಸುತವತ್ಸಲಾ || ೨೩ ||

ಮತ್ಕಥಾವಾಚಕಂ ನಿತ್ಯಂ ಮತ್ಕಥಾಶ್ರವಣೇ ರತಮ್ |
ಮತ್ಕಥಾಪ್ರೀತಮನುಸಂ ಸಾಹಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾಮಿ ತಂ ನರಮ್ || ೨೪ ||

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಂ ಪುಣ್ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನೋತ್ತಿಷ್ಠತೇ ಹಿ ಯಃ |
ಸಾಂವತ್ಸರಂ ತಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಂ ವಿಲಯಂ ಯಾತಿ ಪುತ್ರಕ || ೨೫ ||

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಶ್ನುತ್ಯಾನ್ಯಾಭಿವಾದಸ್ಯಃ |
ಸಮ್ಯಗನುಯೇತ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭವೇತ್ ಪ್ರೀತಿರ್ಮಮಾತುಲಾ || ೨೬ ||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಾಗವತಂ ದೂರಾತ್ ಪ್ರಕ್ರಮೇತ್ಸಮ್ಯಖಂ ಹಿ ಯಃ |
ಪದೇ ಪದೇಽಪ್ಪಮೇಧಸ್ಯ ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯಸಂತಯಮ್ || ೨೭ ||

ಉಚ್ಛಾಯ ಪ್ರಣಮೇದ್ ಯೋ ವೈ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಂ ನರಃ |
ಧನಪುತ್ರಾಂಸ್ತಥಾ ದಾದಾನ್ ಭತ್ತಂ ಚ ಪ್ರದದಾಮ್ಯಹಮ್ || ೨೮ ||

ಮಹಾರಾಜೋಪಚಾರೈಶ್ಚ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಂ ಸುತ |
ತೃಣ್ಣಿತಿ ಯೇ ನರಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ತೇಷಾಂ ವತ್ಸೋ ಭವಾಮ್ಯಹಮ್ || ೨೯ ||

ಮಮೋತ್ಸವೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಂ ಪಠಮ್ |
ತೃಣ್ಣಿತಿ ಯೇ ನರಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಮ ಪ್ರೀತ್ಯೈ ಚ ಸುವ್ರತ || ೩೦ ||

ಮಾಲ್ಯಾಂಕರಣೈಃ ಪುಷ್ಪೈಃ ಧೂಪದೀಪೋಪಹಾರಣೈಃ |
ಮಣಿಹೃತೋ ಹೃದಂ ತೈಶ್ಚ ಸತ್ಸಂಸ್ಕಿಯಾ ಸತ್ಪರ್ತಿಯಥಾ || ೩೧ ||

ಚತುರ್ಮುಖನೇ ! ಕರುವಿನಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವುಳ್ಳ ಹಸುವು ಕರು ಹೋದಲ್ಲಿಗೆಲ್ಲ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಕಥೆಯು ಎಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೋಗುವೆನು || ೨೩ ||

ನನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವವನನ್ನು, ಅದನ್ನು ಕೇಳುವವರಲ್ಲೇ ಸದಾ ನಿರತನಾಗಿರುವವನನ್ನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಕಥೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವವನನ್ನು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ತ್ಯಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ || ೨೪ || ಪ್ರಿಯಪುತ್ರನೇ ಪರಮ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಯಾವನು ಭಕ್ತಿ-ಗೌರವ ಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲವೋ-ಅವನು ಒಂದು ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಫಲಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು || ೨೫ ||

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಎದುರುಗೊಂಡು ಎದ್ದು ನಿಂತು ನಮಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಗೌರವಿಸುವವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನಗೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ವ್ರಸನ್ನತ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ || ೨೬ || ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವನ್ನು ದೂರ ದಿಂದ ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಯಾವನು ನಗುಮುಖದಿಂದ ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವನೋ - ಅವನಿಡುವ ಪ್ರತಿ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಇದು ನಿಶ್ಚಿತ ; ಸಂದೇಹವೇ ಬೇಡ. ಎದ್ದು ನಿಂತು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ನಾನು ಹಣ-ಕಾಸು, ಮಡದಿ-ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆನು || ೨೭-೨೮ || ಎಲೈ ಪುತ್ರನೇ ! ಯಾವ ಮನುಷ್ಯರು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಉಪಚಾರಗಳೊಡನೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ವಶನಾಗಿ ಬಿಡುವೆನು || ೨೯ ||

ಎಲೈ ಉತ್ತಮವ್ರತಿಯೇ ! ಯಾರು ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲೂ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೋಸ್ಕರ ವಸ್ತ್ರ ಅಲಂಕಾರ, ಪುಷ್ಪ, ಧೂಪ, ದೀಪ-ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪಹಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಪರಮೋತ್ಸಮವಾದ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವನ್ನು ಭಕ್ತಿರೂಪಾರ್ವವಾಗಿ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ಅವರು ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಹೆಂಗಸು ತನ್ನ ಸಾಧುವಾದ ಪತಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ || ೩೦ - ೩೧ || *

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಮಹಾಪುರಾಣಮ್

ನವಮಃ ಸ್ಕಂಧಃ

ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿನ ಪುತ್ರ ಸುದ್ಯುಮ್ನರಾಜನ ಕಥೆ

ರಾಜೋವಾಚ

ಮಸ್ತುತರಾಗೆ ಸರ್ವಾಗೆ ತ್ವಯೋಕ್ತಾನಿ ಶ್ರುತಾನಿ ಮೇ |
ವೀರ್ಯೋಗ್ಯನಂತವೀರ್ಯಸ್ಯ ಹರೇಸ್ತುತ ಕೃತಾನಿ ಚ || ೧ ||

ಯೋಽಸೌ ಸತ್ಯವ್ರತೋ ನಾಮ ರಾಜರ್ಷಿರ್ದ್ರವಿಡೇಶ್ವರಃ |
ಜ್ಞಾನಂ ಯೋಽತೀತಕಲ್ಪಾಂತೇ ಲೇಭೇ ಪುರುಷೋವಯಾ || ೨ ||

ಸ ವೈ ವಿದುಷ್ಠಃ ಪುತ್ರೋ ಮನುರಾಸೀದಿತಿ ಶ್ರುತಮ್ |
ಚಕ್ಷುಸ್ತ ಸುತಾಶ್ಚೋಕ್ತಾ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಪ್ರಮುಖಾ ನೃಪಾಃ || ೩ ||

ತೇಷಾಂ ವಂಶಂ ಪೃಥಗ್ವೃಷ್ಟಂತ್ಯಾನುಚರಿತಾನಿ ಚ |
ಕೀರ್ತಯಸ್ವ ಮಹಾಭಾಗ ನಿತ್ಯಂ ಶುಕ್ರೋಪತಾಂ ಹಿ ನಃ || ೪ ||

ಯೇ ಭೂತಾ ಯೇ ಭವಿಷ್ಯಾಶ್ಚ ಭವಂತ್ಯದ್ವತನಾಶ್ಚ ಯೇ |
ತೇಷಾಂ ನಃ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತೀನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವದ ನಿತ್ರಮಾನ್ || ೫ ||

ಸೂತ ಉವಾಚ

ಏವಂ ಪರೀಕ್ಷಿತಾ ರಾಜ್ಞಾ ಸದಸಿ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಾಮ್ |
ಪೃಷ್ಠ ಪೋವಾಚ ಭಗವಾಽಽಽಽ ಪರಮಧರ್ಮವಿತ್ || ೬ ||

ಶ್ರೀಮತಃ ಉವಾಚ

ಶ್ರೂಯತಾಂ ಮಾನವೋ ವಂಶ ಪ್ರಾಚುರ್ಯೋಣ ಪರಯಶಃ |
ನ ಶಕ್ಯತೇ ವಿಸ್ತರತೋ ವಕ್ತುಂ ವರ್ಷಶತ್ಕರಮ್ || ೭ ||

ಪರಾವರೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಮಾತ್ಮಾಯಃ ಪುರುಷಃ ಪರಃ |
ಸ ವಿವಾಸೀದಿದಂ ವಿಶ್ವಂ ಕಲ್ಪಾಂತೇಽನ್ಯನ್ನ ಕಿಂಚನ || ೮ ||

ತಸ್ಯ ನಾಭೇಃ ಸಮಭವತ್ಪರ್ಮಣೋತೋ ಹಿರಣ್ಮಯಃ |
ತಸ್ಮಿನ್ನಾಚ್ಚೇ ಮಹಾರಾಜ ಸ್ವಯಂಭೂಶ್ಚಕುರಾಣನಃ || ೯ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತ ಮಹಾರಾಜನು ಕೇಳಿದನು - ಪೂಜ್ಯರೇ! ತಾವು ಇದುವರೆಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಮನ್ವಂತರಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಆನಂತವೀರ್ಯನಾದ, ಅಪ್ರಮೇಯನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಐತ್ವರ್ಯಪೂರ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಶ್ರವಣಿಸಿ ಧನ್ಯ ನಾಗಿರುವೆನು || ೧ || ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪಾಂತದಲ್ಲಿ ದ್ರವಿಡದೇಶದ ಅರಸನಾದ ರಾಜರ್ಷಿ ಸತ್ಯವ್ರತನು ಭಗವಂತನ ಸೇವೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನಪಡೆದು, ಅವನೇ ಈ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ವೈವಸ್ವತ ಮನು ವಾದನು ಎಂದು ನೀವು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ಮೊದಲಾದ ರಾಜಪುತ್ರರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದಿರಿ. || ೨-೩ || ದ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಈಗ ದಯಮಾಡಿ ಅವರ ವಂಶ ಮತ್ತು ವಂಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ತಾವು ವರ್ಣಿಸಿರಿ. ಮಹಾನುಭಾವರೇ! ನಮ್ಮ ಕೃದಯದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಕಾಲವೂ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಉತ್ಸುಕತೆ ಇದೆ. || ೪ || ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ಎಷ್ಟುಮಂದಿ ರಾಜರು ಆಗಿ ಹೋದರು? ಈಗ ಯಾವ ರಾಜರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಮುಂದೆ ಯಾರು-ಯಾರು ಆಗುವರು? ಆ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿಗಳಾದ ಪುರುಷರ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ. || ೫ ||

ಸೂತಪುರಾಣಿಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಶೌನಕಾದಿ ಯುಷ್ಕಿ ಗಳರಾ! ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಧರ್ಮದ ಪರಮ ಮರ್ಮಜ್ಞರಾದ, ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಇಂತು ಹೇಳಿಕೊಡಗಿದರು. || ೬ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಮನುವಂಶದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ವಿಷ್ಣುವಾಗಿ ವರ್ಣಸಲು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳೂ ಸಾಕಾಗ ಲಾರವು. || ೭ || ಪರಮಪುರುಷ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ಥೂಲ- ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲರ ಆತ್ಮನಾಗಿರುವನು. ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅವ ನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದನು. ಈ ವಿಶ್ವವು ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. || ೮ || ಮಹಾರಾಜಾ! ಅಂತಹ ಪರಮಪುರುಷನ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಕಮಲವೊಂದು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲೇ ಚತುರ್ಮುಖರಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಆವರ್ಧಿಸಿ ದರು. || ೯ ||

ಮರೀಚಿಮುನುಷ್ಯಃ ಜಙ್ಗಲೇ ತಸ್ಯಾಪಿ ಕೃತಃ |
ದಾಕ್ಷಾಯಿಣ್ಯಾಂ ತತೋಽದಿತ್ಯಾಂ ವಿವಶ್ವಾನಭವತ್ಸುತಃ || ೧೦ ||

ತತೋ ಮನುಃ ಶ್ರಾದ್ಧದೇವಃ ಸಂಜ್ಞಾಯಾಮಾಸ ಭಾರತ |
ಶ್ರದ್ಧಾಯಾಂ ಜನಯಾಮಾಸ ದಶ ಪುತ್ರಾನ್ ಆತ್ಮವಾನ್ || ೧೧ ||

ಇಕ್ಷ್ವಾಕುನೃಗಶರ್ಯಾತಿದಿವ್ಯದೃಷ್ಟರೂಪಕಾನ್ |
ನರಿಷ್ಯಂತಂ ವ್ಯಸದ್ಧಂ ಚ ನಭಗಂ ಚ ಕವಿಂ ವಿಭುಃ || ೧೨ ||

ಅಶ್ವಜಃ ಮನೋಃ ಪೂರ್ವಂ ಮನಿಷೋ ಭಗವಾನ್ನಿಲ |
ಮಿತ್ರಾವರುಣಯೋರಿಷ್ಟಿಂ ಪ್ರಜಾರ್ಥಮಕರೋತ್ಪ್ರಭುಃ || ೧೩ ||

ತತ್ರ ಶ್ರದ್ಧಾ ಮನೋಃ ಪಕ್ಷೀ ಹೋತಾರಂ ಸಮಯಾಚತ |
ದುಹಿತ್ರರ್ಥಮುಪಾಗಮ್ಯ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯ ಪಯೋವ್ರತಾ || ೧೪ ||

ಪ್ರೇಷಿತೋಽಧರ್ಮುಣಾ ಹೋತಾ ಧ್ಯಾಯಂತ್ಸು ಸಮಾಹಿತಃ |
ಹವಿಷ್ಯ ವ್ಯಚರತ್ತೇನ ವಪುಷ್ಕಾರಂ ಗೃಣನ್ ದ್ವಿಜಃ || ೧೫ ||

ಹೋತುಸ್ತದ್ ವ್ಯಭಿಚಾರೇಣ ಕನ್ಯೇಲಾ ನಾಮ ಸಾಭವತ್ |
ತಾಂ ವಿಲೋಕ್ಯ ಮನುಃ ಪ್ರಾಪ ಸಾತಿಹೃಷ್ಯಮನಾ ಗುರುಮ್ || ೧೬ ||

ಭಗವನ್ ಕಿಮಿದಂ ಜಾತಂ ಕರ್ಮ ವೋ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಾಮ್ |
ವಿಪರ್ಯಯಮಹೋ ಕಷ್ಟಂ ಮೈವಂ ಸ್ಯಾದ್ಭಕ್ತವಿಕ್ರಿಯಾ || ೧೭ ||

ಯೋಯಂ ಮಂತ್ರವಿದೋ ಯುಕ್ತಾಸ್ತವಸಾ ದಗ್ಧಕಲ್ಪಿಣಾಃ |
ಕುತಃ ಸಂಕಲ್ಪ ವೈಷಮ್ಯಮಸೃತಂ ವಿಬುಧೇಷ್ಟಿದ || ೧೮ ||

ತನ್ನಿತಮ್ನ ದಾಹಸ್ತಸ್ಯ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಸಿಹಾಮಹಃ |
ಹೋತುರ್ವ್ಯತಿಕ್ರಮಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಬಭಾಷೇ ರವಿನಂದನಮ್ || ೧೯ ||

ಏತಶ್ಚಂಕಲ್ಪವೈಷಮ್ಯಂ ಹೋತುಸ್ತೇ ವ್ಯಭಿಚಾರತಃ |
ತಥಾಪಿ ಸಾಧಯಿಷ್ಯೇ ತೇ ಸುಪ್ರಜಾಸ್ತು ಸ್ತೋಜಸಾ || ೨೦ ||

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮನ್ವಂತಿಂ ಮರೀಚಿ ಮತ್ತು ಮರೀಚಿಯ ಪುತ್ರ ಕೃತರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನೀ ದಕ್ಷಕುಮಾರೀ ಅದಿತಿ ಯಲ್ಲಿ ವಿವಸ್ವಂತನು (ಸೂರ್ಯನು) ಜನ್ಮತಾಳಿದನು. || ೧೦ || ವಿವಸ್ವಂತನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸಂಜ್ಞೆ ಎಂಬುವಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧದೇವ ಮನುವು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಶ್ರಾದ್ಧ ದೇವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲಿ - ಇಕ್ಷ್ವಾಕು, ವೃಗ, ಶರ್ಯಾತಿ, ರಿಷ್ಯ, ದೃಷ್ಯ, ಕರೂಪ, ನರಿಷ್ಯಂತ, ವ್ಯಸದ್ಧ, ನಭಗ ಮತ್ತು ಕವಿ ಎಂಬ ಹತ್ತು ಪುತ್ರರು ಉದಿಸಿದರು. || ೧೧-೧೨ ||

ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿಗೆ ಮೊದಲು ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸಮಯ ದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಮರ್ಥರಾದ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಮೃಷ್ಯರು ಸಂತಾನಪ್ರಾಪ್ತಿ ಗಾಗಿ ವೈವಸ್ವತಮನುವಿನಿಂದ ಮೈತ್ರಾವರುಣೇಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ದರು. || ೧೩ || ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಪಯೋವ್ರತಳಾಗಿದ್ದ (ಕೇವಲ ಹಾಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ) ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ಶ್ರದ್ಧಾದೇವಿಯು ಹೋತೃವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ತನಗೆ ಹೆಣ್ಣುಕುತುವು ಹುಟ್ಟು ವಂತೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. || ೧೪ || ಆಗ ಅರ್ಧಯುಗವಿನ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ಯಜ್ಞಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕಾದ ಸಮಯ ದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾದೇವಿಯು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸ್ವರಿಸಿ ಹೆಣ್ಣುಕುತುವಾಗ ಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ವಪುಷ್ಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಹವಿಷ್ಯನ್ನು ಹೋಮಮಾಡಿದನು. || ೧೫ || ಹೋತೃವು ಹೀಗೆ ವಿಪರೀತ ಕರ್ಮವಾಚರಿಸಿದಾಗ ಯಜ್ಞದ ಫಲವಾಗಿ ಪುತ್ರನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಲಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕನ್ಯೆಯು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿಗೆ ಅಚ್ಚೊಂದು ಸಂತೋಷವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಮೃಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು - || ೧೬ || ಪೂಜ್ಯರೇ! ನೀವಾದರೋ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಕರ್ಮವು ಈ ಪ್ರಕಾರ ವಿಪರೀತ ಫಲ ಕೊಡುವಂತಹುದು ಹೇಗಾ ಯಿತು? ಕಷ್ಟ! ಕಷ್ಟ! ಇದು ಬಹಳ ದುಃಖದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ವೈದಿಕ ಕರ್ಮದ ಫಲವಾದರೋ ಹೀಗೆ ವಿಪರೀತ ಎಂದಿಗೂ ಆಗಬಾರದು. || ೧೭ || ನಿಮ್ಮಗಳ ಮಂತ್ರಜ್ಞಾನವಾದರೋ ಪರಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ತಾವು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೂ ಆಗಿರುವಿರಿ. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾಪರೂ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿರಿ. ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳಿರುವಂತೆ (ದೇವತೆಗಳು ಕೊಟ್ಟ ವರವು ಸುಳ್ಳಾದಂತೆ) ನಿಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಫಲ ಹೇಗಾಯಿತು? || ೧೮ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ನಮ್ಮ ಮುಕ್ತಾಂತರಿರಾದ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಮೃಷ್ಯರು ರಾಜನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಹೋತೃವು ವಿಪರೀತ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ದ್ದನು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಇದರಿಂದ ಅವರು ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿಗೆ ಹೇಳಿದರು - || ೧೯ || ಮಹಾರಾಜನೇ! ನಿನ್ನ ಹೋತೃ ವಿನ ವಿಪರೀತ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪವು ಸಂಯಾಗಿ ನೆರವೇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಾನು ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಪುತ್ರನನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತೇನೆ. || ೨೦ ||

ಏವಂ ವ್ಯವಸಿತೋ ರಾಜನ್ ಭಗವಾನ್ ಮಹಾಯಶಾಃ |
ಆಸ್ತೌಷೀದಾಧಿಪುರುಷಮಿಲಾಯಾಃ ಪುಂಸ್ತ ಕಾಮ್ಯಯಾ
|| ೨೦ ||

ತಸ್ಮೈ ಕಾಮವರಂ ತುಷ್ಠೋ ಭಗವಾನ್ ಪುರೀಶ್ವರಃ |
ದದಾವಿಲಾಭವತ್ಸೇನ ಸುದ್ಯುಮ್ನಃ ಪುರುಷಪರ್ಷಭಃ
|| ೨೧ ||

ಸ ಏಕದಾ ಮಹಾರಾಜ ವಿಚರನ್ಮುಗಯಾಂ ವನೇ |
ವೃತಃ ಕಪಿಪಯಾಮಾತ್ಮೈರಕ್ತಮಾರುಹ್ಯ ಸ್ಕಂಧವಮ್
|| ೨೨ ||

ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ರುಚಿರಂ ಚಾಪಂ ಶರಾಂಶ್ಚ ಪರಮಾದ್ಭುತಾನ್ |
ದಂತಿಕೋಽನುಮೃಗಂ ನೀರೋ ಜಗಾಮ ದಿಶಮುತ್ಸರಾಮ್
|| ೨೩ ||

ಸ ಕುಮಾರೋ ವನಂ ಮೇರೋರಧಸ್ತಾತ್ಮನಿವೇಶ ಹ |
ಯತ್ರಾಸ್ತೇ ಭಗವಾನ್ ಪೂರ್ವೋ ರಮಮಾಣಃ ಸಹೋಮಯಾ
|| ೨೪ ||

ತಸ್ಮಿನ್ಮನಿಷ್ಠ ಏವಾಸೌ ಸುದ್ಯುಮ್ನಃ ಪರವೀರಹಾ |
ಅಪಶ್ಯತ್ ಸ್ತ್ರಿಯಮಾತ್ಮಾನಮಶ್ವಂ ಚ ವಡನಾಂ ನೃಪ
|| ೨೫ ||

ತಥಾ ತದನುಗಾಃ ಪರ್ವೇ ಆತ್ಮಲಿಂಗವಿಪರ್ಯಯಮ್ |
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಮನೋಽಭೂವನ್ವಿಕ್ಲಮಾಣಾಃ ಪರಸ್ಪರಮ್
|| ೨೬ ||

ರಾಜೋವಾಚ

ಕಥಮೇವಂಗುಣೋ ದೇಶಃ ಕೇನ ವಾ ಭಗವನ್ಮತಃ |
ಕ್ರತ್ವಮೇನಂ ಸಮಾಚಕ್ಷ್ಣ ಪರಂ ಕೌತೂಹಲಂ ಹಿ ನಃ
|| ೨೭ ||

ಶ್ರೀಕುಶ ಉವಾಚ

ಏಕದಾ ಗಿರಿತಂ ದ್ರಷ್ಟುಮ್ನುಷಯಸ್ತತ್ರ ಸುವ್ರತಾಃ |
ದಿಶೋ ವಿತಿಮಿರಾಭಾಸಾಃ ಕುರ್ವಂತು ಸಮುಪಾಗಮನ್
|| ೨೮ ||

ತಾನ್ವಿಶೋಕ್ಯಾಂಬಿಕಾ ದೇವೀ ವಿವಾಹಾ ವ್ರೀಡಿತಾ ಭೃತಮ್ |
ಘರ್ಷುರಂಕಾತ್ಸಮುತ್ಥಾಯ ನೀವೀಮಾಶ್ಚಪ ಪರ್ಯಧಾತ್
|| ೨೯ ||

ಋಷಯೋಽಪಿ ತಯೋರ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರಸಂಗಂ ರಮಮಾಣಯೋಃ |
ನಿವೃತ್ತಾಃ ಪ್ರಯಯುಸ್ತಸ್ಮಾನ್ ಪರನಾರಾಯಣಾಶ್ರಮಮ್
|| ೩೦ ||

ತದಿದಂ ಭಗವಾನಾಹ ಪ್ರಿಯಾಯಾಃ ಪ್ರಿಯಕಾಮ್ಯಯಾ |
ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಯಃ ಪ್ರವಿಶೇದೇತತ್ಸ ವೈ ಯೋಷಿದ್ವಪೇದಿತಿ
|| ೩೧ ||

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನೇ! ಪರಮ ಯತ್ಕುಗಣಾದ ಮಹಾತ್ಮಾ
ಮುಷ್ಯರು ಮನುವಿಗೆ ಹೀಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನಿತ್ತು ಇರಾ ಎಂಬ
ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಪುರುಷನನ್ನಾಗಿಸಲು ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಭಗವಾನ್
ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಮಾಡಿದನು. || ೨೦ || ಸರ್ವ ಶಕ್ತವಂತನಾದ
ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬೇಡಿದ ವರ
ವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದನು. ವರಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆ ಇರಾ ಕನ್ಯೆಯೇ
ಪುರುಷತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದು ಸುದ್ಯುಮ್ನನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ
ನಾದನು. || ೨೧ ||

ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಒಮ್ಮೆ ಸುದ್ಯುಮ್ನರಾಜನು ಸಿಂಧುದೇಶದ
ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಕೆಲವು ಮಂತ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೇಟೆಯಾಡಲು
ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದನು. || ೨೨ || ಸುಂದರವಾದ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ,
ಪರಮಾದ್ಭುತವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಕವಚವನ್ನೂ
ಧರಿಸಿದ್ದ ನೀರನಾದ ಸುದ್ಯುಮ್ನನು ಜಿಂಕೆಯೊಂದನ್ನು ಹಿಂಬಾ
ಲಿಸುತ್ತಾ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆಗೆ ಬಹುದೂರ ಹೋದನು. || ೨೩ ||
ಕೊನೆಗೆ ಸುದ್ಯುಮ್ನನು ಮೇರುಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಿನ ಒಂದು ವನ
ವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಾದ ಶಂಕರನು
ಪಾರ್ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. || ೨೪ || ಆ ವನವನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಲೇ ಪರಮವೀರನಾದ ಸುದ್ಯುಮ್ನನು ತಾನು
ಹೆಣ್ಣಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡನು. ಅವನ ಕುದುರೆಯೂ
ಹೆಣ್ಣುಕುದುರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. || ೨೫ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಜೊತೆಗೆ
ಅವನ ಅನುಚರರೆಲ್ಲರೂ ತಾವು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು
ಕಂಡರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಸ್ಪರ ಮುಖಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ
ಅವರೆಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಸರವಾಯಿತು. || ೨೬ ||

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನು ಕೇಳಿದನು - ಮಹಾಶ್ವರೇ! ಆ ಭೂ ಖಂಡ
ದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವಿಚಿತ್ರ ಗುಣ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಯಾರು ಅದನ್ನು
ಹಾಗಾಗಿಸಿದರು? ತಾವು ದಯಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ
ಉತ್ತರಿಸಿ. ಏಕೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಕುತೂಹಲ ಉಂಟಾಗಿದೆ. || ೨೭ ||

ಶ್ರೀಕುಶಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ!
ಒಮ್ಮೆ ವ್ರತನಿಷ್ಠರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸು
ನಿಂದ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಾ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನನ್ನು
ಸಂದರ್ಶಿಸಲು || ೨೮ || ಆ ಸಮಯ
ದಲ್ಲಿ ಶಂಕರನೊಡನೆ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಉಡುಗೆ
ಸಡಿಲಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಋಷಿಗಳು ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳವಾಗಿ
ನಾಚಿಕೊಂಡು ಒಡನೆಯೇ ಶಿವನ ತೊಡೆಯಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು
ಸೀರೆಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. || ೨೯ ||

ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀಶಂಕರನು ಗೌರಿಯೊಡನೆ ವಿಹರಿಸು
ತ್ತಿರುವನೆಂದು ನೋಡಿ ಒಡನೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನರ-
ನಾರಾಯಣಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸೇರಿದರು. || ೩೦ || ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ
ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನು ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಲು -
'ನಾನಲ್ಲದೆ ಯಾರೇ ಪುರುಷನೂ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸು
ವವನು ಹೆಣ್ಣಾಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. || ೩೧ ||

ತತ ಉದ್ಧೃಂ ವನಂ ತದ್ವೈ ಪುರುಷಾ ವರ್ಜಯಂತಿ ಹಿ |
ಸಾ ಚಾನುಚರಸಂಯುಕ್ತಾ ವಿಚಿತಾರ ವಸಾದ್ವನಮ್ |
|| ೩೩ ||

ಅಥ ತಾಮಾತ್ರಮಾಭ್ಯಾಕೇ ಚರಂತೀಂ ಪ್ರಮದೋತ್ತಮಾಮ್ |
ಸ್ವಿಭಿಃ ಪರಿವೃತಾಂ ವಿಕ್ಷ್ವ ಚಕಮೇ ಭಗವಾನ್ಪುಷ್ಪಾಃ |
|| ೩೪ ||

ಸಾಪಿ ತಂ ಚಕಮೇ ಸುಭ್ರೂಃ ಸೋಮರಾಜಸುತಂ ಪತಿಮ್ |
ಸ ತಸ್ಯಾಂ ವನಯಾಮಾಸ ಪುರೂರವಸಮಾಶ್ವಜಮ್ |
|| ೩೫ ||

ದಿನಂ ಸ್ವಿತ್ವಾನುಸ್ರಾಘಾಃ ಸುದ್ಯುಮ್ನೋ ಮಾನವೋ ಸ್ವತಃ |
ಸ್ಮಾರ ಸ್ಥುಲಾಚಾರ್ಯಾಂ ಮುಷ್ಯಮಿತಿ ತುಕ್ತುಮ್ |
|| ೩೬ ||

ಸ ತಸ್ಯ ತಾಂ ದತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕೃಪಯಾ ಭೃತಪೀಡಿತಃ |
ಸುದ್ಯುಮ್ನಸ್ಯಾತಯನ್ ಪುಂಶ್ಚ ಮುಪಾಧಾವತ ತಂಕರಮ್ |
|| ೩೭ ||

ತುಕ್ತಸ್ತಸ್ಯೈ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಜಮೇ ಪ್ರಿಯಮಾವಹನ್ |
ಸ್ಯಾಂ ಚ ವಾಚಮೃತಾಂ ಕುರ್ವನ್ನಿದಮಾಹ ವಿಕಾಂಶತೇ |
|| ೩೮ ||

ಮಾಸಂ ಪುಮಾನ್ ಭವಿತಾ ಮಾಸಂ ಸ್ತ್ರೀ ತವ ಗೋತ್ರಜಃ |
ಇತ್ತಂ ವ್ಯವಸ್ಥಯಾ ಕಾಮಂ ಸುದ್ಯುಮ್ನೋಽವಮ ಮೇದಿನೀಮ್ |
|| ೩೯ ||

ಆಚಾರ್ಯಾಃ ಸುಗ್ರಹಾತ್ಮಾಮಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಪುಂಶ್ಚ ವ್ಯವಸ್ಥಯಾ |
ಪಾಲಯಾಮಾಸ ಜಗತೀಂ ನಾಭ್ಯಸಂದನ್ ಸ್ಥತಂ ಪ್ರಜಾಃ |
|| ೪೦ ||

ತಸ್ಯೋತ್ಕಲೋ ಗಯೋ ರಾಜಸ್ಥಿಮಲಶ್ಚ ಸುತಾಸ್ತಯಃ |
ದಕ್ಷಿಣಾಪಥರಾಜಾನೋ ಬಭೂವುರ್ಭರ್ಮಾವತ್ಸರಾಃ |
|| ೪೧ ||

ತತಃ ಪರಿಣತೇ ಕಾಲೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಪತೀಃ ಪ್ರಭುಃ |
ಪುರೂರವಸ ಉತ್ಪಜ್ಯ ಗಾಂ ಪುತ್ರಾಯ ಗತೋ ವನಮ್ |
|| ೪೨ ||

ಪರಿಣತನೇ! ಅಂದಿನಿಂದ ಪುರುಷರಾರೂ ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಸುದ್ಯುಮ್ನನು ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದನಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಹೆಣ್ಣುಗಳಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಅನುಚರರೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ವನದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ವನಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. || ೩೩ ||

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿವಂಶವಾದ ಬುಧನು - ತನ್ನ ಆಶ್ರಮದ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವಿರತ್ನವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನವಳನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದನು. || ೩೪ || ಆ ಸುಂದರಿಯೂ ಚಂದ್ರಕುಮಾರ ಬುಧನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಳು. ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಬುಧನು ಅವಳ ಗರ್ಭದಿಂದ ಪುರೂರವ ಎಂಬ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆದನು. || ೩೫ || ಹೀಗೆ ಮನುಪುತ್ರನಾದ ಸುದ್ಯುಮ್ನನು ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕುಲವುರೋಹಿತರಾದ ಮುಷ್ಕರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದನೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. || ೩೬ ||

ಸುದ್ಯುಮ್ನನ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಷ್ಕರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಕನಿಕರ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವರು ಸುದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಪುನಃ ಪುರುಷನನ್ನಾಗಿಸಲು ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರು. || ೩೭ || ಪರಿಣತನೇ! ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನು ಮುಷ್ಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಅವರ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಮಾತನು ಸುಳ್ಳಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗಿಂದನು - || ೩೮ ||

ಮುಷ್ಕರೇ! ನಿಮ್ಮ ಈ ಯಜಮಾನನು (ಯಜಮಾನನು ಪುರೋಹಿತರ ಗೋತ್ರದವನೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ) ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಪುರುಷನಾಗಿರುವನು ಮತ್ತೊಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಾಗಿರುವನು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಸುದ್ಯುಮ್ನನು ಇಚ್ಛಾನ್ತುಸಾರವಾಗಿ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿ. || ೩೯ || ಹೀಗೆ ಮುಷ್ಕರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪೂರ್ವಕ ಬಯಸಿದ ಪುರುಷತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದು ಸುದ್ಯುಮ್ನನು ವೃಥಿವಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸತೊಡಗಿದನು. ಆದರೂ ಪ್ರಜೆ ಅವನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. || ೪೦ || ಅವನಿಗೆ ಉತ್ಕಲ, ಗಯ ಮತ್ತು ವಿಮಲ ಎಂಬ ಮೂವರು ಪುತ್ರರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ರಾಜೀಂದ್ರಾ! ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದ ರಾಜರಾದರು. || ೪೧ || ಅನೇಕ ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ನಗರದ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಸುದ್ಯುಮ್ನನು ವೃದ್ಧನಾದಾಗ ತನ್ನ ಪುತ್ರ ಪುರೂರವನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿ, ತಾನು ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ತೆರಳಿದನು. || ೪೨ ||

ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು || ೧ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಯ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮೆ ಸ್ಕಂಧೇ
ಇಲೋಪಾಯಾಸೇ ಪ್ರಥಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧ ||

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಪೃಷಠ ಮುಂತಾದ ಮನುವಿನ ಐವರು ಪುತ್ರರ ವಂಶ

ಶ್ರೀಕುಲ ಉವಾಚ

ಏವಂ ಗತೇಽಥ ಸುದ್ಯುಮ್ನೇ ಮನುವೈವಮ್ನುಃ ಸುತೇ |
ಪುತ್ರಕಾಮಸ್ತಪ್ಯೇಪೇ ಯುಮುನಾಯಾಂ ಶತಂ ಸಮಾಃ

|| ೧ ||

ತತೋಽಯಜಙ್ಗನುದೇವಮಪ್ಯಾರ್ಥಂ ಹರಿಂ ಪ್ರಭುಮ್ |
ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಪೂರ್ವಜಾನ್ಪುತ್ರಾಲ್ಲೇಭೇ ಸ್ವಸದೃಶಾನ್ ದತ

|| ೨ ||

ಪೃಷಠಸ್ತು ಮನೋಃ ಪುತ್ರೋ ಗೋಪಾಲೋ ಗುರುಣಾ ಕೃತಃ |
ಪಾಲಯಾಮಾಸ ಗಾ ಯತೋ ರಾತ್ಯಾಂ ವೀರಾಸನವ್ರತಃ

|| ೩ ||

ಏಕದಾ ಪ್ರಾವಿತದ್ಗೋಷಂ ಶಾರ್ದೂಲೋ ನಿಶಿ ವರ್ಷತಿ |
ತಯಾಸಾ ಗಾವ ಉತ್ಥಾಯ ಭೀತಾಸ್ತಾ ಬಭ್ರಮುರ್ವರ್ಜೇ

|| ೪ ||

ಏಕಾಂ ಜಗ್ರಾಹ ಬಲವಾನ್ ಸಾ ಚಕ್ರೋಶ ಭಯಾಕುರಾ |
ತಸ್ಯಾಸ್ತತ್ಕಂದಿತಂ ಕ್ರುತ್ವಾ ಪೃಷಠೋಽಭಿಮಾರ ಹ

|| ೫ ||

ಖಡ್ಗಮಾದಾಯ ತರಸಾ ಪ್ರಲೀನೋದುಗಣೇ ನಿಶಿ |
ಅಜಾನನ್ನಹನದ್ಭ್ರೂಃ ಶಿಶು ಶಾರ್ದೂಲಹಂಕಯಾ

|| ೬ ||

ವ್ಯಾಘ್ರೋಽಪಿ ವೃಕ್ಷತ್ರವಗೋ ನಿಷ್ಠಿಶಾಗ್ರಾಹಸ್ತಪಃ |
ನಿಶ್ಚಕ್ರಾದು ಭೃತಂ ಭೀತೋ ರಕ್ತಂ ಪಥಿ ಸಮುತ್ಪ್ರಜನ್

|| ೭ ||

ಮನ್ಯಮಾನೋ ಹತಂ ವ್ಯಾಘ್ರಂ ಪೃಷಠಃ ಪರವೀರಹಾ |
ಅದ್ರಾಕ್ಷೀತ್ ಸ್ವಹತಾಂ ಬಭ್ರುಂ ವೃಷ್ಣಾಯಾಂ ನಿಶಿ ದುಃಖಿತಃ

|| ೮ ||

ತಂ ತಪಾಪ ಕುಲಾಚಾರ್ಯಃ ಕೃತಾಗ್ರಸಮಕಾಮತಃ |
ನ ಕ್ಷತ್ರಬಂಧುಃ ಕೂದ್ರಸ್ತರ್ಧ ಕರ್ಮಣಾ ಭವಿತಾಮುನಾ

|| ೯ ||

ಏವಂ ಶಪ್ತಸ್ತು ಗುರುಣಾ ಪ್ರತ್ಯಗೃಹ್ಣಾತ್ಮಕಾಂಬಲಿಃ |
ಅಧಾರಯದ್ಭ್ರತಂ ವೀರ ಉದ್ಭೃರೇತಾ ಮುನಿಪ್ರಿಯಮ್

|| ೧೦ ||

ವಾಸುದೇವೇ ಭಗವತಿ ಸರ್ವಾತ್ಮನಿ ಪರೇಽಮರೇ |
ಏಕಾಂಶಿತ್ಕಂ ಗತೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸರ್ವಭೂತಸುಹೃತ್ತಮಃ

|| ೧೧ ||

ಶ್ರೀಕುಲಕಾಪಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರಿಣಿತನೇ !
ಹೀಗೆ ಸುದ್ಯುಮ್ನನು ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ ಬಳಿಕ
ವೈವಸ್ವತಮನುವು ಪುತ್ರಕಾಮನಾಗಿ ಯುಮುನಾನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ
ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. || ೧ || ಇದಾದ
ಬಳಿಕ ಅವನು ಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ
ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು ಹಾಗೂ ತನಗೆ ಸಮಾನ
ರಾದ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವೇ ಮೊದಲಾದ ಹತ್ತು ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದನು. || ೨ ||

ಮನುವಿನ ಹತ್ತುಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರು ಪೃಷಠ ಎಂದಿತ್ತು.
ಗುರುಗಳಾದ ವಸಿಷ್ಠರು ಅವನನ್ನು ಗೋವುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ
ನೇಮಿಸಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಂಬಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆ
ಯಿಂದ ವೀರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಹಸುಗಳನ್ನು ಕಾಯು
ತ್ತಿದ್ದನು. || ೩ || ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ
ಆ ಹಸುಗಳ ಮಂದೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹುಲಿಯು ನುಗ್ಗಿತು.
ಇದರಿಂದ ಹೆದರಿದ ಹಸುಗಳು ಎದ್ದು ಗೋಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತ-ಇತ್ತು
ಓಡಲು ತೊಡಗಿದವು. || ೪ || ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದ ಆ ಹುಲಿಯು
ಒಂದು ಹಸುವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿತು. ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಭಯ
ಗೋಡು 'ಅಂಘಾ' ಎಂದು ಕೂಗತೊಡಗಿತು. ಅದರ ಆ ಕರುಣಾ
ಶ್ರವನವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪೃಷಠನು ಹಸುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದನು.
|| ೫ || ಒಂದುಕಡೆ ರಾತ್ರಿಯ ಘೋರ ಅಂಧಕಾರ. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ
ದಟ್ಟವಾದ ಮೋಡಗಳು ಕವಿದುದರಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ ಕಾಣು
ತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದವನೇ ಹುಲಿ
ಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಖಡ್ಗಬೀಸಿದಾಗ ಹಸುವಿನ ಕತ್ತು ಕತ್ತರಿಸಿ
ಹೋಯಿತು. || ೬ || ಹಸುವಿನ ತಲೆಯು ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಖಡ್ಗದ
ಪುದಿಯಿಂದ ಹುಲಿಯ ಕಿವಿಯು ಕತ್ತರಿಸಿಹೋಯಿತು. ಅದು
ಹದರಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿ
ಹೋಯಿತು. || ೭ || ಹುಲಿಯನ್ನೇ ಕೊಂದನೆಂದು ಶತ್ರುದಮನ
ಪೃಷಠನು ತಿಳಿದನು. ಆದರೆ ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆಯುತ್ತಲೇ ನಾನು
ಹಸುವನ್ನೇ ಕೊಂದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ನೋಡಿದನು. ಇದರಿಂದ
ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. || ೮ || ಪೃಷಠನು ತಿಳಿದು-
ತಿಳಿದು ತಪ್ಪುಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಕುಲಪುರೋಹಿತರಾದ ವಸಿಷ್ಠರು -
'ನೀನು ಈ ಗೋವಧೆಯಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿ ಉಳಿಯಲಾರೆ;
ಶೂದ್ರನಾಗಿ ಹೋಗು' ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತರು. || ೯ || ಪೃಷಠನು
ಗುರುಗಳ ಶಾಪವನ್ನು ಅಂಜಲಿಬದ್ಧನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ
ಅವನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ನೈಷ್ಠಿಕ ಬ್ರಹ್ಮ
ಚರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡನು. || ೧೦ || ಅವನು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ
ಅಹೈಹುಕ ಹಿತೈಷಿಯಾಗಿ, ಎಲ್ಲರ ಕುರಿತು ಸಮಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿ
ಕೊಂಡು ಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಪರಮ ವಿಶುದ್ಧನೂ, ಸರ್ವಾತ್ಮನೂ
ಆದ ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವನ ಅನನ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಯಾದನು. || ೧೧ ||

ವಿಮುಕ್ತಸಂಗಃ ಶಾಂತಾತ್ಮಾ ಸಂಯತಾಕ್ಷೋಽಪರಿಗ್ರಹಃ |
ಯದ್ವಚ್ಛಯೋಪಪನ್ನೇನ ಕಲ್ಪಯನ್ ವೃತ್ತಿಮಾತ್ಮನಃ || ೧೨ ||

ಅಪ್ಪನ್ನಾತ್ಮಾನಮಾಧಾಯ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮತಃ ಸಮಾಹಿತಃ |
ವಿಚಿಚಾರ ಮಹೀಮೇತಾಂ ಜಡಾಂಧಬಧಿರಾಕೃತಿಃ || ೧೩ ||

ವಿದಂವ್ಯಕ್ತೋ ವನಂ ಗತ್ವಾ ಭೃಷ್ಟಾ ದಾವಾಗ್ನಿಮುಕ್ತಿತಮ್ |
ತೇನೋಪಯುಕ್ತ ಕರಣೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಪ ಪರಂ ಮುನಿಃ || ೧೪ ||

ಕವಿಃ ಕನೀಯಾನಿಷ್ಠಯೇಷು ನಿವೃತ್ತೋ
ವಿಸೃಜ್ಯ ರಾಜ್ಯಂ ಸಹ ಬಂಧುಭರ್ವನಮ್ |
ನಿವೇಶ್ಯ ಚತೇ ಪುರುಷಂ ಸ್ವರೋಚಷಂ
ವಿವೇಶ ಕೈಕೋರವಯಾಃ ಪರಂ ಗತಃ || ೧೫ ||

ಕರೂಪಾನ್ಮಾನವಾದಾಸನ್ ಕಾರೂಪಾಃ ಕೃತ್ವಜಾತಯಃ |
ಉತ್ತರಾಪಥಗೋಪ್ತಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾ ಧರ್ಮವತ್ಸರಾಃ || ೧೬ ||

ಧೃಷ್ಟಾನ್ಮಾತ್ಮಮಭೂತ್ ಕೃತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಂ ಗತಂ ಕ್ಷಿತಿಃ |
ಸೃಗ್ಯ ವಂಶಃ ಸುಮತಿಭೂತಜ್ಯೋತಿಷ್ತತೋ ವಸುಃ || ೧೭ ||

ವಸೋಃ ಪ್ರತೀಕೃತಪುತ್ರ ಓಘವಾಸೋಘವತ್ತಿಶಾ |
ಕನ್ಯಾ ಚೌಘವತಿ ಸಾಮ ಸುರರ್ಷನ ಉವಾಹ ತಾಮ್ || ೧೮ ||

ಚಿತ್ರಸೇನೋ ನರಿಷ್ಯಂತಾದೃಕ್ಷಸ್ತಸ್ಯ ಸುತೋಽಭವತ್ |
ತಸ್ಯ ಮೀಥ್ಯಾಪುತಃ ಕೂರ್ಚ ಇಂದ್ರಸೇನಸು ತತುತಃ || ೧೯ ||

ವೀತಿಹೋತ್ರಸ್ವಿಂದ್ರಸೇನಾತ್ಮಸ್ಯ ಸತ್ಯಶ್ರವಾ ಅಭೂತ್ |
ಉರುಶ್ರವಾಃ ಸುತಸ್ಯ ದೇವದತ್ತವೃತ್ತೋಽಭವತ್ || ೨೦ ||

ತತೋಽಗ್ನಿವೇತೋ ಭಗವಾಸಗ್ನಿಃ ಸ್ವಯಮುಭೂತುತಃ |
ಕಾನೀನ ಇತಿ ವಿದ್ಯಾತೋ ಜಾತೂಕರ್ಣ್ಯೋ ಮಹಾನ್ಮನಃ || ೨೧ ||

ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಕುಲಂ ಜಾತಮಾಗ್ನಿವೇಶ್ವಾಯನಂ ಸೃಜ |
ನರಿಷ್ಯಂತಾಸ್ತಯಃ ಪ್ತೋಕ್ತೋ ದಿವ್ಯವಂಶಮತಃ ಶೃಣು || ೨೨ ||

ನಾಭಾಗೋ ದಿವ್ಯಾತ್ಮೋಽನ್ಯಃ ಕುರ್ಮಣಾ ವೈಶ್ಯತಾಂ ಗತಃ |
ಭಲಂದನಃ ಸುತಸ್ಯ ವತ್ಸಪ್ರೀತಿಭಲಂದನಾತ್ || ೨೩ ||

ಅವನ ಎಲ್ಲ ಆಸ್ತಿಗಳು ಇಂಗಿಹೋದವು. ವೃತ್ತಿಗಳು ಶಾಂತ
ವಾದುವು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮಲವಾದುವು. ಅವನು ಎಂದೂ
ಯಾವುದೇ ಸಂಗ್ರಹ-ಪದ್ಧಿಹವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದೈವ
ವಶದಿಂದ ದೊರೆತುದರಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಜೀವನ ನಿರ್ವಾಹ ನಡೆಸು
ತ್ತಿದ್ದನು. || ೧೨ || ಅವನು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ಚಿತ್ತ
ವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸಮಾಧಿ
ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಜಡನಂತೆಯೂ, ಕುರುಡ
ನಂತೆಯೂ, ಕಿವುಡನಂತೆಯೂ ಇದ್ದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸು
ತ್ತಿದ್ದನು. || ೧೩ || ಹೀಗೆ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಅವನು ಒಂದುದಿನ
ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಡ್ಲಿಟ್ಟು ಧಗ-ಧಗನೆ ಉರಿಯು
ತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಮನನಶೀಲನಾದ ಪುಷ್ಪನು ತನ್ನ ಶರೀರ
ವನ್ನು ಅದೇ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಧಾಸ್ಯಯ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
ಹೊಂದಿದನು. || ೧೪ ||

ಮನುದಿನ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಕಿರಿಯ ಮಗನಾದ ಕವಿಯು ವಿಷಯ
ಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ನಿಭೃಹವಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ
ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು ಮತ್ತು ಹೃದಯ
ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ
ಕಂಡುಕೊಂಡು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಪರಮಪದವನ್ನು ಪಡೆದನು. || ೧೫ ||

ಮನುದಿನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪುತ್ರ ಕರೂಪನಿಂದ ಕರೂಪರೆಂಬ ಕೃತ್ತಿ
ಯರು ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಕ್ತರೂ, ಧರ್ಮ
ಪ್ರೇಮಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ರಕ್ಷಕರಾದರು. || ೧೬ ||
ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಗನಾದ ಧೃಷ್ಟನಿಂದ ಧಾಸ್ಯರೆಂಬ ಕೃತ್ತಿಯರಾದರು.
ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಈ ಶರೀರದಿಂದಲೇ (ಕೃತ್ತಿಯ ಶರೀರದಿಂದಲೇ)
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದರು. ಸೃಗನಿಗೆ ಸುಮತಿ ಎಂಬ ಪುತ್ರನಾದನು. ಅವನ
ಪುತ್ರ ಭೂತಚ್ಯೋತಿ ಮತ್ತು ಭೂತಜ್ಯೋತಿಯ ಪುತ್ರ ವಸು ಎಂಬ
ವನಿದ್ದನು. || ೧೭ || ಮನುದಿನ ಪುತ್ರ ಪ್ರತೀಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರತೀಕನ
ಮಗ ಓಘವಾನ್. ಓಘವಂಶನ ಮಗನ ಹೆಸರೂ ಓಘವಂಶ
ಎಂದೇ ಇತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಓಘವತಿ ಎಂಬ ಓರ್ವ ಕನ್ಯೆಯೂ ಇದ್ದಳು.
ಅವಳ ವಿವಾಹವು ಸುರರ್ಷನೊಂದಿಗೆ ಆಯಿತು. || ೧೮ || ಮನು
ಪುತ್ರ ನರಿಷ್ಯಂತನಿಂದ ಚಿತ್ರಸೇನ, ಅವನಿಂದ ಋಕ್ತ, ಋಕ್ತನಿಂದ
ಮೀಥವಾನ್, ಮೀಥವಂಶನಿಂದ ಕೂರ್ಚ ಮತ್ತು ಅವನಿಂದ
ಇಂದ್ರಸೇನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದರು. || ೧೯ || ಇಂದ್ರಸೇನನಿಂದ ವೀತಿ
ಹೋತ್ವ, ಅವನಿಂದ ಸತ್ಯಶ್ರವಾ, ಸತ್ಯಶ್ರವನಿಂದ ಉರುಶ್ರವಾ
ಮತ್ತು ಅವನಿಂದ ದೇವದತ್ತನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು. || ೨೦ ||

ದೇವದತ್ತನಿಗೆ ಅಗ್ನಿವೇಶ್ಯನೆಂಬ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿದನು. ಅವನು
ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅಗ್ನಿದೇವನೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಮುಂದೆ ಅವನೇ ಕಾನೀನ
ಮತ್ತು ಮಹರ್ಷಿ ಜಾತೂಕರ್ಣ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿದ್ಯಾತ
ನಾದನು. || ೨೧ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ 'ಅಗ್ನಿವೇಶ್ಯಾಯನ'
ಎಂಬ ಗೋತ್ರ ಇವನಿಂದಲೇ ಪ್ರವರ್ತಿತವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ
ನರಿಷ್ಯಂತನ ವಂಶವನ್ನು ನಾನು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಈಗ ದಿವ್ಯಿಯ
ವಂಶವನ್ನು ಕೇಳು. || ೨೨ ||

ದಿವ್ಯಿಯ ಮಗನ ಹೆಸರು ನಾಭಾಗ ಎಂದಿತ್ತು. ನಾನು ಮುಂದೆ
ವರ್ಣಿಸುವ ನಾಭಾಗನಿಂದ ಇವನು ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು
ತನ್ನ ತರ್ಮದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ವೈಶ್ಯನಾದನು. ಅವನ ಪುತ್ರ
ಭಲಂದನ ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ವತ್ಸಪ್ರೀತಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೨೩ ||

ವತ್ಸಪ್ರೀತೇಃ ಸುತಃ ಪ್ರಾಂಶುಸ್ತುತುತಂ ಪ್ರಮತಿಂ ವಿದುಃ |
ಖನಿತ್ರಃ ಪ್ರಮತೇಸ್ತಸ್ಮಾಚ್ಚಾಕುಪೋಽಥ ವಿವಿಂಶತಿಃ || ೨೪ ||

ವಿವಿಂಶತಿಸುತೋ ರಂಭಃ ಖನಿಶೇತ್ಸೋಽಸ್ಯ ಧಾರ್ಮಿಕಃ |
ಕರಂಧಮೋ ಮಹಾರಾಜ ತ್ಯಾಸೀದಾತ್ಮಜೋ ನೃಪ || ೨೫ ||

ತಸ್ಯಾವೀಕ್ಷಿತುತೋ ಯಸ್ಯ ಮರುತ್ತಶ್ಚಕ್ರವರ್ತ್ಯಭೂತ್ |
ಸಂವರ್ತೋಽಯಾಜಯಿತ್ ಯಂವೈ ಮಹಾಯೋಗ್ಯಂಗಿರಃ || ೨೬ ||

ಮರುತ್ತಸ್ಯ ಯಥಾ ಯಜ್ಞೋ ನ ತಥಾಸ್ತಸ್ಯ ಕಶ್ಚನ |
ಸರ್ವಂ ಹಿರಣ್ಮಯಂ ತ್ಯಾಸೀದ್ಭೃತ್ಕಿಂಚಿಚ್ಛಾಸ್ಯ ಕೋಭನಮ್ || ೨೭ ||

ಅಮಾಡ್ಯದಿಂದ್ರಃ ಸೋಮೇನ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿದ್ವಿಜಾತಯಃ |
ಮರುತಃ ಪರಿವೇಷ್ಯಾಕೋ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ಸಭಾಸದಃ || ೨೮ ||

ಮರುತ್ತಸ್ಯ ದಮಃ ಪುತ್ರಸ್ತಸ್ಯಾಸೀದ್ರಾಜ್ಯವರ್ಧನಃ |
ಸುದೃತಿಸ್ತುತುತೋ ಜಜ್ಞೇ ಸೌಧೃತೇಯೋ ನರಃ ಸುತಃ || ೨೯ ||

ತಸುತಃ ಕೇವಲಸ್ತಸ್ಯಾದ್ಧಂಧಮಾಸ್ತೇಗವಾಂಸ್ತುತಃ |
ಬಂಧುಸ್ತಸ್ಯಾಭವದ್ಭಸ್ಯ ತೃಣಬಿಂದುರ್ಮಹೀಪತಿಃ || ೩೦ ||

ತಂ ಭೇಷೇಽಲಂಬುಷಾ ದೇವೀ ಭಜನೀಯಗುಣಾಲಯಮ್ |
ನರಾಪರಾ ಯತಃ ಪುತ್ರಾಃ ಕನ್ಯಾ ಭೇಷವಿಡಾಭವತ್ || ೩೧ ||

ತಸ್ಯಾಮುತ್ಸಾದಯಾದಾಸ ವಿತ್ರವಾ ಧನದಂ ಸುತಮ್ |
ಪ್ರಾದಾಯ ವಿತ್ಯಾಂ ಪರಮಾಮೃಷಿಯೋಗೇಶ್ವರಾಪ್ತಮಃ || ೩೨ ||

ವಿಶಾಲಃ ಕೂನ್ಯಬಂಧುಶ್ಚ ಧೂಮ್ರಕೇತುಶ್ಚ ತಸುತಾಃ |
ವಿಶಾಲೋ ವಂಶಕೃದ್ರಾಜಾ ವೈಶಾಲೀಂ ನಿರ್ಮಮೇ ಪುರೀಮ್ || ೩೩ ||

ಹೇಮಚಂದ್ರಃ ಸುತಸ್ತಸ್ಯ ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷಸ್ತಸ್ಯ ಚಾತ್ಮಜಃ |
ತಸುತ್ಪಾತ್ಸಂಯಮಾದಾಸೀತ್ಕೃತಾಶ್ಚ ಸಹದೇವಜಃ || ೩೪ ||

ಕೃತಾಶ್ಚಾತ್ಮೋಮದತ್ಸೋಽಭೂದ್ಭೋಽತ್ಯಮೇಧೈರಿಹಸ್ತತಿಮ್ |
ಇಷ್ಟಾಪುರುಷಮಾಪಾಗ್ರಾಂ ಗತಿಂ ಯೋಗೇಶ್ವರಾಪ್ರಿತಃ || ೩೫ ||

ಪೌಮದತ್ತಿಸ್ತು ಸುಮತಿಸ್ತುತುತೋ ಜನಮೇಜಯಃ |
ವಿತೇ ವೈಶಾಲಭೂಪಾಲಾಶ್ಚ ಗಬಿಂದೋರ್ಯತೋಧರಾಃ || ೩೬ ||

ವತ್ಸಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಂಶು, ಪ್ರಾಂಶುವಿನ ಪುತ್ರ ಪ್ರಮತಿಯಾದನು. ಪ್ರಮತಿಯಿಂದ ಖನಿತ್ರ, ಖನಿತ್ರನಿಂದ ಚಾಕುಪ್ಪ, ಅವನಿಗೆ ವಿವಿಂಶತಿ ಪುತ್ರನಾದನು. || ೨೪ || ವಿವಿಂಶತಿಯ ಪುತ್ರರಂಭ, ರಂಭನ ಪುತ್ರ ಖನಿಶೇತ್, ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಪರಮ ಧಾರ್ಮಿಕರಾಗಿದ್ದರು. ಅವನ ಪುತ್ರ ಕರಂಧಮ, ಕರಂಧಮನ ಮಗ ಅವೀಕ್ಷಿತ್, ಪರಿಕ್ಷಿದ್ರಾಜನೇ | ಅವೀಕ್ಷಿವಂತನ ಪುತ್ರ ಮರುತ್ತಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿರಾಜನಾದನು. ಅವನಿಂದ ಅಂಗಿರಸ್ಸುವಿನ ಪುತ್ರ ಮಹಾಯೋಗಿ ಸಂವರ್ತಕ ಋಷಿಯು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. || ೨೫-೨೬ || ಮರುತ್ತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಯಜ್ಞದಂತೆ ಬೇರೆಯಾವ ಯಜ್ಞವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಸ್ತ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ, ಸುವರ್ಣಮಯವಾಗಿಯೂ ಆಗಿದ್ದವು. || ೨೭ || ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸೋಮಪಾನ ಮಾಡಿದ ಇಂದ್ರನು ಮತ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ದಕ್ಷಿಣೇಗಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕೃಪರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬಡಿಸುವವರು ಮರುತ್ಸರಾಗಿದ್ದು ಸಭಾಸದರು ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳಾಗಿದ್ದರು. || ೨೮ ||

ಮರುತ್ತನಿಗೆ ದಮನೆಂಬ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ದಮನಿಂದ ರಾಜವರ್ಧನ, ಅವನಿಂದ ಸುದೃತಿ ಮತ್ತು ಸುದೃತಿಯಿಂದ ನರನೆಂಬ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೨೯ || ನರನಿಂದ ಕೇವಲ, ಕೇವಲನಿಂದ ಬಂಧುಮಾನ್, ಬಂಧುಮಂಶನಿಂದ ವೇಗವಾನ್, ವೇಗವಂಶನಿಂದ ಬಂಧು ಹಾಗೂ ಬಂಧುವಿನಿಂದ ತೃಣಬಿಂದು ರಾಜನ ಜನ್ಮವಾಯಿತು. || ೩೦ || ತೃಣಬಿಂದುವು ಅದರ್ಶ ಗುಣಗಳ ಭಂಡಾರವಾಗಿದ್ದನು. ಅವನರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದ ಅಲಂಬುಷಾದೇವಿಯು ಇವನನ್ನು ವರಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಕೆಲವು ಪುತ್ರರೂ ಮತ್ತು ಇಡವಿಡಾ ಎಂಬ ಒಂದು ಕನ್ಯೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿದಳು. || ೩೧ || ಮುನಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ವಿತ್ರಮಸುವು ತನ್ನ ಯೋಗೇಶ್ವರ ತಂದೆಯಾದ ಪುಲಸ್ತರಿಂದ ಉತ್ತಮ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಇಡವಿಡಾ ಗರ್ಭದಿಂದ ಬೋಕಪಾಲ ಕುಬೇರನನ್ನು ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದನು. || ೩೨ || ತೃಣಬಿಂದು ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಿಂದ ವಿಶಾಲ, ಕೂನ್ಯಬಂಧು ಮತ್ತು ಧೂಮ್ರಕೇತು ಎಂಬ ಮೂವರು ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲರಾಜನು ವಂಶಧರನಾದನು. ಅವನು ವೈಶಾಲಿ ಎಂಬ ನಗರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. || ೩೩ || ವಿಶಾಲನಿಂದ ಹೇಮಚಂದ್ರ, ಹೇಮಚಂದ್ರನಿಂದ ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷ, ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷನಿಂದ ಸಂಯಮ ಮತ್ತು ಸಂಯಮನಿಂದ ಕೃತಾಶ್ಚ ಮತ್ತು ದೇವಜರೆಂಬ ಈರ್ವರು ಪುತ್ರರು ಉದಿಸಿದರು. || ೩೪ || ಕೃತಾಶ್ಚನಿಗೆ ಸೋಮದತ್ತನೆಂಬ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ಅವನು ಅಶ್ವಮೇಧದ ಮೂಲಕ ಯಜ್ಞವತಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಯೋಗೇಶ್ವರ ಮಹಾತ್ಮರ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. || ೩೫ || ಸೋಮದತ್ತನ ಮಗ ಸುಮತಿ ಯಾದನು ಮತ್ತು ಸುಮತಿಯಿಂದ ಜನಮೇಜಯನಾದನು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ತೃಣಬಿಂದುವಿನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ವಿಶಾಲ ವಂಶದ ರಾಜರಾಗಿದ್ದರು. || ೩೬ ||

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೨ ||

ಅತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಶಾರದಾಖಂಡ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ ದ್ವಿತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೨ ||

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಮಹರ್ಷಿ ಚ್ಯವನ ಮತ್ತು ಸುಕನೈಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಶರ್ಯಾತಿರಾಜನ ವಂಶವರ್ಣನೆ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಶರ್ಯಾತಿರ್ಮಾನವೋ ರಾಜಾ ಬ್ರಹ್ಮತ್ಯಃ ಸ ಬಭೂವ ಹ |
ಯೋ ವಾ ಅಂಗಿರಸಾಂ ಸತ್ತೇ ದ್ವಿತೀಯಮಹ ಊಚಿವಾನ್

|| ೧ ||

ಸುಕನ್ಯಾ ನಾಮ ತಸ್ಯಾಸೀತ್ಯಸ್ಯ ಕಮಲಲೋಚನಾ |
ತಯಾ ಸಾಧ್ಯಂ ವನಗಡೋ ಹ್ಯಗಮಚ್ಛವನಾಶ್ರಮಮ್

|| ೨ ||

ಸಾ ಸಖೀಭಿಃ ಪರಿವೃತಾ ವಿಚಿನ್ವತ್ಕಂಠ್ರಪಾನ್ವನೇ |
ವಲ್ಮೀಕಿರಂಥೇ ದದೃಶೇ ಬಿದ್ಮೋತೇ ಇವ ಜ್ಯೋತಿಷೀ

|| ೩ ||

ತೇ ದೈವಚೋದಿತಾ ಬಾಲಾ ಜ್ಯೋತಿಷೀ ಕಂಟಕೇನ ವೈ |
ಅವಿಧ್ಯಸ್ತುಗೃಭಾವೇನ ಸುಸ್ರಾವಾಸ್ಯಕ್ ತತೋ ಬಹು

|| ೪ ||

ಶಕ್ಯಸ್ತತ್ರನಿರೋಧೋಽಭೂತ್ ಸೈನಿಕಾನಾಂ ಚ ತತ್ಸೃಗಾತ್ |
ರಾಜರ್ಷಿಸ್ತಮುಪಾಲಕ್ಷ್ಯ ಪುರುಷಾನ್ವಿಸ್ತೀತೋಽಬ್ರವೀತ್

|| ೫ ||

ಅಶ್ವಭದ್ರಂ ನ ಯುಷ್ಮಾಭಿರ್ಭಾರ್ಗವ್ಯ ವಿಚೇಷ್ಟಿತಮ್ |
ವೃತ್ತಂ ಕೇನಾಪಿ ನಸ್ತಸ್ಯ ಕೃತಮಾಶ್ರಮದೂಪಣಮ್

|| ೬ ||

ಸುಕನ್ಯಾ ಶ್ರಾಹ ಪಿತರಂ ಭೀತಾ ಕಿಂಚಿತ್ಕೃತಂ ಮಯಾ |
ದ್ವೇ ಜ್ಯೋತಿಷೀ ಅಜಾನಂತ್ಯಾ ನಿರ್ಭಿನ್ನೇ ಕಂಟಕೇನ ವೈ

|| ೭ ||

ದುಹಿತುಸ್ತದ್ವೈಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶರ್ಯಾತಿರ್ಜಾತಸಾಧ್ವಃ |
ಮುನಿಂ ಪ್ರಸಾದಯಾಮಾಸ ವಲ್ಮೀಕಾಂಶಹಿತಂ ಶನ್ಯಃ

|| ೮ ||

ತದಭಿಪ್ರಾಯಮಾಚ್ಛಾಯಿ ಪ್ರಾದಾದ್ಧುಪಿತರಂ ಮುನೇಃ |
ಕೃಚ್ಛಾನ್ಮುಕ್ತಸ್ತಮಾಮಂತ್ರ ಪುರಂ ಪ್ರಾಯಾತ್ಸಮಾಹಿತಃ

|| ೯ ||

ಸುಕನ್ಯಾ ಚ್ಯವನಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪತಿಂ ಪರಮಕೋಪನಮ್ |
ಪ್ರೀಣಯಾಮಾಸ ಚಿತ್ತಚ್ಛಾ ಅಪ್ರಮತ್ತಾನುವೃತ್ತಿಭಿಃ

|| ೧೦ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಕುಮಾರಿಣಿಃ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ವಲ್ಮೀಕನೇ !
ಮನುಷ್ಯತ್ವನಾದ ಶರ್ಯಾತಿರಾಜನು ವೇದಗಳ ನಿಷ್ಣಾಪಂತ
ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಅಂಗಿರಾ ಗೋತ್ರದ ಋಷಿಗಳ
ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ದಿನದ ಕರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದನು. || ೧ ||
ಅವನಿಗೆ ಕಮಲಲೋಚನೆಯಾದ ಸುಕನೈ ಎಂಬ ಓರ್ವ ಮಗಳಿದ್ದಳು.
ಒಂದು ದಿನ ಶರ್ಯಾತಿರಾಜನು ತನ್ನ ಕನೈಯೊಂದಿಗೆ ವನದಲ್ಲಿ
ಸುಖಾಡುತ್ತಾ ಚ್ಯವನುಷಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದನು.
|| ೨ || ಸುಕನೈಯು ತನ್ನ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ವನದಲ್ಲಿ ಅಲೆ
ದಾಡುತ್ತಾ ವೃಕ್ಷಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ವೃಕ್ಷದ
ಬುಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಸುಕನೈಯು ಮೀಳಕುಹುಳು
ಗಳಂತೆ ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದ ಎರಡು ಜ್ಯೋತಿಗಳನ್ನು (ಅವು ಚ್ಯವನ
ಮಹರ್ಷಿಯ ಎರಡುಕಣ್ಣುಗಳಾಗಿದ್ದವು.) ನೋಡಿದಳು. || ೩ ||
ದೈವಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಆ ಬಾಲೆಯು ಹುಡು
ಗಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಬೆಳಕುಗಳನ್ನು ಮುಳ್ಳಿನಿಂದ ಚುಚ್ಚಿ
ದಳು. ಇದರಿಂದ ಬೆಳಕಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ರಕ್ತವು ಹರಿಯು
ತೊಡಗಿತು. || ೪ || ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ಶರ್ಯಾತಿಯ
ಸೈನಿಕರ ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳು ಅವರೋಧವಾದುವು. ರಾಜರ್ಷಿ
ಶರ್ಯಾತಿಗೆ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.
ಅವನು ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದನು - || ೫ || ಸೈನಿಕರೇ ! ನೀವೇ
ನಾದರೂ ಚ್ಯವನಮಹರ್ಷಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುಚಿತವಾಗಿ
ವ್ಯವಹರಿಸಿದಿರಾ ? ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಅವರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ
ದುಷ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದೆಂದು ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ
ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. || ೬ || ಆಗ ಸುಕನೈಯು ತಂದೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ
ಹದರುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದಳು - ಅಪ್ಪಾ ! ನಾನೇ ಅವರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿ
ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ನಾನು ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಘಟ-ಘಟುತ್ತಿದ್ದ
ಎರಡು ಜ್ಯೋತಿಗಳನ್ನು ಮುಳ್ಳಿನಿಂದ ತಿವಿದುಬಿಟ್ಟಿರುವೆನು. || ೭ ||
ಮಗಳ ಈ ಮೊತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶರ್ಯಾತಿಗೆ ಬಹಳ ಭಯವಾಯಿತು.
ಅವನು ಹುತ್ತದಲ್ಲಿದ್ದ (ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಳೆತೊಂಡ) ಚ್ಯವನಮಹರ್ಷಿ
ಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ
ಗೊಳಿಸಿದನು. || ೮ || ಅನಂತರ ಚ್ಯವನಮುನಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ
ವನ್ನು ಅರಿತು ಅವನು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು.
ಚ್ಯವನನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈ ಸಂಕಟದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿ,
ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡ ಶರ್ಯಾತಿಯು ಅವರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು
ಪಡೆದು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳಿದನು. || ೯ ||

ಇತ್ತ ಸುಕನೈಯು ಪರಮಕ್ರೋಧಿಯಾದ ಚ್ಯವನುಷಿಯನ್ನು
ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಅವರ
ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು
ಅವರ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕನುಸಾರ
ವಾಗಿಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. || ೧೦ ||

ಕಸ್ಯಚಿತ್ತ್ವಥ ಕಾಲಸ್ಯ ನಾಸತ್ಯಾವಾತ್ರಮಾಗತೌ |
ತೌ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಪ್ರೋವಾಚ ವಯೋ ಮೇ ದತ್ತಮೀಶ್ವರೌ || ೧೧ ||

ಗ್ರಹಂ ಗ್ರಹೀಷ್ಠೇ ಸೋಮಸ್ಯ
ಯಜ್ಞೇ ವಾಮಪ್ಯಸೋಮಪೋಃ |
ಕ್ರಿಯತಾಂ ಮೇ ವಯೋ ರೂಪಂ
ಪ್ರಮದಾನಾಂ ಯದೀಪ್ಸಿತಮ್ || ೧೨ ||

ಬಾಧಮಿತ್ಯುಚತುರ್ವಿಪ್ರಮುಖಿನಂದ್ಯ ಭಿಷ್ಣುತಮೌ |
ನಿಮಜ್ಜತಾಂ ಭವಾನಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರದೇ ಸಿದ್ಧವಿನಿರ್ಮಿತೇ || ೧೩ ||

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಜರಯಾ ಗ್ರಸ್ತದೇಹೋ ಧಮನಿಸಂಹತಃ |
ಪ್ರದಂ ಪ್ರವೇಶಿತೋಽತ್ಸಿಂಹಾಂ ಪಲೀಪಲಿಕವಿಪ್ರಿಯಃ || ೧೪ ||

ಪುರುಷಾಸ್ತಯ ಉತ್ತಮುರಪೀಚ್ಛಾ ವನಿತಾಪ್ರಿಯಾಃ |
ಪದ್ಮಪದ್ಮಃ ಕುಂಡಲಿನಪ್ಪಲ್ಲುರೂಪಾಃ ಸುವಾಸುಃ || ೧೫ ||

ತಾನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಪರಾರೋಹಾ ಸರೂಪಾನುರ್ನಯವರ್ಚಸಃ |
ಅಕಾನತೀ ಪತಿಂ ಸಾಧ್ವೀ ಅಶ್ವಿನೌ ಶರಣಂ ಯಯೌ || ೧೬ ||

ದರ್ಶಯಿತ್ವಾ ಪತಿಂ ತಸ್ಯೈ ಪಾತಿವ್ರತೇನ ತೋಷಿತೌ |
ನಿಮಿಷಮಾನಂತ್ಯ ಯಯತುರ್ವಿಮಾನೇನ ತ್ರಿವಿಷ್ಟವಮ್ || ೧೭ ||

ಯಕ್ಷಮಾಗೋಽಥ ಶರ್ಯಾತಿಶ್ಚವನುಕ್ತಾತ್ರಮಂ ಗತಃ |
ಪದರ್ಶ ದುಹಿತುಃ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಪುರುಷಂ ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸಮ್ || ೧೮ ||

ರಾಜಾ ದುಹಿತರಂ ಪ್ರಾಹ ಕೃತಪಾದಾಭಿವಂದನಾಮ್ |
ಅಶಿಷ್ಠಾಪ್ರಾಯಂಜಾನೋ ನಾತಿಪ್ರೀತಮನಾ ಇವ || ೧೯ ||

ಚಿಕೀರ್ಷಿತಂ ತೇ ಕಿಮಿದಂ ಪತಿಶ್ವಯಾ
ಪ್ರಲಂಭಿತೋ ಲೋಕನಮಸ್ಯತೋ ಮುನಿಃ |
ಯತ್ಕೃಂ ಜರಾಗ್ರಸ್ತಮಸತ್ಯಸಮೃತಂ
ವಿಹಾಯ ಜಾರಂ ಭಜಸೇಽಮಮಧ್ಯಗಮ್ || ೨೦ ||

ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಒಮ್ಮೆ ಚೈವನರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಅಶ್ವಿನೀ ಕುಮಾರರಿಬ್ಬರೂ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಚೈವನರು ಅವರಿಗೆ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಸತ್ಕಾರಗೈದು ಹೇಳಿದರು - ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಯುವಕನನ್ನಾಗಿಸಿರಿ. ನನ್ನ ರೂಪ ಹಾಗೂ ವಯಸ್ಸು ಯುವತ್ವಸ್ಥಿಯರೂ ಒಂದುಸುವಂತೆ ಸುಂದರವಾಗಿಸಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಸೋಮಪಾನದ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಸೋಮರಸದ ಪಾಲನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. || ೧೧-೧೨ || ವೈದ್ಯಕೀರೋಮಣಿಗಳಾದ ಅಶ್ವಿನೀಕುಮಾರರು ಚೈವನಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಾ 'ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅನಂತರ 'ಇದು ಸಿದ್ಧರ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಒಂದು ಕುಂಡವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನೀವು ಸ್ನಾನಮಾಡಿರಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. || ೧೩ || ಚೈವನ ಮುನಿಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮುದಿತನವು ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಮೂಳೆ-ನರಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಚರ್ಮ ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿತ್ತು. ಕೂದಲು ಹಣ್ಣಾದ್ದರಿಂದ ಕುರೂಪಿಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಶ್ವಿನೀ ಕುಮಾರರು ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. || ೧೪ || ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕುಂಡದಿಂದ ಮೂವರು ಪುರುಷರು ಹೊರಬಂದರು. ಅವರು ಮೂವರೂ ಕಮಲಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನೂ, ಕುಂಡಲ ಮತ್ತು ಸುಂದರವಾದ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದು, ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಅತೀವ ಸುಂದರರಾಗಿದ್ದು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವರ್ತನರಾಗಿದ್ದರು. || ೧೫ || ಪರಮಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಸುಂದರಿಯಾದ ಸುಕನ್ಯೆಯು - ಈ ಮೂವರೂ ಒಂದೇ ರೂಪವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದು, ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾರದೆ ಅವಳು ಅಶ್ವಿನೀ ಕುಮಾರರನ್ನೇ ಶರಣು ಹೊಂದಿದಳು. || ೧೬ || ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದಿಂದ ಅಶ್ವಿನೀಕುಮಾರರು ಪರಮಸಂತುಷ್ಟರಾದರು. ಅವರು ಅವಳ ಪತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಮತ್ತೆ ಚೈವನರಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ವಿಮಾನದ ಮೂಲಕ ಅವರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. || ೧೭ ||

ಕೆಲಕಾಲದ ನಂತರ ಯಜ್ಞಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಶರ್ಯಾತಿ ರಾಜನು ಚೈವನಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗಳು ಸುಕನ್ಯೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿ ಪುರುಷ ನೊಬ್ಬನು ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. || ೧೮ || ಸುಕನ್ಯೆಯು ತಂದೆಯ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಪಂದಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಶರ್ಯಾತಿಯು ಅವಳಿಗೆ ಅಶೀರ್ವದಿಸದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಂತೋಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು - || ೧೯ || ಎಲೈ ದುಷ್ಟಳೇ! ನೀನು ಇದೇನು ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿ? ಲೋಕನಮಸ್ಯತನಾದ ಚೈವನಮುನಿಯನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಬಿಟ್ಟೆಯಾ? ನೀನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಇವನು ಮುದುಕನೂ, ನಿಷ್ಠೆಯೋಪಕನೂ ಎಂದು ತಿಳಿದು ತ್ಯಜಿಸು. ಈ ದಾರಿಹೋಕ ಜಾರ ಪುರುಷನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ? || ೨೦ ||

ಕಥಂ ಮತಿಶ್ವೇದವಗತಾನ್ಯಥಾ ಸಹಾಂ
ಕುಲಪ್ರಸೂತೇ ಕುಲದೂಷಣಂ ತ್ವಿದಮ್ |
ಬಿಭರ್ಷಿ ಚಾರಂ ಯದಪತ್ರಪಾ ಕುಲಂ
ಪಿತುಶ್ಚ ಭರ್ತುಶ್ಚ ನಯಸ್ಯಧಸ್ತಮಃ || ೨೦ ||

ದಿವಂ ಬ್ರುವಾಣಾಂ ಪಿತರಂ ಸ್ವಯಮಾನಾ ಕುಚ್ಚಿತಾ |
ಉಪಾಚ ತಾತ ಚಾಮೂತಾ ತವೈಶ್ಚ ಭೃಗುನಂದನಃ
|| ೨೧ ||

ಕಥಂನ ಪಿತ್ರೇ ತತ್ಪರ್ವಂ ವಯೋದೂಷಾಭಿಲಂಭನಮ್ |
ವಿಷ್ಣುತಃ ಪರಮಪ್ರೀತಸ್ತನಯಾಂ ಪರಿಪೂರ್ಣೇ
|| ೨೨ ||

ಸೋಮೇನ ಯಾಜಯನ್ವೀರಂ ಗ್ರಹಂ ಸೋಮಸ್ಯ ಚಾಗ್ರಹೀತ್ |
ಅಸೋಮಪೋರಪ್ಯಶ್ವಸೋಶ್ಚವನಃ ಸ್ವೇಪ ತೇಜಸಾ
|| ೨೩ ||

ಹಂತುಂ ತಮಾದದೇ ವದ್ರಂ ಸದ್ವೋಮನ್ಯುರಮರ್ಷಿತಃ |
ಸವದ್ರಂ ಸ್ತಂಭಯಾಮಾಸ ಭುಜಮಿಂದ್ರಸ್ಯ ಭಾರ್ಗವಃ
|| ೨೪ ||

ಅನ್ವಶಾಸಂಸ್ತುತಃ ಸರ್ವೇ ಗ್ರಹಂ ಸೋಮಸ್ಯ ಚಾಶ್ವಸೋ |
ಭಿಷಜಾವಿತಿ ಯತೂರ್ವಾಂ ಸೋಮಾಹುತ್ಯಾ ಬಹಿಷ್ಯತೌ
|| ೨೫ ||

ಉತ್ಪಾನಬರ್ಹಿರಾಸತೋಃ ಭೂರಿವೇಣ ಇತಿ ತ್ರಯಃ |
ಶರ್ಯಾತೇರಭವನ್ತುತ್ಯಾ ಆನರ್ತಾದ್ ರೇವತೋಽಭವತ್
|| ೨೬ ||

ಸೋಽಂತಮುದ್ರೇ ನಗೀಂ ವಿನಿರ್ಮಾಯ ಕುಶ್ಠೋರಮ್ |
ಆಸ್ತಿಕೋಽಭುಂಕ್ತ ವಿಷಯಾಸಾನರ್ತಾದೀನರಿಂದಮ
|| ೨೭ ||

ತಸ್ಯ ಶ್ರುತೃತತಂ ಜಜ್ಞೇ ಕುಶ್ಠಿಜ್ಞೇಷ್ವಮುತ್ಸಮಮ್ |
ಕುಶ್ಠಿ ರೇವತೀಂ ಕನ್ಯಾಂ ಸ್ವಾಮಾದಾಯ ವಿಭುಂ ಗತಃ
|| ೨೮ ||

ಕನ್ಯಾವರಂ ಪರಿಪ್ರಪ್ತುಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮಪಾವೃತಮ್ |
ಆವರ್ತಮಾಸೇ ಗಾಂಧರ್ವೇ ಸ್ತಿಕೋಽಲಬ್ಧಕ್ಷಣಃ ಕ್ಷಣಮ್
|| ೨೯ ||

ತದಂತ ಆದ್ಯಮಾನಮ್ ಸಾಭಿಪ್ರಾಯಂ ನೈವೇದಯತ್ |
ತಚ್ಚುತ್ವಾ ಭಗವಾನ್ಸತ್ಯಾ ಪ್ರಹಸ್ಯ ತಮುವಾಚ ಹ
|| ೩೦ ||

ಅಹೋ ರಾಜನ್ನಿದುದ್ಧಾಸೇ ಕಾಲೇನ ಹೃದಿ ಯೇ ಕೃತಾಃ |
ತಪುಪ್ರಪೌತ್ರನಪ್ಪಣಾಂ ಗೋತ್ರಾಣಿ ಚ ನ ತ್ಯಜಾತೇ
|| ೩೧ ||

ನೀನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವವಳು. ಇಂತಹ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಯು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು ? ನನ್ನ ಈ ವ್ಯವಹಾರ ವಾದರೋ ಕುಲಕಲಂಕಿತವಾಗಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ ! ಶಿವ ! ಶಿವಾ || ನೀನು ನಿರ್ಲಿಂಗವಾಗಿ ಜಾರವುರುಪನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ಹೀಗೆ ತಂದೆಯ ಮತ್ತು ಪತಿಯ ಎರಡೂ ವಂಶಗಳನ್ನೂ ಫೋರ ನರಕಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆಯಲ್ಲ ! || ೨೦ || ಕುಚ್ಚಿತೆಯಾದ ಸುಕನ್ಯೆಯು ಮುಗುಳ್ಳುಗುತ್ತಾ ತನ್ನನ್ನು ನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತಂದೆ ಶರ್ಯಾತಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು - ಅಪ್ಪಾ ! ಇವರು ನಿಮ್ಮ ಅಳಿಯ ಭೃಗುನಂದನ ಚೈವನ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. || ೨೧ || ಅನಂತರ ಅವಳು ಮಹರ್ಷಿ ಚೈವನರ ಯೌವನ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯವು ದೊರೆತ ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಂದೆಯ ಒಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು. ಅದಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಶರ್ಯಾತಿರಾಜನಿಗೆ ಆತ್ಮಂತ ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು. ಅವನು ಕುಂಬಾ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಆಪ್ತಕೊಂಡನು. || ೨೨ ||

ಮಹರ್ಷಿ ಚೈವನರು ವೀರಶರ್ಯಾತಿಯಿಂದ ಸೋಮ ಯಜ್ಞದ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸೋಮರಸದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅಶ್ವಿನೀಕುಮಾರರಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸೋಮ ಪಾನ ಮಾಡಿದರು. || ೨೩ || ಇದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಇಂದ್ರನು ಪರಮಕ್ರುದ್ಧನಾದನು. ಶರ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕಾಗಿ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನೇ ಮೇಲೆತ್ತಿಕೊಂಡನು. ಮಹರ್ಷಿಚೈವನರು ವಜ್ರ ದೊಂದಿಗೆ ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ತಂಭಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. || ೨೪ || ಆಗ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಅಶ್ವಿನೀಕುಮಾರರಿಗೆ ಸೋಮಪಾನದ ಪಾಲನ್ನು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ವೃದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಮೊದಲು ಅವರು ಸೋಮಪಾನದಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕೃತರಾಗಿದ್ದರು. || ೨೫ ||

ಪರಿಕೃತನೇ ! ಶರ್ಯಾತಿಗೆ ಉತ್ಪಾನಬರ್ಹಿ, ಆನರ್ತ ಮತ್ತು ಭೂರಿವೇಣರೆಂಬ ಮೂವರು ಪುತ್ರರಿದ್ದರು. ಆನರ್ತನಿಗೆ ರೇವತೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದನು. || ೨೬ || ರಾಜೇಂದ್ರ ! ರೇವತನು ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಶಲ್ಯೇ ಎಂಬ ಹೊರನ ಒಂದು ನಗರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ಆನರ್ತ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. || ೨೭ || ರೇವತನಿಗೆ ನೂರು ಮಂದಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯವನು ಕುಶ್ಠಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಕುಶ್ಠಿಯು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ರೇವತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ ವರನ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದ ರಹ ದಾರಿಯು ಇಂತಹವರಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಗ ಸಂಗೀತ ಉತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲೇ ಕಾಯಬಿಡಾ ಯಿತು. || ೨೮-೨೯ || ಸಂಗೀತೋತ್ಸವದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕುಶ್ಠಿಯು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಕ್ಕು ಅವನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು - || ೩೦ || 'ಮಹಾರಾಜನೇ ! ನೀನು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಾಜಕುಮಾರರ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೀಯೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕಾಲವತರಾಗಿರುವರು. ಈಗ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಅಥವಾ ಸಂಬಂಧಿಗಳೇ ವಿನಃ, ಆ ಗೋತ್ರದ ಹೆಸರೂ ಕೂಡ ಈಗ ಕೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. || ೩೧ ||

ಕಾರೋಽಭಿಯಾತ್ಮ್ಯವಚತುರ್ಯುಗವಿಕಲ್ಪಿತಃ |
ತದ್ಗಚ್ಛ ದೇವದೇವಾಂತೋ ಬಲದೇವೋ ಮಹಾಬಲಃ || ೩೩ ||

ಕನ್ಯಾರತ್ನಮಿದಂ ರಾಜನ್ ನರರತ್ನಾಯ ದೇಹಿ ಭೋಃ |
ಭುವೋ ಭಾರಾವತಾರಾಯ ಭಗವಾಸ್ತುತಭಾವನಃ || ೩೪ ||

ಅವತೀರ್ಣೋ ನಿಜಾಂತೇನ ಪುಣ್ಯತ್ರವಣೀರ್ತನಃ |
ಇತ್ಯಾದಿಮ್ಯೋಽಭಿವಂದ್ಯಾಜಂ ನೃಪಃ ಸ್ತುತರಮಾಗತಃ |
ತತ್ಕಂ ಪುಣ್ಯಜನತ್ರಾಸಾದ್ ಭ್ರಾತೃಭಿದಿಕ್ಷವ್ಯುತ್ಥಃ || ೩೫ ||

ಸುತಾಂ ದತ್ತಾನ್ವದ್ಯಾಂಗೀಂ ಬರಾಯ ಬಲಶಾಲಿನೇ |
ಬದರ್ಯಾಖ್ಯಂ ಗತೋ ರಾಜಾ ತಪ್ತಂ ನಾರಾಯಣಾತ್ರಮಮ್ || ೩೬ ||

ಇಷ್ಟರೂಳಿಗೆ ಇವತ್ತೇಳು ಚತುರ್ಯುಗಗಳ ಸಮಯವು ಕಳೆದುಹೋಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಈಗ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನ ಆಶಾವತಾರ ಮಹಾಬಲಾಡ್ಯನಾದ ಬಲರಾಮದೇವನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. || ೩೩ || ರಾಜನೇ! ಈ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ಆ ನರಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಬಿಡು. ಅವನ ನಾಮ, ಲೀಲಾದಿಗಳು, ಶ್ರವಣ-ಕೀರ್ತನಗಳು ಒಹಳ ಪವಿತ್ರವಾದವುಗಳು. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವನ ಸರ್ವಸ್ವನಾದ ಆ ಭಗವಂತನೇ ಭೂಭಾರವನ್ನು ಇಳುಹಲೋಡುಗೆ ತನ್ನ ಅಡದಿಂದ ಅವತರಿಸಿರುವನು. ಕುರುದ್ಧಿ ಮಹಾರಾಜನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅವುಣ್ ಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಅವನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಮರಳಿದನು. ಅವನ ವಂಶಜರು ಯಿಕ್ಷರ ಭಯದಿಂದ ಆ ನಗರ ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. || ೩೪-೩೫ || ರಾಜಾ ಕುರುದ್ಧಿಯು ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರಿಯಾದ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಮಹಾ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಬಲರಾಮದೇವನಿಗೆ ವಿವಾಹಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟು, ಹಾನು ತಮ್ಮಗಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ನರ-ನಾರಾಯಣರ ಬದರಿ ಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. || ೩೬ ||

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು || ೩ ||

ಈ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮಸ್ಕಂಧೇ
ತೃತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೩ ||

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ನಾಭಾಗ ಮತ್ತು ಅಂಬರೀಷರ ಕಥೆ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ನಾಭಾಗೋ ನಭಗಾಪತ್ಯಂ ಯಂ ತತಂ ಭ್ರಾತರಃ ಕವಿಮ್ |
ಯವಿಷ್ಠಂ ವ್ಯಭಿಷನ್ ದಾಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಕಾರಿಣಮಾಗತಮ್ || ೧ ||

ಭ್ರಾತರೋಽಭಾಂಶ್ಚ ಕಿಂ ಮಹ್ಯಂ ಭಜಾಮ ಪಿತರಂ ತವ |
ಶ್ಶಾಂ ಮಮಾಯಾಗ್ರುತಾಭಾಂಶ್ಚರ್ಮಾ ಪುತ್ರಕತದಾದ್ಯಥಾಃ || ೨ ||

ಇಮೇ ಅಂಗಿರಸಃ ಸತ್ರಮಾಸಕೇಽದ್ಯ ಸುಮೇಧಃ |
ಪಶ್ಯಂ ಪಶ್ಯಮುಪೇತ್ಯಾಹಃ ಕವೇ ಮುಹ್ಯಂತಿ ಕರ್ಮಣಿ || ೩ ||

ತಾಂಸ್ತು ಶಂಸಯ ಸೂಕ್ತೇ ದ್ವೇ ವೈಶ್ವದೇವೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ |
ತೇ ಸ್ವರ್ಮಾಂತೋ ಧನಂ ಸತ್ರಪರಿಕೇಷಿತಮಾತ್ಮನಃ || ೪ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ವರೀಕ್ಷತನೇ! ಮನುಪುತ್ರನಾದ ನಭಗನಿಗೆ ನಾಭಾಗನೆಂಬ ಕಿರಿಯ ಮಗನಿದ್ದನು. ಅವನು ಒಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತದಲ್ಲಿದ್ದು ಮಹಾ ಎದ್ದಾಂಷನಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದನು. || ೧ || ಆಗ ಅವನು ಕೇಳಿದನು - ಸೋದರರೇ! ನೀವು ನನ್ನ ಪಾಲನ್ನು ಏನು ಕೊಟ್ಟಿರುವಿರಿ? ಆಗ ಅವರು ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಪಾಲಾಗಿ ತಂದೆಯವರನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅವನು ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದನು - ಅಪ್ಪಾ! ನನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರು ನನ್ನ ಪಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ತಂದೆ ಹೇಳಿದನು - 'ಮಗೂ! ನೀನು ಇವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ. || ೨ || ನಿನ್ನ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೊಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವನು. ಒಳ್ಳೆಯ ಮೇಧಾವಂತರಾದ ಅಂಗಿರಸರು ಈಗ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬುದ್ಧಿವಂತರೇಂಬುದೂ ಸತ್ಯ. ಆದರೆ ಅವರು ಅರನೆಯ ದಿನ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಕಿಂಕರ್ತವ್ಯಮೂಢರಾಗುವರು. || ೩ || ಮಗೂ! ನೀನು ಆ ಮಹಾಶ್ವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ವೈಶ್ವದೇವ ಸಂಬಂಧಿ ಎರಡು ಸೂಕ್ತಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸು. ಆದರಿಂದ ಅವರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ತಮ್ಮ ಸಕಲ ಧನವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಕೊಡುವರು.

ದಾಸ್ಯಂ ತೇಽಥ ತಾನ್ ಗುಪ್ತಂ ತಥಾ ಸ ಕೃತವಾನ್ಯಥಾ |
ತಸ್ಮೈ ದತ್ತಾ ಯಯುಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ತೇ ಸತ್ಪಪರೀಪಿತಮ್ || ೫ ||

ತಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ವೀಕರಿಸ್ಯಂತಂ ಪುರುಷಃ ಕೃಷ್ಣದರ್ಶನಃ |
ಉದಾಚೋತ್ತರಮೋಽಭ್ಯೇತ್ಯ ಮಮೇದಂ ವಾಸ್ತುಕಂ ಮು || ೬ ||

ಮಮೇದಮ್ನುಷಭರ್ಷಮಿತಿ ತರ್ಹಿ ಸ್ತ ಮೂಷಮ್ |
ಸ್ಯಾನ್ಮಾ ತೇ ಪಿತರಿ ಪ್ರತ್ಯ ಪೃಷ್ಠವಾನ್ ಪಿತರಂ ತಥಾ || ೭ ||

ಯಜ್ಞನಾಸ್ತುಗತಂ ಸರ್ವಮುಚ್ಚಿಷ್ಯಮೃಷಯಃ ಕೃಷಿಃ |
ಚಿತ್ರವಿಭಾಗಂ ದದ್ರಾಯ ಸ ದೇವಃ ಸರ್ವಮರ್ಹತಿ || ೮ ||

ಸಾಭಾಗ್ವಂ ಪ್ರಣಮ್ಯಾಹ ತವೇತ ಕಿಲ ವಾಸ್ತುಕಮ್ |
ಇತ್ಯಾಹ ದೇ ಪಿತಾ ಬ್ರಹ್ಮಂಭಿರಸಾ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಸಾದಯೇ || ೯ ||

ಯತ್ರೇ ಪಿತಾವದದ್ವರ್ಮಂ ತ್ವಂ ಚ ಸತ್ಯಂ ಪ್ರಭಾಷಸೇ |
ದದಾಮಿ ತೇ ಮಂತ್ರದ್ವಯೇ ಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಮ್ || ೧೦ ||

ಗೃಹಾಣ ದ್ರವಿಣಂ ದತ್ತಂ ಮತ್ಪತ್ನೇ ಪರೀಪಿತಮ್ |
ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾಂತರ್ಹಿತೋ ರುದ್ರೋ ಭಗವಾನ್ ಸತ್ಯವತ್ಸಲಃ || ೧೧ ||

ಯ ಏತತ್ಸಂಸ್ಕರೇತ್ ಪ್ರಾತಃ ಸಾಯಿಂ ಚ ಸುಸಮಾಹಿತಃ |
ಕವಿಭಿರವತಿ ಮಂತ್ರಜ್ಞೋ ಗತಿಂ ಚೈವ ತಥಾಽಽತ್ಮನಃ || ೧೨ ||

ಸಾಭಾಗಾದಂಬರೀಮೋಽಭೂನ್ಮಹಾಭಾಗವತಃ ಕೃತಿಃ |
ಸಾಸ್ತೃತದ್ ಬ್ರಹ್ಮತಾಪೋಽಪಿ ಯಂ ನ ಪ್ರತಿಹತಃ ಕೃಷಿಃ || ೧೩ ||

ರಾಜೋವಾಚ

ಭಗವನ್ ಕ್ರೋಧಮಿಚ್ಛಾಮಿ ರಾಜರ್ಷಿ ದ್ವೈತ್ಯ ಧೀಮತಃ |
ನ ಪ್ರಾಭೂದ್ಯತ್ಯ ನಿರ್ಮುಕ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡೋ ದುರತ್ಯಯಃ || ೧೪ ||

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಈಗಲೇ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು.' ತಂದೆಯ ಆದೇಶದಂತೆ ನಾಭಾಗನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಅಂಗೀಕರಣರೂ ಕೂಡ ಯಜ್ಞಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. || ೪-೫ ||

ನಾಭಾಗನು ಆ ಧನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದಾಗ ಉತ್ತರದ ಕಡೆಯಿಂದ ಓರ್ವ ಕಪ್ಪಾದ ಪುರುಷನು ಬಂದನು. ಅವನು ಹೇಳಿದನು - 'ಈ ಯಜ್ಞಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಲ್ಲ ಧನಭಾಗವೂ ನನ್ನದಾಗಿದೆ' || ೬ ||

ನಾಭಾಗನು ಹೇಳಿದನು - 'ಯುಷ್ಕಿಗಳು ಈ ಧನವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನದಾಗಿದೆ.' ಆಗ ಆ ಪುರುಷನು ಹೇಳಿದನು - ನಮ್ಮ ಈ ವಿವಾದವು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಮುಂದೆ ಇಡಲ್ಪಡಲಿ. ನಾಭಾಗನು ಅದರಂತೆ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದನು - || ೭ || ತಂದೆಯು ಹೇಳಿದನು - 'ಒಮ್ಮೆ ದತ್ತ ಪ್ರಣಾಮತಿಯ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ - 'ಯಜ್ಞಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಲ್ಲವೂ ರುದ್ರದೇವರ ಪಾಲು ಆಗಿದೆ' ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರುವರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಧನವಾದರೋ ಮಹಾದೇವನಿಗೇ ಸಿಗಬೇಕು.' || ೮ || ನಾಭಾಗನು ಹೋಗಿ ಆ ಕಪ್ಪಾದ ಪುರುಷನಾದ ಭಗವಾನ್ ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಹೇಳಿದನು - ಸ್ವಾಮಿ ! ಯಜ್ಞ ಭೂಮಿಯ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ತಮ್ಮದೇ ಆಗಿವೆ ಎಂದು ನನ್ನ ತಂದೆ ಯವರು ಹೇಳಿರುವರು. ಭಗವಂತಾ ! ನನ್ನಿಂದ ಅಪರಾಧವಾಯಿತು. ನಾನು ತಲೆನಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸುತ್ತೇನೆ. || ೯ ||

ಆಗ ಭಗವಾನ್ ರುದ್ರದೇವರು ಹೇಳಿದರು - 'ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ನಿರ್ಣಯವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ನೀನೂ ಕೂಡ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿದಿರುವೆ. ನೀನು ವೇದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನಾದರೂ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ತಿಳಿದಿರುವೆ. ಈಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಸನಾತನ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು. || ೧೦ || ಇಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ನನ್ನ ಅಂಶವಾದ ಈ ಧನವನ್ನೂ ನಿನಗೇ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.' ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯ ಭಗವಾನ್ ರುದ್ರದೇವನು ಅಂತರ್ಧಾನ ನಾದನು. || ೧೧ || ಪ್ರಾತಃಕಾಲ-ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಈ ಆಪ್ತಾನವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿ ಯಾಗಿ ವೇದಜ್ಞನಾಗುವನು ; ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. || ೧೨ || ನಾಭಾಗನಿಗೆ ಅಂಬರೀಷನೆಂಬ ಪುತ್ರನಾದನು. ಅವನು ಭಗವತ್ಪ್ರೇಮಿಯೂ, ಧರ್ಮಾತ್ಮನೂ, ಧಾಗವತೋತ್ತಮನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಎಂದಿಗೂ ತಡೆಯಲು ಅಶಕ್ತ ವಾದ ಬ್ರಹ್ಮತಾಪವೂ ಕೂಡ ಅಂಬರೀಷನನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲಾರದೆ ಹೋಯಿತು. || ೧೩ ||

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನು ಕೇಳಿದನು - ಮಹಾಮುನಿಗಳೇ ! ಪರಮ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ರಾಜರ್ಷಿ ಅಂಬರೀಷನ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕ್ರೋಧಗೊಂಡು ಯಾವ ರೀತಿ ಯಿಂದಲೂ ನಿವಾರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿ ಸಿದ್ಧರೂ ಅಂಬರೀಷನ ಕೊದಲೂ ಕೊಂಕಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. || ೧೪ ||

ಶ್ರೀಕುಮಾರವಿಜಯ

ಅಂಬರೀಷೋ ಮಹಾಭಾಗಃ ಸಪ್ತದ್ವಿಪಮತೀಂ ಮಹೀಮ್ |
ಅವ್ಯಯಾಂ ಚ ತ್ರಿಯಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ವಿಭವಂ ಚಾತುಲಂ ಭುವಿ

|| ೧೫ ||

ಮೇನೇತಿಮರ್ಲಭಂ ಪುಂಸಾಂ ಸರ್ವಂ ತತ್ ಸ್ವಸಂಪ್ರದಮ್ |
ವಿದ್ವಾನ್ವಿಭವನಿರ್ವಾಣಂ ತಮೋ ವಿಶತಿ ಯತುಮಾನ್

|| ೧೬ ||

ವಾಸುದೇವೇ ಭಗವತಿ ತದ್ವಕ್ಷೇಷು ಚ ಸಾಧುಷು |
ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಭಾವಂ ಪರಂ ವಿತ್ತಂ ಯೇನೇದಂ ದೋಷ್ವತ್ ಸ್ಮ ತಮ್

|| ೧೭ ||

ಸ ವೈ ಮನಃ ಕೃಷ್ಣಪದಾರವಿಂದಯೋ-
ರ್ವಚಾಂಸಿ ವೈಕುಂಠ ಗುಣಾನುವರ್ಣನೇ |
ಕರೌ ಹರೇರ್ಮಂದಿರಮಾರ್ಜನಾದಿಷು
ಪ್ರತಿಂ ಚಕಾರಾಚ್ಯುತಸತ್ಯಭೋದಯೇ || ೧೮ ||

ಮುಕುಂದಲಿಂಗಾಲಯಾರ್ತನೇ ದೃಶೌ
ತದ್ಭಕ್ತಗಾತ್ರಸ್ತರ್ಜೇಽಬ್ಧಿ ಸಂಗಮಮ್ |
ಭ್ರಾಣಂ ಚ ತತ್ಪಾದಸದೋಜಸೌರಭೇ
ಶ್ರೀದುತ್ತುಲಸ್ಯಾ ರಸನಾಂ ತದರ್ಪಿತೇ || ೧೯ ||

ಪಾದೌ ಹರೇಃ ಕ್ಷೇತ್ರಪದಾನುಸರ್ಪಣೇ
ಶಿರೋ ಹೃದಯೇ ಪದಾಭಿವಂದನೇ |
ಕಾಮಂ ಚ ದಾಸ್ಯೇ ನ ತು ಕಾಮಕಾಮ್ಯಯೋ
ಯಥೋತ್ತಮಶ್ಲೋಕಜನಾತ್ರಯಾ ದತಿಃ || ೨೦ ||

ಏವಂ ಸದಾ ಕರ್ಮಕಲಾಪಮಾತ್ಮನಃ
ಪರೇಽಧಿಯಚ್ಛೇ ಭಗವತ್ಯಧೋಕ್ಷಣೇ |
ಸರ್ವಾತ್ಮಭಾವಂ ವಿದಧನ್ಮಹೀಮಿಮಾಂ
ತನ್ನಿವ್ಯವಿಪ್ರಾಭಿಹಿತಃ ಶಶಾಸ ಹ || ೨೧ ||

ಈಜೇಽಶ್ವಮೇಧೈರಧಿಯಜ್ಞಮೀಶ್ವರಂ
ಮಹಾವಿಭೂತೋಪಚಿತಾಂಗ ದಕ್ಷಿಣೈಃ |
ತತ್ಯರ್ವಸಿಶ್ವಾಸಿತಗೌತಮಾದಿಭಿ-
ರ್ಥಸ್ತನ್ಯಭಿಸ್ತ್ರೋತಮಪೌ ಸರಸ್ವತೀಮ್ || ೨೨ ||

ಶ್ರೀಕುಮಾರವಿಜಯನಿಗಳು ಹೇಳಿದರು - ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನೇ !
ಅಂಬರೀಷನು ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸಪ್ತದ್ವಿಪಮೆಂದೊಡ
ಗೊಂಡ ಅಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗಿ ಆಚಲ ಸಂಪತ್ತು
ಮತ್ತು ಅತುಲ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಇವೆಲ್ಲವೂ
ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು
ಇವನ್ನು ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಕ್ಷಣಿಕವೆಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಏಕೆಂದರೆ,
ಯಾವ ವೈಭವ-ಸಂಪತ್ತಿನ ಲೋಭದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ತಮೋ
ಗುಣದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೋ, ಅಂತಹ ವೈಭವ
ಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದುದಿನ ನಾಶವಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಅಂಬರೀಷನು
ಅರಿತಿದ್ದನು. || ೧೫-೧೬ || ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ
ಅವನ ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಅಂಬರೀಷನಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರೀತಿ-ಭಕ್ತಿ
ಯಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಭಕ್ತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮೇಲಂತೂ ಈ ಇಡೀ
ವಿಶ್ವ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ಸಂಪತ್ತು ಮಣ್ಣಿನಹೆಂಟೆಯಂತೆ ಕಂಡು
ಬರುತ್ತಿತ್ತು. || ೧೭ || ಪರಮಭಾಗವತನಾದ ಅಂಬರೀಷನು
ಮನಸ್ಸನ್ನು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನ
ಗೊಳಿಸಿದ್ದನು. ವಾಣಿಯನ್ನು ಭಗವದ್ಗುಣ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ
ಕೈಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಮಂದಿರವನ್ನು ಗುಡಿಸುವುದು, ಸಾರಿಸುವುದ
ದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಭಗವಾನ್ ಅಚ್ಯುತನ ಮಂಗಳಮಯ
ಕಥಾಶ್ರವಣದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದ್ದನು. || ೧೮ || ಅವನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣು
ಗಳನ್ನು ಮುಕುಂದನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ, ಮಂದಿರಗಳನ್ನೂ ದರ್ಶಿ
ಸಲು, ಅಂಗ-ಸಂಗವನ್ನು ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ಶರೀರಸ್ಪರ್ಶದಲ್ಲಿಯೂ,
ಮೂಗನ್ನು ಭಗವಂತನ ಚರಣಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ
ತುಲಸಿಯ ದಿವ್ಯ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸಲು, ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು
ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ನೈವೇದ್ಯ-ಪ್ರಸಾದ ಸೇವಿಸಲು ಮೀಡ
ಲಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದನು. || ೧೯ || ಅಂಬರೀಷನು ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು
ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ತೊಡಗಿಸಿದ್ದನು.
ಅವನು ಸದಾಕಾಲ ತಲೆಯಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚರಣ
ಕಮಲಗಳ ವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಭಗವಂತನ ದಾಸ್ಯ
ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವನ ಮುಖ್ಯ ಕಾಮನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ
ದಾಸ್ಯವೂ ನಿಷ್ಕಾಮದಾಸ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಹರಿಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು.
ಉತ್ತಮ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರನ್ನು ಅವನ ಪ್ರೀತಿಯು
ಆಶ್ರಯಿಸಿತ್ತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಅಂಬರೀಷನಿಗೆ ಅಪಾರವಾದ
ಭಕ್ತಿಯಿತ್ತು. || ೨೦ || ಹೀಗೆ ಅವನು ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು -
ಯಜ್ಞಪೂಜೆ, ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸರ್ವಾತ್ಮಾ
ಸರ್ವಸ್ವರೂಪನೆಂದು ತಿಳಿದು ಅರ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಭಗವದ್ಭಕ್ತ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅನುಶಾಸನದಂತೆ ಅವನು ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದನು.
|| ೨೧ || ಅವನು 'ಧನ್ವ' ಎಂಬ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯ
ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ವಿಸ್ಮಯ ಆಸಿತ, ಗೌತಮ ಮೊದ
ಲಾದ ಮಹಾ ಆಚಾರ್ಯರ ಮೂಲಕ ಬಹು ದಕ್ಷಿಣೆಗಳುಳ್ಳ,
ಸರ್ವಾಂಗ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಹಲವಾರು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞ
ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಯಜ್ಞಪತಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿ
ಸಿದ್ದನು. || ೨೨ ||

ಯಸ್ಯ ಕೃತುಃ ಗೀರ್ವಾಣೈಃ ಸದಸ್ಯಾ ಯಿತ್ವಿಕ್ಷೋ ಜನಾಃ |
ತುಲ್ಯರೂಪಾತ್ಪಾನಿಮಿಷಾ ವ್ಯದ್ಯತ್ಯಂತ ಸುವಾಸುಃ || ೨೩ ||

ಪೂರ್ಣೇ ನ ಪ್ರಾರ್ಥಿತೋ ಯಸ್ಯ ಮನುಚ್ಛರಮರಕ್ತಯಃ |
ಶೃಣ್ವದ್ವಿರುಷಗಾಯದ್ವಿರುತ್ತಮಶ್ಲೋಕಚೇಷ್ಟಿತಮ್ || ೨೪ ||

ಸಮದ್ವಯಂ ತಾನ್ಯಾಮಾಃ ಸ್ವಾರಾಜ್ಯಪರಿಭಾಷಿತಾಃ |
ದುರ್ಲಭಾ ನಾಪಿ ಸಿದ್ಧಾನ್ಯಾಂ ಮುಕುಂದಂ ಹೃದಿ ಪಶ್ಯತಃ || ೨೫ ||

ಸ ಇತ್ಥಂ ಭಕ್ತಿಯೋಗೇನ ತಪೋಯುಕ್ತೇನ ಪಾರ್ಥಿವಃ |
ಸ್ವಧರ್ಮೇಣ ಹರಿಂ ಪ್ರೇಕ್ಷಾನ್ ಸಂಗಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ತಸ್ಯೈರ್ಜಹೌ || ೨೬ ||

ಗೃಹೇಷು ವಾರೇಷು ಸುತೇಷು ಬಂಧುಷು
ದ್ವಿಪೋತ್ತಮಸ್ಯಂದ ನವಾಜಪತ್ತಿಷು |
ಅಕ್ಷಯ್ಯ ರತ್ನಾಭರಣಾಯುಧಾದಿ-
ಷ್ಠಾಂತಕೋಶೇಷ್ಟಕರೋದಸ್ಯತೀತಮ್ || ೨೭ ||

ತಸ್ಯಾ ಅದಾದ್ವರಿಶ್ಚಕ್ರಂ ಪ್ರತ್ಯನೀಕಭಯಾವಹಮ್ |
ಏಕಾಂತಭಕ್ತಿಭಾವೇನ ಪ್ರೀತೋ ಭೃತ್ಯಾಭರಣಮ್ || ೨೮ ||

ಅರಿರಾಧಯಿಷುಃ ಕೃಷ್ಣಂ ಮಹಿಷ್ಯಾ ತುಲ್ಯಶಿಲಯಾ |
ಯುಕ್ತಾ ಸಾಂವತ್ಸರಂ ವೀರೋ ದಧಾರ ದ್ವಾಪೀವ್ರತಮ್ || ೨೯ ||

ವ್ರತಾಂತಃ ಕಾರ್ತಿಕಃ ಮಾಸಿ ತ್ರಿರಾತ್ರಂ ಸಮುಪೋಷಿತಃ |
ಸ್ನಾತಃ ಕದಾಚಿತ್ಕಾಲಿಂದ್ಯಾಂ ಪರಿಂ ಮಧುವನೇಽರ್ಚಯತ್ || ೩೦ ||

ಮಹಾಭರ್ಷೇನಿಧಿನಾ ಸರ್ವೋಪಶೃಂಸಂಪದಾ |
ಅಭಿಜಿಜ್ಞಾಂಬರಾಕರ್ತೃಗ್ಂಧಮೂಲ್ಯಾರ್ಹಣಾದಿಭಿಃ || ೩೧ ||

ತದ್ಗತಾಂತರಭಾವೇನ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಕೇಶವಮ್ |
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚ ಮಹಾಭಾಗಾನ್ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಾನ್ ಪಿ ಭಕ್ತತಃ || ೩೨ ||

ಅವನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಯಿತ್ವಿಜರು ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಅವನು ತನ್ನ ಸುಂದರ ವಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯರೂಪದಿಂದ ರವೆ ಮುಟುಕಾದ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. || ೨೩ || ಅವನ ಪ್ರಜೆಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ಹಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಭಗವಂತನ ಉತ್ತಮ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರವಣುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭಗವದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಅವನ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜೆಗಳು ದೇವತೆಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ಕೂಡ ಒಯಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. || ೨೪ || ಅಂಬರೀಷನ ಪ್ರಜೆಗಳು ನಿತ್ಯ-ನಿರಂತರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹೃದಯಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಷ್ಣಭಕ್ತನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಸಿದ್ಧರಿಗೂ ದುರ್ಲಭವಾದ ಅಣಿಮೂರಿ ಅಷ್ಟೇಶ್ವರ್ಯಗಳೂ ಹರ್ಷ ವಸ್ತುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮಾನಂದದ ಮುಂದೆ ಇವೆಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ಅವರಿಗೆ ಶುಭವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ತಿರುಳುತನಾಗಿ ಧೃಷ್ಟ. || ೨೫ || ಹೀಗೆ ಅಂಬರೀಷಮಹಾರಾಜನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದಲೂ, ಪ್ರಜಾಪಾಲನರೂಪವಾದ ಸ್ವಧರ್ಮದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿ, ನಿಧಾನ ವಾಗಿ ಅವನು ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದನು. || ೨೬ || ಅರಸನು, ಪತ್ನಿ, ಪುತ್ರರು, ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರು, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ರಥ, ಕಾಲಾಳುಗಳೆಂಬ ಚತುರಂಗ ಸೈನ್ಯ, ಅಕ್ಷಯವಾದ ಭಂಡಾರ - ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅನಿತ್ಯವಾದುವು ಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ವಿಚ್ಛೇದನಾದನು. || ೨೭ || ಅವನ ಅನನ್ಯ ಪ್ರೇಮಮಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾದ ತ್ರೀಹರಿಯು ಅವನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ವಿರೋಧಿಗಳಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಿಗೆ ರಕ್ಷಕವಾಗಿದ್ದ ಸುರರ್ಥನ ಚಕ್ರವನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದನು. || ೨೮ ||

ಅಂಬರೀಷರಾಜನ ಪತ್ನಿಯೂ ಅವನಂತೆಯೇ ಧರ್ಮ ಶೀಲಳೂ, ಸಂಸಾರದಿಂದ ವಿರಕ್ತಳೂ, ಭಕ್ತಿಪರಾಯಣಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಒಮ್ಮೆ ಅವನು ಪಕ್ಷಿಯೊಡನೆ ಭಗವಾನ್ ಕ್ರಿಷ್ಣಭಕ್ತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷದ ದ್ವಾರತೀ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಎಕಾದಶಿ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡನು. || ೨೯ || ವ್ರತದ ಸಮಾಪ್ತಿಯಾದಾಗ ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಮೂರು ರಾತ್ರಿಗಳು ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಯಮುನಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಧುವನ ದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ತ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. || ೩೦ || ರಾಜನು ಮಹಾಭರ್ಷೇನಿಧಿಯಿಂದಲೂ ಸಮಸ್ತ ಪರಿಕರಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅರ್ಪಣೆಮಾಡಿ, ತನ್ನಯವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವಸ್ತ್ರ, ಭೂಷಣ, ಚಂದನ, ಕೂಮಾಲೆ ಗಳಿಂದಲೂ, ಅರ್ಘ್ಯ-ಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಅಂತೆಯೇ ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನೂ ಭಕ್ತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅರ್ಘ್ಯ-ಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ರಾಜನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ರುಚಿಕರವಾದ ಮತ್ತು ಗುಣ ವತ್ತರವಾದ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಸಮಲಂಕೃತವಾದ ಅರವತ್ತು ಕೋಟಿ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಆ ಗೋವುಗಳ ಕೊಂಬುಗಳು ಸುರ್ವಾದಿಂದಲೂ,

ಗಮಾಂ ದುಃಖವಿಪಾಕೇನಾಂ ರೂಪಾಂಶ್ಚೇತಾಂ ಸುವಾಸನಾಮ್ |
ಪಯಶೀಲವಯೋರೂಪವತ್ಸೋಪಸ್ಥದಸಂಪದಾಮ್

|| ೩೩ ||

ಪ್ರಾಹೀಣೋತ್ಪಾದುವಿಪ್ರೇಭ್ಯೋ ಗೃಹೇಷು ಸ್ವರ್ಬುದಾನಿ ಪಟ್ |
ಭೋಜಯಿತ್ವಾ ದ್ವಿಜಾನುಗ್ರೇ ಸ್ವಾಧ್ಯಸ್ತಂ ಗುಣವತ್ತಮಮ್

|| ೩೪ ||

ಲಬ್ಧಕಾಮೈರನುಚ್ಛಾತಃ ಪಾರಣಾಯೋಪಚಿತ್ತಮೇ |
ತಸ್ಯ ತರ್ಹ್ಯತಿಥಿಃ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಧರ್ಮಾಣಾ ಭಗವಾನಭೂತ್

|| ೩೫ ||

ಕಮಾನರ್ಹಾತಿಥಿಂ ಭೂತಃ ಪ್ರತ್ಯುತ್ಥಾನಾಸನಾರ್ಹಃ |
ಯಯಾಚೀಽಭ್ಯವಹಾರಾಯ ಪಾದಮೂಲಮುಪಾಗತಃ

|| ೩೬ ||

ಪ್ರತಿನಂದ್ಯ ಸ ಕದ್‌ಯೋಚ್ಚಾಂ ಕರ್ಮಮಾವಶ್ಯಕಂ ಗತಃ |
ನಿಮಮಜ್ಜ ಬೃಹದ್ವಾಯಿನ್ ಕಾಲಿಂದೀಸಲಿಲೇ ಶುಭೇ

|| ೩೭ ||

ಮುಹೂರ್ತಾರ್ಥವಶಿಷ್ಠಾಯಾಂ ದ್ವಾದಶ್ಯಾಂ ಪಾರಣಂ ಪ್ರತಿ |
ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಧರ್ಮಚ್ಯೋ ದ್ವಿತ್ವೈಶ್ವದ್ಧರ್ಮಸಂಕಟೇ

|| ೩೮ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿಕ್ರಮೇ ದೋಷೋ
ದ್ವಾದಶ್ಯಾಂ ಯದಪಾರಣೇ |

ಯತ್ಯತ್ ಸಾಧು ಮೇ ಭೂಯಾದ-
ಧರ್ಮೋ ವಾ ನ ಮಾಂ ಸ್ತುತೇತ್ || ೩೯ ||

ಅಂಭಾ ಕೇವಲೇನಾಪ ಕರಿಷ್ಯೇ ವ್ರತಪಾರಣಾಮ್ |
ಪ್ರಾದುರಬ್ಜುಗಾಂ ವಿಪ್ರಾ ಹೃತಿಕಂ ನಾಶಿತಂ ಚ ತತ್

|| ೪೦ ||

ಅತ್ಯಪಃ ಪ್ರಾಶ್ನ ರಾಜರ್ಷಿಶ್ಚಿಂತಯನ್ನನಸಾಚ್ಯುತಮ್ |
ಪ್ರತ್ಯಚಪ್ಪ ಕುರುಶ್ವೇಷ್ಠ ದ್ವಿಜಾಗಮನಮೇವ ಸಃ

|| ೪೧ ||

ದುರ್ವಾಸಾ ಯಮುನಾಕೂಲಾತ್ಮತಾವಶ್ಯಕ ಆಗತಃ |
ವಾಚಾಭಿನಂದಿತಸ್ತಸ್ಯ ಬುಬುಧೇ ಚೇಷ್ಟಿತಂ ಧಿಯಾ

|| ೪೨ ||

ಮನ್ಮನಾ ಪ್ರಚಲದ್ಗಾತ್ರೇ ಭ್ರುಕುಟೇಕುಟಲಾನನಃ |
ಏಭಿಕ್ಷುತೃ ಸುತರಾಂ ಕೃತಾಂಜಲಿಮುಭಾಪತ

|| ೪೩ ||

ಕಾಲುಗಳು ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದಲೂ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿತ್ತು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಸುಂದರವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊದಿಸಿದ್ದರು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಹೇರಳವಾಗಿ ಹಾಲುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ವಭಾವದವುಗಳಾಗಿದ್ದು ಪಡೆ ಹಸುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ನೋಡಲು ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದವು. ಕರುಗಳ ಸಮೇತವಾಗಿದ್ದವು. ಜೊತೆಗೆ ಹಾಲುಕರೆಯುವ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ರಾಜನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. || ೩೧-೩೪ || ಗೋವುಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಅನುಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ರಾಜನು ವ್ರತಪಾರಣೆಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಾಪಾನುಗ್ರಹ ಸಮರ್ಥರಾದ ದುರ್ವಾಸರು ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಆತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದರು. || ೩೫ ||

ಅಂಬರೀಷ ಮಹಾರಾಜನು ಅವರನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಅವರದಿಂದ ಆಸನವನ್ನಿತ್ತು ಕುಳಿರಿ. ಆತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ದುರ್ವಾಸರನ್ನು ವಿಧ-ವಿಧವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಅವರ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ರಾಜನು ಭೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು. || ೩೬ || ದುರ್ವಾಸರು ಅಂಬರೀಷನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅವಶ್ಯಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಯಮುನೆಯ ಪವಿತ್ರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. || ೩೭ || ಇತ್ತ ದ್ವಾದಶಿಯು ಕೇವಲ ಒಂದುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಧರ್ಮಜ್ಞನಾದ ಅಂಬರೀಷನು ಧರ್ಮ-ಸಂಕಟಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿದನು. || ೩೮ || ರಾಜನೊಂದನು - ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೇ! ಆತಿಥಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸದೆ ಭೋಜನ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ದ್ವಾದಶಿ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಪಾರಣಮಾಡುವುದು ಎರಡೂ ದೋಷವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪಾಪವು ತಟ್ಟದೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಗುವಂತಹ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು? || ೩೯ || ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಅವನೊಂದನು - ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಕೇವಲ ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದಂತೆಯೂ, ಮಾಡದಂತೆಯೂ ಇದೆ ಎಂದು ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನೀರು ಕುಡಿದು ಪಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. || ೪೦ || ಹೀಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಭಗವಂತನನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ರಾಜರ್ಷಿ ಅಂಬರೀಷನು ಜಲಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಿದನು ಹಾಗೂ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ದುರ್ವಾಸರ ಆಗಮನವನ್ನೇ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. || ೪೧ || ದುರ್ವಾಸರು ಅವಶ್ಯಕ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿ ಯಮುನಾ ನದಿಯಿಂದ ಮರಳಿದರು. ರಾಜನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಅಭಿನಂದಿಸಿದಾಗ ಅವರು - ರಾಜನು ಪಾರಣಮಾಡಿರುವನೆಂದು ಅನುಮಾನದಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. || ೪೨ || ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದುರ್ವಾಸರು ಬಹಳ ಹಸಿದಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ರಾಜನು ಪಾರಣೆ ಮಾಡಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರ ಶರೀರವೆಲ್ಲವೂ ಕೋಪದಿಂದ ಫರ-ಫರನೆ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹುಬ್ಬುಗಂಟಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಮುಖವು ವಿಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಂಬರೀಷನನ್ನು ಗದರಿಸುತ್ತಾ ಅವರು ಹೇಳಿದರು - || ೪೩ ||

ಅಹೋ ಆಸ್ಯ ನೃತಂಸ್ಯ ತ್ರೀಯೋನ್ಮತಸ್ಯ ಪತ್ಯತ |
ಧರ್ಮವ್ಯತಿಕ್ರಮಂ ವಿಶ್ಲೋಕಭಕ್ತಸ್ಯೇತಮಾನಿನಃ || ೪೪ ||

ಯೋ ಮಾಮತಿಥಿಮಾಯಾತಮಾತಿಶ್ಠೇನ ನಿಹುಂತ್ಯ ಚ |
ಅದತ್ತಾ ಭುಕ್ತವಾಂಸ್ತಸ್ಯ ಸಿದ್ಧಶ್ಚೇ ದರ್ಶಯೇ ಫಲಮ್ || ೪೫ ||

ಏವಂ ಬ್ರುವಾಣ ಉತ್ಕೃತ್ಯ ಜಹಾಂ ರೋಷವಿದೀಪಿತಃ |
ತಯಾ ಸ ನಿರ್ಮಮೇ ತಸ್ಯೈ ಕೃತ್ಯಾಂ ಕಾಲಾಸಲೋಪಮಾಮ್ || ೪೬ ||

ತಾದೂಪತಂತೀಂ ಜ್ವಲಂತೀಮುಪಹೃಂತಾಂ ಪದಾ ಭುವಮ್ |
ವೇಪಯಂತೀಂ ಸಮುದ್ವಿಕ್ಷ್ಯ ನ ಚಲಾಲ ಪದಾಸ್ತಪಃ || ೪೭ ||

ಪ್ರಾಘ್ನಿಷ್ಟಂ ಭೃತ್ಕರಶ್ಚಾಯಾಂ ಪುರುಷೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ |
ದದಾಹ ಕೃತ್ಯಾಂ ತಾಂ ಚಕ್ರಂ ಕ್ರುದ್ಧಾಹಿಮಿವ ಪಾವಕಃ || ೪೮ ||

ತದಭಿಧ್ರವದುದ್ವಿಕ್ಷ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟಯಾಸಂ ಚ ನಿಷ್ಪಲಮ್ |
ದುರ್ವಾಸಾ ದುಮ್ರವೇ ಛೇತೋ ದಿಕ್ಷು ಪ್ರಾಣಪರೀಪ್ತಯಾ || ೪೯ ||

ತಮನ್ವಧಾವದ್ಭಗವದ್ರಥಾಣ್ಣಂ
ದಾವಾಗ್ನಿದೂತಶಿಖೋ ಯಥಾಹಿಮ್ |
ತಥಾನುಷ್ಠಂ ಮುನಿರೀಕ್ಷಮಾಣೋ
ಗುಹಾಂ ಏವಿಶ್ವಃ ಪ್ರಸಾರಾ ಮೇರೋಃ || ೫೦ ||

ದಿಶೋ ನಭಃ ಕ್ಷಾಂ ವಿವರಾನ್ ಸಮುದ್ರಾನ್
ಲೋಕಾನ್ವಪಾಲಾಂಸ್ಪ್ರಿದಿವಂ ಗತಃ ಸಃ |
ಯತೋ ಯತೋ ಧಾವತಿ ತತ್ರ ತತ್ರ
ಸುದರ್ಶನಂ ದುಷ್ಯಸಹಂ ದವರ್ಶ || ೫೧ ||

ಅಲಬ್ಧಾಥಃ ಸ ಯಿದಾ ಕುತಸ್ಥಿತ್
ಸಂತ್ರಪ್ತಚಿತ್ತೋಽರಣಮೇಪಮಾಣಃ |
ವೇಪಂ ವಿರಿಂಚಿಂ ಸಮಗಾದ್ವಿಧಾತಃ
ಪ್ರಾಹ್ಯಾತ್ಮಯೋನೇಽಜಿತೇಜಸೋ ಮಾಮ್ || ೫೨ ||

ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

ಸ್ಮಾಸಂ ದುದೀಯಂ ಸಹವಿತ್ಪಮೇಕಾ
ಕ್ರೀಡಾವಸಾನೇ ದ್ವಿಪರಾರ್ಥಸಂಚ್ಛೇ |
ಭ್ರೂಭಂಗಮಾತ್ಮಣಾ ಹಿ ಸಂದಿಧಿಕ್ರೋಃ
ಕಾಲಾತ್ಮನೋ ಯಸ್ಯ ತಿರೋಭವಿಷ್ಯತಿ || ೫೩ ||

ಏನನ್ಯಾಯ! ಕ್ರೂರಿಯಾದ, ಸಂವತ್ಸರಿಂದ ಮದಿರುವ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಭಕ್ತನಲ್ಲದೆ, ತಾನೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಈ ರಾಜನ ಧರ್ಮೋಲ್ಲಂಘನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿರಿ. || ೪೪ || ನಾನು ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಇವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನು. ಅತಿಥಿ ಸಜ್ಜರಮಾಡಲು ರಾಜನು ನನಗೆ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟನು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಒಣಟಮಾಡಿಸದೆಯೇ ಇವನು ಭೋಜನ ಮಾಡಿರುವನು. ಇಡೀ ಧರ್ಮವ್ಯತಿಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ಫಲ ವೇನಂಬುದನ್ನು ನಾನೀಗಲೇ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. || ೪೫ || ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ- ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವರು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಉರಿದದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಜಟೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಅದರಿಂದ ಅಂಬರೀಷನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡಲು ಒಂದು ಕೃತ್ಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಅದು ವ್ರಳಯಾಗಿಯಂತೆ ಧಗ-ಧಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. || ೪೬ || ಅದು ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಾ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಝಳಪಿಸುತ್ತಾ, ಪಾದ ಘಟ್ಟನೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಾ ಅಂಬರೀಷನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅಂಬರೀಷ ರಾಜನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಂತ ಜಾಗದಿಂದ ಕದಲದೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತಿದ್ದನು. || ೪೭ || ಪರಮ ಪುರುಷ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಸೇವಕನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮೊದಲೇ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವನ್ನು ನಿಯುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದನು. ಕೋಪಗೊಂಡಿರುವ ಘಟಾರ್ಪವನ್ನು ದಾವಾಗ್ನಿಯು ಕ್ಷೇಮಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮಮಾಡಿ ಬಿಡುವಂತೆ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವು ದುರ್ವಾಸನ ಕೃತ್ಯೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿತು. || ೪೮ || ತಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕೃತ್ಯೆಯು ಭಸ್ಮವಾದುದನ್ನು ಮತ್ತು ಚಕ್ರವು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ದುರ್ವಾಸರು ಭಯಗೊಂಡು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಿಕ್ಕಾವಾಲಾ ಓಡಿಹೋದರು. || ೪೯ || ಎತ್ತರವಾದ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಕಾಡ್ಲಿಚ್ಛು ಸರ್ಪವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಭಗವಂತನ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವು ಅವರನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಆಗ ದುರ್ವಾಸರು ಸುಮೇರು ಪರ್ವತದ ಗುಹೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಓಡಿದರು. || ೫೦ || ದುರ್ವಾಸರು - ದಶದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶ, ಪೃಥಿವಿ, ಆಕಲ-ವಿಕಲ ಮುಂತಾದ ಕೆಳಗಿನ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ, ಲೋಕಪಾಲರಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸುದರ್ಶನವು ತನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡರು. || ೫೧ || ಎಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೂ ರಕ್ಷಕರು ದೊರೆಯದಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಇನ್ನೂ ಭಯಗೊಂಡರು. ತನಗಾಗಿ ಬದುಕುಳಿಯಲು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು - 'ಓ ವಿರಿಂಚಿಯೇ! ನೀವು ಸ್ವಯಂಭೂ ಆಗಿರುವಿರಿ. ಭಗವಂತನ ಈ ತೇಜೋಮಯ ಚಕ್ರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿರಿ.' || ೫೨ ||

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೇಳಿದರು - ಮಹರ್ಷಿಯೇ! ನನ್ನ ಎರಡು ಪರಾರ್ಥಗಳ ಅಯುಷ್ಯವು ಮುಗಿದಾಗ ಕಾಲಸ್ವರೂಪನಾದ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಲೀಲೆಯನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಗೊಳಿಸಲು ಬಯಸಿ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸುಡಲು ಬಯಸಿದಾಗ ಅವನ ಭ್ರೂಭಂಗ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಈ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಈ ಲೋಕವೂ ಕೂಡ ಲೀನವಾಗಿ ಹೋದೀತು. || ೫೩ ||

ಅಹಂ ಭವೋದಕ್ವಬ್ಧಗುಪ್ತಧಾನಾಃ
 ಪ್ರಜೇಶಭೂತೇತಸುರೇಶಮುಖ್ಯಾಃ |
 ಸರ್ವೇ ವಯಂ ಯನ್ನಿಯಮಂ ಪ್ರಶನ್ನಾ
 ಮೂದ್ವರ್ಷಿತಂ ಲೋಕಹಿತಂ ವಹಾಮಃ || ೫೪ ||
 ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತೋ ವಿರಿಂಚೀನ ವಿಪ್ಲವಕ್ರೋಪತಾಪಿತಃ |
 ದುರ್ವಾಸಾಃ ಶರಣಂ ಯಾತುಃ ಶರ್ವಂ ಕೈಲಾಸವಾಸಿನಮ್ || ೫೫ ||

ಶ್ರೀರುದ್ರ ಉವಾಚ

ವಯಂ ನ ತಾತ ಪ್ರಭವಾಮ ಭೂಮ್ನಿ
 ಯಸ್ಮಿನ್ನರೇಽನ್ಯೇಽಪ್ಯಜಜೀವತೋಶಾಃ |
 ಭವಂತಿ ಕಾಲೇ ನ ಭವಂತಿ ಹೀದೃಶಾಃ
 ಸಹಸ್ರತೋ ಯತ್ರ ವಯಂ ಭ್ರಮಾಮಃ || ೫೬ ||

ಅಹಂ ಸನತ್ಕುಮಾರಶ್ಚ ನಾರದೋ ಭಗವಾನಪಃ |
 ಕಪಿಲೋಽಪಾಂತರತಮೋ ದೇವಲೋ ಧರ್ಮ ಆಸುರಿಃ || ೫೭ ||

ಮರೀಚಿಪ್ರಮುಖಾಶ್ಚಾಸ್ತೇ ಸಿದ್ಧೇಶಾಃ ಪಾರದರ್ಶನಾಃ |
 ವಿದಾಸು ನ ಮಯಂ ಸರ್ವೇ ಯನ್ಮಾಯಾಂ ಮಾಯಯಾಽಽವೃತಾಃ || ೫೮ ||

ತಸ್ಯ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಗ್ನೇದಂ ಶಸ್ತ್ರಂ ದುರ್ವಿಷಹಂ ಹಿ ನಃ |
 ತಮೇವ ಶರಣಂ ಯಾಹಿ ಪದ್ಮೇ ಶಂ ವಿಧಾಸ್ಯತಿ || ೫೯ ||

ತತೋ ನಿರಾತೋ ದುರ್ವಾಸಾಃ ಪದಂ ಭಗದತೋ ಯಯೌ |
 ವೈಕುಂಠಾಖ್ಯಂ ಯದಧ್ಯಾಸ್ತೇ ತ್ರಿನಿವಾಸಃ ತ್ರಿಯಾ ಸಹ || ೬೦ ||

ಸಂದಹ್ಯಮಾಗೋಽಚಿತಶಸ್ತ್ರವಹ್ನಿನಾ
 ತತ್ಪಾವಮೂಲೇ ಪತಿತಃ ಸಮೇಪಥುಃ |
 ಆಪಾಚ್ಛುತಾನಂತ ಸದೀಪಿತ ಪ್ರಭೋ
 ಕೃತಾಗಸಂ ಮಾವ ಹಿ ವಿಶ್ವಭಾವಶ || ೬೧ ||

ಅಶಾನತಾ ತೇ ಪರಮಾನುಭಾವಂ
 ಕೃತಂ ದುಯಾಥಂ ಭವತಃ ತ್ರಿಯಾಣಾಮ್ |
 ವಿಧೇಹಿ ತಸ್ಯಾಪಚಿತಂ ವಿಧಾತ-
 ಮೌಚ್ಛೇತ ಯನ್ಮಾಮ್ನು ದಿತೇ ನಾರಕೋಽಪಿ || ೬೨ ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಅಹಂ ಭಕ್ತಶರಾಧಿನೋ ಹೃಸ್ವಂತ್ರ ಇವ ದ್ವಿಜಃ |
 ಸಾಧುಭಿರ್ಗೃಹ್ಯತೃಪ್ಯದಯೋ ಭಕ್ತೈರ್ಭಕ್ತಜನಪ್ರಿಯಃ || ೬೩ ||

ನಾನು, ಶಂಕರನು, ದಕ್ಷ, ಭೃಗು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು, ಭೂತೇಶರು, ಸುರೇಶಮುಖ್ಯರು, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಯಾರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತರಾಗಿರುವವೋ, ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಅಂತಹ ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಭಕ್ತನಿಗೆ ದ್ರೋಹ ವೆಸಗಿರುವ ನಿನಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ಯನ್ನೀಯಲು ನಾವು ಸಮರ್ಥ ರಲ್ಲ || ೫೪ || ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೀಗೆ ದುರ್ವಾಸರನ್ನು ನಿರಾಶ ಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಭಗವಂತನ ಚಕ್ರದ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ಕೈಲಾಸವಾಸಿ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೊಕ್ಕರು. ಹಿ ಪರಮೇಶ್ವರಾ ! ನನ್ನನ್ನು ಈ ವಿಷ್ಣು ಚಕ್ರದಿಂದ ಕಾಪಾಡು ಎಂದು ಬೇಡಿದಾಗ ತಿಳಿಸಿದನು - || ೫೫ ||

ಶ್ರೀಮಹಾದೇವನು ಹೇಳಿದನು - ದುರ್ವಾಸಗೇ ! ಯಾವ ಅಪಾರಮಹಿಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ಈ ಜೀವನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಬ್ರಹ್ಮರು, ಅನೇಕ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತವೆಯೋ ಮತ್ತು ರೀನವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆಯೋ-ಅಂತಹ ಅನೇಕ ಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ನಾವೂ ಕೂಡ ಸಾವಿರಾರು ಜಾರಿ ಹುಟ್ಟಿ ಅವನಲ್ಲೇ ರೀನವಾಗಿರುತ್ತೇವೆಯೋ ಅಂತಹ ಪ್ರಭುವಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನಾವು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಲ್ಲ || ೫೬ || ನಾನಾಗಲೀ, ಸನತ್ಕುಮಾರ, ನಾರದ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು, ಕಪಿಲರು, ಅಪಾಂತರತಮ-ದೇವಲರಾಗಲೀ, ಧರ್ಮ-ಆಸುರಿ-ಮರೀಚಯೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರಾಗಲೀ ಭಗವಂತನ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಅರಿಯುವು. ಏಕೆಂದರೆ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆದೇ ಮಾಯೆಯಿಂದಲೇ ಅವೃತರಾಗಿದ್ದೇವೆ || ೫೭-೫೮ || ಈ ಚಕ್ರವು ■ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಶಸ್ತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಉಜ್ವಲವಾದ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ನಾವೂ ಸಹಿಸಲಾರವು. ನೀನು ಆ ತ್ರೀಶರಿಗೆ ಶರಣುಹೋಗು. ಅವನೇ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ || ೫೯ || ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನಿರಾಶರಾದ ದುರ್ವಾಸರು ಲಕ್ಷ್ಮೀವತಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ರಮೆಯೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸುವ ಪರಮಧಾಮವಾದ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋದರು. || ೬೦ || ದುರ್ವಾಸರು ಭಗವಂತನ ಸುರರ್ಶನದಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ನಡುಗುತ್ತಾ ಭಗವಂತನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದರು. ಹಿ ಆಚ್ಛುತಾ ! ಅನಂತಾ ! ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಬೇಕಾದವನೇ ! ಪ್ರಭುವೇ ! ಲೋಕರಕ್ಷಕನೇ ! ಆಮಾಧಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು ; ಕಾಪಾಡು ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದರು. || ೬೧ || ನಿನ್ನ ಪರಮಾದ್ಭುತ ವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತನಿಗೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ಪ್ರಭುವೇ ! ನನ್ನನ್ನು ಈ ಸುರರ್ಶನದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡು. ನಿನ್ನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನರಕದಲ್ಲಿ ರುವ ಜೀವರು ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. || ೬೨ ||

ಶ್ರೀಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು - ದುರ್ವಾಸರೇ ! ನಾನು ಸರ್ವಥಾ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆನು. ನಾನು ಅಸ್ವತಂತ್ರನು, ನನಗೆ ಯಾವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾಧುಗಳಾದ ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೃಪೆಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಕ್ತರು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಂತೆ ನಾನೂ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. || ೬೩ ||

ನಾಹಮಾತ್ಮಾನಮಾಶೀ ಮಧ್ಯಕ್ಷಿಃ ಸಾಧುಭಿರ್ವಿನಾ |
ಶ್ರಿಯಂ ಚಾತ್ಮಂತಿಕೇಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಯೇಷಾಂ ಗತರಹಂ ಪರಾ
|| ೬೪ ||

ಯೇ ದಾರಾಗಾರಭ್ರಾಪ್ತಾನ್ ಪ್ರಾಣಾನ್ವಿಮಮಂ ಪಮ್ |
ಹಿತಾಮಾಂ ಶರಣಂ ಯಾತಾಃ ಕಥಂ ಶಾಂಸ್ತು ಕ್ತುಮುತ್ಸುಜೇ
|| ೬೫ ||

ಮಯಿ ನಿರ್ಬದ್ಧಪ್ರದಯಾ ಸಾಧವಃ ಸಮದರ್ಶಿನಾಃ |
ಪಶೀಕುರ್ವಂತಿ ಮಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾಶ್ಚ ಸ್ತ್ರಿಯಾಃ ಸತ್ಪತಿಂ ಯಥಾ
|| ೬೬ ||

ಮತ್ಸೇವಯಾ ಪ್ರತೀತಂ ಚ ಸಾಲೋಕ್ಯಾದಿಚಕುಷ್ಠಯಮ್ |
ನೇಚ್ಛತಿ ಸೇವಯಾ ಪೂರ್ಣಾಃ ಕುತೋಽನ್ಯತ್ಕಾಲಪಿದ್ರುತಮ್
|| ೬೭ ||

ಸಾಧವೋ ಹೃದಯಂ ಮತ್ಕಂ ಸಾಧೂನಾಂ ಹೃದಯಂ ಕ್ಷುತಮ್ |
ಮದವೃತ್ತೇ ನ ಚಾನಂತಿ ನಾಹಂ ತೇಭ್ಯೋ ಮನಾಗಹಿ
|| ೬೮ ||

ಉಪಾಯಂ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತವ ವಿಶ್ವ ಶೃಣುಶ್ಚ ತತ್ |
ಅಯಂ ಹ್ಯಾತ್ಮಾಭಿಚಾರೈಃ ಯತ್ಕುಂ ಯಾತು ವೈ ಭವಾನ್ |
ಸಾಧುಕು ಪ್ರಹಿತಂತೇಹಃ ಪ್ರಹರ್ತುಃ ಕುರುತೇಽಶಿವಮ್
|| ೬೯ ||

ಶಘೋ ವಿದ್ಯಾ ಚ ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ನಿಶ್ಚೇಯಸಕರೇ ಉಭೇ |
ತೇ ದಿವ ದುರ್ವಿನೀತಸ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣೇ ಕರ್ತುರನ್ಯಥಾ
|| ೭೦ ||

ಬ್ರಹ್ಮಂಶ್ಚದ್ವೈತ್ಯ ಭದ್ರಂ ತೇ ನಾಭಾಗತನಯಂ ನೃಪಮ್ |
ಕ್ಷಮಾಪಯ ಮಹಾಭಾಗಂ ತತಃ ಶಾಂತಿಭಗವಿಷ್ಣುತಿ
|| ೭೧ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಕ್ತಮಸಃ | ನನ್ನ ಭಕ್ತರ ವಿಷಮಾತ್ಮ ಆತ್ಮಯ ನಾನೇ ಆಗಿರುವೆನು. ಅದರಿಂದ ಸಾಧುಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ನನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಸ್ವತಃ ನನ್ನನ್ನಾಗಲಿ, ದಿನಾಶರಹಿತಳಾದ ನನ್ನ ಆರ್ಥಾಂಗಿನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ || ೬೪ || ಯಾವ ಭಕ್ತನು ಪತ್ನಿ, ಪುತ್ರ, ಗೃಹ, ಗುರುಜನರು, ಪ್ರಾಣ, ಧನ ಇಹಲೋಕ, ಪರಲೋಕ - ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಕೇವಲ ನನಗೇ ಶರಣುಬಂದಿರುವನೋ, ಅಂತಹವನನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಹೃದಯಪಟ್ಟನು ? || ೬೫ || ಸಾಧಿಯಾದ ಸ್ತ್ರಿಯು ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದಿಂದ ಸದಾಚಾರಿಯಾದ ಪತಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆಯೇ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನು ಪ್ರೇಮಬಂಧನದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿರುವ ಸಮದರ್ಶಿಗಳಾದ ಸಾಧುಗಳು ಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ನನ್ನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಇಡುತ್ತಾರೆ || ೬೬ || ನನ್ನ ಅನನ್ಯಪ್ರೇಮಿ ಭಕ್ತರು ನನ್ನ ಸೇವೆಯಿಂದಲೇ ಕಮ್ಮನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣ-ಕೃತಕೃತ್ಯರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಸೇವೆಯ ಫಲವೃದ್ಧಿರೂಪವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಸಾಲೋಕ್ಯ-ಸಾರೂಪ್ಯಾದಿ ಮುಕ್ತಿಗಳು ದೊರಕದರೂ ಅವರು ಅದನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಕಾಲವಶವಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದೇನಿದೆ ? || ೬೭ || ದುರ್ವಾಸರೇ ! ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳಲಿ ? ಸಾಧುಗಳೇ ನನ್ನ ಹೃದಯಸ್ವರೂಪರಾಗಿ ದ್ದಾರೆ. ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ನಾನು ಹೃದಯಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವೆನು. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ ತಿಳಿಯದು ಹಾಗೂ ನಾನು ಅವರಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನೂ ಅರಿಯಿ || ೬೮ || ವಿಪ್ರರೇ ! ನಾನೊಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ; ಕೇಳಿರಿ. ಯಾರ ಅನಿಷ್ಟ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಈ ವಿವತ್ತು ಸಂಭವಿಸಿತೋ, ನೀವು ಅವರ ಬಳಿಯೇ ಹೋಗಿರಿ. ನಿರವರಾಧಿಗಳಾದ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅನಿಷ್ಟದಿಂದಾಗಿ ಮಾಡಿದವರಿಗೇ ಅವುಗಳ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ || ೬೯ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯೆಯೇ ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಉದ್ವೇಗನಾಗಿ, ಅನ್ಯಾಯಿಯಾದರೆ ಅವರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ || ೭೦ || ದುರ್ವಾಸರೇ ! ನಿಮಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ನೀವು ನಾಭಾಗತಂದನ ಪರಮಭಾಗ್ಯವಾಲಿ ಅಂಬರೀಷರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿರಿ. ಅವನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಯಾಚಿಸಿ. ಆಗ ನಿಮಗೆ ಶಾಂತಿಯು ಲಭಿಸುವುದು || ೭೧ ||

ಸಾಲ್ಯಸಯಿ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು || ೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮಿ ಸ್ಕಂಧೇ
ಅಂಬರೀಷಪರಿತಃ ಚತುರ್ಥೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೪ ||

ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ದುರ್ವಾಸರು ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರಾದುದು

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಏವಂ ಭಗವತಾಽಽದಿಷ್ಟೋ ದುರ್ವಾಸಾಶ್ಚಕ್ರತಾಪಿಹಃ |
ಅಂಬರೀಷಮುಪಾಪೃತ್ಯ ತತ್ಪಾದೌ ದುಃಖೋಽಗ್ರಹೀತ್

|| ೧ ||

ತಸ್ಯ ಸೋದ್ಯಮನಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಪಾದಪುರ್ವವಿಲಕ್ಷಣಃ |
ಅಸ್ಮಾವೀತ್ರದ್ವರೇರಸ್ತು ಕೃಪಯಾ ಪೀಡಿತೋ ಭೃತಮ್

|| ೨ ||

ಅಂಬರೀಷ ಉವಾಚ

ತಮಗ್ನಿರ್ಭಗವಾನ್ಸೂರ್ಯಸ್ತು ಸೋಮೋ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಪತಿಃ |
ತನ್ಮಾಪಸ್ತು ಕ್ಷಿಪ್ಯೋಮ ವಾಯುರ್ಮಾತೃಂದ್ರಿಯಾಣ ಚ

|| ೩ ||

ಸುದರ್ಶನ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಸಹಸ್ರಾರಾಚ್ಯುತಪ್ರಿಯ |
ಸರ್ವಾಪ್ರಕಾಶಿನ್ ವಿಷ್ಣುಯ ಸ್ತು ಭೂಯಾ ಇಡಮ್ತೇ

|| ೪ ||

ತ್ವಂ ಧರ್ಮಸ್ತು ಯುತಂ ಸತ್ಯಂ ತ್ವಂ ಯಜ್ಞೋಽಖಿಲಯಜ್ಞಭುಕ್ |
ತ್ವಂ ಲೋಕಪಾಲಃ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ತ್ವಂ ತೇಜಃ ಪೌರುಷಂ ಪರಮ್

|| ೫ ||

ಋಮಃ ಸುನಾಭಾಖಿಲಧರ್ಮಸೇತವೇ
ಹೃದಧರ್ಮಶೀಲಾಸುರಧೂಮಕೇತವೇ |
ತ್ವಲೋಕಗೋಪಾಯ ವಿಶುದ್ಧವರ್ಚಸೇ
ಮನೋಜವಾಯಾದ್ಭುತಕರ್ಮಣೇ ಗುಣೇ || ೬ ||

ಹ್ವೇಜಸಾ ಧರ್ಮಮಯೇನ ಸಂಹೃತಂ
ತಮಃ ಪ್ರಕಾಶಂ ದೃತೋ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್ |
ಮಹತ್ಯಯಗ್ರೇ ಮಹಿಮಾ ಗಿರಾಂ ಪತೇ
ತದ್ರೂಪಮೇತತ್ಸದಸತ್ಪರಾವರಮ್ || ೭ ||

ಮಿದಾ ವಿಸ್ತೃಷ್ಟಸ್ವಮನಂಜನೇನ ವೈ
ಽಽಽಽ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋಽಜಿತ ದೈತ್ಯದಾನವಮ್ |
ದಾಹಾದರೋರ್ವಂಘ್ರಿಶೋಧರಾಣಿ
ವೃಕ್ಷಗ್ನದ್ರವಂ ಪ್ರಧನೇ ವಿರಾಜಸೇ || ೮ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ ಅವನು ಕೊಡಿಸಿದಾಗ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರದ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದ ದುರ್ವಾಸರು ಮರಳಿ ಅಂಬರೀಷ ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿತರಾಗಿ ಅವನ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು. || ೧ || ದುರ್ವಾಸರ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅಂಬರೀಷನು ಕಡು ನಾಚಿಕೊಂಡು ಅವನ ಹೃದಯ ದಯೆಯಿಂದ ಕರಗಿಹೋಗಿ ಭಗವಂತನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸತೊಡಗಿದನು. || ೨ ||

ಅಂಬರೀಷನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ - ಓ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವೇ ! ನೀನೇ ಅಗ್ನಿಯಾಗಿರುವೆ. ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ ಸೂರ್ಯನೂ ನೀನೇ. ಸಮಸ್ತ ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲದ ಅಧಿಪತಿ ಚಂದ್ರನೂ ನೀನೇ. ಜಲ, ವೃಥಿವಿ, ಆಕಾಶ, ವಾಯು || ಚತುರ್ವಿಧಗಳೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. || ೩ || ಓ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರಾಧಿ ದೇವತೆಯೇ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸಾವಿರ ಅರಕಾಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವವನೇ ! ಅಚ್ಯುತಪ್ರಿಯನೇ ! ಸಮಸ್ತ ಆಸ್ತ-ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಒಡೆಯ ನಾದವನೇ ! ನೀನು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. || ೪ || ನೀನೇ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವೆ. ಅಮೃತಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವೆ. ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವೆ. ಸಮಸ್ತಯಜ್ಞಗಳೂ ನೀನೇ ; ಯಜ್ಞ ಭೋಕ್ತೃವೂ ನೀನೇ. ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳ ರಕ್ಷಕನೂ, ಸರ್ವಲೋಕ ಸ್ವರೂಪನೂ ನೀನೇ. ನೀನು ಪರಮಪುರುಷ ಪರಮಾತ್ಮನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪೌರುಷವೂ ಆಗಿರುವೆ. || ೫ || ಓ ಸುಂದರವಾದ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವೇ ! ನೀನು ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮ ಗಳ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವನೇ ! ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿ ಸುವ ಆಯುರರನ್ನು ಭಸ್ಮಮಾಡುವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅಗ್ನಿಸ್ವರೂಪನು ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ನೀನೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ರಕ್ಷಕನೂ, ಎಶುದ್ಧ ತೇಜೋಮಯನಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಗತಿಯು ಮನೋವೇಗದಂತೆ ಇದ್ದು ನಿನ್ನ ಕರ್ಮಗಳು ಅದ್ಭುತವಾಗಿವೆ. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತೇನೆ. || ೬ || ವೇದವಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅಧೀಶ್ವರನೇ ! ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಮಯ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಂಧಕಾರವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಮಹಾಪುರುಷರ ಪ್ರಕಾಶದ ರಕ್ಷಣೆ ಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯ ಪಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಯಾರಿಗೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸುಡುಬದ್ರಿಪನಾದ ಉಚ್ಚ-ನೀಚ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ರುವ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚವು ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂ ಪವೇ ಆಗಿದೆ. || ೭ || ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವೇ ! ದೇವತೆಯೇ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಗೆಲ್ಲಲಾರರು. ನಿರಂಜನ ಭಗವಂತನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಯೋ ಗಿಸಿದಾಕ್ಷಣ ನೀನು ದೈತ್ಯ-ದಾನವರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ, ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಭುಜಗಳನ್ನು, ಉದರವನ್ನು, ತೊಡೆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು, ಕತ್ತನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಅತ್ಯಂತ ಶೋಭೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವೆ. || ೮ ||

ಸ ತ್ವಂ ಜಗತ್ಪಾಣಿ ವಿಲಪ್ತಹಾಣಯೇ
ನಿರೂಪಿತಃ ಸರ್ವಸಹೋ ಗದಾಭೃತಾ ।
ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಚಾಸ್ತುತುಲದೈವಹೇತವೇ
ವಿಧೇಹಿ ಭದ್ರಂ ತದನುಗ್ರಹೋ ಹಿ ನಃ ॥ ೯ ॥

ಯದ್ವಪ್ತಿ ದತ್ತಮಿಷ್ಟಂ ವಾ ಸ್ವಧರ್ಮೋ ವಾ ಸ್ವನುಷ್ಠಿತಃ ।
ಕುಲಂ ನೋ ವಿಪ್ರದೈವಂ ಚೇದ್ವಿಜ್ಞೋ ಭವತು ವಿಜ್ಞರಃ
॥ ೧೦ ॥

ಯದಿ ನೋ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರೀತ ಏಕಿ ಸರ್ವಗುಣಾತ್ರಯಃ ।
ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭಾವೇನ ದ್ವಿಜೋ ಭವತು ವಿಜ್ಞರಃ
॥ ೧೧ ॥

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಇತಿ ಸಂಸ್ತುವತೋ ರಾಜ್ಞೋ ವಿಪ್ಲುಚಕ್ರಂ ಸುದರ್ಶನಮ್ ।
ಅಶಾಮ್ಯತ್ಸರ್ವತೋ ವಿಪ್ರಂ ಪ್ರದಹದ್ರಾಜಯಾಂಚಯಾ
॥ ೧೨ ॥

ಸ ಮುಕ್ತೋಽಸ್ವಾಗ್ನಿತಾಪೇನ ದುರ್ವಾಸಾಃ ಸ್ವಾಮಾಯತಃ ।
ಪ್ರಶಶಂಸ ತಮುವೀಶಂ ಯುಂಜಾನಃ ಪರಮಾತಿಷಃ
॥ ೧೩ ॥

ದುರ್ವಾಸಾ ಉವಾಚ

ಅಹೋ ಅನಂತದಾಸಾಸಾಂ ಮಹತ್ತ್ವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಮದ್ಯ ಮೇ ।
ಕೃತಾಗೋಽಪಿ ಯದ್ರಾಜನ್ಯಂಗಲಾನಿ ಸಮೀಹಸೇ
॥ ೧೪ ॥

ದುಷ್ಕರಃ ಕೋ ನು ಸಾಧೂನಾಂ
ದುಸ್ತುಚೋ ವಾ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್ ।
ಯೈಃ ಸಂಗೃಹೀತೋ ಭಗವಾನ್
ಸಾತ್ವತಾಮೃತಭೋ ಜರಿಃ ॥ ೧೫ ॥

ಯನ್ನಾಮತ್ರತಿಮಾತ್ರೇಣ ಪುಮಾನ್ ಭವತಿ ನಿರ್ಮಲಃ ।
ತಸ್ಯ ತೀರ್ಥಪದಃ ಕಿಂ ವಾ ದಾಸಾಸಾಮವಶ್ಯತೇ
॥ ೧೬ ॥

ರಾಜನ್ಯನುಗೃಹೀತೋಽಹಂ ತ್ವಯಾತಿಕರುಣಾತ್ಮನಾ ।
ಮದಘಂ ಪೃಷ್ಠಃ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಾಣಾ ಯನ್ಮೇಽಭಿರಕ್ಷಿತಾಃ
॥ ೧೭ ॥

ರಾಜಾ ತಮಕೃತಾಹಾರಃ ಪ್ರತ್ಯಾಗಮನಕಾಂಕ್ಷಯಾ ।
ಚರಣಾವುಪರಂಗೃಹ್ಯ ಪ್ರಸಾದ್ಯ ಸಮಭೋಜಯತ್
॥ ೧೮ ॥

ಓ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರೇ ! ನೀನು ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನು. ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಘಾತಿಸಲಾರರು. ಗದಾಧರನಾದ ಭಗವಂತನು ದುಷ್ಕರ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿರುವನು. ದಯಮಾಡಿ ನೀನು ನಮ್ಮ ಕುಲದ ಭಾಗ್ಯೋದಯಕ್ಕಾಗಿ ದುರ್ವಾಸರಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡು. ಇದೇ ನಮಗೆ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ॥ ೯ ॥ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ದಾನ, ಯಜ್ಞಮಾಡಿದ ಫಲವೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ಅಥವಾ ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ವಂಶದವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೇ ಪರಮಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ದುರ್ವಾಸರ ಉರಿಯನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸು. ॥ ೧೦ ॥ ಭಗವಂತನು ಸಮಸ್ತ ಗುಣಗಳ ಏಕ ಮಾತ್ರ ಅಪ್ರಯುನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆತ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹಾಗೂ ಅವನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದರೆ ದುರ್ವಾಸರ ಹೃದಯದ ಶಾಪವನ್ನು (ಉರಿಯನ್ನು) ಇಲ್ಲವಾಗಿಸು. ॥ ೧೧ ॥

ಶ್ರೀಕುಕುಮಾರಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ದುರ್ವಾಸಮುನಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದ ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಭಗವಂತನ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವನ್ನು ರಾಜಾ ಅಂಬರೀಷನು ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದಾಗ ಅವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಸುದರ್ಶನವು ಶಾಂತವಾಯಿತು. ॥ ೧೨ ॥ ದುರ್ವಾಸರು ಚಕ್ರದ ಉರಿಯಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತರಾದಾಗ ಅವರು ಅಂಬರೀಷನಿಗೆ ಅನೇಕಾನೇಕ ಶುಭಾಶೀರ್ವಾದಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ, ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು. ॥ ೧೩ ॥

ದುರ್ವಾಸರು ಹೇಳಿದರು - ಮಹಾರಾಜಾ ! ನೀನು ಧನ್ಯನಾಗಿರುವೆ. ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇಮಿ ಭಕ್ತರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಇಂದು ನಾನು ಕಂಡೆ. ನಿನ್ನ ಕುರಿತು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನೀನು ನನಗಾಗಿ ಮಂಗಳವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಿರುವೆ. ॥ ೧೪ ॥ ಭಕ್ತವತ್ಸಲ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ದೃಢವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಸಾಧು-ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಕಠಿಣವಾದ ಕಾರ್ಯವು ಯಾವುದಿದೆ ? ಉದಾರ ಹೃದಯವುಳ್ಳ ಮಹಾತ್ಮರು ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಾನೇ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲಾರರು ? ॥ ೧೫ ॥ ಯಾರ ಮಂಗಳಮಯ ನಾಮಗಳ ಶ್ರವಣ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಯು ನಿರ್ಮಲರಾಗಿ ಹೋಗುವರೋ, ಅಂತಹ ತೀರ್ಥವಾದನಾದ ಶ್ರೀಭಗವಂತನ ಚರಣಕಮಲಗಳ ದಾಸರಾದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಯಾವ ಕರ್ತವ್ಯವು ತಾನೇ ಶೇಷವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ ? ॥ ೧೬ ॥ ಅಂಬರೀಷ ಮಹಾರಾಜಾ ! ನಿನ್ನ ಹೃದಯವು ಕರುಣಾಭಾವದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮಹಾನ್ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ. ಅಯ್ಯಾ ! ನೀನು ನನ್ನ ಅವರಾಧಗಳನ್ನು ಮರೆತು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರುವೆ. ॥ ೧೭ ॥

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ದುರ್ವಾಸರು ಓಡಿಹೋದಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅಂಬರೀಷರಾಜನು ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅವರು ಮರಳಿ ಬರುವ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಈಗ ಅವನು ದುರ್ವಾಸರ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಅವರನ್ನೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ, ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ॥ ೧೮ ॥

ಸೋಽಶಿತ್ವಾಽಽದೃತಮಾನೀತಮಾಶಿಘ್ರಂ ಸಾರ್ವಕಾಮಿಕಮ್ |
ತೃಪ್ತಾತ್ಮಾ ನೃಪತಿಂ ಪ್ರಾಹ ಭುಜ್ಯತಾಮಿತಿ ಸಾದರಮ್ || ೧೯ ||

ಪ್ರೀತೋಽಶ್ವನುಗೃಹೀತೋಽಸ್ಮಿ ತವ ಭಾಗವತಸ್ಯ ವೈ |
ದರ್ಶನಸ್ತರ್ಪನಾಲಾಪ್ಯರಾಶಿಘ್ರೇನಾತ್ಮಮೇಧಸಾ || ೨೦ ||

ಕರ್ಮಾದದಾತಮೇತತ್ತೇ ಗಾಯಂತಿ ಪ್ಲುಪ್ತಿಯೋ ಮುಹುಃ |
ಕೀರ್ತಿಂ ಪರಮಪುಣ್ಯಾಂ ಚ ಕೀರ್ತಯಿಷ್ಯತಿ ಭೂರಿಯಮ್ || ೨೧ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಏವಂ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ರಾಜಾ ನಂ ದುರ್ವಾಸಾಃ ಪರಿತೋಷಿಹ |
ಯಯೌ ವಿಕಾಯಸಾಽಽಮಂತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮಹೈಕಮ್ || ೨೨ ||

ಸಂವತ್ಸರೋಽತ್ಯಗಾತ್ತಾವದ್ ಯಾವತಾ ನಾಗುತೋ ಗುಃ |
ಮುನಿಸ್ತದ್ವರ್ತನಾಕಾಂಕ್ಷೋ ರಾಜಾಽಬ್ರಹ್ಮೋ ಬಭೂವ ಹ || ೨೩ ||

ಗತೇ ಚ ದುರ್ವಾಸಸಿ ಸೋಽಂಬರೀಷೋ
ದ್ವಿಜೋಪಯೋಗಾತಿಪವಿತ್ರಮಾಹರಾಃ |
ಏಕುಷೇರ್ವಿಮೋಕ್ಷಂ ವ್ಯಸನಂ ಚ ಬುದ್ಧ್ವಾ
ಮೇನೇ ಸ್ವಧೀರ್ಯಂ ಚ ಪರಾಸುಭಾವಮ್ || ೨೪ ||

ವಿವಂವಿಧಾನೇಕಗುಣಃ ಸ ರಾಜಾ
ಪರಾತ್ಮನಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿ ವಾಸುದೇವೇ |
ಶ್ರಿಯಾಕಲಾಪೈಃ ಸಮುವಾಹ ಭಕ್ತಿಂ
ಯಯಾಽಽವಿರಿಂಭ್ಯಾನ್ನಿರಯಾಂಶ್ಚಕಾರ || ೨೫ ||

ಅಥಾಂಬರೀಷಸ್ತನಯೀಷು ರಾಜ್ಯಂ
ಸಮಾನತೀರೇಷು ವಿಸೃಜ್ಯ ಧೀರಃ |
ವನಂ ವಿವೇಶಾತ್ಮನಿ ವಾಸುದೇವೇ
ಮನೋ ದಧದ್ವಸ್ತಗುಣಪ್ರವಾಹಃ || ೨೬ ||

ಇತ್ಯೇತಪ್ತುಣ್ಯಮಾಖ್ಯಾನಮಂಬರೀಷಸ್ಯ ಭೂಪತೇಃ |
ಸಂಕೀರ್ತಯನ್ನನುಧ್ಯಾಯನ್ ಭಕ್ತೋ ಭಗವತೋ ಭವೇತ್ || ೨೭ ||

ಐದನಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೩ ||

ಈ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಭಾರತೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಅಂಬರೀಷಚರಿತಂ ನಾಮ ಪಂಚಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೫ ||

ಅಂಬರೀಷನು ಆತಿ ಆದರದಿಂದ ಅತಿಥಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಭೋಜನ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ತರಿಸಿದನು. ದುರ್ವಾಸರು ಭೋಜನಮಾಡಿ ಶೃಪ್ತರಾದರು. ಆಗ ಅವರು ಆದರದಿಂದ ರಾಜನೇ! ಇನ್ನು ನೀನೂ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ನುಡಿದರು. || ೧೯ || ಅಂಬರೀಷನೇ! ನೀನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತನಾಗಿರುವೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ, ಸ್ಪರ್ಶ, ಸಂಭಾಷಣ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಭಗವಂತನ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಆತಿಥ್ಯದಿಂದ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿರುವೆನು; ಅನುಗ್ರಹಿತನಾಗಿರುವೆನು. || ೨೦ || ಸ್ವರ್ಗದ ದೇವಾಂಗನೆಯರು ಪದೇ-ಪದೇ ನಿನ್ನ ಈ ಉಜ್ವಲ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವರು. ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಜನರೂ ಕೂಡ ಪರಮ ಪುಣ್ಯಮಯವಾದ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುವರು. || ೨೧ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರಿಣಿತನೇ! ದುರ್ವಾಸರು ಬಹಳ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಅಂಬರೀಷರಾಜನ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾ, ಅವನಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು, ಕೇವಲ ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕಾಗಿ ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು. || ೨೨ || ರಾಜನೇ! ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರದಿಂದ ಭಯಗೊಂಡು ದುರ್ವಾಸರು ಓಡಿಹೋದ ಅಂದಿನಿಂದ, ಅವರು ಮರಳ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಳೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಅಂಬರೀಷರಾಜನು ಅವರ ದರ್ಶನದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕೇವಲ ನೀರು ಕುಡಿದು ಕೊಂಡೇ ಇದ್ದನು. || ೨೩ ||

ದುರ್ವಾಸರು ಹೊರಟುಹೋದ ಬಳಿಕ ಅವರು ಭೋಜನ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಮಿಕ್ಕ ಉಳಿದಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಅಂಬರೀಷನು ಊಟಮಾಡಿದನು. ತನ್ನ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ದುರ್ವಾಸರಿಗೆ ಉಂಟಾದ ದುಃಖ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಯಿಂದಲೇ ಆದರ ನಿವೃತ್ತಿ ಎರಡೂ ತನ್ನಿಂದಲೇ ನಡೆದಿದ್ದರೂ, ಇದನ್ನು ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆ ಎಂದೇ ಅಂಬರೀಷನು ತಿಳಿದನು. || ೨೪ || ಅಂಬರೀಷ ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳಿದ್ದವು. ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಅವನು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಶ್ರೀಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. || ೨೫ || ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದವರೆಗಿನ ಸಮಸ್ತ ಭೋಗಗಳನ್ನು ನರಕದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. || ೨೬ ||

ಅನಂತರ ಅಂಬರೀಷ ರಾಜನು ತನ್ನಂತೆಯೇ ಇದ್ದ ಭಕ್ತರಾದ ಪುತ್ರರಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಸ್ವತಃ ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ತೆರಳಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಧೀರನಾದ ಅವನು ಅತ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ ವಾಸುದೇವನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರೀನಗೊಳಿಸಿ ಗುಣಗಳ ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾದ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಹೋದನು. || ೨೭ || ಪರಿಣಿತನೇ! ಮಹಾರಾಜಾ ಅಂಬರೀಷನ ಈ ಅಖ್ಯಾನವು ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಂಕೀರ್ತನೆ, ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವವನು ಅಂಬರೀಷನಂತ ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. || ೨೮ ||

ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶದ ವರ್ಣನೆ, ಮಾಂಧಾತಾ ಮತ್ತು ಸೌಭರೀ ಋಷಿಯ ಕಥೆ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಕೇತುಮಾನ್ಯಾಭುರಂಬರೀಮುತಾಸ್ತಮಃ |
ವಿರೂಪಾಕ್ ಪೃಷದಶ್ವೋಽಭೂತ್ತತ್ಪುತ್ರಸ್ತು ರಥೀತರಃ || ೧ ||

ರಥೀತರಸ್ಯಾಪ್ರಜಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾಯಾಂ ತಂಶವೇಽರ್ಥಿಕಃ |
ಅಂಗಿರಾ ಜನಯಾಮಾಸ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ವಿಃ ಸುತಾನ್ || ೨ ||

ಏಕೇ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಪ್ರಸೂತಾ ವೈ ಪುನಸ್ತಾಂಗಿರಸಾಃ ಸ್ತುತಾಃ |
ರಥೀತರಾಣಾಂ ಪ್ರವರಾಃ ಕ್ಷತ್ರೋಪೇತಾ ದ್ವಿಜಾತಮಃ || ೩ ||

ಕುವತಸ್ತು ಮನೋರ್ಮಜ್ಞಃ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಶ್ಚಾರ್ಗತಃ ಸುತಃ |
ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಶತಜ್ಞೇಷ್ಠಾ ಏಕುಕ್ಷಿನಿಮಿದಂಡಕಾಃ || ೪ ||

ತೇಸಾಂ ಪುರಸ್ತಾದಭವನ್ನಾರ್ಯಾವರ್ತೇ ನೃಪಾ ನೃಪ |
ಪಂಚವಿಂಶತಿಃ ಪತ್ನಾಶ್ಚ ತ್ರಯೋ ಮಧ್ಯೇ ಪರೇಽಸ್ತತಃ || ೫ ||

ಸ ಏಕದಾಷ್ವಕಾಶ್ರಾದ್ಧೇ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಃ ಸುತಮಾದಿಶತ್ |
ಮಾಂಸನಾನೀಯತಾಂ ಮೇಧ್ಯಂ ಏಕುಕ್ಷೇ ಗಚ್ಛ ಮಾಚರಮ್ || ೬ ||

ತಥೇತಿ ಸ ವನಂ ಗತ್ವಾ ಮೃಗಾಸ್ತತ್ವಾ ಕ್ರಿಯಾರ್ಹಣಾನ್ |
ಶ್ರಾಂತೋ ಬುಭುಕ್ಷುತೋ ವೀರಃ ಶತಂ ಚಾದದಪ್ಸ್ಯತಿ || ೭ ||

ಶೇಷಂ ನಿವೇದಯಾಮಾಸ ಪಿತ್ರೇ ತೇನ ಚ ತದ್ಗುರುಃ |
ಚೋದಿತಃ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಾಯಾಶ ದುಷ್ಪಮೇತದಕರ್ಮಕಮ್ || ೮ ||

ಚ್ಛಾತ್ವಾ ಪುತ್ರಸ್ಯ ತತ್ಕರ್ಮ ಗುರುಣಾಭಿಹಿತಂ ನೃಪಃ |
ದೇಶಾನ್ನಿವಾರಯಾಮಾಸ ಸುತಂ ತ್ವಕ್ತವಿಧಿಂ ರುಷಾ || ೯ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಅಂಬುಜನಿಗೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ಕೇತುಮಾನ್ ಮತ್ತು ಶಂಭು ಎಂಬ ಮೂವರು ಪುತ್ರರಿದ್ದರು. ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಮಗ ಪೃಷದಶ್ವ ಹಾಗೂ ಪೃಷದಶ್ವನ ಪುತ್ರ ರಥೀತರನಾಗಿದ್ದನು. || ೧ || ರಥೀತರನು ಸಂತಾನ ಹೀಡನಾಗಿದ್ದನು. ವಂಶವಂಶವರಿಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವನು ಅಂಗೀರಸ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಅವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಅಂಗೀರಸನು ರಥೀತರನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ವಿಗಳಾದ ಹಲವಾರು ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದನು. || ೨ || ಇವರೆಲ್ಲರೂ ರಥೀತರನ ಕ್ಷೇತ್ರಜರಾದ್ದರಿಂದ ಇವರ ಗೋತ್ರವು ಅದೇ ಆಗ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಅಂಗೀರಸರೆಂದೇ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟರು. ಇವರೇ ರಥೀತರ ವಂಶದವರ ಪ್ರವರ (ಕುಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷ) ಪ್ರವರ್ತಕರಾದರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಇವರು ಕ್ಷತ್ರೋಪೇತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಾಗಿದ್ದರು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎರಡೂ ಗೋತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಇವರ ಸಂಬಂಧವಿತ್ತು. || ೩ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಒಮ್ಮೆ ಮನುವು ಸೀನಿದಾಗ ಅವನ ಮೂಗಿ ನಿಂದ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ಎಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಿಗೆ ನೂರುಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಏಕುಕ್ಷಿ ನಿಮಿ ಮತ್ತು ದಂಡಕರೇಷು ಮೂವರು ಹಿರಿಯರಾಗಿದ್ದರು. || ೪ || ರಾಜೇಂದ್ರನೇ | ಅವರಿಂದ ಕಿರಿಯವರಾದ ಇವತ್ತೆದು ಪುತ್ರರು ಆರ್ಯಾವರ್ತದ ಪೂರ್ವಭಾಗವನ್ನು ಮತ್ತು ಇವತ್ತೆದು ಮಂದಿ ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಏಕುಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದ ಮೂವರು ಮಧ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಗಳಾದರು. ಉಳಿದ ನಲವತ್ತೇಳು ಮಂದಿ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಗಳಾದರು. || ೫ || ಒಮ್ಮೆ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವು ಅವೈಕಾ ಶ್ರಾದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗನಿಗೆ - 'ಎಲೈ ಏಕುಕ್ಷಿಯೇ! ಬೇಗನೇ ಹೋಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಾಂಸವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ' ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. || ೬ || ನೀರ ಏಕುಕ್ಷಿಯು 'ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ವನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಒಹಳೆಷ್ಟು ವನುಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಿದನು. ಅವನು ತುಂಬಾ ಬಳಲಿದ್ದನು. ಹಸಿವೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಂದಿರುವ ವಶುಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ತಿನ್ನಬಾರದೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು, ಅವನು ಒಂದು ಮೊಲದ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿಂದುಬಿಟ್ಟನು. || ೭ || ಏಕುಕ್ಷಿಯು ಉಳಿದಿರುವ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಂದು ತಂದೆಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಲು ಹೇಳಿದಾಗ, ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದರು - ಈ ಮಾಂಸವು ದೂಷಿತವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. || ೮ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದಾಗ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ಅವನ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಕ್ರೋಧಗೊಂಡು ತನ್ನ ದೇಶದಿಂದಲೇ ಓಡಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. || ೯ ||

ಸ ತು ವಿಪ್ರೇಣ ಸಂವಾದಂ ಜಾಪಕೇನ ಸಮಾಚರನ್ |
ತೃತ್ವಾ ಕಲೇವರಂ ಯೋಗೇ ಸ ತೇನಾವಾಪ ಯತ್ಪರಮ್ || ೧೦ ||

ಪಿತಯಾ ಪರತೇಽಭ್ಯೇತ್ಯ ವಿಹುಕ್ತಃ ಪೃಥಿವೀಮಿದಾಮ್ |
ಶಾಸದೀಚೇ ಹರಿಂ ಯಚ್ಛ್ವೇಃ ಶಶಾದ ಇತಿ ವಿಶ್ರುತಃ || ೧೧ ||

ಪುರಂಜಯಸ್ತಸ್ಯ ಸುತ ಇಂದ್ರವಾಹ ಇತೀರಿತಃ |
ಕುಶ್ಚ ಇತಿ ಚಾಪ್ತಕಃ ಶೃಣು ನಾಮಾನಿ ಕರ್ಮಭಃ || ೧೨ ||

ಕೃತಾಂತ ಅಸೀತ್ಸದುರೋ ದೇವಾನಾಂ ಸಹ ದಾನವೈಃ |
ಪಾಷ್ಣಿಗ್ರಾಹೋ ವೃತೋ ನೀರೋ ದೇವೈರ್ಯತ್ಸರಾಜೈಃ || ೧೩ ||

ವಚನಾದ್ವೇವದೇವಸ್ಯ ವಿಶ್ಲೋವಿತ್ಪಾಶ್ವನಃ ಪ್ರಭೋಃ |
ವಾಹನತ್ಯೇ ದೃತಸ್ತಸ್ಯ ಒಭೂವೇಂದ್ರೋ ಮಹಾವೃಷಃ || ೧೪ ||

ಽ ಸಂಸದ್ಧೋ ಭನುರ್ದಿವ್ಯಮಾದಾಯ ವಿಶಿಖಾಂಭಿತಾನ್ |
ಽಹ್ನಯಿಮಾನಃ ಸಮಾರುಹ್ಯ ಯುಯುತುಃ ಕುಕುದಿ ಸ್ತುತಃ || ೧೫ ||

ತೇಜಸಾಽಽಪ್ಯಾಯಿತೋ ವಿಶ್ಲೋಃ ಪುರುಷಸ್ಯ ಪರಾತ್ಮನಃ |
ಪ್ರತೀಚ್ಛಾಂ ದಿಶಿ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಸ್ವರುಗತ್ತಿದಶೈಃ ಪುರಮ್ || ೧೬ ||

ಕ್ಷೇಪ್ಯ ಚಾಭೂತ್ಯಧನಂ ತುಮುಲಂ ಲೋಮಹರ್ಷಣಮ್ |
ಯಮಾಯ ಭಲ್ಪೈರನಂಕುರ್ದೈತ್ಯಾನ್ಯೇಽಭಿಯಯುರ್ಯುಧೇ || ೧೭ ||

ಪ್ಲೇಪುಪಾತಾಭಮುಖಂ ಯುಗಾಂತಾಗ್ನಿಮಿಥೋಲ್ಬಾಮ್ |
ವಿಸೃಜ್ಯ ದುದ್ರವುದೈತ್ಯಾ ಹನ್ಯಮಾನಾಃ ಸ್ವಮಾಲಯಮ್ || ೧೮ ||

ಮಿತ್ವಾ ಪುರಂ ಭನಂ ಸರ್ವಂ ಪತ್ತೀಕಂ ವಜ್ರಪಾಗಯೇ |
ಪ್ರತ್ಯಯಚ್ಛತ್ವ ರಾಜರ್ಷಿರಿಶಿ ನಾಮುಭಿರಾಹೃತಃ || ೧೯ ||

ಪುರಂಜಯಸ್ಯ ಪುತ್ರೋಽಭೂದನೇನಾಪ್ತತುತಃ ಪೃಥುಃ |
ವಿಶ್ವರಂಧ್ರಿಸ್ತತಶ್ಚಂದ್ರೋ ಯುವನಾಶ್ಚ ತತುತಃ || ೨೦ ||

ಅನಂತರ ರಾಜಾ ಇತ್ಯಾಕುವು ತನ್ನ ಗುರುಗಳಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೊಡನೆ
ಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಯೋಗದ
ಮೂಲಕ ಶರೀರವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಅವನು ಪರಮಪದವನ್ನು
ಪಡೆದು ಕೊಂಡನು. || ೧೦ || ತಂದೆಯ ದೇಹಾಂತವಾದಾಗ
ವಿಹುಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳಿ ಈ ಪೃಥಿವಿಯ ಶಾಸನವನ್ನು
ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಅವನು ಹಲವಾರು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ
ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ಶಶಾದ ಎಂಬ
ತೆಸರಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. || ೧೧ || ವಿಹುಕ್ತಿಯ ಪುತ್ರನ ಹೆಸರು
ಪುರಂಜಯನೆಂದಿತ್ತು. ಅವನನ್ನೇ ಕೆಲವರು 'ಇಂದ್ರವಾಹ' ಮತ್ತು
ಕೆಲವರು 'ಕುಶ್ಚ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ
ಇವನಿಗೆ ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಬಂತೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳು. || ೧೨ ||

ಸತ್ಯಯುಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವ-ದಾನವರ ಪುನಃಘೋರ
ಸಂಗ್ರಾಮವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ದೈತ್ಯರಿಂದ
ಪರಾಭವಗೊಂಡರು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ವೀರ ಪುರಂಜಯನನ್ನು
ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರನನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು. || ೧೩ || ಪುರಂಜ
ಯನು ಹೇಳಿದನು - 'ದೇವೇಂದ್ರನು ನನಗೆ ವಾಹನನಾದರೆ
ನಾನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆನು.' ಮೊದಲಿಗೆ ದೇವೇಂದ್ರನು
ನಿರಾಕರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ದೇವತೆಗಳ ಆರಾಧ್ಯದೇವನಾದ ಸರ್ವಶ್ಚ
ವಚನಾದ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಭಗವಂತನ ಮಾತನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಇಂದ್ರನು
ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಎತ್ತಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡನು. || ೧೪ ||

ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಪುರಂಜಯ
ನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತುಂಬಿದನು. ಅವನು ಕವಚವನ್ನು ಧರಿಸಿ
ಕೊಂಡು ದಿವ್ಯ ಧನುಸ್ಸು ಮತ್ತು ಹರಿತವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನೆತ್ತಿ
ಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಆ ಎತ್ತನ್ನು ಏರಿ ಅವನು ಅದರ ಒಳಿಲಿನ
(ಕುಕುದ) ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತನು. ಹೀಗೆ ಅವನು ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧನಾ
ದಾಗ ದೇವತೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸತೊಡಗಿದರು. ದೇವತೆಗಳನ್ನು
ಜೊತೆಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ದೈತ್ಯರ ನಗರ
ವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು. || ೧೫-೧೬ || ವೀರ ಪುರಂಜನಯನಿಗೂ
ದೈತ್ಯರಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಘೋರ ರೋಮಾಂಚಕಾರಿ ಸಂಗ್ರಾಮ ನಡೆ
ಯಿತು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನದುರಿಗೆ ಬಂದ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರನ್ನು
ಪುರಂಜಯನು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಯಮುಕದನೆಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಿದನು. || ೧೭ ||

ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಾಗುವ ಭಯಂಕರ ಅಗ್ನಿವರ್ಷದಂತೆ ಅವನು
ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಗೆರೆದನು. ಅವನೆದುರಿಗೆ ಬಂದ ದೈತ್ಯರು ಭಿನ್ನ-
ಭಿನ್ನರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ದೈತ್ಯರ ಪರಾಕ್ರಮ ತಗ್ಗಿಹೋಯಿತು. ಅವರು
ರಣಾಂಗಣ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗಿ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ
ಅವಿತುಕೊಂಡರು. || ೧೮ || ಪುರಂಜಯನು ಅವರ ನಗರ, ಧನ,
ಪತ್ನಿಯರ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ
ಆ ರಾಜರ್ಷಿಗೆ ಪುರವನ್ನು ಗೆದ್ದಿರುವುದರಿಂದ 'ಪುರಂಜಯ'
ನೆಂದೂ, ಇಂದ್ರನನ್ನು ವಾಹನನನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದರಿಂದ 'ಇಂದ್ರವಾಹ'
ನೆಂದೂ, ಎತ್ತಿನ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರಿಂದ 'ಕುಶ್ಚ' ಎಂದೂ
ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. || ೧೯ ||

ಪುರಂಜಯನಿಗೆ ಅನೇಕನಂಜ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ಅವನ ಪುತ್ರ
ಪೃಥು ಆದನು. ಪೃಥುವಿಗೆ ಎತ್ತರಂಧ್ರ, ಅವನಿಂದ ಚಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ
ನಿಂದ ಯುವನಾಶ್ವನಾದನು. || ೨೦ ||

ಶಾಬ್ದಸ್ತುತುತೋ ಯೇನ ಶಾಬ್ದೋ ನಿರ್ಮಮೇ ಪುರೀ |
ಬೃಹದಶ್ವನು ಶಾಬ್ದಸ್ತುತಃ ಕುವಲಯಾಶ್ವನಃ || ೨೦ ||

ಯಃ ಪ್ರಿಯಾರ್ಥಮುತಂಕಷ್ಯ ಧುಂಧುನಾಮಾಸುರಂ ಬಲೀ |
ಸುತಾನಾಮೇಕವಿಕತ್ಯಾ ಸಹಸೈರಹನದ್ವೈತಃ || ೨೧ ||

ಧುಂಧುಮಾರ ಇತಿ ಪ್ಯಾಶ್ವತ್ಪುತಾಶ್ವೇ ಚ ಜಜ್ಜಯುಃ |
ಧುಂಧೋರ್ಮುಖಾಗ್ನಿನಾ ಸರ್ವೇ ತ್ರಯ ವಿವಾಮಾಪಿತಾಃ || ೨೨ ||

ದೃಢಾಶ್ವ ಕುಲಾಶ್ವಶ್ಚ ಭದ್ರಾಶ್ವ ಇತಿ ಭಾರತಃ |
ದೃಢಾಶ್ವಶ್ಚೋ ಹರ್ಯಾಶ್ವೋ ನಿಕುಂಭಶ್ವತುತಃ ಸ್ವತಃ || ೨೩ ||

ಬರ್ಹಣಾಶ್ವೋ ನಿಕುಂಭಶ್ವ ಕೃಶಾಶ್ವೋಽಥಾಶ್ವ ಸೇನಜಿತ್ |
ಯುವನಾಶ್ವೋಽಭವತ್ತಸ್ಯ ಸೋಽನಪಶ್ವೋ ವನಂ ಗತಃ || ೨೪ ||

ಭಾರ್ಯಾಶತೇನ ನಿರ್ವಿಣ್ಣ ಮಿಷಯೋಽಶ್ವ ಕೃಪಾಲವಃ |
ಇಷ್ಟಾ ಸ್ವ ವರ್ತಯಾಂಚಕ್ರುರ್ದೈಂದ್ರೀಂ ತೇ ಸುಸಮಾಪಿತಾಃ || ೨೫ ||

ರಾಜಾ ತದ್ವಜ್ಜನದನಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ನಿಶಿ ತರ್ಷಿತಃ |
ದೃಷ್ಟ್ವಾಶಯಾನಾನ್ವಿಕ್ರಾಂಸ್ತಾನ್ತಪೌ ಮಂತ್ರಜಲಂ ಸ್ವಯಮ್ || ೨೬ ||

ಉತ್ತಿತಾಶ್ವೇ ನಿಶಾಮ್ಯಾಥ ವೈದಕಂ ಕಲಶಂ ಪ್ರಭೋ |
ಪತ್ರಚ್ಯು ಕಸ್ಯ ಕರ್ಮೋದಂ ಪೀತಂ ಪುಂಸವನಂ ಜಲಮ್ || ೨೭ ||

ರಾಜ್ಞಾ ಪೀತಂ ವಿದಿತಾಥ ಈಶ್ವರಪ್ರಹಿತೇನ ತೇ |
ಈಶ್ವರಾಯ ನಮಶ್ಚಕ್ರರಹೋ ದೈವಬಲಂ ಬಲಮ್ || ೨೮ ||

ತತಃ ಕಾಲ ಉಪಾವೃತ್ತೇ ಕುಕ್ಷಿಂ ನಿರ್ಭಿದ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಮ್ |
ಯುವನಾಶ್ವಸ್ಯ ತನಯಶ್ಚಕ್ಷವರ್ತಿಃ ಜಜಾಣ ಪ || ೨೯ ||

ಕಂ ಧಾಸ್ಯತಿ ಕುಮಾರೋಽಯಂ
ಸ್ತನ್ಯಂ ರೋರೂಯತೇ ಭೃತಮ್ |
ಮಾಂ ಧಾತಾ ವತ್ಸ ಮಾ ರೋರೀ-
ರಿತೀಂದ್ರೋ ದೇಶಿನೀಮದಾತ್ || ೩೦ ||

ನ ಮಮಾರ ಪಿತಾ ತಸ್ಯ ವಿಪ್ರದೇವಪ್ರಸಾದತಃ |
ಯುವನಾಶ್ವೋಽಥ ತತ್ಕೈವ ತಮಾಸಾ ಸಿದ್ಧಿಮಸ್ತಗಾತ್ || ೩೧ ||

ಯುವನಾಶ್ವನ ಪುತ್ರ ಶಾಬ್ದಸ್ತುತನು. ಅವನು ಶಾಬ್ದ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಶಾಬ್ದನಿಗೆ ಬೃಹದಶ್ವ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಕುವಲಯಾಶ್ವನಾದನು. || ೨೦ || ಇವನು ಮಹಾ ಬಲಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನು ಉತಂಕ ಮುಷಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸಲು ತನ್ನ ಇವತ್ತೊಂದುಗಾಂವಿರ ಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಧುಂಧು ಎಂಬ ದೈತ್ಯನನ್ನು ವಧಿಸಿದನು. || ೨೧ || ಇದರಿಂದ ಅವನ ಹುಡುಗ ಧುಂಧುಮಾರ ಎಂದಾಯಿತು. ಧುಂಧುದೈತ್ಯನ ಮುಖಾಗ್ನಿ ಯಿಂದ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಪುತ್ರರು ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿ ಕೇವಲ ಮೂವರು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದರು. || ೨೨ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ದೃಢಾಶ್ವ, ಕಪಿಲಾಶ್ವ ಮತ್ತು ಭದ್ರಾಶ್ವ ಇವರೇ ಆ ಉಳಿದ ಮೂವರು ಪುತ್ರರು. ದೃಢಾಶ್ವ ನಿಂದ ಹರ್ಯಾಶ್ವ ಹಾಗೂ ಅವನಿಂದ ನಿಕುಂಭನ ಜನ್ಮ ವಾಯಿತು. || ೨೩ || ನಿಕುಂಭನ ಮಗ ಬರ್ಹಣಾಶ್ವ, ಬರ್ಹಣಾಶ್ವನ ಮಗ ಕೃಶಾಶ್ವ, ಕೃಶಾಶ್ವನಿಂದ ಸೇನಜಿತ್, ಸೇನಜಿತ್ತುನಿಂದ ಯುವನಾಶ್ವನಾದನು. ಯುವನಾಶ್ವನು ಸಂಹಾನಹೀನನಾದ್ದರಿಂದ ಬಹಳ ದುಃಖಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಸೂರು ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಮುಷಿಗಳು ಇವನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆಗೈದು ಯುವನಾಶ್ವನಿಂದ ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಇಂದ್ರದೇವತಾಕೃಕವಾದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. || ೨೪-೨೬ || ಒಂದು ದಿನ ಯುವನಾಶ್ವನಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ಯಜ್ಞಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಮುಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮಲಗಿದ್ದರು. ನೀರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗದೆ ಕೊನೆಗೆ ಮುಷಿಗಳು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟರು. || ೨೭ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಮುಷಿಗಳು ನೋಡಿದಾಗ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಪೂತವಾದ ನೀರು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪುತ್ರೋತ್ಪನ್ನಕರವಾದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ! ಇದು ಯಾವ ಕೆಲಸ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. || ೨೮ || ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ರಾಜ ಯುವನಾಶ್ವನೇ ಆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದಿರು ವನು ಎಂದು ಕುಡಿಗೆ ತಿಳಿದಾಗ ಆ ಮುಷಿಗಳು ಭಗವಂತನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, 'ಆಹಾ! ಇದು ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿದರು. || ೨೯ || ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಪ್ರಸವದ ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ಯುವನಾಶ್ವನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಬಲಭಾಗವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಚಿತ್ರವರ್ತಿಯಾಗಲಿದ್ದ ಒಂದು ಗಂಡು ಶಿಶುವು ಹೊರಬಂದಿತು. || ೩೦ || ಅದು ಆಕುಶ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಮುಷಿಗಳು - 'ಈ ಮಗು ಹಾರಿಗಾಗಿ ಆಯ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಪಾಲು ಕುಡಿಸುವರು?' ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು - 'ನನ್ನ ಹಾಲನ್ನು (ಅಮೃತವನ್ನೇ) ಕುಡಿಯುವನು' (ಮಾಂ ಧಾತಾ) ಮಗೂ | ಅಳಿಬೇಡ | ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಅಮೃತಮಯವಾದ ತೋರುಬೆರಳನ್ನು ಮಗುವಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಇಟ್ಟನು. || ೩೧ || ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ವರಪ್ರಸಾದ ದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯು ಸೀಳಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಯುವನಾಶ್ವನು ಸಾಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅಲ್ಲೇ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಹೋದನು. || ೩೨ ||

ತ್ರಸದ್ಭುರಿತೀಂದ್ರೋಽಂಗ ವಿವರ್ಧೇ ನಾಮ ತಸ್ಯ ವೈ |
ಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಸಂತಿ ಹೃದ್ವಿಗ್ನಾ ದಸ್ಯವೋ ರಾವಣಾದಯಃ || ೩೩ ||

ಯೌವನಾತ್ಪ್ರೋಽಥ ಮಾಂಧಾತಾ ಚಕ್ರವರ್ತ್ಯವನೀಂ ಪ್ರಭುಃ |
ಸಪ್ತದ್ವೀಪವತೀಮೇಕಃ ಕತಾಸಾಚ್ಯುತತೇಜಸಾ || ೩೪ ||

ಈಚೇ ಚ ಯಜ್ಞಂ ಕ್ಷತುಭಿರಾತ್ಮವಿದ್ವೂರಿದಕ್ಶಿಣೈಃ |
ಸರ್ವದೇವಮಯಂ ದೇವಂ ಸರ್ವಾತ್ಮಕಮತೀಂದ್ರಿಯಮ್ || ೩೫ ||

ದ್ರವ್ಯಂ ದುಂತ್ಯೋ ವಿಧಿಯಾಚ್ಛೋ ಯಜಮಾನಾಫರ್ವತಿಃ |
ಧರ್ಮೋ ದೇಶಶ್ಚ ಕಾಲಶ್ಚ ಸರ್ವಮೇತದ್ಯದಾತ್ಮಕಮ್ || ೩೬ ||

ಮಾವತ್ಸೂರ್ಯ ಉದೇತಿ ಸ್ಯ ಯಾವತ್ಪ್ರ ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತಿ |
ಸರ್ವಂ ತದ್ಯೌವನಾತ್ಪ್ರಮಾಂಧಾತುಃ ಕ್ಷೇತ್ರಮುಚ್ಯತೇ || ೩೭ ||

ಕಕಬಿಂದೋರ್ದೂಹಿತರಿ ಬಿಂದುಮತ್ಯಾಮಧಾನ್ತಪಃ |
ಪುರುಷತ್ವಮಂಬರೀಷಂ ಮುಚುಕುಂದಂ ಚ ಯೋಗಿನಮ್ |
ತೇಷಾಂ ಸ್ವಸಾರಃ ಪಂಚಾತತ್ಸೌಭರಿಂ ವಪ್ರರೇ ಪತಿಮ್ || ೩೮ ||

ವಿಮುನಾಂತರ್ಜಲೇ ಮಗ್ನಸ್ತಪ್ಯಮಾನಃ ಪರಂತಪಃ |
ನಿರ್ವೃತಿಂ ಮೀನರಾಜಸ್ಯ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಮೈಥುನಧರ್ಮಿಣಃ || ೩೯ ||

ಜಾತಸ್ತೋ ಸ್ವಪಂ ವಿಪ್ರಃ ಕನ್ಯಾಮೇಕಾನುಯಾಚತ |
ಗೋಽತ್ಯಾಹ ಗೃಹ್ಯತಾಂ ಪ್ರಹ್ನಾನ್ಯಮಂ ಕನ್ಯಾ ಸ್ಥಿಯುವರೇ || ೪೦ ||

ಽ ವಿಚಿಂತ್ಯಾಪ್ರಿಯಂ ಸ್ವೀಕಾಂ ಜರತೋಽಯಮಾರಂಮತಃ |
ವರೀಪರಿತ ಏದತ್ಯ ಇತ್ಯಹಂ ಪ್ರಹೃದಾಹೃತಃ || ೪೧ ||

ರಾಧಯಿಷ್ಯೇ ತಥಾಽತ್ಯಾನ್ಯಂ ಸುರೈಃಕಾಮಪೀಷ್ಠಮ್ |
ಕಂ ಪುನರ್ಮನುಜೇಂದ್ರಾಣಾಮಿತಿ ವ್ಯವಹಿತಃ ಪ್ರಭುಃ || ೪೨ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಇಂದ್ರನು ಆ ಬಾಲಕನ ಹೆಸರನ್ನು 'ತ್ರಸದ್ಭು' ಎಂದಿಟ್ಟನು. ಏಕೆಂದರೆ, ರಾವಣನೇ ಮೊದಲಾದ ದುಷ್ಟರು ಅವನಿಂದ ಉದ್ವಿಗ್ನರಾಗಿ ಭಯಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. || ೩೩ || ಯುವನಾತ್ಪ್ರವನ ಮಾಂಧಾತನು (ತ್ರಸದ್ಭು) ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜನಾದನು. ಭಗವಂತನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದ ಅವನು ಸಪ್ತದ್ವೀಪದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಇಡೀ ಪೃಥಿವಿಯನ್ನು ಆಳಿದನು. || ೩೪ || ಅವನು ಅತ್ಯಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಕರ್ಮ ಕಾಂಡದ ಯಾವುದೇ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವನು ಬಹು ದಕ್ಷಿಣೆಗಳುಳ್ಳ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶನೂ, ಸರ್ವದೇವ ಸ್ವರೂಪನೂ, ಸರ್ವಾತ್ಮನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತನೂ ಆದ ಯಜ್ಞ ಸ್ವರೂಪೀ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. || ೩೫ || ಭಗವಂತನಿಂದ ಬೇರೆಯಾದುದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇನಿದೆ? ಯಜ್ಞಧ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಮಂತ್ರ, ವಿಧಿ - ವಿಧಾನ, ಯಜ್ಞ, ಯಜಮಾನ, ಋಶಿಜರು, ಧರ್ಮ, ದೇಶ - ಕಾಲ - ಇವೆಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿದೆಯಲ್ಲ! || ೩೬ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಸ್ತವಾಗುವ ಸಮಸ್ತ ಭೂಭಾಗವೂ ಯುವನಾತ್ಪ್ರವತ್ರ ಮಾಂಧಾತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. || ೩೭ ||

ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಾಂಧಾತನಿಗೆ ತಲಬಿಂದುವಿನ ಪುತ್ರ 'ಬಿಂದುಮತಿ' ಎಂಬುವಳು ಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಂದ ಪುರುಕುತ್ಸ ಅಂಬರೀಷ (ಅವನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಂಬರೀಷ) ಮತ್ತು ಯೋಗೀ ಮುಚುಕುಂದ ಎಂಬ ಮೂವರು ಪುತ್ರರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಐವತ್ತು ಮಂದಿ ತಂಗಿಯರಿದ್ದರು. ಆ ಐವತ್ತು ಮಂದಿಯೂ ಒಬ್ಬನೇ ಸೌಭರಿ ಋಷಿಯನ್ನು ಪತಿಮನ್ನಾಗಿ ವರಿಸಿದರು. || ೩೮ || ಪರಮ ತಪಸ್ವಿಯಾದ ಸೌಭರೀಋಷಿಯು ಒಮ್ಮೆ ಯಮುನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಗಂಡುಮೀನೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮೀನುಗಳೊಡನೆ ಸರಸವಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅವನು ನೋಡಿದನು. ಅದರ ತೀ ಸರಸವಿಲಾಸವನ್ನು ಕಂಡು ಸೌಭರಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ತಾನು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯು ಜಾಗ್ರತ ವಾಯಿತು. ಅವನು ಮಾಂಧಾತರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಐವತ್ತು ಕನ್ಯೆಯರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದನು. ರಾಜನಿಂದ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಕ್ತಮರೇ! ಕನ್ಯೆಯು ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ವರಿಸಿದರೆ ತಾವು ಅವಳನ್ನು ಕೊಂದುಹೋಗಿರಿ. || ೪೦ || ಸೌಭರೀಋಷಿಯು ಮಾಂಧಾತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅರಿತು ಕೊಂಡನು. ಈಗ ನಾನು ಮುದುಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನೆರಿಗೆಗಳು ಬಿದ್ದಿವೆ. ಕೂದಲು ಹಣ್ಣಾಗಿವೆ. ತಲೆ ನಡುಗುತ್ತಿದೆ. ಆಗ ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸಲಾರಳು ಎಂದು ರಾಜನು ತಿಳಿದುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹಾರಿಕೆಯ ಉತ್ತರ ನೀಡಿರುವನು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. || ೪೧ || ಇರಲಿ! ರಾಜಕನ್ಯೆಯರೇನು ದೇವಾಂಗನೆಯರೂ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಹಗೊಳ್ಳುವಂತಹ ಸುಂದರ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸುವನು ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಂದುಕೊಂಡು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದನು. || ೪೨ ||

ಮುನಿ ಪ್ರವೇಶಿತಃ ಕ್ಷತ್ರಾ ಕನ್ಯಾಂತಪುರಮ್ದಿಮತ್ |
ವೃತಶ್ಚ ರಾಜಕನ್ಯಾಭಿರೇಕಃ ಪಂಚಾಶತಾ ವರಃ
|| ೪೩ ||

ತಾಸಾಂ ಕಲಿರಭೂದ್ಯಾಯಾಂ-
ಶ್ರುದರ್ಥೇಽಪೋಷ್ಯ ಸೌಹೃದಮ್ |
ಮಮಾನುರೂಪೋ ನಾಯಂ ನ
ಇತಿ ಪದ್ಧತಚೇತುಸಾಮ್ || ೪೪ ||

ಸ ಬಹ್ವಚಸ್ತಾಭಿರಪಾರಣೇಯ-
ತಪಃ ಶ್ರಿಯಾಸರ್ಘ್ಯಪರಿಚ್ಛದೇಷು |
ಗೃಹೇಷು ನಾನೋಪವನಾನುಲಾಂಭಃ-
ಸರಸ್ಸು ಸೌಗಂಧಿಕಕಾನನೇಷು || ೪೫ ||

ಮಹಾರ್ಹತಯ್ಯಾಸನವಸ್ತ್ರೂಪಣ-
ಸ್ನಾನಾನುಲೇಪಾಭ್ಯವಹಾರಮೂಲ್ಯಕೈಃ |
ಸ್ವಲಂಕೃತಪ್ರಪುರುಷೇಷು ನಿತ್ಯದಾ
ದೇವೇಽನುಗಾಯದ್ವಿಜಭೃಂಗವಂದಿಷು || ೪೬ ||

ಯದ್ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಂ ತು ಸಂವೀಕ್ಷ್ಯ ಸ್ವಪ್ತದ್ವೀಪವನೀಪತಿಃ |
ವಿಸ್ಮಿತಃ ಸ್ತಂಭಮಜಹಾತ್ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ರಿಯಾನ್ವಿತಮ್
|| ೪೭ ||

ಏವಂ ಗೃಹೇಷ್ವಭಿರತೋ ವಿಷಯಾನ್ವಿನಿದ್ಯಃ ಸುಪ್ತಃ |
ಸೇವಮಾನೋ ನ ಚಾಪುಷ್ಯದಾಚ್ಛುಸ್ತೋಕ್ತಿರಿವಾನಲಃ
|| ೪೮ ||

ಸ ಕದಾಚಿದುಪಾಸೀನ ಆತ್ಮಾಪಹವಮಾತ್ಮನಃ |
ದೇವಶ್ಚ ಬಹ್ವಚಾಚಾರ್ಯೋ ಮೀನಸಂಗ ಸಮುತ್ಥಿತಮ್
|| ೪೯ ||

ಅತೋ ಇಮಂ ಪಶ್ಯತ ಮೇ ವಿನಾಶಂ
ತಪಸ್ವಿಃ ಸಚ್ಚರಿತವ್ರತಶ್ಚ |
ಅಂತರ್ಜಲೇ ನಾರಿಚಿರಪ್ರಸಂಗಾತ್
ಪ್ರಚ್ಛಾವಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಚರಂ ಧೃತಂ ಯತ್ || ೫೦ ||

ಇನ್ನೇನು ? ಅಂತಃಪುರದ ರಕ್ಷಕರು - ಚಂದನ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ
ಅಲಂಕೃತನಾದ ಸೌಭರಿ ಮುನಿಯನ್ನು ಕೈಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕನ್ಯಾಂತಃ
ಪುರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡುಹೋದರು. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಆ ಐವತ್ತು ಕನ್ಯೆಯರೂ
ಓರ್ವ ಸೌಭರಿಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ವರಿಸಿದರು. || ೪೩ ||
ಆ ಕನ್ಯೆಯರೆಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸು ಸೌಭರಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೇಮಾಸಕ್ತ
ವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಅವರಲ್ಲೇ ವೈಶಮ್ಯವುಂಟಾಗಿ
ಆಸೂಯೆವಡತೊಡಗಿದರು. 'ಇವರು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ, ನನಗೆ
ಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು ಜಗಳ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. || ೪೪ ||
ಋಗ್ವೇದಿಯಾದ ಸೌಭರಿಯು ಆ ಎಲ್ಲ ಕನ್ಯೆಯರ ಪಾಣ್ಡ್ರಕಣ
ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಅಪಾರ ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅನೇಕ
ಉಪವನಗಳಿಂದಲೂ, ನಿರ್ಮಲ ಜಲದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸರೋವರ
ಗಳಿಂದಲೂ, ಸೌಗಂಧಿಕ ಮುಂತಾದ ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಾನಗಳಿಂದ
ತುಂಬಿದ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಅರಮನೆ
ಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮೂಲ್ಯ ಶಯ್ಯಗಳು, ಆಸನ, ವಸ್ತ್ರ, ಆಭರಣ, ಸ್ನಾನ,
ಅನುಲೇಪನ, ಸ್ನಾದಿವ್ಯವೋಜನ, ಪುಷ್ಪಮಾಲೆ ಇವುಗಳ
ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯರೊಂದಿಗೆ ವಿಹರಿಸತೊಡಗಿದನು. ಸುಂದರ
ವಾದ ವನ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ ಸೇವಕರು
ಅವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಿದ್ದರು. ಕೆಲವೆಡೆ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕೂಜನವಿದ್ದರೆ,
ಕೆಲವೆಡೆ ಮಂದಿಗಳು ಝೀಂಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆಲವೆಡೆ ವಂದಿ-
ಮಾಗಧರು ಅವರ ಬಿರುದಾವಳಿಯನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರು. || ೪೫-
೪೬ || ಸಪ್ತದ್ವೀಪದಿಂದೊಡಗೂಂಡ ವೃಥವಿಯ ಪಾಲಕನಾದ
ಮಾಂಧಾತನು ಸೌಭರಿಯ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಸುಖವನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯ
ಚಕಿತನಾದನು. ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವೆ
ನೆಂಬ ಮಾಂಧಾತನ ಗರ್ವವು ಉಡುಗಿ ಹೋಯಿತು. || ೪೭ ||
ಹೀಗೆ ಸೌಭರಿಯು ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ರಮಮಾನಾದನು.
ತನ್ನ ನಿರೋಗಿಯಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು
ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ತುಪ್ಪದ ಧಾರೆಯಿಂದ ಆಗ್ನಿಯು ತೃಪ್ತ (ತಾಂತ)
ವಾಗದಿರುವಂತೆಯೇ ಸೌಭರಿಗೂ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷ
ವಾಗಲಿಲ್ಲ. || ೪೮ ||

ಋಗ್ವೇದಾಚಾರ್ಯ ಸೌಭರಿಯು ಒಂದು ದಿನ ಕಾಂತಚಿತ್ತ
ದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಹಿಂದಿನ ಘಟನೆಯನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾ
ಯುಮುನಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯದ ಕ್ಷೇಪಕ ಸಂಗದಿಂದ ನಾನು ಹೇಗೆ
ನನ್ನ ಕಪಸ್ಸನ್ನು ಅದರ ಫಲವನ್ನೂ ಕಳೆಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟೆನಲ್ಲ. || ೪೯ ||
ಅವರು ಉದ್ಗರಿಸಿದರು - ಅಯ್ಯೋ ! ನನ್ನ ಬವಣೆಯೇ ! ನಾನು
ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪಿಯಾಗಿದ್ದೆ ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿದ್ದೆ ಈಗ ನೋಡಿರಿ ! ನನ್ನ ಅರ್ಧಾಪವನವಾಗಿದೆ. ನಾನು
ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು
ಬಂದಿದ್ದೆ ಆದರೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ಸ್ಯದಂಪತಿಗಳ
ಸಂಯೋಗದಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಯಿ
ತಲ್ಲ ! || ೫೦ ||

ಸಂಗಂ ತ್ಯಜೇತ ವಿಘ್ನನವ್ರತಿಸಾಂ ಮುಮುಕ್ಷುಃ
 ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ನ ವಿಸೃಜೇದ್ಭೂರಿಂದ್ರಿಯಾಣಿ |
 ಏಕಶ್ವರವ್ರಹ್ಮ ಚಿತ್ತಮನಂತ ಈಶೇ
 ಯುಂಜೇತ ತದ್ಭಕ್ತಿಮ ಸಾಧುಷು ಚೇತ್ಯಸಂಗಃ || ೫೦ ||

ಏಕಶ್ವಪಸ್ತು ಹಮಛಾಂಭಸಿ ಮತ್ಸ ಸಂಗಾತ್
 ಪಂಚಾಶದಾಸಮುತ ಪಂಚಸಹಸ್ರಸರ್ಗಃ |
 ಸಾಂತಂ ವ್ರಜಾಮ್ಯುಭಯಕೃತ್ಯಮನೋರಥಾಣಾಂ
 ಮಾಯಾಗುಣೈರ್ಯತಮರ್ವಿಷಯೇಽರ್ಥಭಾಷಃ || ೫೧ ||

ಏವಂ ವಸಸ್ತಜೇ ಕಾಲಂ ವಿರಕ್ತೋ ನ್ಯಾಸಮಾಪ್ತಿಕಃ |
 ವಸಂ ಜಗಾಮಾನುಯಯುಸ್ತತ್ತ್ವಃ ಪತಿದೇವತಾಃ
 || ೫೨ ||

ತತ್ರ ತಪ್ತಾ ತಪ್ತೀಕ್ಷ್ಮ ಮಾತೃಕರ್ತನಮಾತ್ಮವಾನ್ |
 ಸ ಹೈವಾಗ್ನಿಭಿರಾತ್ಮಾನಂ ಯುಯೋಜ ಪರಮಾತ್ಮನಿ
 || ೫೩ ||

ತಾಃ ಸ್ವಪುಷ್ಪರ್ಮಹಾರಾಜ ನಿರೀಕ್ಶ್ವಾ ಧ್ಯಾತ್ಮಿಕೇಃ ಗತಿಮ್ |
 ಅಸ್ತೀಯುಸ್ತತ್ಪ್ರಾವೇಣ ಅಗ್ನಿಂ ತಾಂತಮಿವಾರ್ಚಪಃ
 || ೫೪ ||

ಅನಯ ಅಧ್ಯಾಯಿವು ಮುಗಿಯಿತು. || || ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಸೌಭರ್ಯಾಚಾರ್ಯೇ ಚಕ್ಷೋಃಽಧ್ಯಾಯಃ || ೬ ||

ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ತ್ರಿಶಂಕುರಾಜನ ಮತ್ತು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕಥೆ

ಶ್ರೀಶಂಕುರಾಜ

ಮಾಂಧಾತನ ಪುತ್ರಪ್ರವರೋ ಯೋಽಂಬರೀಷಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ |
 ಪಿತಾಮಹೇಷ ಪ್ರವೃತ್ತೋ ಯೌವನಾಶ್ವಜ್ಞ ತತುತಃ |
 ಪಾರೀತ್ವಸ್ಯ ಪುತ್ರೋಽಭೂನ್ಯಾಂಧಾಕೃಪ್ರವರಾ ಇಮೇ
 || ೧ ||

ಸರ್ವದಾ ಭ್ರಾತೃಭಿರ್ದತ್ತಾ ಪುರುಕುತ್ನಾಯ ಯೋರಗೈಃ |
 ತಯಾ ರಸಾಕಲಂ ನೀತೋ ಭುಜಗೇಂದ್ರಪ್ರಯುಕ್ತಯಾ
 || ೨ ||

ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲಾದ ಇಬ್ಬೆಯುಳ್ಳವನು ಭೋಗಿಗಳಾದ ವ್ಯಾಸ
 ಗಳ ಸಂಗವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಒಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕಾದರೂ
 ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಒಹಿಮುಖವಾಗಲು ಬಿಡಬಾರದು.
 ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಟಗಿಹಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ
 ಚಿತ್ತವನ್ನು ತೊಡಗಿಸಬೇಕು. ಸಂಗಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯ ಕೆಲೆ ಬಿದ್ದರೆ
 ಭಗವಂತನ ಅನನ್ಯಭಕ್ತರಾದ ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳ ಮಹಾಶ್ವರ ಸಂಗವನ್ನು
 ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಕು. || ೫೦ || ನಾನು ಮೊದಲು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ
 ಒಬ್ಬನೇ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೀನಿನ
 ಸಂಗದಿಂದಾಗಿ ವಿವಾಹವಾಗಿ ಐವತ್ತೊಂದಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಸಂತಾನದ
 ರೂಪದಲ್ಲಿ ಐದುಸಾವಿರನಾದೆ. ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯತ್ವದ ಬುದ್ಧಿ
 ಯುಂಟಾಗಿ ಮೊಯೆಯ ಗುಣಗಳು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
 ಅನುಕರಿಸಿದವು. ಈಗಲಾದರೋ ಇಹ-ಪರಲೋಕಗಳ ಸಂಬಂಧ
 ದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ದಾಟಲಾರದಷ್ಟು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು
 ಲಾಬಸೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ. || ೫೧ || ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ
 ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರು ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದರು.
 ಮತ್ತೆ ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ಅವರು ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕಾಡಿಗೆ
 ತೊರೆಯುಹೋದರು. ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನೇ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ
 ಅವನ ಪತ್ನಿಯರೂ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. || ೫೨ ||
 ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ವರಮ ಸಂಯಮಿಯಾದ ಸೌಭರಿಯು ಪೋರ
 ವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದರು. ಶರೀರವನ್ನು ಶೋಷಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಆಹ
 ವನೇಯಾದಿ ಅಗ್ನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿಸಿ
 ಕೊಂಡನು. || ೫೩ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಅವರ ಪತ್ನಿಯರೂ ಕೂಡ
 ಸೌಭರಿಯುನಿಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ತಾಂತ
 ವಾದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ವಾಲೆಗಳು ಲೀನವಾಗುವಂತೆ ಅವರಲ್ಲರೂ
 ಮುನಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸುಹಗಮನದಿಂದ ಅವರಲ್ಲೇ ಲೀನ
 ವಾಗಿ, ಅವರ ಗತಿಯನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. || ೫೪ ||

ತ್ರಿಶಂಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನೇ |
 ಮಾಂಧಾತನ ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಅಂಬರೀಷನು ಎಲ್ಲರಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿ
 ದ್ದನು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ವರ್ಣಿಸಿರುವೆನು. ಅವನ ಅಜ್ಞಾನದ
 ಯುವನಾಶ್ವನು ಅವನನ್ನು ಪುತ್ರರೂಪದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದನು.
 ಅವನಿಗೆ ಯೌವನಾಶ್ವನೆಂಬ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಯೌವನಾಶ್ವ
 ನಿಂದ ಪಾರೀತ್ವನಾದನು. ಮಾಂಧಾತನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂವರೂ
 ಆವಾಂತರ ಗೋತ್ರದ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದರು. || ೧ || ಮಾಂಧಾತನ
 ಹಿರಿಯ ಮಗ ಪುರುಕುತ್ನಿಗೆ ರಾಜಕಲವಾಸಿಗಳಾದ ನಾಗರು ತಮ್ಮ
 ಸಹೋದರಿ ನರ್ಮದೆಯನ್ನು ವಿವಾಹಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.
 ನಾಗರಾಜ ವಾಸುಕಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನರ್ಮದೆಯು ತನ್ನ ಪತಿ
 ಯನ್ನು ರಾಜಕಲಕ್ಕೆ ಕೊಂಡುಹೋದಳು. || ೨ ||

ಗಂಧರ್ವಾನವಧಿಶ್ವತ್ವ ವಧ್ಯಾನ್ವೈ ವಿಪ್ಲವಶ್ಚಿದೃಕ್ |
ನಾಗಾಲ್ಪಬ್ಧವರಃ ಸರ್ಪಾದಭಯಂ ಸ್ಮರತಾಮಿದಮ್ || ೩ ||

ತ್ರಸದ್ವೈಃ ಪೌರುಕುತ್ಸೋ ಯೋಽನರಣ್ಯಸ್ಯ ದೇಹಕೃತ್ |
ಹರ್ಯಶ್ಚಪ್ತಪ್ತಸ್ಯಾದರುಣೋಽಥ ತ್ರಿಬಂಧನಃ || ೪ ||

ತಸ್ಯ ಸತ್ಯವ್ರತಃ ಪುತ್ರಸ್ಮಶಂಕುರಿತಿ ವಿಪ್ರತಃ |
ಪ್ರಾಪ್ತಶ್ಚಾಂಡಾಲತಾಂ ಶಾಪಾದ್ಗುರೋಃ ಕೌಶಿಕೇಽಮಾ || ೫ ||

ಸತರೀರೋ ಗತಃ ಸ್ವರ್ಗಮದ್ಯಾಹಿ ದಿವಿ ದೃಶ್ಯತೇ |
ಪಾತಿಸೋಽವಾಕೌಶಿಕಾ ದೇವೈಸ್ತೇನೈವಸ್ತಂಭತೋ ಒಲಾತ್ || ೬ ||

ಶೈಶಂಕವೋ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರೋ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಮುಷ್ಣಯೋಃ |
ಯನ್ನಿಮಿತ್ರಮಭೂದ್ಬುದ್ಧಂ ಪಕ್ಷೀಣೋರ್ಬಹುವಾಷ್ಪಿಹಮ್ || ೭ ||

ಸೋಽನಪತ್ನೋ ವಿಷ್ಣಾತ್ಕಾ ನಾರದಸ್ಯೋಪದೇಶತಃ |
ವರುಣಂ ಶರಣಂ ಯಾತುಃ ಪುತ್ರೋ ಮೇ ಜಾಯತಾಂ ಪ್ರಭೋ || ೮ ||

ಯದಿ ವೀರೋ ಮಹಾರಾಜ ತೇನೈವ ತ್ವಾಂ ಯಜೇ ಇತಿ |
ತಥೇತಿ ವರುಣೇನಾಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ ಜಾತು ರೋಹಿತಃ || ೯ ||

ಜಾತುಸುತೋ ಹೃಣೇನಾಂಗಮಾಂ ಯಜಸ್ವೇತಿ ಸೋಽಬ್ರವೀತ್ |
ಯದಾ ಪತುರ್ನಿರ್ವತಃ ಸ್ಯಾದಥ ಮೇಧ್ಯೋ ಭವೇದಿತಿ || ೧೦ ||

ನಿರ್ವತೇ ಚ ಸ ಆಗತ್ಯ ಯಜಸ್ವೇತ್ಯಾಹ ಸೋಽಬ್ರವೀತ್ |
ದಂತಾಃ ಪಶೋರ್ಯಜ್ಞಾಯೇದನ್ತಥ ಮೇಧ್ಯೋ ಭವೇದಿತಿ || ೧೧ ||

ಜಾತಾ ದಂತಾ ಯಜಸ್ವೇತಿ ಸ ಪ್ರತ್ಯಾಪಾಥ ಸೋಽಬ್ರವೀತ್ |
ಯದಾ ಪತಂತ್ಯಸ್ಯ ದಂತಾ ಅಥ ಮೇಧ್ಯೋ ಭವೇದಿತಿ || ೧೨ ||

ಪಶೋರ್ನಿಪತಿತಾ ದಂತಾ ಯಜಸ್ವೇತ್ಯಾಹ ಸೋಽಬ್ರವೀತ್ |
ಯದಾ ಪಶೋಃ ಪುನರ್ದಂತಾ ಜಾಯಂತೇಽಥ ಪತುಃ ಶುಚಿಃ || ೧೩ ||

ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಪುರುಕುತ್ಸನು ವಧಾರ್ಹರಾದ ಗಂಧರ್ವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಇದರಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ನಾಗರಾಜನು ಪುರುಕುತ್ಸನಿಗೆ - 'ಈ ಪ್ರಸಂಗ ವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವವನು ಸರ್ಪಗಳಿಂದ ನಿರ್ಭಯನಾಗುವನು' ಎಂಬ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. || ೩ || ರಾಜಾ ಪುರುಕುತ್ಸನಿಗೆ ತ್ರಸದ್ವೈಃ ಹರ್ಯಶ್ಚಪ್ತಪ್ತಸ್ಯಾದರುಣೋಽಥ ತ್ರಿಬಂಧನಃ ಎಂಬ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಅನರಣ್ಯನೆಂಬ ಪುತ್ರನಾದನು. ಅನರಣ್ಯನಿಂದ ಹರ್ಯಶ್ಚ, ಅವನಿಂದ ಅರುಣ, ಅರುಣನ ಪುತ್ರ ತ್ರಿಬಂಧನನಾದನು. || ೪ || ತ್ರಿಬಂಧನನ ಪುತ್ರ ಸತ್ಯವ್ರತನಾದನು. ಈ ಸತ್ಯವ್ರತನೇ ತ್ರಿಶಂಕು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಷ್ಣಾತನಾದನು. ತ್ರಿಶಂಕುವು ತಂದೆ ಮತ್ತು ಗುರುವಿನ ಶಾಪದಿಂದ ಬಾಂಡಾಲ ನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಸತರೀರಿಯಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ದೇವತೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಅವನು ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ತನ್ನ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲೇ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿದನು. ಅವನು ಈಗಲೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲೇ ನೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. || ೫-೬ ||

ತ್ರಿಶಂಕುವಿನ ಪುತ್ರನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಮತ್ತು ಮುಷ್ಣರು ಪರಸ್ಪರ ಶಾಪಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಆನೆಗೆ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಕಾದಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. || ೭ || ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸಂತಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಒಹಳ ದುಃಖಿತನಾಗಿದ್ದನು. ನಾರದರ ಉಪದೇಶದಂತೆ ಅವನು ವರುಣದೇವರಿಗೆ ಶರಣಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು - ಪ್ರಭೋ! ನನಗೆ ಪುತ್ರಸಂತಾನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ. || ೮ || ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನಗೆ ವಿರಾಜಿತನು ಹುಟ್ಟಿದರೆ, ಅವನನ್ನೇ ಯಜ್ಞಪಠನನ್ನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಯಜ್ಞಮಾಡುವೆನು. ವರುಣನೆಂದನು - 'ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ.' ಆಗ ವರುಣನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಿಗೆ ರೋಹಿತನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೯ || ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ವರುಣನು ಒಂದು ಹೇಳಿದನು - ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಾ! ನಿನಗೆ ಪುತ್ರ ಸಂತಾನವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಇವನ ಮೂಲಕ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನೆಂದನು - ಈಗ ನಿನ್ನ ಈ ಯಜ್ಞಪಠವು (ರೋಹಿತನು) ಹತ್ತುದಿವಸಗಳು ತುಂಬಿದಾಗ ಇವನು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. || ೧೦ || ಹತ್ತು ದಿವಸಗಳು ಕಳೆದಾಗ ವರುಣನು ಪುನಃ ಒಂದು - 'ಈಗ ನನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು - ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞಪಠವಿಗೆ ಹಲ್ಲುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಅವನು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ' ಎಂದನು. || ೧೧ || ರೋಹಿತನಿಗೆ ಹಲ್ಲುಹುಟ್ಟಿದಾಗ ವರುಣನೆಂದನು - ರಾಜಾ! ಈಗ ಇವನಿಗೆ ಹಲ್ಲುಗಳು ಹುಟ್ಟಿರುವುವು. ಈಗ ಯಜ್ಞಮಾಡು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನೆಂದ - ಇವನ ಹಾಲುಹಲ್ಲುಗಳು ಬಿದ್ದುಹೋದಾಗ ಇವನು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗುವನು. || ೧೨ || ಹಾಲುಹಲ್ಲುಗಳು ಬಿದ್ದುಹೋದಾಗ ವರುಣನು ಒಂದು - ಈಗ ಹಾಲುಹಲ್ಲುಗಳು ಬಿದ್ದುಹೋಗಿವೆ, ನನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನೆಂದ - ಇವನಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಬಾರಿ ಹಲ್ಲುಗಳು ಬಂದಾಗ ಈ ಪಠವು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾದನು. || ೧೩ ||

ಪುನರ್ಜಾತಾ ಯಜಸ್ವೇತಿ ಸ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾಫ ಸೋಬ್ರವೀತ್ |
ಸಾನ್ಯಾಹೋ ಯದಾ ರಾಜನ್ಯಾಜನ್ಯೋಽಥ ಪಶುಃ ಶುಚಿಃ

|| ೧೪ ||

ಇತಿ ಪುತ್ರಾನುರಾಗೇಣ ಸ್ನೇಹಯಂತ್ರಿತಚೇತಸಾ |
ಕಾಲಂ ವಂಚಯತಾ ತಂ ತಮುಕ್ತೋ ದೇವಸ್ತಮೈಶ್ವತ

|| ೧೫ ||

ರೋಹಿತಸ್ತದಭಿಚ್ಛಾಯ ಪಿಶುಃ ಕರ್ಮ ಚಕೀರ್ಷಿತಮ್ |
ಪ್ರಾಣಶ್ವೇಪ್ಸುಧಗ್ನುಷ್ಪಾಸರರಣ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯಪದ್ಯತ

|| ೧೬ ||

ಪಿತರಂ ವರುಣಗ್ರಸ್ತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚಾತಮಹೋದರಮ್ |
ರೋಹಿತೋ ಗ್ರಾಮಮೇಯಾಯ ತಮಿಂದ್ರಃ ಪ್ರತ್ಯಪೇಧತ

|| ೧೭ ||

ಭೂಮೀಃ ಪರ್ಯಟನಂ ಪುಣ್ಯಂ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರನಿಷೇವಣೈಃ |
ರೋಹಿತಾಯಾದಿಶುಕ್ಲೈಃ ಸೋಽಪ್ಯರಣ್ಯೇಽಮಹಸ್ಸಮಾಮ್

|| ೧೮ ||

ದಿವಂ ದ್ವಿಪೀಯೇ ತೃಪೀಯೇ ಚತುರ್ಥೇ ಪಂಚಮೇ ತಥಾ |
ಅಭ್ಯೇತ್ಯಾಭ್ಯೇತ್ಯ ಸ್ತುವಿರೋ ವಿಪ್ರೋ ಭೂತ್ಯಾಽಽಹ ವೃತ್ತತಾ

|| ೧೯ ||

ಪಿಷ್ಕಂ ಸಂವತ್ಸರಂ ತತ್ರ ಚರಿತ್ವಾ ರೋಹಿತಃ ಪುರೀಮ್ |
ಉಪವ್ರಜನ್ನಜೀರ್ಣಾರ್ತಾದಕ್ರೀಣಾನ್ಮದ್ಯಮಂ ಸುತಮ್

|| ೨೦ ||

ಶುನಃಶೇಪಂ ಪಶುಂ ಪಿತ್ರೇ ಪ್ರದಾಯ ಸಮವಂದತ |
ತತಃ ಪುರುಷಮೇಧೇನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರೋ ಮಹಾಯತಾಃ

|| ೨೧ ||

ಮುಕ್ತೋದರೋಽಯಜದ್ವೇವಾನ್ವರುಣಾದೀನ್ಮಹತ್ಕಥಃ |
ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋಽಭವತ್ಕುಸ್ತೂತಾ ಚಾದ್ವಯುಗರಾತ್ಮವಾನ್

|| ೨೨ ||

ಽಮದಗ್ನಿರಭೂದ್ವಹ್ಮಾ ವಸಿಷ್ಠೋಽಯಾಸ್ಯಶಾಮಗಃ |
ತ್ವೌತುಷ್ಠೋ ದದಾವಿಂದ್ರಃ ಶಾತಕೌಂಭಮಯಂ ರಥಮ್

|| ೨೩ ||

ಶುನಃಶೇಪಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮಮುಪರಿಷ್ಪಾತ್ಪ್ರಕ್ಷತ್ಯತೇ |
ಪತ್ಯಶಾರಾಂ ದೃತಿಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಭಾರ್ಯಸ್ಯ ಚ ಭೂಪತೇಃ

|| ೨೪ ||

ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಹಲ್ಲುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ವರುಣನು ಬಂದು - 'ಈಗ ನನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು - ವರುಣದೇವನೇ! ಕ್ಷತ್ರಿಯವತುವು ಕವಚ ಧರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾದಾಗ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗುತ್ತಾನಲ್ಲ! || ೧೪ || ಪರಿಣಿತನೇ! ಹೀಗೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರರಾಜನು ಪುತ್ರ ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದಾಗಿ ಅನಿಯಂತ್ರಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲ ಸಲ್ಲದ ಕುಂಟುನೆವಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ವರುಣನೂ ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಾಲವನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. || ೧೫ || ತಂದೆಯವರು ನನ್ನನ್ನು ಯಜ್ಞಪಶುವನ್ನಾಗಿಸಿ ಯಜ್ಞಮಾಡಲು ಬಯಸುವರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದ ರೋಹಿತನು ಅಶ್ವರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. || ೧೬ || ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ - ವರುಣದೇವನು ಕುಪಿತನಾಗಿ ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಅಕ್ರಮಿಸಿರುವನು. ಅದರಿಂದ ಪಿತನು ಜಲೋದರ ರೋಗದಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ರೋಹಿತನು ತನ್ನ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಆದರೆ ಇಂದ್ರನು ಬಂದು ಅವನನ್ನು ತಡೆದುಬಿಟ್ಟನು. || ೧೭ || ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು - ಮಗೂ ರೋಹಿತ! ಯಜ್ಞಪಶುವಾಗಿ ಸಾಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥ-ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ವೈಥಿವಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ಇಂದ್ರನ ಮಾತನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಅವನು ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ಮತ್ತೆ ವನದಲ್ಲೇ ಇದ್ದನು. || ೧೮ || ಹೀಗೆಯೇ ಎರಡನೆಯ, ಮೂರನೆಯ, ನಾಲ್ಕನೆಯ, ಐದನೆಯ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರೋಹಿತನು ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಎಚಾರ ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಪಲವೂ ವೃದ್ಧ್ಯಾಹ್ವಣನಾಗಿ ಇಂದ್ರನು ಬಂದು ಅವನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. || ೧೯ || ಹೀಗೆ ಆರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರೋಹಿತನು ಕಾಡಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದನು. ವಿಳನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ಅಜೀರ್ಣನಿಂದ ಅವನ ನಡುವಣ ಪುತ್ರ ಶುನಶೇಪನನ್ನು ಹಣಕೊಟ್ಟು ವಡೆದು ಅವನನ್ನು ಯಜ್ಞಪಶುವನ್ನಾಗಿಸಲು ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಅವನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿಕೊಂಡನು. ಪರಮ ಯಶೋವಂತನೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚರಿತ್ರವುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಮಹೋದರ ರೋಗದಿಂದ ದಿಡುಗಡೆಹೊಂದಲು ಪುರುಷಮೇಧದ ಮೂಲಕ ವರುಣನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಹೋಕ್ಕುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಪರಮ ಸಂಯಮಿ ಜಮದಗ್ನಿಯು ಅರ್ಧಯುಗ ಆಗಿದ್ದನು. ವಸಿಷ್ಠರು ಬ್ರಹ್ಮನ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಅಯಾಸ್ಯ ಮುನಿಯು ಸಾಮಗಜನ ಮಾಡುವ ಉದಾತ್ತವಾದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ರಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. || ೨೦-೨೩ ||

ಪರಿಣಿತನೇ! ಮುಂದೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಶುನಶೇಪನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವೆನು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಎಂದೂ ನಾಶವಾಗದಿರುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಆ ಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ತನ್ನ

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ಭೃತಂ ಪ್ರೀತೋ ದದಾಮವಿಹತಾಂ ಗತಿಮ್ |
ಮನಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ತಾಮದ್ವಿಶ್ವೇಜಾಪೋಽನಿರೇನ ತತ್ |
|| ೨೫ ||

ಜೇ ವಾಯುಂ ಧಾರಯಂತಚ್ಚ ಭೂತಾದೌ ತಂ ಮಹಾತ್ಮನಿ |
ಹ್ಮನ್ ಚಾನ್ತಲಾಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ತಯಾಚ್ಛಾನ್ತಂ ವಿನಿರ್ದಹನ್ |
|| ೨೬ ||

ಹಿತ್ವಾ ತಾಂ ಸ್ವೇನ ಭಾವೇನ ನಿರ್ವಾಣಯಿಸುಂವಿದಾ |
ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯಾಪ್ರತರ್ಕ್ಯೇಣ ತಸ್ಮೌ ವಿಧ್ವಜ ಬಂಧನಃ |
|| ೨೭ ||

ಮನವನ್ನು ವೃಥಾವಿಯಲ್ಲೂ, ವೃಥಾವಿಯನ್ನು ಜಲದಲ್ಲೂ, ಜಲವನ್ನು ತೇಜದಲ್ಲೂ, ತೇಜವನ್ನು ವಾಯುವಿನಲ್ಲೂ, ವಾಯುವನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ, ಆಕಾಶವನ್ನು ಆಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಲೀನಗೊಳಿಸಿದನು. ಮತ್ತೆ ಆಹಂಕಾರವನ್ನು ಮಹತ್ವತ್ವದಲ್ಲಿ ಲೀನಗೊಳಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ-ಕಲೆಯ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಅದರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಭಕ್ಷಣಗೊಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು. || ೨೪-೨೬ || ಇದಾದ ಬಳಿಕ ನಿರ್ವಾಣ-ಸುಖದ ಅನುಭೂತಿಯಿಂದ ಆ ಜ್ಞಾನ-ಕಲೆಯನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಸಮಸ್ತ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಅವನು - ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಪರಮಾನಂದ ಮಯವಾದ ಸ್ವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡನು. || ೨೭ ||

ಎಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೭ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಭಾರತೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ
ಪರಿಶ್ಕಂಧೋಪಾಖ್ಯಾನಂ ನಾಮ ಸಪ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೭ ||

ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಗರನ ಚರಿತ್ರೆ

ಶ್ರೀಮತ ಉವಾಚ

ಹರಿತೋ ರೋಹಿತುತತ್ಪಂಪಸ್ತಸ್ಮಾದ್ವಿನಿರ್ಮಿತಾ |
ಚಂಪಾಪುರೀ ಸುರೇವೋಽತೋ ವಿಜಯೋ ಯಶ್ಚ ಚಾತ್ಮಜಃ |
|| ೧ ||

ಭರುಕಸ್ತಪಸ್ತಸ್ಮಾದ್ವೈಕಸ್ತಸ್ಮಾಪಿ ಬಾಹುಕಃ |
ಸೋಽರಿಭಿರ್ವೃತಭೂ ರಾಜಾ ಸಫಾಯೋ ವನಮೂವಿತಃ |
|| ೨ ||

ವೃದ್ಧಂ ತಂ ಪಂಚತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಮಹಿಷ್ಯನು ಮರಿಷ್ಯತೀ |
ದೀರ್ವೇಣ ಚಾನತಾಽತ್ಮಾನಂ ಪ್ರಚಾವಂತಂ ನಿವಾರಿತಾ |
|| ೩ ||

ಅಚ್ಛಾಯಾಶ್ಚೈ ಸಪತ್ನೀಭಿರ್ಗರೋ ದತ್ತೋಽಂಧಸಾ ಸಹ |
ಸಹ ತೇನ್ಯವ ಸಂಜಾತಃ ಸಗರಾಚ್ಯೋ ಮಹಾಯತಾಃ |
|| ೪ ||

ಸಗರಃ ಚಕ್ರವರ್ತ್ಯಾಪೀತ್ಯಾಗರೋ ಯತುಷ್ಠೈಃ ಕೃತಃ |
ಯಸ್ಮಾಲಬಂಘಾನ್ಯವಸಾಂಭಕಾನ್ ಹೈಹಯಬರ್ಹರಾನ್ |
|| ೫ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ತೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರಿಣಿತನೇ | ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಮಗ ರೋಹಿತನಿಗೆ ಹರಿತನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಹರಿತನ ಮಗ ಚಂಪ. ಇವನೇ ಚಂಪಾಪುರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಚಂಪನಿಂದ ಸುರೇವ, ಅವನ ಪುತ್ರ ವಿಜಯನಾದನು. || ೧ || ವಿಜಯನ ಮಗ ಭರುಕ, ಭರುಕನಿಂದ ವೃಕ, ವೃಕನಿಂದ ಬಾಹುಕನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಶತ್ರುಗಳು ಬಾಹುಕನಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅವನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. || ೨ || ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಬಾಹುಕನ ಮೃತ್ಯುವಾದಾಗ ಅವನ ಪತ್ನಿಯೂ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಸಹಗಮನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾದಳು. ಆದರೆ ಇವಳು ಗರ್ಭಿಣಿ ಎಂದು ಮಹರ್ಷಿ ದೀರ್ವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಆಕೆಯನ್ನು ಸಹಗಮನದಿಂದ ತಡೆದನು. || ೩ || ಅವಳ ಸವತಿಯರಿಗೆ ಈ ಮೂಕು ತೀರದಾಗ ಅವರು ಅವಳಿಗೆ ಉಟದೊಂದಿಗೆ ಗರ (ಎಪ್ಪೆ) ವನ್ನು ತಿನ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆ ವಿಷವು ಗರ್ಭದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪ್ರಭಾವವೂ ಬೀಳದೆ ಆ ವಿಷದೊಂದಿಗೆ ಬಾಹುಕನ ಜನ್ಮವಾಯಿತು. ಗರ(ಎಪ್ಪೆ)ದೊಂದಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನು 'ಸಗರ' ನೆಂದು ವಿಖ್ಯಾತನಾದನು. ಸಗರನು ಮಹಾಯತೋವಂತ ರಾಜನಾದನು. || ೪ ||

ಸಗರನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಸಾಮ್ರಾಟನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಪುತ್ರರೇ ನೆಲವನ್ನು ಆಗದು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರು. ಸಗರನು ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ದೀರ್ವನ ಅಪ್ಪೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ, ತಾಲಜಂಘ, ಯವನ, ಶಕ, ಹೈಹಯ, ಬರ್ಹರ ಮುಂತಾದ ಜಾತಿಯವರನ್ನು

ನಾವಧೀದ್ಗುರುವಾಕ್ಯೇನ ಚಕ್ರೇ ವಿಕೃತವೇಷಣಾಃ |
ಮುಂಡಾಂಛತ್ಪ್ರಥರಾನ್ಯಾಂಶ್ಚಿನ್ಮುಕ್ತಕೇಶಾರ್ಥಮುಂಡಿತಾನ್ || ೭ ||

ಅನಂತವಾರ್ಷಃ ಕಾಂಶ್ಚಿದಬಹಿರ್ವಾಸೋಽಪರಾನ್ |
ಸೋಽಶ್ವಮೇಧೈರಯಜತ ಸರ್ವವೇದಮರಾತ್ಮಕಮ್ || ೮ ||

ದೀರ್ಘೋಪದಿಪ್ತಯೋಗೇನ ಹರಿಮಾತ್ಮಾನಮೀಶ್ವರಮ್ |
ತಸ್ಯೋತ್ಸೃಷ್ಟೌ ಪಶುಂ ಯಚ್ಛೇ ಜಹಾರಾತ್ಮಂ ಪುರಂದರ | || ೯ ||

ಸುಮತ್ಸಾಸ್ತನಯಾ ದೃಷ್ಟಾಃ ಪಿಶುರಾದೇಶಕಾರಿಣಃ |
ಹಯಮಸ್ತೇಷಮಾಣಾಶ್ಚೇ ಸಮಂತಾನ್ಸ್ವಖನಸ್ತಹೀಮ್ || ೧೦ ||

ಪ್ರಾಗುದೀಚ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಹಯಂ ದದೃಶುಃ ಕಪಿಲಾಂತಿಕೇ |
ವಿಪ ವಾಚಹರಶ್ಚಿರ ಆಶ್ವೇ ಮೀರಿತಲೋಚನಃ || ೧೧ ||

ಹನ್ಯತಾಂ ಹನ್ಯತಾಂ ಪಾಪ ಇತಿ ಪಪ್ಪಿಹಸ್ತ್ರೀಃ |
ಉದಾಯುಧಾ ಅಭಿಯಯುರುನ್ಮಿಮೇಷ ತದಾ ಮುನಿಃ || ೧೨ ||

ಪ್ತುರೀರಾಗ್ನಿನಾ ತಾವನ್ಯಹೇಂದ್ರಹೃತಚೇತಸಃ |
ವಾಹದ್ವೈತ್ರಮಹತಾ ಭಸ್ಮಾದಭವನ್ ಕ್ಷಣಾತ್ || ೧೩ ||

ಽ ಸಾಧುವಾರೋ ಮುನಿಕೋಪಭರ್ಜಿತಾ
ನೈಪೇಂದ್ರಪುತ್ರಾ ಇತಿ ಸತ್ತ್ವಧಾಮಿನಿ |
ಕಥಂ ತಮೋ ರೋಷಮಯಂ ವಿಭಾವ್ಯತೇ
ಽಗತ್ಪವಿತ್ರಾತ್ಮನಿ ಖೇ ರಜೋ ಭುವಾ || ೧೪ ||

ಪ್ತುರೀರಿತಾ ಸಾಂಖ್ಯಮಯೀ ದೃಢೇಹ ನೌ-
ರ್ವಿಯಾ ಮುಮುಕ್ಷುಸ್ತರತೇ ದುರತ್ಕಯಮ್ |
ಭವಾರ್ಗವಂ ಮೃತ್ಯುಪಥಂ ವಿಪುಶ್ಚಃ
ಪದಾತ್ಮಭೂತಸ್ಯ ಕಥಂ ಪೃಥಗ್ಜಿತಃ || ೧೫ ||

ವಧಿಸಲಿಲ್ಲ ಅವರ ರೂಪವನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಿದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಶರೆಯನ್ನು ಬೋಳಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿ, ಗಡ್ಡ-ಮಿಡೆ ಹಾಗೆ ಬಿಟ್ಟರು. ಕೆಲವರು ಕೂದಲನ್ನು ಹಾಗೆ ಬಿಟ್ಟರು. ಕೆಲವರು ಅರ್ಧತಲೆ ಬೋಳಿಸಿದ್ದರು. || ೭-೮ || ಕೆಲವು ಜನರಿಗೆ ಸಗರನು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಡದೇ ಕೇವಲ ಹೊದೆಯಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದನು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊದದುಕೊಳ್ಳದೆ ಕೇವಲ ಕೌಪೀನ ಮಾತ್ರ ಉಡಲು ಹೇಳಿದನು. ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಸಗರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ದೀರ್ಘ ಋಷಿಯ ಉಪದೇಶದಂತೆ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞದ ಮೂಲಕ ಸಂಪೂರ್ಣ ವೇದ ಹಾಗೂ ದೇವತಾಮಯ, ಅತ್ಯಸ್ವರೂಪ, ಸರ್ವಶಕ್ತವಂತ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಅವನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಕದ್ದೊಯ್ದನು. || ೭-೮ || ■ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಣಿ ಸುಮತಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಗರಪುತ್ರರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಇಡೀ ಪೃಥಿವಿಯನ್ನು ಜಾಲಾಡಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಕುದುರೆಯು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ಗರ್ವಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಗೆದುಹಾಕಿದರು. || ೯ || ಅಗೆಯುತ್ತಾ-ಅಗೆಯುತ್ತಾ ಅವರಿಗೆ ಈಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ತಮಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಪಿಲರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವು ಕಂಡುಬಂತು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಅರವತ್ತುಸಾವಿರ ರಾಜಕುಮಾರರು ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಇವನೇ ನಮ್ಮ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕದ್ದಿರುವ ಕಳ್ಳನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವರತ್ತ ಓಡಿದರು. ನೋಡಿದರಲ್ಲ ಇವನು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಇವನು ಪಾಪಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡಿ, ಕೊಂದು ಬಿಡಿ ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು. ಆಗಲೇ ಕಪಿಲಮುನಿಯು ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟನು. || ೧೦-೧೧ || ಇಂದ್ರನು ರಾಜಕುಮಾರರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅವಹರಿಸಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಕಪಿಲಮುನಿಯಂತಹ ಮಹಾ ಪುರುಷರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರು. ಈ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಉರಿಯತೊಡಗಿ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರು. || ೧೨ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಸಗರ ಪುತ್ರರು ಕಪಿಲಮುನಿಯ ಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಸುಟ್ಟುಹೋದರು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಉಚಿತವಾಗಲಾರದು. ಕಪಿಲರಾದರೋ ಶುದ್ಧ ಸತ್ತ್ವಗುಣಕ್ಕೆ ಪರಮಾಶ್ರಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಶರೀರವು ಪ್ರಪಂಚ ವನ್ನೇ ಪ್ರವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವಂತಹುದು. ಅಂತಹವರಲ್ಲಿ ತಮೋಭೂತ ವಾದ ಕ್ರೋಧವಿರುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಲು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯ ವಾಗುತ್ತದೆ ? ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಧೂಳಿನೊಡನೆ ಆಕಾಶದ ಸಂಬಂಧವೇನಾದರೂ ಇರುತ್ತದೆಯೇ ? || ೧೩ || ಈ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ದಾಟಿಹೋಗು ವುದು ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕಪಿಲಮುನಿಗಳು ಈ ಜಗತ್ತಿ ನಲ್ಲಿ ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಒಂದು ದೃಢವಾದ ನೌಕೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಮುಕ್ತಿಯ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರು ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಅದರ ಮೂಲಕ ಈ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ದಾಟಿ ಹೋಗ ಬಲ್ಲರು. ಅವರು ಕೇವಲ ಪರಮಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾತ್ರವಾಗಿರದೆ ಸ್ವಯಂ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿರುವನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ಶತ್ರು-ಮಿತ್ರವೆಂಬ ಭೇದಬುದ್ಧಿಯು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಇರಬಲ್ಲದು ? || ೧೪ ||

ಯೋಽಸಮಂಜಸ ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ಕೇಶಿನ್ಯಾ ನೃಪಾತ್ಮಜಃ |
ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋಽಸಮಾನ್ಯಾಽಪಿ ಪಿತಾಮಹಹಿತೇ ಯಃ || ೧೫ ||

ಅಸಮಂಜಸ ಆತ್ಮಾನಂ ವರ್ತಯನ್ನಸಮಂಜಸಮ್ |
ಜಾಹಿಷ್ಠರಃ ಪುರಾ ಸಂಗಾದ್ಯೋಗೀ ಯೋಗಾದ್ವಿಭಾಲಿತಃ || ೧೬ ||

ಅಚರಣ್ಯತಂ ಲೋಕೇ ಜ್ಞಾತೀನಾಂ ಕರ್ಮ ವಿಪ್ರಿಯಮ್ |
ಸರಯೋ ಕ್ರೇಡತೋ ಬಾಲಾನ್ಯಾಸ್ತದುದ್ಯಜಯಂಜನಮ್ || ೧೭ ||

ವಿವಂವ್ರತಃ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಃ ಪಿತ್ರಾ ಸ್ನೇಹಮಪೋಹ್ಯ ವೈ |
ಯೋಗೈಶ್ಚಯೋಗಾ ಬಾಲಾನ್ಯಾಸ್ತದರ್ಥಯಿತ್ಯಾತ್ಮತೋ ಯಯಿ || ೧೮ ||

ಅಯೋಧ್ಯಾವಾಸಿನಃ ಸರ್ವೇ ಬಾಲಕಾನ್ಯುನರಾಗತಾನ್ |
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಪ್ರಿರೇ ರಾಜನ್ ರಾಜಾ ಬಾಪ್ಯನ್ತಃಪೃಥ || ೧೯ ||

ಅಂಶುಮಾಂಶ್ಲೋದಿತೋ ಬಾಚ್ಛಾಪುರಂಗಾನ್ವೇಷಣೇ ಯಯಿ |
ಪಿತೃವ್ಯಖಾತಾನುಪಥಂ ಭಸ್ಮಾಂಕಿ ದದೃಶೇ ಪಯಮ್ || ೨೦ ||

ತತ್ಪ್ರಾಸೀನಂ ಮುನಿಂ ವಿತ್ತ್ವ ಕಪಿಲಾಖ್ಯಮಧೋಕ್ಷಜಮ್ |
ಅಸ್ತೌತ್ವಮಾಹಿತಮನಃ ಪ್ರಾಂಜಲಿಃ ಪ್ರಣತೋ ಮಹಾನ್ || ೨೧ ||

ಅಂಶುಮಾನುವಾಃ

ನ ಪಶ್ಯತಿ ತ್ವಾಂ ಪರಮಾತ್ಮನೋಽಜನೋ
ನ ಬುದ್ಧತೇಽದ್ಯಾಪಿ ಸಮಾಧಿಯುಕ್ತಭಿಃ |
ಕುತೋಽಪರೇ ತಸ್ಯ ಮನಃಪರೀರಧೀ-
ವಿಸರ್ಗಸೃಷ್ಟಾ ವಯಮಪ್ರಕಾಶಾಃ || ೨೨ ||

ಯೇ ದೇಹಭಾಜುಗುಣಪ್ರಧಾನಾ
ಗುಣಾನಿಪಶ್ಯಂತ್ಯುತ ವಾ ತಮುಶ್ಚ |
ಯಸ್ಮಾಯಯಾ ಮೋಹಿತಚೇತಸಸ್ತೇ
ವಿದುಃ ಸ್ವಸಂಸ್ಥಂ ನ ಬಹಿಃಪ್ರಕಾಶಾಃ || ೨೩ ||

ಸಗರನಿಗೆ ಕೇಶಿನೀ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವತ್ಸಿಯಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಸಮಂಜಸನೆಂಬ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅಸಮಂಜಸನ ಪುತ್ರನ ಹೆಸರು ಅಂಶುಮಾನ ಎಂದಿತ್ತು. ಅವನು ತನ್ನ ಅಜ್ಜನಾದ ಸಗರನ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ, ಅವನ ಸೇವೆಯಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. || ೧೫ || ಅಸಮಂಜಸನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸಂಗದಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಯೋಗದಿಂದ ವಿಚಲಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಅದರ ಕಾರಣವೂ ಅವನಿಗೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸ್ಮರಣೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗದೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅತ್ಯಂತ ನಿಂದಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ಹುಚ್ಚನಂತೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಡ್ಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಲಕರನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಸರಯೂನದಿಗೆ ಎಸೆದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಬಹಳವಾಗಿ ಉದ್ವೇಗಗೊಂಡರು. || ೧೬-೧೭ || ಕೊನೆಗೆ ಅವನ ಉಪಾಶಿಕವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಅವನ ತಂದೆಯು ಪುತ್ರರೋಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಅವನನ್ನು ಕಾಡಿಗೆಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ಅಸಮಂಜಸನು ತನ್ನ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಸರಯೂನದಿಗೆ ಎಸೆದ ಎಲ್ಲಿ ಬಾಲಕರನ್ನೂ ಜೀವಂತಗೊಳಿಸಿ ತಂದೆಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಮತ್ತೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. || ೧೮ || ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಪಾಗರಿಕರಿಗೆ - ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಜೀವಂತರಾಗಿ ಪುನಃ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅಂತಹ ಯೋಗಿಯಾದ ಮಗನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಗರನಿಗೂ ಪೂಜ್ಯಾಪ್ತವೆ ಉಂಟಾಯಿತು. || ೧೯ || ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಸಗರನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅಂಶುಮಾಂಶನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟನು. ಅವನು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಂದಿರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಗದು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಸಾಗರದ ತಟದಲ್ಲೇ ಮುಂದರಿಯುತ್ತಾ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಂದಿರ ಭರ್ಮಾತಿಯನ್ನೂ, ಯಜ್ಞದ ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿದನು. || ೨೦ || ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಅವತಾರನಾದ ಕುಲಮುನಿಯು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಉಪಾಸಕವದಿಯೆಯಾದ ಅಂಶುಮಾಂಶನು ಅವನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪಂದಿಸಿ, ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸತೊಡಗಿದನು. || ೨೧ ||

ಅಂಶುಮಾಂಶನು ಹೇಳಿದನು - ಭಗವಾನ್ ಕಪಿಲನೇ ! ನೀನು ಅಜಸ್ಮಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣಲಾರರು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುವುದಿರಲಿ. ಸಮಾಧಿಯೊಳಗಿಂದಲೂ, ಯೋಗವೇ ಮುಂತಾದ ಉಪಾಯಗಳಿಂದಲೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಂದಿನವರೆಗೆ ತಿಳಿಯಲೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನಾವಾದರೋ ಅವರ ಮನೆ, ಶರಣ, ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲಕ ಹುಟ್ಟಿದ ಅಜ್ಞಾನಿ ಜೀವರಾಗಿ ದ್ದೇವೆ. ನಾವು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಬಲ್ಲೆವು ? || ೨೨ || ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಶರೀರಧಾರಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸತ್ತ್ವಗುಣ, ರಜೋಗುಣ ಅಥವಾ ತಮೋಗುಣ ಪ್ರಧಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಜಾಗೃತ್ ಮತ್ತು ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಗುಣಮಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು, ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಮೋಮಯ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ

ತಂ ತ್ವಾಮಹಂ ಜ್ಞಾನಘನಂ ಸ್ವಭಾವ-
ಪ್ರದ್ವಸ್ತಮಾಯಾಗುಣಭೇದಮೋಹೈಃ |
ಸಸಂದನಾದ್ವೈರ್ಮುನಿಭಿರ್ವಿಧಾಪ್ಯಂ
ಕಥಂ ಹಿ ಮೂಢಃ ಪರಿಭಾವಯಾಮಿ || ೨೪ ||

ಪ್ರಶಾಂತಮಾಯಾಗುಣಕರ್ಮಲಿಂಗ-
ಮನಾಮರೂಪಂ ಸದಸದ್ವಿಮುಕ್ತಮ್ |
ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಾಯ ಗೃಹೀತದೇಹಂ
ನಮಾಮಹೇ ತ್ವಾಂ ಪುರುಷಂ ಪುರಾಣಮ್ || ೨೫ ||

ತನ್ಮಾಯಾರಚಿತೇ ಲೋಕೇ ವಸ್ತುಬುದ್ಧ್ಯಾ ಗೃಹಾದಿಷು |
ಛಮಂತಿ ಕಾಮಲೋಭೇಷ್ಯಾಮೋಹವಿಘ್ರಾಂತುತೇಷು || ೨೬ ||

ಅದ್ಯ ನಃ ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮನ್ಯಾಮಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಶಯಃ |
ಮೋಹಪಾಶೋ ದೃಢಕೃನ್ಮೋ ಭಗವಂತ್ವವ ದರ್ಶನಾತ್ || ೨೭ ||

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಽಽತ್ಮಂ ಗೀತಾನುಭಾವಸ್ತಂ ಭಗವಾನ್ಯಪಿಲೋ ಮುನಿಃ |
ಽಅಂಶುಮಂತಮುವಾಚೇದಮನುಗೃಹ್ಯ ಧಿಯಾ ನೃಪ || ೨೮ ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಅಪ್ಪೋರಯಂ ನೀಯತಾಂ ವತ್ಸ ಪಿತಾಮಹಪತುಸ್ತವ |
ಇಮೇ ಚ ಪಿತರೋ ದ್ವಾಗ್ಗಂಗಾಘೋರಹರ್ಷಂತಿ ನೇತರತ್ || ೨೯ ||

ತಃ ಪರಿಕ್ರಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ಪ್ರಸಾದ್ಯ ಹಯಮಾನಯತ್ |
ಸಾದೃಶೇನ ಪತುನಾ ಕ್ರತುತೇಷಂ ಸಮಾಪಯತ್ || ೩೦ ||

ರಾಜ್ಯಮಂಶುಮಂತಿ ನೃಸ್ಯ ನಿಶ್ಚುಹೋ ಮುಕ್ತಬಂಧನಃ |
ಪಿಪ್ಲೋಪದಿಪ್ಪಮಾರ್ಗೇಣ ಲೇಭೇ ಗತಿಮನುತ್ತಮಾಮ್ || ೩೧ ||

ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೮ ||

ಈ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದ್ವಾರಾಪತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಸಾರಮಹಂಶ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಸುಗೋಪಾಖ್ಯಾನೇಽಷ್ಟಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೮ ||

ಮೋಹಿತರಾಗಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಬಹಿರ್ಮುಖರಾದ್ದರಿಂದ ಹೊರಗಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಶಬ್ದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಾರರು. || ೨೩ || ನೀನು ಜ್ಞಾನಘನನೂ, ಏಕರಸನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಮಾಯೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಭೇದಭಾವವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಆಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮುನಿಗಳು ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದ ಅನುಭವದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಮಾಯೆಯ ಗುಣಗಳಿಗೆ ವಶನಾಗಿ ಮೂಢನಾದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಧ್ಯಾನಿಸಬಲ್ಲೆನು ? || ೨೪ || ಮಾಯೆಯ ಗುಣಗಳು, ಗುಣಗಳಿಂದಾಗುವ ಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ಕರ್ಮಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಇವುಗಳಿಂದಂಟಾದ ಲಿಂಗ ಶರೀರವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ನಾಮವಾಗಲೀ, ರೂಪವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವಾಗಲೀ, ಕಾರಣವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಸನಾತನ ಆತ್ಮನಾಗಿರುವೆ. ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ಅಂತಹ ಪುರಾಣಪುರುಷನಾದ ನಿನಗೆ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. || ೨೫ || ಪ್ರಭೋ ! ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಕರ್ಷ, ಮೋಹಾದಿಗಳಿಂದ ಬುದ್ಧಿಗಿಟ್ಟಿರುವ ಜನರು ಮಡದಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಮನೆ-ಮಠ ಇವುಗಳನ್ನು ಶಾಶ್ವತವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. || ೨೬ || ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮನಾಗಿರುವ ಪ್ರಭೋ ! ಇಂದು ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯದರ್ಶನದಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಮ-ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಭೂತನಾಗಿರುವ ದೃಢವಾದ ಮೋಹಪಾಶವು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. || ೨೭ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಭಗವಾನ್ ಕಪಿಲಮುನಿಯನ್ನು ಅಂಶುಮಂತನು ಹೀಗೆ ಕೀರ್ತಿಸಿದಾಗ ಅವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅಂಶುಮಂತನನ್ನು ಆಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ ಇಂತೆಂದನು. || ೨೮ ||

ಶ್ರೀಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು - ವತ್ಸ ! ಈ ಕುದುರೆಯು ನಿನ್ನ ಶಾತನ ಯಜ್ಞಪತುವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಚಕ್ಕಪ್ಪಂದಿರ ಉದ್ಧಾರವು ಕೇವಲ ಗಂಗಾಜಲದಿಂದ ಆದೀತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. || ೨೯ || ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಂಶುಮಂತನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ ಮುನಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ತಂದನು. ಸಗರನು ಆ ಯಜ್ಞಪತುವಿನಿಂದ ಉಳಿದ ಯಜ್ಞ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು. || ೩೦ || ಬಳಿಕ ಸಗರರಾಜನು ಅಂಶುಮಂತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ತಾನು ವಿಷಯಗಳಿಂದ ನಿಶ್ಚುಹನಾಗಿ, ಬಂಧನ ಮುಕ್ತನಾದನು. ಅವನು ಮಹರ್ಷಿ ಔರ್ವರು ಆರುಹಿದ ಮಾರ್ಗದಂತ ಪರಮವದವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. || ೩೧ ||

ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಭಗೀರಥನ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಗಂಗಾವತರಣ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಅಂಶುಮಾಂಶ್ಚ ತಪಸ್ತೇವೇ ಗಂಗಾಸಯನಕಾಮ್ಯಯಾ |
ಕಾಲಂ ಮಹಾಂತಂ ನಾಶಕ್ಷೋತ್ತತಃ ಕಾಲೇನ ಸಂಪ್ರಿತಃ || ೧ ||

ದಿಲೀಪಸ್ತುತಸ್ತದ್ವದತಃ ಕಾಲಮೇಯವಾನ್ |
ಭಗೀರಥಸ್ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಸ್ತೇವೇ ಸ ಸುಮಹದ್ವತಃ || ೨ ||

ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ತಂ ದೇವೀ ಶ್ರಸನ್ನಾ ವರದಾಸ್ಮಿ ತೇ |
ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ್ವಮಭಿಪ್ರಾಯಂ ಶತಂಶಾವನತೋ ನೃಪಾ || ೩ ||

ಲೋಕಃ ಧಾರಯಿತಾ ದೇಗಂ ಪತಂತ್ಯಾ ಮೀ ಮಹೀಶರೇ |
ಅನ್ಯಥಾ ಭೂತಲಂ ಭಿತ್ತಾ ನೃಪ ಯಾಸ್ಯೇ ರಸಾತಲಮ್ || ೪ ||

೪೦ ಭಾಕಂ ನ ಭುವಂ ಯಾಸ್ಯೇ ನರಾ ಮಯ್ಯಾಮೃಜಂತ್ಯಫಮ್ |
ಮೃಜಾಮಿ ತದಫಂ ಕುತ್ರ ರಾಜಂಸ್ತತ್ರ ವಿಚಿಂತ್ಯತಾಮ್ || ೫ ||

ಭಗೀರಥ ಉವಾಚ

ಸಾಧವೋ ನ್ಯಾಸಿನಃ ಶಾಂತಾ ಬ್ರಹ್ಮಿಷ್ಠಾ ಲೋಕಪಾವನಾಃ |
ಹರಂತ್ಯಫಂ ತೇಽಜ್ಞಸಂಗಾತ್ತೇಷ್ವಾಸ್ತೇ ಹೃಫಭಿದ್ಧರಾಃ || ೬ ||

ಧಾರಯಿಷ್ಯತಿ ತೇ ವೇಗಂ ರುದ್ರಸ್ತಾತ್ಮಾ ಶರೀರಿಕಾಮ್ |
ಯಸ್ಯೋತ್ಸಾಹಮಿದಂ ಪ್ರೋತಂ ವಿಶ್ವಂ ಶಾಖೇವ ತಂಫುಪು || ೭ ||

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸ ನೃಪೋ ದೇವಂ ಶಮಾತೋಷಯತ್ಕಿವಮ್ |
ಕಾಲೇನಾರ್ವಿಯಸಾ ರಾಜಂಸ್ತಸ್ಯೇತಃ ಸಮಕುಷ್ಕತ || ೮ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾತಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಅಂಶುಮಂಶನು ಗಂಗೆಯನ್ನು ಕರೆತರುವ ಆಶಯದಿಂದ ಆನೇಕ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಫಲತೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಲು ಅವನು ಕಾಲವತನಾದನು. || ೧ || ಅಂಶುಮಂಶನ ವೃತ್ತ ದಿಲೀಪನೂ ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಅವನೂ ಅಸಫಲನೇ ಆದನು. ಕಾಲಧರ್ಮದಿಂದ ಅವನೂ ಮೃತ್ಯು ವನ್ನೈದಿದನು. ದಿಲೀಪನ ಪುತ್ರ ಭಗೀರಥನೂ ಮಹಾತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದನು. || ೨ || ಅವನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಭಗವತಿ ಗಂಗಾದೇವಿಯು ಅವನಿಗೆ ದರ್ಶನವಿತ್ತು - 'ರಾಜನೇ! ನಿನಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಬಂದಿರುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಆಗ ರಾಜಾ ಭಗೀರಥನು ವಿನಮ್ರನಾಗಿ 'ಕಾಯೇ! ನೀನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸು' ಎಂದು ತನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದನು. || ೩ ||

ಗಂಗಾದೇವಿಯು ಹೇಳಿದಳು - ವತ್ಸ ಭಗೀರಥ! ರಭಸದಿಂದ ನಾನು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಭುಮುಕುವಾಗ ನನ್ನ ವೇಗವನ್ನು ಧರಿಸುವವರು ಯಾರಾದರೂ ಇರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಪೃಥಿವಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ರಸಾತಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಹೋಗುವೆನು. || ೪ || ಇದಲ್ಲದೆ ಜನರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾಪ ಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಮತ್ತೆ ನಾನು ಆ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ? ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ನಾನು ಭೂಮಿಗೆ ಬರಲಾರೆನು. ಭಗೀರಥನೇ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡು. || ೫ ||

ಭಗೀರಥನು ಹೇಳಿದನು - ಕಾಯೇ! ಲೋಕ- ಪರಲೋಕ ಗಳನ್ನೂ, ಮಂಡಿ-ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ, ಮನೆ-ಮನೆಗಳನ್ನೂ, ಐತ್ಯರ್ಯ ವನ್ನೂ, ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನೂ, ಕಾಮ - ಕ್ರೋಧಾದಿ ಗಳನ್ನೂ, ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿರುವ ಶಾಂತರಾದ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠರಾದ, ಲೋಕ ಪಾವನರಾದ ಸಾಧುಗಳು ತಮ್ಮ ಅಂಗಾರ್ಥದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾಪ ಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಬಿಡುವರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರ ಹೃದಯಕಮಲ ದಲ್ಲಿ ಅಥ ರೂಪನಾದ ಅವಾಸುರನ ಹಂತಕನಾದ, ಪಾಪನಾಶಕ ನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವದಾ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾನೆ. || ೬ || ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ರುದ್ರದೇವರು ನಿನ್ನ ವೇಗವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದಾರವು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಂತೆ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತು ರುದ್ರದೇವರಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ. || ೭ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಗಂಗಾಮಾತೆಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಭಗೀರಥನು ತಪಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನನ್ನು ಒರಿಸಿದನು. ಆಶುತೋಷನಾದ ಪರಶಿವನು ಆತ್ಮಲಾಲದಲ್ಲೇ ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು. || ೮ ||

ತಥೇತಿ ರಾಜ್ಞಾಭಿಹಿತಂ ಸರ್ವಲೋಕಹಿತಃ ಶಿವಃ |
ದಧಾರಾವಹಿತೋ ಗಂಗಾಂ ಪಾದಪೂತಜಲಾಂ ಹರೇಃ
|| ೯ ||

ಭಗೀರಥಃ ಸ ರಾಜರ್ಷಿರ್ನಿಸ್ತೇ ಭುವನಪಾವನೀಮ್ |
ಯತ್ರ ಸ್ವಪಿತೃಣಾಂ ದೇಹಾ ಭಸ್ಮೀಭೂತಾಃ ಸ್ಥ ತೇರತೇ
|| ೧೦ ||

ರಥೇನ ವಾಯುವೇಗೇನ ಪ್ರಯಾಂತಮನುಧಾವತೀ |
ದೇಶಾನ್ ಪುನಂತೀ ನಿರ್ದಗ್ಧಾನ್ ಸಂಚಕ್ಷಗರಾತ್ಮಜಾನ್
|| ೧೧ ||

ಯಜ್ಞಲಪ್ತರ್ಥಮಾತ್ರೇಣ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡಹತಾ ಅಪಿ |
ಸಗರಾತ್ಮಜಾ ದಿವಂ ಜಗ್ತುಃ ಕೇವಲಂ ದೇಹಭಸ್ಮಭಿಃ
|| ೧೨ ||

ಭಸ್ಮೀಭೂತಾಂಗಸಂಗೇನ ಸ್ವರ್ಯಾತಾಃ ಸಗರಾತ್ಮಜಾಃ |
ಕಿಂ ಪುನಃ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ದೇವೀಂ ಯೇ ಸೇವಂತೇ ದೃತವ್ರತಾಃ
|| ೧೩ ||

ನ ಹ್ಯೇತದ್ವರಮಾಕ್ಷಯಂ ಸ್ವರ್ಧುನ್ಯಾ ಯದಿಹೋದಿತಮ್ |
ಅನಂತಚರಣಾಂಭೋಜಪ್ರಸೂತಾಯಾ ಭವಚ್ಛಿದ್ರಃ
|| ೧೪ ||

ಸಂನಿವೇಶ್ಯ ಮನೋ ಯಸ್ಮಿನ್ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಮುನಯೋಽಮರಾಃ |
ತೈಗುಣ್ಯಂ ದುಸ್ವಪನಂ ಹಿತ್ವಾಸದ್ಯೋ ಯಾತ್ವಾಸ್ವದಾತ್ಮಕಾಮ್
|| ೧೫ ||

ಶ್ರುತೋ ಭಗೀರಥಾಜ್ಞಾತೇ ತಸ್ಯ ಸಾಭೋಽಪರೋಽಭವತ್ |
ಸಿಂಧುರ್ದ್ವೀಪಸ್ತತಸ್ತಸ್ಮಾದಯುತಾಯುಸ್ತತೋಽಭವತ್
|| ೧೬ ||

ಋತುಪರ್ಣೋ ನಲಸೂರೋ ಯೋಽತ್ಸನಿದ್ಯಾಮಯಾನ್ನಲಾತ್ |
ವತ್ಸಾ ಕ್ಷಹೃದಯಂ ಚಾಸ್ಮೈ ಸರ್ವಕಾಮಸ್ತು ತತಃ
|| ೧೭ ||

ತತಃ ಸುದಾಸಸ್ತತ್ಪುತ್ರೋ ಮದಯಂತೀಪತಿಸ್ಸೃಪ |
ಆಶುಮಿತ್ರಸಹಂ ಯಂ ವೈ ಕಲ್ಮಾಷಾಂಘ್ರಿಮುತ ಕೃತಾತ್ |
ವಸಿಷ್ಠಶಾಪಾದ್ರಕ್ಷೋಽಭೂದನಪತ್ಯಃ ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ
|| ೧೮ ||

ಭಗವಾನ್ ಪರಶಿವನಾದರೋ ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವದ ಹಿತೈಷಿಯಾಗಿ
ದ್ದಾನೆ. ರಾಜನ ಮಾತಿಗೆ 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ,
ಆಶಾದ ಕಡೆಯಿಂದ ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಾ ಬಂದ, ವಿಷ್ಣು ವಿನ
ಪಾದಕ್ಷರ್ತದಿಂದ ಪಾವನವಾದ ಜಲ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ
ಗಂಗಾದೇವಿಯನ್ನು ಅವನು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ ತನ್ನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಧರಿಸಿದನು. || ೯ || ಇದಾದ ಬಳಿಕ ರಾಜರ್ಷಿಯಾದ ಭಗೀರಥನು
ಶಿವನ ಜಟಾಜೂಟದಿಂದ ಹರಿದುಬಂದ ಆ ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನು
ತನ್ನ ಪಿತೃಗಳ ಭಸ್ಮ ಭೂತವಾದ ಶರೀರಗಳಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು
ಹೋದನು. || ೧೦ || ವಾಯುವೇಗಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ವೇಗವುಳ್ಳ
ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಭಗೀರಥನು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಲವಾರು
ದೇಶಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಶುಭ ಜಲಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಪಾವನಗೊಳಿಸುತ್ತಾ
ಗಂಗಾದೇವಿಯೂ ಭಗೀರಥನ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ
ಗಂಗಾ-ನಾಗರ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದ ಗಂಗೆಯು ಸುಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ
ಸಗರನ ಅವತುಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತನ್ನ ಪುಣ್ಯಜಲದಲ್ಲಿ
ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. || ೧೧ || ಸಗರನ ಪುತ್ರರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ
ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಭಸ್ಮವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ
ಇತರ ಯಾವುದೇ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೇವಲ ಶರೀರದ
ಬೂದಿಯೊಂದಿಗೆ ಗಂಗಾಜಲದ ಸ್ಪರ್ಶವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ
ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದರು. || ೧೨ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಪವಿತ್ರವಾದ
ಗಂಗಾಜಲವು ಸಗರನ ಮಕ್ಕಳ ಶರೀರದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದ್ದ
ರಿಂದಲೇ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದರೆಂದ ಮೇಲೆ ಶ್ರದ್ಧೆ
ಯಿಂದ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡುತ್ತಾ ತ್ರಿಗಂಗಾದೇವಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸು
ವವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದೇನಿದೆ ? || ೧೩ || ಗಂಗಾ ದೇವಿಯ
ಮಹಿಮೆಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಳಿದುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ
ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಗಂಗೆಯು ಭಗವಂತನ ಚರಣ
ಕಮಲಗಳಿಂದ ಹೊರಟಿರುವವಳು. ಆ ಚರಣಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ
ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಮಹಾಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ನಿರ್ಮಲರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.
ತ್ರಿಗುಣಗಳ ಕಷ್ಟತರ ಬಂಧನವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಒಡನೆಯೇ ಭಗವತ್
ಸ್ವರೂಪರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಗಂಗೆಯು ಸಂಸಾರ
ಬಂಧನವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿದೆ ? || ೧೪-೧೫ ||

ಭಗೀರಥನಿಗೆ ಶ್ರುತನೆಂಬ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ಶ್ರುತನಿಗೆ ನಾಭಿ,
ಇವನು ಹಿಂದಿನ ನಾಭಿನಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದವನು. ನಾಭಿನಿಗೆ
ಸಿಂಧುರ್ದ್ವೀಪನೆಂಬ ಪುತ್ರನು. ಅವನಲ್ಲಿ ಆಯುಷಾಯು ಜನಿಸಿ
ದನು. ಆಯುಷಾಯುವಿಗೆ ಋತುಪರ್ಣ ಮಗನಾದನು. ಅವನು
ನಳನ ಮಿತ್ರನಾಗಿದ್ದನು. ಋತುಪರ್ಣನು ನಳನಿಂದ ಅಶ್ವವಿದ್ಯೆ
ಯನ್ನು ಕಲಿತು, ಬದಲಿಗೆ ನಳನಿಗೆ ಆಕ್ಷಹೃದಯ (ಪುಗಡೆಯಾಟ)
ವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟನು. ಋತುಪರ್ಣನಿಗೆ ಸರ್ವಕಾಮನೆಂಬ ಪುತ್ರ
ನಾದನು. || ೧೬-೧೭ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಸರ್ವಕಾಮನಿಗೆ ಸುದಾಸ
ನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಸುದಾಸನ ಪುತ್ರ ಸೌದಾಸನು. ಸೌದಾಸನಿಗೆ
ಮದಯಂತಿ ಎಂಬ ಪತ್ನಿಯಿದ್ದಳು. ಸೌದಾಸನನ್ನೇ ಕೆಲವರು ಮಿತ್ರ
ಸಹನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಕಲ್ಮಾಷವಾದ ಎಂದೂ
ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನು ವಸಿಷ್ಠರ ಶಾಪದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿದ್ದನು.
ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಂತಾನಹೀನನಾದನು. || ೧೮ ||

ರಾಜೋಪಾಚಾರ

ಕಿಂ ನಿಮಿತ್ತೋ ಗುರೋಃ ಶಾಪಃ ಸೌದಾಸಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ |
ಏತದ್ವೇದಿಕುಮಿಚ್ಯಾಮಃ ಕಥ್ಯತಾಂ || ರಹೋ ಯದಿ

|| ೧೯ ||

ಶ್ರೀಕುಕುಲವಾಚ

ಸೌದಾಸೋ ಮೃಗಯಾಂ ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಸಕ್ತೋ ಜಘಾಣ ಹ |
ಮುಮೋಚ ಭ್ರಾತರಂ ಸೋಽಥ ಗತಃ ಪ್ರತಿಚೀರ್ಷಯಾ

|| ೨೦ ||

ಸ ಚಿಂತಯನ್ನಥಾಂ ರಾಜ್ಯ ಸೂದರೂಪಧರೋ ಗೃಹೇ |
ಗುರವೇ ಭೋಕ್ತುಕಾಮಾಯ ಪಕ್ತ್ವಾ ನಿತ್ಯೇ ಸದಾಮಿಷಮ್

|| ೨೧ ||

ಪರಿವೇಕ್ಷ್ಯಮಾಗಂ ಭಗವಾನ್ವಿಜೋಕ್ತಾಭಕ್ತ್ಯಮಂಜಯಾ |
ರಾಜಾಸಮಕಸುತ್ಸುಡ್ಧೋ ರಕ್ತೋ ಹೇದಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ

|| ೨೨ ||

ರಕ್ಷ್ಯತ್ಯಕಂ ತದ್ವಿದಿತ್ವಾ ಚಿತ್ರೇ ದ್ವಾದಶವಾರ್ಷಿಕಮ್ |
ಸೋಽಪ್ಯಪೋಽಂಬಲಿಸಾಽಽದಾಯ ಗುರುಂ ಕೃತ್ವಂ ಸಮುದ್ಯತಃ

|| ೨೩ ||

ಪಾರಿತೋ ಮದಯಂತ್ಯಾಪೋ ರುಪತೀಃ ಪಾದಯೋರ್ಜಹೌ |
ದಿತಃ ಖಿಮವನೀಂ ಸರ್ವಾಂ ಪಶ್ಯಂಜೀವಮಯಿಂ ಸೃಪಃ

|| ೨೪ ||

ರಾಕ್ಷಸಂ ಭಾವಮಾಪನ್ನಃ ಪಾದೇ ಕಲ್ಮಾಷತಾಂ ಗತಃ |
ವ್ಯವಾಯುಕಾಲೇ ದದೃಶೇ ವನೋಕ್ತೋದಂಪತೀ ದ್ವಿಜೌ

|| ೨೫ ||

ಕುಧಾರ್ತೋ ಜಗೃಹೇ ವಿಶ್ರಂತ್ಯತ್ವಾಹಾಕೃತಾರ್ಥವತ್ |
ನ ಭವಾನ್ರಾಕ್ಷಸಃ ಸಾಕ್ಷಾದಿಕ್ಷಾತ್ಕೂಣಾಂ ಮಹಾರಥಃ

|| ೨೬ ||

ಮದಯಂತ್ಯಾಃ ಪತಿರ್ವೀರ ನಾಥರ್ಮಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ |
ದೇಹಿ ಮೇಽಪ್ಯಕಾಮಾಯಾ ಅಕೃತಾರ್ಥಂ ಪತಿಂ ದ್ವಿಸಮ್

|| ೨೭ ||

ಪರಿಕ್ಷಿದ್ಧಾಜನು ಕೇಳಿದನು - ಪೂಜ್ಯರೇ! ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಸೌದಾಸನಿಗೆ ಗುರು ಮುಷ್ಕರು ಏಕೆ ಶಪಿಸಿದರು? ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಯಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಯಾವುದೇ ರಹಸ್ಯವಿಲ್ಲ ದಿಧೃಢ ದಯಮಾಡಿ ಹೇಳಿರಿ. || ೧೯ ||

ಶ್ರೀಕುಕುಲವಾಚುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರಿಣಿತನೇ! ಒಮ್ಮೆ ರಾಜಾ ಸೌದಾಸನು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಓರ್ವ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದನು ಹಾಗೂ ಅವನ ತಮ್ಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ಅವನು ರಾಜನ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅನ್ಯಾಯವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅಜ್ಞಾನ ಸಾವಿನ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಅಡಿಗೆಯವನಾಗಿ ರಾಜನ ಆರಮನೆ ಸೇರಿದನು. ಒಂದು ದಿನ ಗುರು ಮುಷ್ಕರು ಸೌದಾಸನಲ್ಲಿಗೆ ಉಚ್ಚೈ ಬಂದಾಗ ಅಡಿಗೆಯವನು ನರಮಾಂಸವನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಬಡಿಸಿದನು. || ೨೦-೨೧ || ಬಡಿಸಿದ ಮಧುವು ಸರ್ವಥಾ ಅಭಿಕ್ಷವಾದುದು ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಸರ್ವಸಮರ್ಥರಾದ ಮುಷ್ಕರು ಕ್ರೋಧಗೊಂಡು ರಾಜನಿಗೆ - 'ಈ ಕೃತ್ಯದಿಂದಾಗಿ ನೀನು ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿ ಹೋಗು' ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. || ೨೨ || ಆದರೆ ಈ ಕೆಲಸವು ರಾಜನದ್ದಲ್ಲ, ರಾಕ್ಷಸನದು ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಅವರು ಆ ಶಾಪವನ್ನು ಕೇವಲ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೌದಾಸನೂ ತನ್ನ ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಗುರು ಮುಷ್ಕರಿಗೆ ಶಾಪವನ್ನೀಯಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು. || ೨೩ || ಆದರೆ ರಾಜನ ಪತ್ನಿ ಮದಯಂತಿಯು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ತಡೆದಳು. ಆಗ ಸೌದಾಸನು ಯೋಚಿಸಿದನು - ದಿಕ್ಕುಗಳು, ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ವೃಥಿವಿ ಎಲ್ಲವೂ ಜೀವಮಯವೇ ಆಗಿರುವುವು. ಎಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಈ ತೀಕ್ಷ್ಣಜಲವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದರೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಿನಾಶವಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು. ಇದರಿಂದ ಸೌದಾಸನಿಗೆ ಮಿತ್ರಸಹನೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. || ೨೪ || ಆ ಜಲದಿಂದ ಅವನ ಕಾಲುಗಳು ಕದ್ದಾದುವು. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಕಲ್ಮಾಷವಾದ ಎಂದೂ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಈಗ ಅವನು ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿದ್ದ ಕಲ್ಮಾಷವಾದ ರಾಜನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳು ರತಿಸುಖದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದನು. || ೨೫ || ಕಲ್ಮಾಷವಾದನು ಹಸಿದಿದ್ದನು. ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪತ್ನಿಯ ಕಾಮನೆಯು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಂದಳು - ಮಹಾರಾಜ! ನೀನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸನಲ್ಲ, ನೀನು ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶದ ವೀರ ಮಹಾರಥಿ ಮಹಾರಾಜ ಮದಯಂತಿಯ ಪತಿಯಾಗಿರುವೆ. ನೀನು ಇಂತಹ ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ನಾನು ಸಂತಾನದ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ಸೇರಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಪತಿಯೂ ಪೂರ್ಣಕಾಮನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. || ೨೬-೨೭ ||

ದೇಹೋಽಯಂ ಮಾನುಷೋ ರಾಜನ್ದರುಷ್ಯಾವಿಲಾರ್ಥದಃ |
ತಸ್ಮಾದಸ್ಯ ವಧೋ ವೀರ ಸರ್ವಾರ್ಥವಥ ಉಚ್ಯತೇ || ೨೮ ||

ಎತ ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಿದ್ವಾಂಸ್ತಪಃಶೀಲಗುಣಾನ್ವಿತಃ |
ಆರಿರಾಧಯಿಷುರ್ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರುಷಸಂಜ್ಞಿತಮ್ |
ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭಾವೇನ ಭೂತೇಷ್ಟತರ್ಹಿತಂ ಗುಣೈಃ || ೨೯ ||

ಸೋಽಯಂ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿದಯಗ್ರೇ ರಾಜರ್ಷಿಪ್ರವರಾದ್ಭಿಷೋ |
ಕಥಮರ್ಹತಿ ಧರ್ಮಜ್ಞ ವಥಂ ಪಿತುರಿವಾತ್ಮಜಃ || ೩೦ ||

ತಸ್ಯ ಸಾಧೋರಪಾಪಸ್ಯ ಭಕ್ತಿಣಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಃ |
ಕಥಂ ವಥಂ ಯಥಾ ಬಭ್ರೀರ್ಮರ್ಷತೇ ಸ್ಥುತೋ ಭವಾನ್ || ೩೧ ||

ಯದ್ವಯಂ ತ್ರಿಯತೇ ಭಕ್ತರ್ಹಿ ಮಾಂ ಪಾದ ಪೂರ್ವತಃ |
ನ ಜೀವಿಷ್ಯೇ ವಿನಾ ಯೇನ ಕ್ಷಣಂ ಚ ಮೃತಕಂ ಯಥಾ || ೩೨ ||

ದಿದಂ ಕರುಣಭಾಷಿಣ್ಯಾ ಎಲಪಂತ್ಯಾ ಅನಾರ್ಥವತ್ |
ವ್ಯಾಘ್ರಃ ಪಶುಮಿವಾಮಾದಾತ್ಸಿದಾಸಃ ಶಾಪಮೋಹಿತಃ || ೩೩ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ವೀಕ್ಷ್ಯ ದಿಧಿಷುಂ ಪುರುಷಾದೇನ ಭಕ್ತಿತಮ್ |
ಕೋಚಂತ್ಯಾತ್ಮಾನಮರ್ವೀತಮಶಪಮ್ಪಟಕಾ ಸತೀ || ೩೪ ||

ಯಸ್ಮಾನ್ತೇ ಭಕ್ತಿತಃ ಪಾಪ ಕಾಮಾರ್ತಾಯಾಃ ಪತಿಶ್ಚ ಯಾ |
ತವಾಪಿ ಮೃತ್ಯುರಾಧಾನಾದಕೃತಪ್ರಜ್ಞ ದರ್ಶಿತಃ || ೩೫ ||

ಎವಂ ಮಿತ್ರಸಹಂ ಶಪ್ತಾ ಪತಿಯೋಕವರಾಯಣಾ |
ತದ್ವೀನಿ ಸಮಿದ್ಧೇಽಗ್ನೌ ಪ್ರಾಸ್ಯ ಭರ್ತುರ್ಗತಿಂ ಗತಾ || ೩೬ ||

ರಾಜನೇ ! ಈ ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರವು ಜೀವನಿಗೆ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕುವಿಧವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಡುವಂತಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವೀರನೇ ! ಈ ಶರೀರವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು ಎಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಕ್ಕುಮಾಡಿದಂತೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. || ೨೮ || ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದರೋ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತಪಸ್ಸು, ಸೌಶೀಲ್ಯ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವನು. ಯಾರು ಸಮಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಗುಣಗಳಿಂದ ಆಡಗಿರುವನೋ, ಅಂತಹ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ನನ್ನು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆತ್ಮರೂಪನೆಂದು ಅರಿತು ಇವನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿರುವನು. || ೨೯ || ಮಹಾರಾಜನೇ ! ನೀನು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗಿರುವೆ ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡಿರುವೆ. ತಂದೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಮಗನ ಹಕ್ಕೆಯು ಉಚಿತವಲ್ಲವೋ ಅಂತೆಯೇ ನಿನ್ನಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಜರ್ಷಿಯ ಕೈಯಿಂದ ನನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯನ್ನು ವಧಿಸುವುದು ಯಾವರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಉಚಿತವಲ್ಲ. || ೩೦ || ನೀನು ಸಾಧುಸಮ್ಮತನಾಗಿರುವೆ. ನನ್ನ ಪತಿಯು ನಿಷ್ಪಾಪನೂ, ವರಮ ಸಾಧುವೂ, ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಯೂ, ಕ್ರೋಧಿತ್ರಿಯನೂ ಆಗಿರುವನು. ಗೋಹತ್ಯೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ನನ್ನ ಪತಿಯ ವಧೆಯನ್ನು ನೀನು ಸಮುಚಿತವಾದುದೆಂದು ಹೇಗೆ ಭಾವಿಸುವೆ ? || ೩೧ || ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನೀನು ಇವರನ್ನು ತಿಂದು ಬಿಡುವುದಾದರೆ ಮೊದಲಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ತಿಂದುಬಿಡು. ಏಕೆಂದರೆ, ಪತಿಯ ಹೊರತು ನಾನು ಹೇಣದಂತಾಗುವೆನು. ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಜೀವಿಸಿರಲಾರೆನು. || ೩೨ || ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪತ್ನಿಯು ಕರುಣಾಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅನಾರ್ಥಕವೆ ಆಳತೊಡಗಿದಳು. ಆದರೆ ಸೌದಾಸನು ಶಾಪದಿಂದ ಮೋಹಿತನಾದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗಮನ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಹುಲಿಯು ಪಶುವನ್ನು ತಿಂದುಬಿಡುವಂತೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನೂ ತಿಂದು ಬಿಟ್ಟನು. || ೩೩ || ಗರ್ಭಾಧಾನಮಾಡಲಿದ್ದ ಪತಿಯನ್ನು ರಾಕ್ಷಸ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜನು ತನ್ನ ಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಭಕ್ಷಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೆ ಅತಿವ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ■ ಸಾಧ್ವಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಕ್ರೋಧಗೊಂಡು ರಾಜನಿಗೆ ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತಳು. || ೩೪ || 'ಎಲವೋ ಪಾಪಿಯೇ ! ಮೂರ್ಖನೇ ! ಕಾಮಪೀಡಿತಳಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಮನೋರಥವು ಪೂರೈಸುವುದರೊಳಗಾಗಿ ನೀನು ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಿದೆಯಾದ ಕಾರಣ ನೀನು ಗರ್ಭಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಸೇರಿದೊಡನೆ ನಿನಗೆ ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯು ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.' || ೩೫ || ಹೀಗೆ ಪತಿಯೊಕವರಾಯಣೆಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಮಿತ್ರಸಹನಿಗೆ ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತು, ಪತಿಯ ಅಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಚತುರನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಧಗ-ಧಗಿಸುವ ಆಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಧಾಮುಕಿ ಪತಿಯೊಡನೆ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿ ಪತಿಯು ಪಡೆದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನೇ ತಾನೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡಳು. || ೩೬ ||

ವಿತಾಪೋ ದ್ವಾದಶಾಬ್ದಾತೇ ಮೃಥುನಾಯ ಸಮುದ್ಯತಃ |
ವಿಚ್ಛಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಶಾಪಂ ಮಹಿಷ್ಯಾ ಸ ನಿವಾರಿತಃ || ೩೭ ||

ತತ ಉರ್ಧ್ವಂ ಸ ತತ್ಪಾಪ ಸ್ವಲ್ಪಮಿಂ ಕರ್ಮಣಾ ಪ್ರಜಾಃ |
ವಸಿಷ್ಠವದನುಜ್ಞಾತೋ ಮದಯಂತ್ಯಾಂ ಪ್ರಜಾಮಧಾತ್ || ೩೮ ||

ಸಾ ವೈ ಸಕೃ ಸಮಾ ಗರ್ಭಮದಿಭನ್ನ ವ್ಯಜಾಯತ |
ಜಘ್ನೇಽಶ್ವನೋದರಂ ತಸ್ಯಾಃ ಸೋಽಶ್ವಕಪ್ತೇನ ಕಥ್ಯತೇ || ೩೯ ||

ಅಶ್ವಕಾನೂಲಕೋ ಜಜ್ಞೇ ಯಃ ಸ್ವಘ್ನಿ ಪರಿರಕ್ಷಿತಃ |
ನಾರೀಕವಚ ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ನಿಕ್ಷತ್ರೇ ಮೂಲಕೋಽಭವತ್ || ೪೦ ||

ಕತೋ ದಶರಥಸ್ತಾತುತ್ ವಚವಿದವ್ರತಃ |
ರಾಜಾ ವಿಶ್ವಕೋಃ ಯಸ್ಯ ಖಿಟ್ಮಾಗತ್ಕೃತ್ಕೃತ್ಕೃತ್ಕೃತ್ || ೪೧ ||

ಯೋ ದೇವೈರರ್ಥಿಗತೋ ದೈತ್ಯಾನವಧೀದ್ಯುಧಿ ದುರ್ಜಯಃ |
ಮುಹೂರ್ತಮಾಯುರ್ಜ್ಞಾತ್ಮತ್ಯ ಸ್ವಪ್ನಾರಂ ಸಂದದೇ ಮನಃ || ೪೨ ||

ಸ ಮೇ ಬ್ರಹ್ಮಕುಲಾತ್ಮಾಣಃ ಕುಲದೈವಾನ್ ಚಾತ್ಮಜಾಃ |
ಸ ತ್ರಿಯೋ ನ ಮಹೀ ರಾಜ್ಯಂ ನ ದಾರಾತ್ಮಾತಿವಲ್ಲಭಾ || ೪೩ ||

ಸ ಬಾಲ್ಯೇಽಪಿ ಮತಿರ್ಮತ್ಸಮಧರ್ಮೇ ರಮತೇ ಕ್ಷುತಿತ್ |
ನಾಪಶ್ಯಮುತ್ರಮತ್ತೋಕಾದನ್ಯತ್ಕಿಂಚನ ಮ್ನಾತ್ಸಮಾ || ೪೪ ||

ದೇವೈಃ ಕಾಮವರೋ ದತ್ತೋ ಮತ್ಯಂ ತ್ರಿಭುವನೇಶ್ವರೈಃ |
ನ ವ್ಯಸೇ ತಮಹಂ ಕಾಮಂ ಭೂತಭಾವನಿಭಾವನಃ || ೪೫ ||

ಯೇ ವಿಕಿಪ್ತೇಂದ್ರಿಯಧಿಯೋ ದೇವಾಸ್ತೇ ಸ್ವಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಮ್ |
ನ ವಿಂದಂತಿ ಪ್ರಿಯಂ ತತ್ಕದಾತ್ಮಾನಂ ಕಿಮುತಾವರೇ || ೪೬ ||

ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಸೌದಾಸನು ಶಾಪಮುಕ್ತ ನಾದನು. ಸಂಕೋಪಭರಿತನಾಗಿದ್ದ ರಾಜನು ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಸಮಾ ಗಮಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಮದಯಂತಿಯು ಆತ್ಮನನ್ನು ತಡೆದಳು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವಳಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಯು ಶಾಪವೃತ್ತಾಂತವು ತಿಳಿದಿತ್ತು. || ೩೭ ||

ಅನಂತರ ರಾಜನು ಸ್ವಲ್ಪಮಿವನ್ನು ಭೋಗವಾಗಿ ಪರಿತ್ಯಜಿ ದನು. ಹೀಗೆ ಅವನು ತನ್ನ ಕರ್ಮಫಲದಿಂದಾಗಿ ಸಂತಾನಹೀನ ನಾದನು. ರಾಜನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮುಷ್ಠರು ಮದಯಂತಿಗೆ ಗರ್ಭಧಾನಮಾಡಿದರು. || ೩೮ || ಮದಯಂತಿಯು ಎಳು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದಳು. ಆವರೆ ಅವಳಿಗೆ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮುಷ್ಠರು ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕುಟ್ಟಿದಾಗ ತಿರುವಿನ ಜನನವಾಯಿತು. ಕಲ್ಲಿನ ಏಕೆಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಮಗುವಿನ ಹೆಸರು ಅಶ್ವಕವೆಂದಾಯಿತು. || ೩೯ ||

ಅಶ್ವಕನಿಗೆ 'ಮೂಲಕ'ನೆಂಬುವನು ಪುತ್ರನಾದನು. ಪರಳು ರಾಮನು ಪೃಥಿವಿಯನ್ನು ಕೃತ್ತಿಯಿರಹಿತನನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸ್ವಯಂ ಮೂಲಕನನ್ನು ಆಡಗಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ 'ನಾರೀ ಕವಚ' ಎಂದೂ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಅವನು ಪೃಥಿವಿಯು ಕೃತ್ತಿಯ ಹೀನನಾದಾಗ ಆ ವಂಶದ ಮೂಲ(ಪ್ರವರ್ತಕ)ನಾದ್ದರಿಂದ ಅವ ನೆನ್ನು 'ಮೂಲಕ'ನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. || ೪೦ || ಮೂಲಕನಿಗೆ ದಶರಥನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ದಶರಥನಿಗೆ ಎಡವಿಡನಾದನು. ಎಡವಿಡ ನಿಗೆ ವಿಶ್ವಕೋ ರಾಜನಾದನು. ವಿಶ್ವಕೋನ ಪುತ್ರನೇ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಖಿಟ್ಮಾಗರಾಜನಾದನು. || ೪೧ || ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅಜೇಯ ನಾಗಿದ್ದನು. ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಅವನು ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ವಧಿಸಿದ್ದನು. ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯ, ಕೇವಲ ಎರಡೇ ಗಳಿಗೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಖಿಟ್ಮಾಗನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳಿ ತನ್ನ ಮನವನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದನು. || ೪೨ || ಅವನು ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಅಂದುಕೊಂಡನು -

'ನನ್ನ ಕುಲದ ಇಬ್ಬರೇವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಂದ ಹೊರ ತಾಗಿ ನನಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಪ್ರಿಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಪತ್ನಿ, ಪುತ್ರರು, ಸಂಪತ್ತು, ರಾಜ್ಯ, ಪೃಥಿವಿಯೂ ಕೂಡ ನನಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಷ್ಟು ಪ್ರಿಯರಲ್ಲ. || ೪೩ || ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಎಂದಿಗೂ ಅಧರ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಹೊಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೇನನ್ನೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ. || ೪೪ || ಮೂರುಲೋಕಗಳ ಒಡೆಯರಾದ ದೇವತೆಗಳು ನನಗೆ ಬಯಸಿದ ವರವನ್ನು ಕೇಳಲು ಹೇಳಿದಾಗಲೂ, ನಾನು ಭೋಗಲಾಲಸೆಯಿಂದ ಆ ವರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವನವನ್ನಾದ ತ್ರಿಲೋಕಿಯು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ರೀನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. || ೪೫ || ದೇವತೆಗಳ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು ವಿಷಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವುದರಿಂದ ಸತ್ತ್ವಗುಣ ಪ್ರಧಾನ ರಾಗಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿರುವ, ಸದಾ ಕಾಲ ಪ್ರಿಯತಮನೂವದಲ್ಲಿರುವ ಅಶ್ವಕನೂ ಮೂಲ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಿಯರು. ಹಾಗಿರುವಾಗ ರಜೋಗುಣೇ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಿ ಗಳಾದವರು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲರು ? || ೪೬ ||

ಅರ್ಥೇಪಮಾಯಾರಚಿತೇಷು ಸಂಗಂ
ಗುಣೇಷು ಗಂಧರ್ವಪುರೋಪಮೇಷು ।
ರೂಢಂ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾಽಽತೃಣಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ-
ಭಾರ್ವೇನ ಹಿತ್ವಾ ತಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ॥ ೪೭ ॥

ಇತಿ ವ್ಯವಸಿತೋ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಸಾರಾಯಣಗೃಹೀತಯಾ ।
ಹಿತ್ವಾನ್ಯಭಾವಮುಚ್ಚಾಸಂ ತತಃ ಸ್ಥಂ ಭಾವಮಾಶ್ರಿತಃ
॥ ೪೮ ॥

ಯತ್ರದ್ವಹ್ಯ ಪರಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮಕೂನ್ಯಂ ಕೂನ್ಯಕಲ್ಪಿತಮ್ ।
ಭಗವಾನ್ಸಾಸುರ್ದೇವೇತಿ ಯಂ ಗೃಣಂತಿ ಹಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾಃ
॥ ೪೯ ॥

ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. ॥ ೯ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ
ಸೂರ್ಯವಂಶಾಸುರವರ್ಣನೇ ನವಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥ ೯ ॥

ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನ ಲೀಲಾವರ್ಣನೆಗಳು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಖಿಟ್ಟಾಂಗಾದ್ವೀರ್ಘಬಾಹುಶ್ಚ ರಘುಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಪೃಥುತ್ರವಾಃ ।
ಅದ್ರವ್ಯತೋ ಮಹಾರಾಜಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ದಶರಥೋಽಭವತ್
॥ ೧ ॥

ತಸ್ಯಾಪಿ ಭಗವಾನೇಷ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಹ್ಯಮಯೋ ಹರಿಃ ।
ಅಂಶಾಂತೇನ ಚತುರ್ಥಾಗಾಪ್ತತ್ವಂ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಃ ಸುರೈಃ ।
ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಹೃತ್ಪಾ ಇತಿ ಸಂಜ್ಞಯಾ
॥ ೨ ॥

ತಸ್ಯಾನುಚರಿತಂ ರಾಜನ್ಯಸಿಂಹಸ್ತತ್ಪರೈಃಭಿಃ ।
ಪುತ್ರಂ ಹಿ ವರ್ಣಿತಂ ಭೂರಿ ತ್ವಯಾ ಸೀತಾಪತೇರ್ಮುಹುಃ
॥ ೩ ॥

ಗುರ್ವರ್ಥೇ ತ್ವಕ್ರರಾಚ್ಯೋ ವ್ಯಚರದನುವನಂ
ಪದ್ಮಪದ್ಮಾಂ ಪ್ರಿಯಾಯಾಃ
ಪಾಣಸ್ಪರ್ಶಾಕ್ಷಮಾಭ್ಯಾಂ ಮೃಜಿತಪಥರುಚೋ-
ಯೋ ಹರಿಂದ್ರಾನುಚಾಭ್ಯಾಮ್ ।

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಈಗ ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಾದರೂ ಮಾಯೆಯ ಆಟವಾಗಿದೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಮಿಡ್ಡೆಯಾದ ಗಂಧರ್ವನಗರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಇವುಗಳಿಗಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಾದರೂ ಆಜ್ಞಾನವಶದಿಂದಲೇ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿವೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ನಿಜವಾದ ಕರ್ತೃವಾದ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗಿ, ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೇವಲ ಅವನನ್ನೇ ಶರಣು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ. ॥ ೪೭ ॥ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಭಗವಂತನು ಖಿಟ್ಟಾಂಗನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೊದಲಿಂದಲೇ ತನ್ನತ್ತ ಸೆಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಅಂತ್ಯಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈಗ ಅವನು ಶರೀರಾದಿ ಅನಾತ್ಮ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಆಜ್ಞಾನ ಮೂಲವಾದ ಆತ್ಮ ಭಾವವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ತನ್ನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾದನು. ॥ ೪೮ ॥ ಆ ಸ್ವರೂಪವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿದೆ. ಅದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದ್ದು ಶೂನ್ಯದಂತೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಶೂನ್ಯವಲ್ಲ ಪೂರ್ಣ, ಪರಮುಷ್ಣವಾಗಿದೆ. ಪರಮ ಭಕ್ತರು ಅದನ್ನೇ 'ಭಗವಾನ್' ವಾಸುದೇವ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ ಇರುವರು. ॥ ೪೯ ॥

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಖಿಟ್ಟಾಂಗನಿಗೆ ದೀರ್ಘಬಾಹು ಎಂಬ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ಅವನಿಂದ ವರಮಯತ್ಪ್ರೀ ರಘು ಜನಿಸಿದನು. ರಘುವಿನಿಂದ ಅಜನೂ, ಅಜನಿಂದ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನು ಜನಿಸಿದನು. ॥ ೧ ॥ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಅಂಶಾಂಶಗಳಿಂದ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ದಶರಥಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಪುತ್ರರೂಪನಾದನು. ಅವರ ಹೆಸರು - ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಭರತ ಮತ್ತು ಶತ್ರುಘ್ನ ಎಂಬುದಾಗಿದ್ದವು. ॥ ೨ ॥ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಸೀತಾಪತಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನ ಚರಿತ್ರೆಯಾದರೂ ಶ್ವಸ್ತದರ್ಶಿಗಳಾದ ಮುಷುಗಳು ಒಹಳವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವರು. ನೀನು ಅದನ್ನು ಅನೇಕಬಾರಿ ಕೇಳಿಯೂ ಇರುವೆ. ॥ ೩ ॥

ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ತಂದೆ ದಶರಥನ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗಿದಲು ರಾಜ್ಯಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಕಾಡಾದಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿದನು. ಪರಮ ಸುಕುಮಾರಿಯಾದ ಜಾನಕಿಯ ಕರವರ್ತವನ್ನು ಸೇವಿಸದವು ಸುಕೋಮಲವಾಗಿದ್ದವು. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಚರಣಗಳು, ಅಂತಹ ಚರಣಕಮಲಗಳು ವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸು

ವೈರೂಪಾಚ್ಯಾರ್ಪಣಾಃ ಪ್ರಿಯವಿರಹರುಷಾಽಽ-
ರೋಪಿತಭ್ರೂವಿಜ್ವಂಭ-
ತ್ರಸ್ತಾಬ್ಜರ್ಪದ್ಧತೇತುಃ ಖಲದವದಹನುಃ
ಕೋದಲೇಂದ್ರೋಽವತಾನ್ತುಃ || ೪ ||

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದ್ವರೇ ಯೇನ ಮಾರೀಚಾದ್ಧಾ ನಿಶಾಚರಾಃ |
ಪಶ್ಯತೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ತ್ವೇವ ಹತಾ ನೈರ್ಯುತಘ್ನಂಗವಾಃ
|| ೫ ||

ಯೋ ಲೋಕವೀರಚಮಿತೌ ಧನುರೈಶಮುಗ್ರಂ
ಸೀತಾಸ್ವಯಂವರಗೃಹೇ ತ್ರಿಕೋಪನೀತಮ್ |
ಆದಾಯ ಬಾಲಗಜಲೀಲ ಇವೇಕ್ಷುಯಿಷ್ಯಂ
ಸಚ್ಚೇಕೃತಂ ನೃಪ ಏಕೃಷ್ಯ ಬಭಂಜ ಮಧ್ಯೇ || ೬ ||

ಜಿಹ್ವಾಶುರೂಪುಗುಣೀಲವಯೋಽಂಗರೂಪಾಂ
ಸೀತಾಭಿಧಾಂ ಪ್ರಿಯಮುರಸ್ಕಭಿಲಬ್ಧಮಾನಾಮ್ |
ಮಾರ್ಗೇ ಪ್ರಜನ್ ಭೃಗುಪತೇರ್ವ್ಯಸಯಿತ್ಯದೂಢಂ
ದರ್ಶಂ ಮಹೀಮಕೃತ ಯಸ್ಮಿನ್ದರಾಜಬೀಜಾಮ್ || ೭ ||

ಯಃ ಸತ್ಯವಾತಪರಿವೀತಪಿತುರ್ನಿರ್ದೇಶಂ
ಸ್ತ್ವೇಣಾಸ್ಯ ಚಾಪಿ ಶಿರಸಾ ಜಗೃಹೇ ಸಭಾಯಾಃ |
ರಾಜ್ಯಂ ಶ್ರಿಯಂ ಪ್ರಣಯಿನಃ ಸುಹೃದೋ ನಿವಾಸಂ
ತೃಕ್ಷ್ಣಾಯಾಮೌ ವನಮರೂನಿವ ಮುಕ್ತಸಂಗಿ || ೮ ||

ರಕ್ತಪ್ಲುಶುರ್ವ್ಯಕೃತ ರೂಪಮಶುದ್ಧಬುದ್ಧೇ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಃ ಖಿರತ್ತಿಶಿರದೂರ್ವಣಮುಖ್ಯಬಂಧೂನ್ |
ಜಘ್ನೇ ಚತುರ್ದಶ ಸಹಸ್ರಮಪಾರಣೇಯ-
ಕೋದಂಡಪಾಣಿರಟಮಾನ ಉವಾಸ ಕೃಚ್ಛಮ್ || ೯ ||

ಮಾಗೆ, ದೇವದಾಗೆ ಹನುಮಂತ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಅವನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತಾ ದೇವಮಾರಿಹತ್ತಿದ್ದರು. ಶೂರ್ಪಣಖಿಯ ಕಿವಿ-ಮೂಗುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಿದುದರಿಂದ ಪ್ರಿಯತಮೆಯಾದ ಸೀತೆಯ ವಿಯೋಗದುಃಖವನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಸಹಿಸದೇಕಾ ಯಿತು. ಈ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಕ್ಷುದ್ಧನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಹುಬ್ಬುಗಳು ಗಂಟಕ್ಕಿದುವು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಸಮುದ್ರರಾಜನೂ ಭಯ ಗೊಂಡನು. ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆ ಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಲಂಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ದುಷ್ಕರಾದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕಾಡ್ಲಿಟ್ಟು ಕಾಡನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಡುವಂತೆ ಭಸ್ಮಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಅಂತಹ ಕೋದಲೇಂದ್ರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ. || ೪ ||

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಯಜ್ಞರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಮಾರೀಚನೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. || ೫ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಜನಕಪುರಿ ಯಲ್ಲಿ ಸೀತಾಸ್ವಯಂವರದ ಸಿದ್ಧತೆಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವೀರರನ್ನೊಳೊಂಡಿರುವರೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಎಲ್ಲ ವೀರರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಭಗವಾನ್ ಶಿವನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಎಷ್ಟು ಭಾರವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ - ಮೂರುನೂರು ವೀರಭಟರಿಂದ ಒಳು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ತರಲಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕಿತ್ತಿ ಅದನ್ನು ಹೆದೆಯೇರಿಸಿ ನಾಗನ್ನು ಸೆಳೆದೊಡನೆಯೇ ಆ ಧನುಸ್ಸು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುರಿದು ಎರಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತು. || ೬ || ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ವಕ್ಷಃಪಥದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮ್ಮಾನಿತನಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯೇ ಸೀತೆಯಾಗಿ ಜನಕನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಗುಣ, ಶೀಲ, ವಯಸ್ಸು, ಆಕೃತಿ ಮತ್ತು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಅನುರೂಪಳಾಗಿದ್ದಳು. ಭಗವಂತನು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಭಂಜಿಸಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಮರಳಿ ಬರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಭೂಮಂಡಲದ ಕ್ಷತ್ತಿಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಹರಿಸಿದ ಪರಶುರಾಮರು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದರು. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ಪರಶುರಾಮರ ಬೆಳೆದಿರುವ ಗರ್ವವನ್ನೂ ಆಡಗೂದನು. || ೭ || ಇದಾದ ಬಳಿಕ ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗಿರಲು ಶ್ರೀರಾಮನು ವನವಾಸವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡನು. ಮಹಾರಾಜಾ ದಶರಥನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿಯೇ ಅವಳಿಗೆ ಅಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವನು ಸತ್ಯವೆಂಬ ಬಂಧನದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಾಸಕ್ತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ - ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ, ಐಶ್ವರ್ಯ ವನ್ನೂ, ಪ್ರಿಯರನ್ನೂ, ಹಿತೈಷಿಗಳನ್ನೂ, ಮಿತ್ರರನ್ನೂ, ಅರಮನೆ ಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಯಾರ ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ ಆಸಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. || ೮ || ಕಾಡಿಗೆ ತೆರಳಿ ಭಗವಂತನು ಅಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರಾಜನಾದ ರಾವಣನ ತಂಗಿಯಾದ ಶೂರ್ಪಣಖಿಯನ್ನು ವಿರೂಪ ಗೊಳಿಸಿದನು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವಳ ಬುದ್ಧಿಯು ಬಹಳ ಕಲುಷಿತ, ಕಾಮವಾಸನೆ ಯಿಂದ ಆಶುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಮುಖ್ಯ ಬಂಧುಗಳಾದ

ಸೀತಾಕಥಾಶ್ರವಣದೀಪಿತಹೃಚ್ಚಯೇನ

ಸೃಷ್ಟಂ ವಿಲೋಕ್ಯ ನೃಪತೇ ದಶಕಂಧರೇಣ |

ಜಘ್ನೇಽದ್ಭುತೈಃ ಕವಚಪುಷಾಃ ಸತ್ಯಮತೋಽಪಶ್ಯತ್ಸೋ

ಮಾರೀಚಮಾಶು ವಿಶಿಖೇನ ಯಥಾ ಕಮುಗ್ರಃ || ೧೦ ||

ರಕ್ಷೋಽಥಮೇನ ವೃಕವದ್ವಿಷಿನೇಽಸಮಕ್ಷಂ

ವೈದೇಹರಾಜದುಹಿತಂ ರ್ಹಪಮಾಸಿತಾಯಾಮ್ |

ಭ್ರಾತೃ ವನೇ ಕೃಪಣವತ್ಪ್ರಿಯಯಾ ವಿಯುಕ್ತಃ

ಸ್ತ್ರೀಸಂಗಿನಾಂ ಗತಿಮಿತಿ ಪ್ರಥಯಂಶ್ಚತಾರ || ೧೧ ||

ದಗ್ಧಾಽಽತ್ಯಕ್ಷತ್ಯಹತ್ಯತ್ಯಮಹನ್ ಕಬಂಧಂ

ಸಖ್ಯಂ ವಿಧಾಯ ಕಪಿಭಿರ್ದರ್ಯತಾಗತಿಂ ತೈಃ |

ಬುದ್ಧಾಽಽಥವಾಲಿನಿ ಹತೇ ಪ್ಲವಗೇಂದ್ರಸೈನ್ಯೈಃ-

ವೇಲಾಮಗಾತ್ಯ ಮನುಷೋಽಜಘನಾರ್ಚಿತಾಂಘ್ರಿ || ೧೨ ||

ಯದ್ರೋಷವಿಭ್ರಮವಿವೃತ್ತಕಟಾಕ್ಷಪಾತ-

ಸಂಭ್ರಾಂತನಶ್ರಮಕರೋ ಭಯಗೀರ್ಣಘೋಷಃ |

ಸಿಂಧುಃ ತಿರಸ್ಕರ್ಹಣಾಂ ಪರಿಗೃಹ್ಯ ರೂಪೇ

ಶಾವಾರವಿಂದಮುಪಗಮ್ಯ ಬಭಾಷ ಏತತ್ || ೧೩ ||

ನತ್ಯಾ ವಯಂ ಜಡಧಿಯೋ ನು ವಿದಾಮ ಭೂಮನ್

ಕೂಟಸ್ಥಮಾದಿವುರುಷಂ ಜಗತಾಮಧೀಶಮ್ |

ಯತ್ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತಃ ಸುರಗಣಾ ರಜಸುಃ ಪ್ರಚೇಶಾ

ಮನ್ಯೋಽಶ್ಚ ಭೂತಪತಯಃ ಸ ಭವಾನ್ಮುನೇಶಃ || ೧೪ ||

ಖರ-ತ್ರಿಶಿರ-ದೂಷಣರನ್ನು ಹಾಗೂ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಎದುರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೋದಂಡವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. || ೯ ||

ಪರಿಣಿತನೇ! ಸೀತಾದೇವಿಯ ರೂಪ ಶಾವಣ್ಯಗಳನ್ನು ಶೂರ್ವಣಬಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ ರಾವಣನು ಕಾಮಾತುರನಾದನು. ಅವನು ಮಾರೀಚನನ್ನು ಅದ್ಭುತವಾದ ಜಿಂಕೆಯ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪರ್ಣಕುಟಿಯ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಮಾರೀಚನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ದೂರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದನು. ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ಬಾಣದಿಂದ ಅವನನ್ನು ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯನ್ನು ವೀರಭದ್ರನು ಸಂಹರಿಸಿದಂತೆ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. || ೧೦ ||

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಶ್ರಮದಿಂದ ಬಹಳ ದೂರ ಹೋಗಿರಲಾಗಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಅಶ್ರಮದಲ್ಲಿರದಿದ್ದಾಗ ನೀಚನಾದ ರಾಕ್ಷಸ ರಾವಣನು ಶೋಳವು ಕುರಿಮರಿಯನ್ನು ಅವಹರಿಸುವಂತೆ ವಿದೇಹನಂದಿನಿಯಾದ, ಸುಕುಮಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಅವಹರಿಸಿ ಕೊಂಡುಹೋದನು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಳಾದ ಸೀತೆಯಿಂದ ಆಗಲಿದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಡನೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ದೀನ ನಂತೆ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ದುರವಸ್ಥೆಯಿಂದಾಗಿ ರಾಮನು ಸ್ತ್ರೀಸಂಗಿಗಳಾದ ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗೆ ಇದೇ ವಿಧವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. || ೧೧ || ಬಳಿಕ ಶ್ರೀರಾಮನು ಭಗವತ್ಸೇವಾರೂಪವಾದ ಕರ್ಮದಿಂದ ಮೊದಲೇ ಕರ್ಮಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದ ಜಟಾಯುವಿಗೆ ದಾಹಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತೆ ಕಬಂಧನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಸುಗ್ರೀವಾದಿ ವಾನರರೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ವಾಲಿಯನ್ನು ವಧಿಸಿ, ವಾನರರ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯೆಯು ಎಲ್ಲಿರುವಳೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರರಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುವ ಪಾದಪದ್ಮಗಳುಳ್ಳ, ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ರೀತಿಯಾಡುತ್ತಿರುವ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ಕಪಿಗಳ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸಮುದ್ರತೀರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದನು. || ೧೨ || ಅಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ ವ್ರತದಿಂದಾಗಲೀ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದಾಗಲೀ ಸಮುದ್ರರಾಜನ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಭಾವ ಬೀಳದಿದ್ದಾಗ ಭಗವಂತನು ಕ್ರೋಧದ ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾ ತನ್ನ ಉಗ್ರವಾದ ಓರೆನೋಟದಿಂದ ಸಮುದ್ರರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಆಗಲೇ ಸಮುದ್ರದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮೀನು, ಮೊಸಳೆಗಳು ಭ್ರಾಂತವಾದವು. ಭಯದಿಂದಾಗಿ ಸಮುದ್ರದ ಗರ್ಜನೆ ಉಡುಗಿಹೋಯಿತು. ಆಗ ಸಮುದ್ರನು ಸುರೀರಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನರ್ಘ್ಯವಾದ ಉಪಹಾರಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಒಂದು ಭಗವಂತನ ಚರಣಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗಿ ಇಂತೆಂದನು. || ೧೩ || ಓ ಅನಂತನೇ! ನಾವು ಮೂರ್ಖರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವು. ನೀನು ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ಏಕಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಆದಿಕಾರಣನೂ, ಜಗತ್ತಿನ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪನೂ ಆಗಿರುವೆ. ನೀನು ಸಮಸ್ತ ಗುಣಗಳ

ಕಾಮಂ ಪ್ರಯಾಹಿ ಜಹಿ ವಿಶ್ವವೋಽವಮೇಹಂ

ಶೈಲೋಕ್ಯರಾವಣಮವಾಪ್ತಹಿ ವೀರ ಪತ್ನೀಮ್ |

ಬಧ್ನೀಹಿ ಸೇತುಮಿಹ ತೇ ಯಶೋ ವಿತತ್ಸೈ

ಗಾಯಂತಿ ದಿಗ್ವಿಜಯಿಣೋ ಯಮುಪೇತ್ಯ ಭೂಪಾಃ || ೧೫ ||

ಬದ್ಧೋದಧೌ ರಘುಪತಿರ್ವಿವಿಧಾದ್ರಿಕೂಟೈಃ

ಸೇತುಂ ಕಪೀಂದ್ರಕರಕಂಸಿತಭೂರುಹಾಂಗೈಃ |

ಸುಗ್ರೀವನೀಲಪನುಮತ್ಯಮುಚ್ಯೈರನೀಕೈಃ

ಲಂಕಾಂ ವಿಭೀಷಣಾದೃಶಾಽಽವಿಶದ್ವ್ಯದ್ಗಾಡುಮ್ || ೧೬ ||

ಸಾ ವಾನರೇಂದ್ರಬಲರುದ್ಧವಿಹಾರೋಕ್ಯ-

ಶ್ರೀದ್ವಾರಗೋಪುರಸದೋವಲಭೀವಿಲಂಕಾ |

ನಿರ್ಭಜ್ಯಮಾನಧಿಪನಿಧೃಜ್ಜಹೇಮಕುಂಭ-

ಶೃಂಗಾಟಕಾ ಗಜಕುಲೈರ್ತ್ರಿದಿನೀವ ತುರ್ಗಾನ್ || ೧೭ ||

ರಕ್ತಪತಿಶ್ಚದವಲೋಕ್ಯ ನಿಕುಂಭಕುಂಭ-

ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷದುರ್ಮುಖಸುರಾಂಶನರಾಂಶಕಾದೀನ್ |

ಪುತ್ರಂ ಪ್ರಹಸ್ತಮತಿಕಾಯವಿಕಂಪನಾದೀನ್

ಸುರ್ಗಾನುಗಾನ್ವಮಹಿಣೋದಧ ಕುಂಭಕರ್ಣಮ್ || ೧೮ ||

ತಾಂ ಯಾತುಧಾನವೃತ್ತಾಹಾಮುಷ್ಣೋಲಚಾಪ-

ಪ್ರಾಸುಷ್ಪಿತ್ವತರೋಮರಖಿಡ್ಗದುರ್ಗಾಮ್ |

ಸುಗ್ರೀವಲಕ್ಷ್ಮಣಮರುತುತ್ಸಗಂಧಮಾದ-

ನೀಲಾಂಗದಕ್ಷೈಃ ಪನಸಾದಿಭಿರನ್ವೋಽಗಾತ್ || ೧೯ ||

ಸ್ವಾಮಿ ಯಾಗಿರುವೆ. ಇದರಿಂದ ನೀನು ಸತ್ತ್ವಗುಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ ದೇವತೆಗಳ, ರಾಜೋಗುಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಹಾಪತಿಗಳ, ಕಮೋಗುಣ ವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ ನಿನ್ನ ಶ್ರೋಧದಿಂದ ರುದ್ರಗಣಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. || ೧೪ ||

ವೀರಶಿರೋಮಣಿಯೇ ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು (ಸಮುದ್ರವನ್ನು) ದಾಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು. ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಗೋಳಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವವಸನ ಕುಪುತ್ರನಾದ ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೋ. ಆದರೆ ನನ್ನದೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿದೆ. ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನಮೇಲೆ ಒಂದು ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸು. ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುವುದು ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ಮಹಾ-ಮಹಾ ನರಪತಿಗಳು ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡುತ್ತಾ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವರು ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯ ಗುಣಗಾನಮಾಡುವರು. || ೧೫ ||

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅನೇಕಾನೇಕ ಪರ್ವತ ಶಿಖರಗಳಿಂದ ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವನು. ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ವಾನರರು ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಿಂದ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವುಗಳ ವೃಕ್ಷಗಳು, ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಗಳು ಗಡ-ಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದಾದ ಬಳಿಕ ವಿಭೀಷಣನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಭಗವಂತನು ಸುಗ್ರೀವ, ನೀಲ, ಹನುಮಂತ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖ ವೀರರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಅತುಲ ವಾನರ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅದಾದರೋ ಶ್ರೀಹನುಮಂತನಿಂದ ಮೊದಲೇ ಸುಡಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. || ೧೬ || ■ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಾನರ ರಾಜನ ಸೈನ್ಯವು ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಾ ವಿಹಾರಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೂ, ಧಾನ್ಯದ ಕಣಜಗಳನ್ನೂ, ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನೂ, ಮಹಾದ್ವಾರಗಳನ್ನೂ, ಸಭಾಭವನಗಳನ್ನೂ, ಮೊಗಸಾಲೆಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಪಕ್ಕಗಳು ವಾಸಿ ಸುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ಅಕ್ರಮಿಸಿತು. ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯ ವೇದಿಗಳನ್ನು, ದ್ವಜಗಳನ್ನೂ, ಚಿನ್ನದ ಕಲಶಗಳನ್ನೂ, ಚೌಕಗಳನ್ನೂ ಒಡೆದು ಹಾಕಿದರು. ಅಗ ಲಂಕೆಯು ಆನೆಗಳ ಹಿಂದು ನದಿಯನ್ನು ಕದಡಿ ಹಾಕಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. || ೧೭ || ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ರಾಕ್ಷಸ ರಾಜ ರಾವಣನು ನಿಕುಂಭ, ಕುಂಭ, ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷ, ದುರ್ಮುಖ, ಸುರಾಂಶಕ, ನರಾಂಶಕ, ಪ್ರಹಸ್ತ, ಅತಿಕಾಯ, ವಿಕಂಪನ ಮುಂತಾದ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಅನುಚರರನ್ನು, ಪುತ್ರನಾದ ಮೇಘನಾದನನ್ನು, ಕೊನೆಗೆ ಹಮ್ಮನಾದ ಕುಂಭಕರ್ಣನನ್ನೂ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದನು. || ೧೮ || ರಾಕ್ಷಸರ ಆ ವಿಶಾಲವಾದ ಸೈನ್ಯವು ಖಿಡ್ಗ, ತ್ರಿಕೂಲ, ಧನುಸ್ಸು, ಪಾಸ್ಸು, ಮುಷ್ಟಿ, ಶಕ್ತಿ, ಬಾಣ, ಶೂಲ ಮುಂತಾದ ಅಸ್ತ್ರ-ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಗಮ ವಾಗಿತ್ತು. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸುಗ್ರೀವ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಹನುಮಂತ, ಗಂಧಮಾದನ, ನೀಲ, ಅಂಗದ, ಜಾಂಬವಂತ, ಪನಸ ಮೊದಲಾದ ವೀರರನ್ನು ಜೊತೆಗೂಡಿ ರಾಕ್ಷಸರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು. || ೧೯ || ರಘುವಂಶ ಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅಂಗದಾದಿ ಎಲ್ಲ ಸೇನಾಪತಿಗಳು ರಾಕ್ಷಸರ ರಥ-ಗಜಾಶ್ವ-ಪರಾತಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಎದುರಿಸಿದರು ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ, ಪರ್ವತ ಶಿಖರ

ತೇನೀಕಪಾ ರಘುಪತೇರಭಿಪತ್ಯ ಸರ್ವೇ
 ದ್ವಂದ್ವಂ ವರೂಢಮಿಭಪತ್ತಿರಥಾಶ್ವಯೋಧೈಃ |
 ಜಘ್ನುರ್ಮೈರ್ಗಿರಿಗದೇಫುಭಿರಂಗದಾದ್ಧಾಃ
 ಸೀತಾಭಿಮರ್ಶಹವಮಂಗಲರಾವಣೇಶಾನ್ || ೨೦ ||

ರಕ್ಷಪತಿಃ ಸ್ವಬಲನಷ್ಟಮವೇಕ್ಷ್ಯ ರುಪ್ತ
 ಅರುಪ್ಯ ಯಾನಕಮಥಾಭಿಶಾಸರ ರಾಮಮ್ |
 ಸ್ವಪ್ನಂದನೇ ದ್ಯುಮತಿ ಮಾತಲಿನೋಪನೀತೇ
 ವಿಭ್ರಾಜಮಾನಮಹನನ್ನಿಶಿತ್ಯಃ ಕ್ಷುರಪ್ತಃ || ೨೧ ||

ರಾಮಸ್ತಮಾಹ ಪುರುಷಾದಪುರೀಷ ಯನ್ಮ
 ಕಾಂತಾಸಮಕ್ಷಮಸತಾಪಹೃತಾ ಶ್ವವತ್ಸೇ |
 ತ್ವಕ್ತಪ್ಯಾ ಫಲಮದ್ವ ಜುಗುಪ್ಸಿತಸ್ಯ
 ಯಚ್ಚಾಪಿ ಕಾಲ ಇವ ಕರ್ತುರಲಂಘ್ಯವೀರ್ಯಃ || ೨೨ ||

ವಿವಂ ಕ್ಷಿಪಸ್ಥಂ ಧನುಷಿ ಸಂಧಿತಮುತ್ಸರ್ಜ
 ಬಾಣಂ ಸ ಪಪ್ರಮಿವ ತದ್ವ್ಯದಯಂ ಬಿಭೇದ |
 ಗೋಽಸ್ಯಗ್ರಾಮಸ್ತದಮುಪೈರ್ಗೃಹತ್ ವಿಮಾನಾ-
 ದ್ಧಾಹೇತಿ ಜಲ್ಪತಿ ಜನೇ ಸುಕೃತೀವ ರಿಕ್ತಃ || ೨೩ ||

ತತೋ ನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ಲಂಕಾಯಾ ಯಾತುಧಾನ್ಯಃ ಸಹಸ್ರಶಃ |
 ಮಂದೋದರ್ಯಾ ಸಮಂತ್ಯೈಸ್ತಪುರುಷೈಃ ಉಪಾದ್ರವನ್
 || ೨೪ ||

ಸ್ಥಾನ್ ಸ್ಥಾನ್ ಬಂಧೂನ್ಪ್ರಿಚ್ಛ್ಯ ಲಕ್ಷಗಣೇಫುಭಿರದೀಶಾನ್ |
 ರುರುದುಃ ಸುಸ್ವರಂ ದೀನಾ ಘ್ನಂತ್ಯ ಆತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ
 || ೨೫ ||

ಹಾ ಹತಾಃ ಸ್ಯ ವಯಂ ನಾಥ ಲೋಕರಾವಣ ರಾವಣ |
 ಕಂ ಯಾಯಾಚ್ಛ್ರಣಂ ಲಂಕಾ ತ್ವದ್ವಿಹೀನಾ ಪರಾದೀಶಾ
 || ೨೬ ||

ನೈವಂ ವೇದ ಮಹಾಭಾಗ ಭವಾನ್ಯಾಮವಶಂ ಗತಃ |
 ತೇಜೋಽನುಭಾವಂ ಸೀತಾಯಾ ಯೇನ ನೀತೋ ದಾಮಿಮಾಮ್
 || ೨೭ ||

ಗೊಂದ ಗದೆ ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಹರಿಸಿದರು. ಮಂಗಳಮಯಿ
 ಯಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ತರ್ಶಿಸಿದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅಮಂಗಳ
 ನಾಗಿದ್ದ ರಾವಣನನ್ನು ಒಡೆಯನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ
 ವಿನಾಶವೆಂಬುದು ಮೊದಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. || ೨೦ ||

ರಾಕ್ಷಸರಾಜನಾದ ರಾವಣೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ದಿನ-
 ದಿನಕ್ಕೂ ನಾಶವಾಗುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಪುಷ್ಕ
 ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಬಂದು ತ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತನು. ಆ
 ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಇಂದ್ರನ ಸಾರಥಿಯಾದ ಮಾತಲಿಯು
 ತೇಜೋಮಯವಾದ ದಿವ್ಯರಥವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ತ್ರೀರಾಮನ
 ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯಾದ ತ್ರೀರಾಮನು || ದಿವ್ಯ
 ರಥವನ್ನು ಹತ್ತಿಕುಳಿತನು. ಒಡನೆಯೇ ರಾವಣನು ತನ್ನ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ
 ಬಾಣಗಳಿಂದ ತ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸತೊಡಗಿದನು. || ೨೧ ||

ಆಗ ಭಗವಾನ್ ತ್ರೀರಾಮನು ರಾವಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು - ಎಲೈ
 ನೀಚರಾಕ್ಷಸನೇ! ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಕದಿಯುವ ನಾಯಿಯಂತೆ ನೀನು
 ನಾನು ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಾಪ್ತಿಯಳಾದ ಪತ್ನಿಯನ್ನು
 ಅವಹರಿಸಿ ತಂದಿರುವೆ ನಿನ್ನಂತಹ ನಿಂದ್ಯನೂ, ನಾಚಿಕೆಗೆಟ್ಟವನೂ
 ಬೇರೆ ಯಾವನಿದ್ದಾನೆ? ಮೀರಿ ನಡೆಯಲು ಆಸಾಧ್ಯನಾದ ಕಾಲ
 ಪುರುಷನು ಅವುಗಳ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿಸು
 ವಂತೆ ನಿನ್ನ ಜುಗುಪ್ಸಿತವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನು ನಾನೀಗಲೇ
 ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. || ೨೨ || ಹೀಗೆ ದುಷ್ಪನಾದ ರಾವಣನನ್ನು ನಿಂದಿ
 ಸುತ್ತಾ ಭಗವಾನ್ ತ್ರೀರಾಮನು ಧನುಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಡೆದ್ದ ಬಾಣವನ್ನು
 ಅವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. || ಬಾಣವು ವಜ್ರದಂತಿರುವ
 ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಹತ್ತು ಮುಖ
 ಗಳಿಂದಲೂ ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾರುತ್ತಾ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಭೋಗ ಮುಗಿದಾಗ
 ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಈಗ ಬೀಳುವಂತೆಯೇ ವಿಮಾನದಿಂದ ಉರುಳಿ
 ಬಿದ್ದನು. || ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪುರಜನರೂ, ಪರಿಜನರೂ
 ಅಯ್ಯೋ! ಅಯ್ಯೋ! ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು. || ೨೩ ||

ಅನಂತರ ಸಾವಿರಾರು ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ಮಂದೋದರಿಯೊಂದಿಗೆ
 ಅಳುತ್ತಾ ಲಂಕೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ರಣಭೂಮಿಗೆ ಬಂದರು.
 || ೨೪ || ಅವರ ಸ್ವಜನ-ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಲಕ್ಷಗಣ ಬಾಣಗಳಿಂದ
 ಛಿನ್ನ-ಭಿನ್ನರಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ
 ಕೈಯಿಂದ ಎದೆಯನ್ನು ಬಡಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಿಗಳನ್ನು
 ಅಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಎಲಾಪಿಸ ತೊಡಗಿದರು. || ೨೫ ||
 ಅಯ್ಯೋ! ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಭಯದಿಂದ ತಲ್ಲಣ
 ಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾವಣೇಶ್ವರನೇ! ನಾಥನೇ! ಇಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ
 ಹಾಳಾಗಿ ಹೋದೆವು. ನೀನಿಲ್ಲದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ
 ಈ ಲಂಕೆಯು ಧ್ವಂಸವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈಗ ಲಂಕೆಯು ಯಾರ
 ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವುದೆಂಬುದೇ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ. || ೨೬ ||
 ಪ್ರಭುವೇ! ನೀನು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದೆ
 ಯಾವುದೇ ಕೊರತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನು ಕಾಮವಶನಾಗಿ
 ಸೀತೆಯು ಎಷ್ಟು ತೇಜಸ್ವಿನಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ, ಅವಳ ಪ್ರಭಾವವೆಷ್ಟೆಂಬ
 ದನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಹೋದೆ. ನಿನ್ನ ಈ ತಪ್ಪೇ ಇಂತಹ ದುರ್ದಶೆಗೆ
 ಕಾರಣವಾಯಿತಲ್ಲ! || ೨೭ ||

ಕೃತ್ಯವಾ ವಿಧವಾ ಲಂಕಾ ವಯಂ ಚ ಕುಲನಂದನ |
ದೇಹಃ ಕೃತೋಽನ್ಯಂ ಗೃಧ್ರಾಣಾಮಾತ್ಮಾ ನರಕಹೇತವೇ || ೨೮ ||

ಶ್ರೀಕುಕುತಾಃ ಉಪಾಜ್ಞಃ

ಸ್ವಾಸಾಂ ವಿಭೀಷಣಕೃತ್ ಕೋಟಲೇಂದ್ರಾನುಮೋದಿತಃ |
ಒಕ್ಕಮೇಧವಿಧಾನೇನ ಯದುಕ್ತಂ ಸಾಂಪರಾಯಿಕಮ್ || ೨೯ ||

ತತೋ ವದತಃ ಭಗವಾನತೋಽವನಿಕಾಶ್ರಮೇ |
ಶ್ವಾಮಾಂ ಸ್ವವಿರಹವ್ಯಾಧಿಂ ಶಿಂಶಪಾಮೂಲಮಾಶ್ರಿತಾಮ್ || ೩೦ ||

ರಾಮಃ ಪ್ರಿಯತಮಾಂ ಭಾರ್ಯಾಂ ದೀನಾಂ ವೀಕ್ಷ್ಯಾಸ್ತೌಷತ್ |
ಅತ್ಯಸಂದರ್ಶನಾತ್ಪಾದವಿಕಸನ್ಮುಖಪಂಕಜಾಮ್ || ೩೧ ||

ಅರೋಷ್ಯಾದುರಹೇ ಯಾಸಂ ಭ್ರಾತೃಭ್ಯಾಂ ಹನುಮದ್ಭುಜಃ |
ವಿಭೀಷಣಾಯ ಭಗವಾನ್ ದತ್ತಾ ರತ್ನೋಗಣೇಶಹಾಮ್ || ೩೨ ||

ಲಂಕಾನಾಯುಕ್ತಕಲ್ಪಾಂತಂ ಯಯೌ ಚೇಣಾವ್ರತಃ ಪುರೀಮ್ |
ಅವತೇರ್ಯಮೋಃ ಕುಸುಮೈರ್ಯೋಗಸಾಲಾಪಿತ್ಯೈಃ ಪಥಿ || ೩೩ ||

ಉಪಗೀಯಮಾನಚರಿತಃ ತತದ್ಭತ್ಯಾದಿಭಿರ್ಮುರಾ |
ಗೋಮೂತ್ರಯಾವಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಭ್ರಾತರಂ ವಬ್ಧರಾಂಽರಮ್ || ೩೪ ||

ಮಹಾಕಾರುಣಕೋಽಕಪ್ಪದ್ವಟಲಂ ಸ್ತುಡಿರೇತಯಮ್ |
ಭರತಃ ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಪೌರಾಮಾತ್ಯಪುರೋಹಿತೈಃ || ೩೫ ||

ಪಾಮಕೇ ಶಿರಸಿ ನೃಶ್ಚ ರಾಮಂ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯತೋಽಗ್ರಜಮ್ |
ನಂದಿಗ್ರಾಮಾತ್ ಸ್ಥಿತಿಬಿರಾದ್ ಗೀತವಾದಿತ್ರನಿವೃತ್ತೈಃ || ೩೬ ||

ಅಂದು ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ರಾಕ್ಷಸವಂಶವು ಆನಂದಿತರಾಗಿದ್ದವು. ಇಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಾಗೂ ಇಡೀ ಲಂಕಾ ನಗರಿಯು ವಿಧವೆಯಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ದೇಹವು ರಣ ಹದ್ದು ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ನಿನ್ನ ಆತ್ಮನು ನರಕಭಾಜನವಾಗಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ಖತೆಯ ಮತ್ತು ಕಾಮುಕತೆಯ ಫಲವಾಗಿದೆ. || ೨೮ ||

ಶ್ರೀಕುಕುತಾ ಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತರೇ! ಕೋಟಲೇಶ್ವರನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಆಗತಿಯಂತೆ ವಿಭೀಷಣನು ತನ್ನ ಸ್ವಜನ-ಸಂಬಂಧಿಗಳಿಗೆ ಒಕ್ಕಮೇಧವಿಧಿಯನ್ನು ನಮರಿಸಿ ಅಂತ್ಯೇಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. || ೨೯ || ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ಆತೋಷವನದ ಅಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆತೋಷ ವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅವಳು ಅವನ ವಿರಹವೃಥೆಯಿಂದ ಒಣಕೆಳಗಾಗಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಬಲಳಾಗಿದ್ದಳು. || ೩೦ || ಅತ್ಯಂತ ಭೈಷ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಿಯತಮೆಯಾದ ಅರ್ಧಾಂಗಿನಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಹೃದಯವು ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕುಂಟುಬಂತು. ಇತ್ತ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದ ಸೀತೆಯ ಹೃದಯವೂ ಪ್ರೇಮಾನಂದದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ಆಕೆಯ ಮುಖಕಮಲವು ಆರಂಭಿಸಿತು. || ೩೧ || ಭಗವಂತನು ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸರ ಒಡತನ, ಲಂಕೆಯ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಒಂದು ಕಲ್ಪದ ಆಯುಷ್ಯನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸಿದನು. ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಮೊದಲಿಗೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಪುಷ್ಪವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ತನ್ನ ಈರ್ವರೂ ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಸುಗ್ರೀವರನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಸೇವಕನಾದ ಹನುಮಂತನೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ಪುಷ್ಪವಿಮಾನವನ್ನೇರಿದನು. ಹೀಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ವ್ರತವು ಪೂರ್ಣವಾದಾಗ ಅವನು ತನ್ನ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಆಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಲೋಕವಾಲರೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ತುಂಬು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಹೊವುಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. || ೩೨-೩೩ ||

ಇತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಆನಂದಭರಿತರಾಗಿ ಭಗವಂತನ ರೀಲಾಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಗಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅತ್ತಲಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಆಗಮನದ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾತರನಾಗಿದ್ದ ಭರತನು ಕೇವಲ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿದ ಜವೆಯ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಣ್ಣನಂತೆಯೇ ನಾರುಮಡಿಯನ್ನೇ ಉಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಜಟಾಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹಾಸಿ ಕೊಂಡು ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿದ ವರಮ ಕಾರುಣಿಕನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಕಳವಳಗೊಂಡನು. ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ವನವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದೊಡನೆಂಬೇ ಆನಂದಭರಿತನಾದ ಭರತನು ಪುರವಾಸಿಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರ, ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಭಗವಂತನ ಚರಣಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಶಿರದಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ರಾಮನ ಕ್ಷಾಗೃತಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟನು. ನಂದಿಗ್ರಾಮ ದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಶಿವಲಿಂಗದ ಭರತನು ಹೊರಟಾಗ ಪುರಜನರು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಮಂಗಳಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ, ವಾದ್ಯಘೋಷ

ಬ್ರಹ್ಮಭೋಷಣಾ ಚ ಮುಖುಃ ಪಠದ್ವಿಪ್ರಹೃದಾದಿಭಿಃ |
ಸ್ವರ್ಣಕೃಷ್ಣಪತಾಕಾಭಿರ್ಹೃಮೈಶ್ಚೈವೈಶ್ವತ್ಯೈಃ ರಥೈಃ || ೩೭ ||

ಸದಶ್ಚ ರುಕ್ಮಸನ್ನಾಹೈರ್ಭಟೈಃ ಪುರಟವರ್ಮಭಿಃ |
ಶ್ರೇಣೀಭಿರ್ವಾರಮುಖ್ಯಾಭಿರ್ಭೃತ್ಕೈಶ್ಚೈವ ಪದಾಸುಗೈಃ || ೩೮ ||

ಪಾರಮೇಷ್ಠ್ಯಾನ್ಯುಪಾದಾಯ ಪಣ್ಯಾನ್ಯುಚ್ಛಾವಚಾನ್ ಚ |
ಪಾದಯೋರ್ನ್ಯಪತತ್ಪ್ರಮ್ನಾ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತವ್ಯದಯೇಕ್ಷಣಾಃ || ೩೯ ||

ಪಾದುಕೇ ಸ್ಯಸ್ಯ ಪುರತಃ ಪ್ರಾಂಜಲಾರ್ಪಣಪ್ರದೋಚನಃ |
ತಮೂಶ್ಚೈವ ಚರಂ ದೋರ್ಭ್ಯಾಂ ಸ್ನಾಪಯನ್ಸೇತ್ರಚೈರ್ಭೃಜಃ || ೪೦ ||

ರಾದೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋತಾಭ್ಯಾಂ ವಿಪ್ರೇಭ್ಯೋ ಯೇನರ್ಹಸ್ಯಮಾಃ |
ತೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಯಂ ನಮಶ್ಚಕ್ರೇ ಪ್ರಜಾಭಿಶ್ಚ ನಮಸ್ಕೃತಃ || ೪೧ ||

ಧುನ್ವಂತ ಉತ್ತರಾಸಂಗಾನ್ವತಿಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಚರಾಗಮಮ್ |
ಉತ್ತರಾಃ ಕೋಸಲಾ ಮೂಚ್ಛೈಃ ಕರಂತೋ ನನ್ಯತುಮೌದಾ || ೪೨ ||

ಪಾದುಕೇ ಭವತೋಽಗ್ರಹ್ಯಾಚ್ಛಾಮರವ್ಯಜನೋತ್ತಮೇ |
ವಿಭೀಷಣಃ ಸುಗ್ರೀವಃ ತೈತಚ್ಛತ್ರಂ ಪುರುಹುತಃ || ೪೩ ||

ಧನುರ್ನಿಷಂಗಾಞ್ಜುಕ್ರುತ್ವಾ ಸೀತಾ ತೀರ್ಥಕಮಂಡಲಮ್ |
ಅಬ್ರಹ್ಮದಂಗದಃ ಪಿಡ್ಗಂ ಪೈಮಂ ಚರ್ಮಕರ್ಕ್ಕರಾಣ್ಣುಪ || ೪೪ ||

ಪುಷ್ಪಕೋಽನ್ವಿತಃ ಸ್ವಿಭಃ ಸ್ತೂಯಮಾನಶ್ಚ ವಂದಿಭಿಃ |
ವಿದೇಚೇ ಭಗವಾನ್ಪಾಪನ್ ಗ್ರಹೈಶ್ಚಂದ್ರ ಇವೋದಿತಃ || ೪೫ ||

ಭ್ರಾತೃಭಿರ್ನಂದಿತಃ ಕೋಽಪಿ ಕೋತ್ಸವಾಂ ಪ್ರಾವಿಹುರ್ದಿಮ್ |
ಪ್ರವಿಶ್ಯ ರಾಜಭವನಂ ಗುರುಪತ್ನೀಃ ಸ್ವಮಾತರಮ್ || ೪೬ ||

ಗಳೊಡನೆ ಹೊರಬರು. ವೇದವಿದರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸ್ತುತವಾಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಧ್ವನಿಯು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿತು. ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ವಾಹನಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಧ್ವಜಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ರಥಗಳೂ, ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಜನುಗಳಿಂದ ಸಮಲಂಕೃತವಾದ ಕುದುರೆಗಳೂ, ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಕವಚಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದ ಸೈನಿಕರು ಭರತನನ್ನು ಹಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ತ್ರಿಮಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಗ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾರಾಣಸಿಯರೂ, ಕಾಲಾಳುಗಳು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಭರತನೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಗವಂತನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಪ್ರೇಮೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಭರತನ ಹೃದಯವು ಕರಗಿ, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂದಾಕುಗಳು ಚಿಮ್ಮಿದುವು. ಅವನು ಭಗವಂತನ ಶ್ರೀಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿದನು. || ೩೭-೩೯ || ಭರತನು ಪ್ರಭುವಿನ ಮುಂದೆ ಅವನ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅರುಗಳ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಬರಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಭರತನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಕೊಂಡನು. ಭಗವಂತನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಹರಿದ ಅಶ್ರುಜಲದಿಂದ ಭರತನ ಮೈ ನೆನೆದುಹೋಯಿತು. || ೪೦ || ಅನಂತರ ಸೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಗಳಿಗೆ, ಹಿರಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜಾಜನರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ವಂದಿಸಿಕೊಂಡರು. || ೪೧ || ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕೋಸಲದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಯು ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ತಮ್ಮ ಉತ್ತರೀಯವನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀರಾಮನ ಮೇಲೆ ಹೂವುಗಳ ಮಳೆಗರಿಯುತ್ತಾ ಅನಂದದಿಂದ ಕುಳಿದಾಡಿದರು. || ೪೨ || ಭರತನು ಭಗವಂತನ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡನು, ವಿಭೀಷಣನು ಚಾಮರವನ್ನೂ, ಸುಗ್ರೀವನು ಬಿಣ್ಣುಕೆಗೆಯನ್ನೂ, ಹನುಮಂತನು ಬಿಳಿಯ ಕೊಡೆಯನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು. || ೪೩ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಕತ್ತುಭಾಸು ಶ್ರೀರಾಮನ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ, ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನೂ, ಸೀತೆಯು ತೀರ್ಥಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕಮಂಡಲವನ್ನೂ, ಅಂಗದನು ಚಿನ್ನದ ಪಿಡ್ಗವನ್ನೂ, ಜಾಂಬವಂತರು ಗುರಾಣಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡರು. || ೪೪ || ಇವರೊಂದಿಗೆ ಭಗವಂತನು ವೃಷಕವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾದನು. ಸುತ್ತಲೂ ಕುಳಾಂಗಿಯರು ಯಥಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ವಂದಿ-ಮಾಗಧರು ಸ್ತುತಿಸತೊಡಗಿದರು. ಗ್ರಹಗಳೊಡನೆ ಚಂದ್ರನೇ ಉದಯಿಸಿರುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ಶ್ರೀರಾಮ ಚಂದ್ರನು ಪುಷ್ಪಕವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದನು. || ೪೫ ||

ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ ಸಹೋದರರಿಂದ ಅಭಿನಂದನೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಅಯೋಧ್ಯಾಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆಗ ಆ ಪುರವು ಅನುಮೋಕ್ಷವದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅರಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ತಾಯಿ ಕೌಸಲ್ಯೆಗೂ,

ಗುರೂನ್ವಯಸ್ತಾವರಜಾನ್ ಪೂಜಿತಃ ಪ್ರತ್ಯಪೂಜಯತ್ |
ವೈದೇಹೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣಶ್ಚೈವ ಯಥಾವತ್ ಸಮುಪೇಯತುಃ || ೪೭ ||

ಪುತ್ರಾನ್ ಸ್ವಮಾತರಸ್ತಾಸ್ತು ಪ್ರಾಣಾಂಶ್ಚನೈವೋತ್ತಿತಾಃ |
ಅರೋಪ್ಯಾಕೇಽಭಿಷೇಕಂತ್ಯೋ ಬಾಹ್ಯೈಶ್ಚೈವೈವಹುಃಪುಚ್ಛ |
|| ೪೮ ||

ಜಟಾ ನಿರ್ಮುಚ್ಛ ವಿಧಿವತ್ ಕುಲವೃದ್ಧೈಃ ಸಮಂ ಗುರುಃ |
ಅಭ್ಯಾಸಿಚಡ್ವರ್ಣವೇಂದ್ರಂ ಚತುಃಪಿಂಧುಜಲಾದಿಭಿಃ || ೪೯ ||

ಏವಂ ಕೃತಕಿರಸ್ತಾನು ಸುವಾಸಾಃ ಸ್ವಗ್ವಲಂಕೃತಃ |
ಸ್ವಲಂಕೃತೈಃ ಸುವಾಸೋಭಿಭ್ರಾತ್ಯಭಿಭ್ರಾತ್ಯರ್ಯಮ ಬಭೌ || ೫೦ ||

ಅಗ್ರಹೀದಾಸನಂ ಭ್ರಾತೃ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯ ಪ್ರಸಾದಿತಃ |
ಪ್ರಜಾಃ ಸ್ವಧರ್ಮನಿರತಾ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗುಣಾನ್ವಿತಾಃ |
ಜುಗೋಪ ಸತ್ಯವದ್ರಾಮೋ ಮೇನಿರೇ ಪಿತರಂ ಚ ತಮ್ || ೫೧ ||

ತ್ರೇತಾಯಾಂ ವರ್ತಮಾನಾಯಾಂ ಕಾಲಃ ಕೃತಮೋಽಭವತ್ |
ರಾಮೇ ರಾಜನಿ ಧರ್ಮಚ್ಛೇ ಸರ್ವಭೂತಸುಖಾವಹೇ || ೫೨ ||

ವಸಾನಿ ನಡ್ಯೋ ಗಿರಯೋ ವರ್ಷಾಣಿ ದ್ವಿಷಯಿಂಧವಃ |
ಸರ್ವೇ ಕಾಮದುಘಾ ಜಸನ್ಮಹಾನಾಂ ಭರತರ್ಷಭ || ೫೩ ||

ಸಾಧಿವ್ಯಾಧಿಜರಾಗ್ನಾನಿದುಃಖತೋಽಭಯಕ್ಷಮಾಃ |
ಮೃತ್ಯುಶ್ಚಾನ್ವಿಭೃತಾಂ ನಾಸೀದ್ರಾಮೇ ರಾಜನ್ಯಧೋಕ್ಷಜೇ || ೫೪ ||

ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತಧರೋ ರಾಜರ್ಷಿಚರಿತಃ ಕುಚಃ |
ಸ್ವಧರ್ಮಂ ಗೃಹಮೇಧೀಯಂ ಶಿಕ್ಷಯನ್ ಸ್ವಯಮಾಚರತ್ || ೫೫ ||

ಇತರ ತಾಯಂದಿರಿಗೂ, ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೂ ವಂದಿಸಿದನು. ಸಮಾನರಾದ ಮಿತ್ರರನ್ನು, ಚಿಕ್ಕವರನ್ನು ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಸಮ್ಮಾನಿಸಿದನು ಹಾಗೂ ಅವರಿಂದ ಸಮ್ಮಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಕೀರ್ತಿದೇವಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಭಗವಂತನೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಿದರು. || ೪೭-೪೮ || ಆಗ ಮೃತದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಸಂಚಾರವಾದಂತೆ ತಾಯಂದಿರು ಪುತ್ರರ ಆಗಮನದಿಂದ ಹರ್ಷಿತರಾದರು. ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಶೋಕವೆಲ್ಲ ಅಳಿದುಹೋಯಿತು. || ೪೯ || ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಗುರು ಪತಿಷ್ಠರು ಇತರ ಹಿರಿಯರೊಂದಿಗೆ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಜಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು - ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಜಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ ಪುಣ್ಯೋದಕವನ್ನು ತರಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಜಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು. || ೪೯ || ಹೀಗೆ ಮಂಗಳಮಯವಾದ, ಮಂತ್ರಪೂಜಿತವಾದ ಶುದ್ಧೋದಕದಿಂದ ತಲೆಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸುಂದರವಾದ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಗಂಧಮಾಲಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಮಲಂಕೃತನಾದನು. ಎಲ್ಲ ಸಹೋದರರೂ ಮತ್ತು ಜಾನಕೀದೇವಿಯೂ ಸುಂದರ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿದರು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಅತ್ಯಂತ ಕೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿ ಎರಾಜುದನು. || ೫೦ || ಭರತನು ಅವನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ವಂದಿಸಿ ಅವನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಅವನ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾಜ್ಯಸಂಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಅವನು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾದ ಹಾಗೂ ಪರ್ಣಾಶ್ರಮದ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಪ್ರಜೆಯನ್ನು ತಂದೆಯಂತೆ ಪಾಲಿಸಿಕೊಡದನು. ಅವನ ಪ್ರಜೆಯೂ ಆತನನ್ನು ತಂದೆಯಂತೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. || ೫೧ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವ ಪರಮ ಧರ್ಮಜ್ಞನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾಜನಾದಾಗ ತ್ರೇತಾಯುಗವಿದ್ದರೂ ಕೃತಯುಗದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. || ೫೨ || ಭರತರ್ಷಭ! ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವನ, ವರ್ಷತಗಳು, ವರ್ಷ, ದ್ವಿಷ, ನದಿ, ಸಮುದ್ರ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಕಾಮಧೇನುವಿನಂತೆ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. || ೫೩ || ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾರಿಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಚಿಂತೆಯಾಗಲಿ, ಶಾರೀರಿಕ ರೋಗವಾಗಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ, ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ದುಃಖ, ಶೋಕ, ಭಯ ಹಾಗೂ ಬಳಲಿಕೆ ಹೊಗೆ ಮಾತ್ರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಯಲು ಒಯಸದವರ ಮೃತ್ಯುವೂ ಕೂಡ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. || ೫೪ || ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದನು. ಅವನ ಚರಿತ್ರವು ಅತ್ಯಂತ ಮಂತ್ರವಾಗಿದ್ದು ರಾಜರ್ಷಿಗಳಂತೆಯೇ ಇತ್ತು. ಗೃಹಸ್ಥೋಚಿತ ಸ್ವಧರ್ಮದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಸ್ವತಃ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. || ೫೫ ||

ಪ್ರೇಮಾನ್ವಿತಾ ಶೀಲೇನ ಪ್ರತ್ರಯಾವತಾ ಸತೀ |

ಧಿಯಾ ಪ್ರಿಯಾ ಚ ಭಾವಣ್ಯ ಭರ್ತುಃ ಸೀತಾಹರಣ್ಣನಃ |

|| ೫೬ ||

ಸತೀಶೀಲಾವತಯಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಆರಿಸಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಪ್ರೇಮದಿಂದ, ಸೇವೆಯಿಂದ, ಸಚ್ಚಿಲದಿಂದ, ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯದಿಂದ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಬಳಿ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಪತಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದಳು. || ೫೬ ||

ಹೃದಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೧೦ ||

ಈ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಪುರಾಣ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧಃ

ರಾಮಚರಿತೆ ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೦ ||

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನ ಉಳಿದ ರೀತಿಗಳ ವರ್ಣನೆ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಭಗವಾನಾತ್ಮನಾತ್ಮಾಸ್ತನಂ ರಾಮ ಉತ್ತಮಕಲ್ಪಶ್ರೀಃ |

ಸರ್ವದೇವಮಯಂ ದೇವಮೀಜ ಆಚಾರ್ಯವಾಸ್ಯಪ್ತಃ |

|| ೧ ||

ಹೋತ್ರೇಽದವಾದ್ವಿತಂ ಪ್ರಾಚೀಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಪ್ರಭುಃ |

ಅಧ್ಯಯಾವೇ ಕೃತೀಚೀಂ ಚ ಉದೀಚೀಂ ಸಾಮಗಾಯಿ ಸಃ |

|| ೨ ||

ಆಚಾರ್ಯಾಯ ದದೌ ತೇಷಾಂ ಯಾವತೀ ಭೂಸ್ತದಂಶರಾಃ |

ಮನ್ಯಮಾನ ಇದಂ ಕೃತ್ಸಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽರ್ಹತಿ ನಿಶ್ಚುಹಃ |

|| ೩ ||

ಇತ್ಯಯಂ ತದಲಂಕಾರವಾಗೋಭ್ಯಾಮವಶೇಷಿತಃ |

ತಥಾ ರಾಧ್ವ್ಯಹಿ ವೈದೇಹೀ ಸೌಮಂಗಲ್ಯಾವಶೇಷಿತಾ |

|| ೪ ||

ತೇ ಹು ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವಸ್ಯ ಪಾತ್ಸಲ್ಯಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸಂಪುಕಮ್ |

ಪ್ರೀತಾಃ ಕ್ಷಿಣ್ಣಧಿಯಸ್ತಸ್ಮೈ ಪ್ರತ್ಯರ್ಪ್ಯೇದಂ ಬಭಾವಿರೇ |

|| ೫ ||

ಅಪ್ರತ್ಯಂ ನಸ್ತಯಾ ಕಿಂ ನು ಭಗವನ್ಪುನನೇಕ್ಷರ |

ಮನ್ಮೋಽತರ್ಹ್ಯದಯಂ ವಿಶ್ವ ತಮೋ ಹಂಸಿ ಸ್ವರೋಚಷಾ |

|| ೬ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾತ್ಮಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರಿಣಿತನೇ | ಪಶ್ಚಿಮೋತ್ಕರ್ಷಯ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಗುರುವಸಿಷ್ಠರನ್ನು ಆಚಾರ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯಜ್ಞದ ಮೂಲಕ ಸರ್ವದೇವ ಸ್ವರೂಪನಾದ, ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. || ೧ || ಯಜ್ಞಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಹೋತ್ರವಿಗೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕನ್ನೂ, ಅಧ್ಯಯುವಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕನ್ನೂ, ಉದ್ದಾತ್ತವಿಗೆ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕನ್ನೂ (ಈ ದಿಕ್ಕುಗಳಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು) ದಕ್ಷಿಣೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟನು. || ೨ || ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂಭಾಗವೆಲ್ಲವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರಾಗಿದ್ದ ವಸಿಷ್ಠರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದನು. ಅಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೂ ನಿಶ್ಚುಹರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಏಕಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಶ್ರೀರಾಮನ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿತ್ತು. || ೩ || ಹೀಗೆ ಅಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ ನಂತರ ಅವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಟ್ಟವಸ್ತ್ರ, ತೊಟ್ಟ ಅಲಂಕಾರಾದಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದ್ದವು. ಅಂತೆಯೇ ಪಟ್ಟವುಹೊಡೆಯಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಂಸವು ಸೂಚಕ ವಸ್ತುಭರಣಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಉಳಿದಿದ್ದವು. || ೪ || ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನಾದರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೇ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವರಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕುರಿತು ಅನಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತ ಆಚಾರ್ಯಾದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹೃದಯವು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ದ್ರವಿತವಾಯಿತು. ಅವರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಇಡೀ ವೃಥವಿಯನ್ನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಮರಳಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಸದ್ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿ ಕೊಂಡರು. || ೫ || ಪ್ರಭುವೇ | ನೀನು ಸರ್ವರೋಷಗಳ ಏಕಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವೆ. ನೀನಾದರೋ ನಮ್ಮ ಹೃದಯರೋಳಗಿದ್ದು ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನೀನು ನಮಗೆ ಕೊಡದಿರುವ ವಸ್ತುವು ಯಾವುದು ತಾನೇ ಇದೆ ? (ಅಕ್ಕವಸ್ತುವನ್ನೇ ನಮಗೆ ದರ್ಶನಮಾಡಿಸಿರುವಾಗ ಬೇರಾವುದನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ ?) || ೬ ||

ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವಾಯ ರಾಮಾಯಾಕುಂಠ ಮೇಧೋ |
ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕಧುರ್ಯಾಯ ಸ್ತುತದಂಡಾರ್ಪಿತಾಂಘ್ರಯೇ

|| ೭ ||

ಕದಾಚಿಲ್ಲೋಕಜಿಹ್ವಾಸುಗೂಢೋ ರಾತ್ರಾ ಮಲಕ್ಷಿತಃ |
ಚರನ್ನಾಚೋಽಶ್ವೋದ್ರಾಮೋ ಭಾರ್ಯಾಮುದ್ವಿಶ್ಯ ಕ್ಷುಚಿತ್

|| ೮ ||

ನಾಹಂ ಬಿಭರ್ಮಿ ತ್ವಾಂ ದುಷ್ಪಾದುಸತೀಂ ಪರವೇತ್ಸುಗಾಮ್ |
ಸ್ಮಿಲೋಭೀ ಬಿಭ್ರಯಾತ್ಸೇತಾಂ ರಾಮೋ ನಾಹಂ ಭಜೇ ಪುನಃ

|| ೯ ||

ಇತಿ ಲೋಕಾದ್ವೈತಮುಖಾದ್ವಾರಾರಾಧ್ಯಾದಸಂವಿದಃ |
ಪತ್ಯಾ ಭೀತೇನ ಸಾ ತ್ಯಕ್ತಾ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಪ್ರಾಚೀತಸಾಶ್ರಮಮ್

|| ೧೦ ||

ಅಂಕರ್ಷತ್ವಾಗತೇ ಕಾಲೇ ಯಮೌ ಸಾ ಸುಪುಮೇ ಸುತೌ |
ಕುಶೋ ಲವ ಇತಿ ಪ್ಯಾತ್ ತಯೋಶ್ಚಕ್ರೇ ಕ್ರಿಯಾ ಮುನಿಃ

|| ೧೧ ||

ಅಂಗದಕ್ಷಿತ್ರಕೇತುಶ್ಚ ಲಕ್ಷಣಸ್ಯಾತ್ಮಜೌ ಸ್ವತೌ |
ತಕ್ಷ ಪುಷ್ಕಲ ಇತ್ಯಾಸ್ತಾಂ ಭರತಸ್ಯ ಮಹೀಪತೇ

|| ೧೨ ||

ಸುಬಾಹುಃ ಶ್ರುತಸೇನಶ್ಚ ಶತ್ರುಘ್ನಸ್ಯ ಬಭೂವತುಃ |
ಗಂಧರ್ವಾಗ್ನೋಟಕೋ ಜಘ್ನೇ ಭರತೋ ವಿಜಯೇ ದಿಶಾಮ್

|| ೧೩ ||

ತದೀಯಂ ಧನಮಾನೀಯ ಸರ್ವಂ ರಾಜ್ಯೇ ಸ್ವದೇದಯತ್ |
ಶತ್ರುಘ್ನಶ್ಚ ಮಥೋಃ ಪುತ್ರಂ ಲವಣಂ ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸಮ್ |

ಪತ್ಯಾ ಮಧುವನೇ ಚಕ್ರೇ ಮಥುರಾಂ ನಾಮ ವೈ ಪುರೀಮ್

|| ೧೪ ||

ಮುನೌ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ತನಯೌ ಸೀತಾ ಭರ್ತಾ ವಿವಾಸಿತಾ |
ಧ್ಯಾಯಂತೀ ರಾಮಚರಣೌ ವಿವರಂ ಪ್ರವಿವೇಶ ಹ

|| ೧೫ ||

ತಚ್ಚುತ್ವಾ ಭಗವಾನ್ರಾಮೋ ರುಂಧನ್ಸಪಿ ಧಿಯಾ ಕುಚಃ |
ಸ್ಮರಂಪ್ರಸ್ಯಾ ಗುಣಾಂಸ್ತಾನ್ ಸ್ತಾನ್ ನಾತಕ್ಷೋದ್ರೋದ್ಯಮೀಶ್ವರಃ

|| ೧೬ ||

ಪ್ರಭೋ! ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವು ಅನಂತವಾಗಿದೆ. ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೀನು ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾಗಿರುವೆ. ಯಾರನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಪೀಡಿಸದಿರುವ ಮಹಾಶಕ್ತಿಗೆ ನೀನು ತನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸಿರುವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟ ದೇವರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಭಗವಂತಾ! ನಿನ್ನ ಈ ರಾಮ ರೂಪವನ್ನು ನಾವು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. || ೭ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ವೇಣವನ್ನು ಮರೆಸಿಕೊಂಡು, ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮಟ್ಟರದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಒರ್ವವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಅಡ್ಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ರಾಮನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡನು. || ೮ || 'ಎಲೆಗೇ! ನೀನು ದುಷ್ಟಳೂ, ಕುಲಟಿಯೂ ಆಗಿರುವೆ. ಅನ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬಂದಿರುವೆ. ಸ್ವಿಲೋಭಿಯಾದ ರಾಮನು ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬಂದಿರುವ ಸೀತೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರ ಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪುನಃ ಮನೆ ಸೇರಿಸಲಾರೆ. || ೯ || ಎಲ್ಲ ಜನರನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಹು ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಮೂರ್ಖರಿಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ ತಾನೇ! ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ಬಹುಜನರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿದ ಇಂತಹ ಮಾತಿನಿಂದ ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಸತೀ-ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಸೀತಾ ದೇವಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಮೇ ಬಿಟ್ಟನು. ಸೀತೆಯು ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇರತೊಡಗಿದಳು. || ೧೦ || ಸೀತಾದೇವಿಯು ಆಗ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ದಿನಗಳು ತುಂಬುತ್ತಲೇ ಆಕೆಯು ಅವಳ-ಜವಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜನ್ಮವನ್ನಿತ್ತಳು. ಕುಶ-ಲವರೆಂಬ ಕುಭ ನಾಮಗಳಿಂದ ಅವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳು ಅವರ ಜಾತಕಮಾರ್ಗದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು. || ೧೧ || ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಅಂಗದ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕೇತು ಎಂಬ ಈರ್ವರು ಪುತ್ರರಾದರು. ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಹೀಗೆಯೇ ಭರತನಿಗೂ ತಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಪುಷ್ಕಲ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರರಿದ್ದರು. || ೧೨ || ಶತ್ರುಘ್ನನಿಗೆ ಸುಬಾಹು ಮತ್ತು ಶ್ರುತಸೇನರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರರಾದರು. ಭರತನು ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೋಟಿ-ಕೋಟಿ ಗಂಧರ್ವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. || ೧೩ || ಅವನು ಅವರ ಸರ್ವಸಂಪತ್ತನ್ನು ತಂದು ಅಣ್ಣನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ಶತ್ರುಘ್ನನು ಮಧುವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಥು ಎಂಬ ದಾನವನ ಪುತ್ರನಾದ ಲವಗಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದು ಅಲ್ಲಿ ಮಥುರಾಪುರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. || ೧೪ || ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಳಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯು ಲವ-ಕುಶರನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಚರಣ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಪೃಥಿವಿ ದೇವಿಯ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದಳು. || ೧೫ || ಈ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸಮರ್ಥನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ಲೋಕಾವೇಶ ವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಸೀತಾ ದೇವಿಯ ಅನುಪಮವಾದ, ಪವಿತ್ರವಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ-ಮತ್ತೆ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. || ೧೬ ||

ಬ್ರಹ್ಮಪುಂಪ್ರಸಂಗ ವಿಶಾದ್ಯಕ್ಷರ್ವತ್ ತ್ರಾಸಮಾವಹಃ |
ಅಪೀತ್ತರಾಣಾಂ ಕಿಮುತ ಗ್ರಾಮ್ಯಸ್ಯ ಗೃಹಚೇತಸಃ || ೧೭ ||

ತತಃ ಉದ್ಧೃಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಧಾರಯನ್ನವಹೋತ್ಪಮಃ |
ತ್ರಯೋದತಾಬ್ಜಸಾಹಸ್ರಮಗ್ನಿಹೋತ್ರಮಖಂಡಿತಮ್ || ೧೮ ||

ಸ್ಮರತಾಂ ಹೃದಿ ವಿಸ್ತಸ್ಯ ವಿದ್ಧಂ ದಂಡಕಕಂಟಕೈಃ |
ಸ್ಥಪಾದಪಲ್ಲವಂ ರಾಮ ಆತ್ಮಚ್ಯೋತಿರಗಾತ್ರತಃ || ೧೯ ||

ನೇದಂ ಯಶೋ ರಘುಪತೇಃ ಸುರಯಾಚ್ಛಯಾಽಽತ್ಯ-
ಲೀಲಾತನೋರಧಿಕಸಾಮ್ಯವಿಮುಕ್ತಧಾಮ್ನಃ |
ರಕ್ಷೋವಧೋಽಲಧಿಬಂಧನಮಸ್ತಪ್ತಾಗ್ನಿಃ
ಕಿಂ ತಸ್ಯ ತತ್ರಹನನೇ ಕಪಯಃ ಸಹಾಯಾಃ || ೨೦ ||

ಯಶ್ಯಾಮಲಂ ಸ್ವಪಸದ್ಭು ಯಶೋಽಧುನಾಪಿ
ಗಾಯಂತ್ಯಭಿಭಾಷ್ಯಪಯೋ ದಿಗಿಭೇಂದ್ರಪಚ್ಛಮ್ |
ತಂ ನಾಕಪಾಲವಸುಪಾಲಕಿರೀಟಮಪ್ಪ-
ಪಾದಾಂಬುಜಂ ರಘುಪತಿಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ || ೨೧ ||

ಸಯ್ಯೋಸ್ತಪ್ತೋಽಭಿಧೃಷ್ಯಾ ವಾ ಸಂವಿಷ್ಟೋಽನುಗೋಽಪಿವಾ |
ಕೋಶಲಾಸ್ತೇ ಯಯುಃ ಸ್ಥಾನಂ ಯತ್ರ ಗಚ್ಛಂತಿ ಯೋಗಿನಃ || ೨೨ ||

ಪುರುಷೋ ರಾಮಚರಿತಂ ಶ್ರವಣೈರುಪಧಾರಯನ್ |
ಆಸ್ತುತಂಸ್ತಪರೋ ರಾಜಸ್ಯರ್ಮಬಂಧೈರ್ವಿಮುಚ್ಯತೇ || ೨೩ ||

ರಾಮೋವಾಚ

ಕಥಂ ಸ ಭಗವಾನ್ಪ್ರಾಮೋ ಭ್ರಾತೃನ್ಮಾ ಸ್ವಯಮಾತ್ಮನಃ |
ತ್ಯುನ್ಮಾ ತೇಽನ್ವನರ್ತಂತ ಪ್ರಜಾಃ ಪೌರಾಶ್ಚ ಈಶ್ವರೇ || ೨೪ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯ ಈ ಸಂಬಂಧವು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹೀಗೆಯೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾತು ಮಹಾಸಮರ್ಥ ಜನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರುವಾಗ ಗೃಹಾಸ್ಥ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತಾದರೂ ಹೇಳುವುದು ಏನಿದೆ ? || ೧೭ ||

ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಹದಿಮೂರುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅವಿಂಡವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. || ೧೮ || ಅನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮನು ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ, ಚೂರಿಸಂತ ಸುಕೋಮಲವಾದ ತನ್ನ ಪಾದದಂಕೆಜಗಳನ್ನು ತನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಭಕ್ತರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಆತ್ಮಚ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋದನು. || ೧೯ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಭಗವಂತನಂತಹ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಅವನಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದವನು ಹೇಗೆ ಇರಬಲ್ಲರು ? ಅವನು ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಲೀಲಾವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ರಘುವಂಶ ಶಿರೋಮಣಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ - ಆಸ್ತು-ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಪರಿಸಿದನು, ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟಿದನು ಇದೇನೋ ದೊಡ್ಡ ಗೌರವದ ಮಾತಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಕಪಿಗಳ ಸಹಾಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾದರೂ ಏನಿತ್ತು ? ಇದೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ಲೀಲೆ ಮಾತ್ರವಾಗಿದೆ. || ೨೦ ||

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಯಶಸ್ಸು ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತನು. ಅದು ದಿಗ್ಗಜಗಳಿಗೆ ಪಟ್ಟನಸ್ತಂಭಂತಿರುವ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಯಶಸ್ಸು ದಿಗಂತದ ವರೆಗೂ ಹರಡಿದೆ. ಇಂದೂ ಕೂಡ ಮಹಾ-ಮಹಾ ಮುಷಿ-ಮಹರ್ಷಿಗಳು ರಾಜರುಗಳ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವರ್ಗದ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ವೃಥವಿಯ ನರಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸುಂದರ ಕಿರೀಟಗಳಿಂದ ಅವನ ಚರಣಕಮಲಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾನೂ ಕೂಡ ಅಂತಹ ರಘುವಂಶ ಶಿರೋಮಣಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ. || ೨೧ || ಯಾರು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನ ದರ್ಶನ ಪಡೆದಿದ್ದರೋ, ಸ್ವರ್ತಿಸಿದ್ದರೋ, ಅವನ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದರೋ, ಅವನನ್ನು ಅನು ಸರಿಸಿದ್ದರೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹಾಗೂ ಕೋಸಲ ದೇಶದ ನಿವಾಸಿಗಳೂ ಕೂಡ ಮಹಾಯೋಗಿಗಳು ಯೋಗಸಾಧನೆಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ದಿವ್ಯ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿರುವರು. || ೨೨ || ಯಾವ ಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಕಿವಿಯಾರೆ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ಸರಳತೆ, ಕೋಮಲತೆ ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಕೇವಲ ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವನು ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತ ನಾಗುವನು. || ೨೩ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನಾದನು ಕೇಳಿದನು - ಪೂಜ್ಯರೇ ! ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ಸಹೋದರರೊಡನೆ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ? ಭರತನೇ ಮೊದಲಾದ ಅವನ ಅನುಜರೂ, ಪ್ರಜೆಗಳೂ, ಆಯೋಧ್ಯಾ ನಿವಾಸಿಗಳೂ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕುರಿತು ಹೇಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸು ತ್ತಿದ್ದರು ? || ೨೪ ||

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಅಥಾದಿಶದ್ವಿಗ್ವಿಧಯೀ ಭ್ರಾತೃಸ್ತುಭುನೇಶ್ವರಃ |
ಅತ್ಯಾಸಂ ದರ್ಶಯಾನ್ ಸ್ವಾಹಾಂ ಪುರೀಮೈಕ್ಷತ ಸಾನುಗಃ || ೨೫ ||

ಅಸಿಕ್ತಮಾರ್ಗಾಂ ಗಂಧೋದೈಃ ಕರಿಣಾಂ ಮದಹೀಕರೈಃ |
ಸ್ವಾಮಿನಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮಾರೋಕ್ಯ ಮತ್ಪ್ರಾಂವಾ ಸುತರಾಮಿವ || ೨೬ ||

ಪ್ರಾಸಾದಗೋಪುರಸಭಾಚೈತ್ಯದೇವಗೃಹಾದಿಷು |
ವಿಸ್ತೃತಪೇಮಕಲಶೈಃ ಪತಾಕಾಭಿಶ್ಚ ಮಂಡಿತಾಮ್ || ೨೭ ||

ಪೂಗೈಃ ಸವ್ಯಂತ್ಯರಂಭಾಭಿಃ ಪುಷ್ಪಕಾಭಿಃ ಸುವಾಸನಾಮ್ |
ಅದರ್ಶೈರುತುಕೈಃ ಸ್ತುಗ್ವಿಃ ಕೃತಕೃತುಕತೋರಣಾಮ್ || ೨೮ ||

ತಮುಪೇಯುಸ್ತತ್ರ ಪತ್ರ
ಪೌರಾ ಅರ್ಹಣಪಾಗಾಯಃ |
ಅಶಿಷೋ ಯುಯುಜುದರ್ಶವ
ಪಾಹೀಮಾಂ ಪ್ರಾಶ್ತಯೋದ್ವೃತಾಮ್ || ೨೯ ||

ಶತಃ ಪ್ರಜಾ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಪತಿಂ ಚರಾಗತಂ
ದಿದೃಕ್ಷಯೋತ್ಸಪ್ಪಗೃಹಾಃ ಸ್ವಯೋ ಸದಾಃ |
ಅರುಹ್ಯ ಹಮ್ಮಾರ್ಗಾಣ್ಯರವಿಂದಲೋಚನ-
ಮೃತ್ಪ್ರನೇತ್ರಾಃ ಕುರುಮೈರವಾಕರನ್ || ೨೦ ||

ಅಥ ಪ್ರವಿಷ್ಯ ಸ್ವಗೃಹಂ ಜುಷ್ಠಂ ಸ್ವೈಃ ಪೂರ್ವರಾಜಭಿಃ |
ಅಸಂತಾಪಿಲತೋಶಾಡ್ಯಮನಘೋರದುಪರಿಚ್ಛದಮ್ || ೩೦ ||

ವಿದ್ರುಮೋದುಂಬರದ್ವಾರೈರ್ವೈದೂರ್ಯಕ್ಷಂಭಪಂಕ್ತಿಭಿಃ |
ಸೃಷ್ಟಿರ್ಮಾರಕತೈಃ ಸ್ವಚ್ಛರ್ಭಾತಸ್ಪೃಶಕಭಿತ್ತಿಭಿಃ || ೩೧ ||

ಚಿತ್ರಸ್ತುಗ್ವಿಃ ಪುಷ್ಪಕಾಭಿವಾರ್ಗೋಮನಗಣಾಂಶುಕೈಃ |
ಮುಕ್ತಾಫಲೈಶ್ಚಿದುರಾಸ್ತೈಃ ಕಾಂತಕಾಮೋಪಪತ್ತಿಭಿಃ || ೩೨ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾತಮುನಿಗುಣಿ ಜೇಷ್ಠದರು - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ!
ತ್ರಿಭುವನೇಶ್ವರ ಮಹಾರಾಜನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾಜ್ಯಸಿಂಹಾಸನ
ವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಅನುಜರಿಗೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿ
ಕೊಂಡು ಬರಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ತಾನು ತನ್ನ ಪರಿಜನ-ಪುರ
ಜನರಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನೀಯುತ್ತಾ ತನ್ನ ಅನುಚರರೊಂದಿಗೆ ಅಯೋಧ್ಯಾ
ಪಟ್ಟಣದ ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಟನು. || ೨೫ || ಆ
ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಯೋಧ್ಯಾನಗರದ ಮಾರ್ಗಗಳು ಸುಗಂಧಜಲ
ದಿಂದ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಮದೋದಕದಿಂದ ನೆನದಿದ್ದವು. ಈ
ನಗರಿಯು ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿ
ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದ ಭರಿತವಾಗಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.
|| ೨೬ || ಶ್ರೀರಾಮನು ನಗರದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ
ಸುವರ್ಣಕಲಶಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಸಾದಗಳನ್ನೂ, ಗೋಪುರ
ಗಳನ್ನೂ, ಸಭಾಭವನಗಳನ್ನೂ, ಎಹಾರಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ, ದೇವಾಲಯ
ಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದನು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪತಾಕೆಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.
|| ೨೭ || ಹೊಂಬೀಜಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಡಿಕೆಮರಗಳಿಂದಲೂ,
ಬಾಳೆಯ ಕಂಭದಿಂದಲೂ, ಸುಂದರವಾದ ಪುಷ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಲೂ
ಶೃಂಗಂಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಕೆನ್ನಡಿಗಳಿಂದಲೂ, ವಸ್ತ್ರ-ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳಿಂದಲೂ,
ಮಾಂಗರಿಕ ಚಿಪ್ಪುಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದ್ದ ಕೃತಕವಸ್ತುಮಾಡುವ
ತೋರಣಗಳಿಂದಲೂ ಇಡೀ ನಗರವು ರುಗ-ರುಗಿಗುತ್ತಿತ್ತು. || ೨೮ ||
ನಗರವಾಸಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾರೀತಿಯ ಕಪ್ಪ-ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು
ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಭಗವಂತನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಅವನನ್ನು
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ - ದೇವದೇವನೇ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಹಿಂದಿನ
ವರಾಹಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದೆ. ಈಗ ಇದರ
ಮಾಲನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡು. || ೨೯ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ
ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ಇತ್ತ
ಅಗಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜಾಜನರು
ಸ್ವೀ-ಪುರುಷರಾದಿಯಾಗಿ ಅವನ ದರ್ಶನದ ಉತ್ಕಂಠೆಯಿಂದ
ಮನೆಗಳ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ತಾರುಹೊಡೆದು ಅವನ ಕಡೆಗೆ
ಓಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಎತ್ತರವಾದ ಮಹಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು
ತೃಪ್ತಿಯೊಂದದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಮಲನಯನ ಭಗವಂತನನ್ನು
ನೋಡುತ್ತಾ ಅವನ ಮೇಲೆ ಪೂವುಗಳ ಮಳೆಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. || ೩೦ ||
ಹೀಗೆ ಪ್ರಜಾಜನರ ನಿರೀಕ್ಷಣಮಾಡಿ ಭಗವಂತನು ಮರಳಿ
ಅರಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಅರಮನೆಯು ಹಿಂದಿನ ರಾಜರಿಂದ
ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಬರಿದಾಗದ ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ
ರತ್ನಭಂಡಾರಗಳಿದ್ದವು. ಬಹುಮೂಲ್ಯವಾದ ಅನೇಕ ಸಾಮಗ್ರಿ
ಗಳಿಂದ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾಗಿತ್ತು. || ೩೧ || ಆ ಅರಮನೆಯು ದ್ವಾರ
ಬಂಧಗಳು, ದ್ವಾರಗಳು ಹವಳಗಳಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದವು.
ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕಂಭಗಳು ವೈದೂರ್ಯಮಣಿಗಳಿದ್ದಾಗಿದ್ದವು.
ಮರಕತಮಣಿಯಿಂದ ರಚಿಸಿದ ಸುಂದರ ನೆಲವಿತ್ತು. ಸ್ಪಟಿಕದ
ಗೋಡೆಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. || ೩೨ || ಬಣ್ಣ-ಬಣ್ಣದ ಮೂಲ
ಗಳಿಂದಲೂ, ಪತಾಕೆಗಳಿಂದಲೂ, ಮಣಿಗಳ ಹೊಳೆಗಳಿಂದಲೂ,
ಶುದ್ಧಬೇತನದಂತೆ ಉಜ್ವಲ ಮುತ್ತುಗಳಿಂದಲೂ, ಸುಂದರವಾದ
ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದಲೂ, ಸುಗಂಧಿತ ಧೂಪ-ದೀಪ

ಧೂಪದೀಪೈಃ ಸುರಭಿಭಿರ್ಮಂಡಿತಂ ಪುಷ್ಪಮಂಡನೈಃ |
 ಸ್ತುತೃಪುಂಭಿಃ ಸುರಸಂಕಾಶೈರ್ಜುಷ್ಪಂ ಭೂಷಣಭೂಷಣೈಃ || ೩೪ ||

ತಸ್ಮಿನ್ ಭಗವಾನ್ರಾಮಃ ಸ್ವಗೃಯಾ ಪ್ರಿಯಯೇಷ್ವರಃ |
 ಕೇಮೇ ಸ್ವಾರಾಮಧೀರಾಣಾಮೃಷಾಃ ಸೀತಯಾ ಕಲ || ೩೫ ||

ಋಷುಜೇ ಚ ಯಥಾಕಾಲಂ ಕಾಮಾನ್ ಧರ್ಮಮುಪೇಡಯನ್ |
 ಪರ್ಷಪೂಗಾನ್ಸಹೋನ್ ನೃಕಾಮಭಿಧ್ಯಾತಾಂಘ್ರಪಲ್ಲವಃ || ೩೬ ||

ಗಂಧಲೂ, ಪುಷ್ಪಗಂಧಲೂ, ಒಡವೆಗಂಧಲೂ ಆ ಅರಮನೆ
 ಯನ್ನು ತುಂಬಾ ಶೃಂಗರಿಸಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ದಿವ್ಯವಾದ ಅರಮನೆ
 ಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಲೇ ಆಭೂಷಣಗಳಿಗೂ
 ಅಲಂಕಾರಪ್ರಾಯವಾದ ದೇವೋಪಮ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ಅವನ
 ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. || ೩೩-೩೪ ||
 ಪರಿಣಿತನೇ! ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು ಆತ್ಮಾರಾಮರಾದ
 ಜತೇಂದ್ರಿಯರಾದ ಪುರುಷರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದನು. ಆ ದಿವ್ಯ
 ವಾದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಳಾದ ಪ್ರೇಮ
 ಮಯಿಯಾದ ಪತ್ನೀ ಶ್ರೀಸೀತಾದೇವಿಯೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.
 || ೩೫ || ಸಮಸ್ತ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ಯಾರ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು
 ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುವರೋ ಅಂತಹ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮನು
 ಒಹಳ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಧರ್ಮ-ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ
 ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ರಾಜ್ಯ
 ಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. || ೩೬ ||

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೧೧ ||

೧೩ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಕೇ ಮಹಾಕುಮಾರೇ ಪಾರಮಹಂಸಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಶ್ರೀರಾಮೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ವಿಕಾಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೧ ||

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಉಳಿದ ಇಕ್ಕಾಳು ವಂಶದ ಅರಸರ ವರ್ಣನೆ

ಶ್ರೀಕುಕ ಉವಾಚ

ಪುತ್ರಃ ಚಾತಿಥಿಸ್ತಸ್ಮಾನ್ನಿಷಧಸ್ತತುತೋ ನಭಃ |
 ಸ್ತುತರೀಕೋಽಥ ತತುತ್ರಃ ಕ್ಷೇಮಧನ್ವಾ ಭವತ್ತತಃ || ೧ ||

ದೇವಾನೀಕಸ್ತತೋಽನೀಹಃ ಪಾರಿಯಾತ್ರೋಽಥ ತತುತ್ರಃ |
 ಪುತ್ರಃ ಬಲಸ್ಥಲಸ್ತಸ್ಮಾದ್ವಜನಾಭೋಽರ್ಕಗಂಭವಃ || ೨ ||

ಪುತ್ರಃ ಪುತ್ರಸ್ತಸ್ಮಾದ್ವಿಶ್ವಶಿಶ್ವಾಭವತ್ ಸುತಃ |
 ಪುತ್ರಃ ಹಿರಣ್ಯನಾಭೋಽಭೂದ್ಭೋಗಾಚಾರ್ಯಸ್ತು ಜೈಮಿನೀಃ || ೩ ||

ಪುತ್ರಃ ಕೌಸಲ್ಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯೋಽಧ್ಯಗಾದ್ಯತಃ |
 ಪುತ್ರಃ ಮಹೋದಯಮೃಷರ್ಘದಯಗ್ರಂಥಿಭೇದಹಮ್ || ೪ ||

ಪುತ್ರಃ ಹಿರಣ್ಯನಾಭಸ್ಕ ಧ್ರುವಸಂಧಿಸ್ತತೋಽಭವತ್ |
 ಪುತ್ರಃ ಸೂರ್ಯನೋಽಧ್ಯಗಾವರ್ಣಃ ಶೀಘ್ರಸ್ತಸ್ಯ ಮರುಃ ಸುತಃ || ೫ ||

ಪುತ್ರಃ ಸಾವಾಪ್ತೇ ಯೋಗಾದ್ಯೈ ಕಲಾಪ್ರಾಮಮಾತ್ರಿತಃ |
 ಪುತ್ರಃ ಸೂರ್ಯವಂಶಂ ನಷ್ಟಂ ಭಾವಯಿತಾ ಪುನಃ || ೬ ||

ಶ್ರೀಕುಕನುಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರಿಣಿತನೇ!
 ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಕುಕ-ಅವರಂಬ ಯಮಳರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆಂದು
 ಹೇಳಿದ್ದೆನಲ್ಲವೇ? ಮುಂದೆ ಕುಕನ ಸಂತಾನವು ಬೆಳೆಯಿತು. ಕುಕನ
 ಮಗ ಅತಿಥಿ, ಅವನಿಗೆ ನಿಷಧ, ನಿಷಧನಿಂದ ನಭ, ನಭನಿಗೆ
 ಪುಂಡರೀಕ, ಪುಂಡರೀಕನಿಗೆ ಕ್ಷೇಮಧನ್ವಾ ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೧ ||
 ಕ್ಷೇಮಧನ್ವನಿಗೆ ದೇವಾನೀಕ ಪುತ್ರನಾದನು. ದೇವಾನೀಕನಿಂದ
 ಅನೀಹ, ಅನೀಹನಿಂದ ಪಾರಿಯಾತ್ರ, ಪಾರಿಯಾತ್ರನಿಂದ
 ಬಲಸ್ಥಲ, ಬಲಸ್ಥಲನಿಗೆ ವಜ್ರನಾಭನೆಂಬ ಪುತ್ರನಾದನು. ಇವನು
 ಸೂರ್ಯನ ಅಂಶನಾಗಿದ್ದನು. || ೨ || ವಜ್ರನಾಭನಿಂದ ವಿಗಣ,
 ವಿಗಣನಿಂದ ವಿಧೃತಿ, ವಿಧೃತಿಯಿಂದ ಹಿರಣ್ಯನಾಭನ ಉತ್ಪತ್ತಿ
 ಯಾಯಿತು. ಅವನು ಜೈಮಿನಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದು ಯೋಗಾ
 ಚಾರ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. || ೩ || ಕೋಸಲದೇಶನವಾಸಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ
 ಮುನಿಯು ಅವನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಅವನಿಂದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಯೋಗದ
 ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಆ ಯೋಗವು ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಯನ್ನು
 ಕತ್ತರಿಸುವಂತಹುದು ಮತ್ತು ಪರಮ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದವಾಗಿದೆ. || ೪ ||
 ಹಿರಣ್ಯನಾಭನಿಗೆ ಪುಷ್ಯ, ಪುಷ್ಯನಿಗೆ ಧ್ರುವಸಂಧಿ, ಧ್ರುವಸಂಧಿಗೆ
 ಸುರರ್ಷನ, ಸುರರ್ಷನಿಗೆ ಅಗ್ನಿವರ್ಣ, ಅಗ್ನಿವರ್ಣನಿಗೆ ಶೀಘ್ರ,
 ಶೀಘ್ರನಿಗೆ ಮರು ಎಂಬ ಪುತ್ರ ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೫ || ಮರುವು
 ಯೋಗಾಧನೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅವನು
 ಈಗಲೂ ಕಲಾಪ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿರುವನು. ಕಲಿಯುಗದ
 ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯವಂಶವು ನಾಶವಾದಾಗ ಅವನು ಅದನ್ನು
 ಪುನಃ ಮುಂದುವರಿಸುವನು. || ೬ ||

ತಸ್ಯಾತ್ಮಸುಖತಸ್ತಸ್ಯ ಸಂಧಿಸ್ತಸ್ಯಾತ್ಮಮರ್ಷಣಃ |
ಮಹಸ್ಥಾಂಸ್ತತ್ಸತ್ಸತ್ಸತ್ಸಾದ್ವಿಶ್ವಸಾಹೋಽನ್ವಜಾಯತ

|| ೭ ||

ತತಃ ಪ್ರಸೇನಚಿತ್ತಸ್ಯಾತ್ಮಕೋ ಭವಿತಾ ಪುನಃ |
ತತೋ ಬೃಹದ್ಬಲೋ ಯಸ್ತು ಪಿತ್ರಾ ತೇ ಸಮರೇ ತತಃ

|| ೮ ||

ಏತೇ ಹೀಕ್ಷಾ ಕುಭೂಪಾಲಾ ಅತೀತಾಃ ಶೃಣ್ವಾ ಗಾತಾನ್ |
ಬೃಹದ್ಬಲಸ್ಯ ಭವಿತಾ ಪುತ್ರೋ ನಾಮ ಬೃಹದ್ರಣಃ

|| ೯ ||

ಉರುಕ್ರಿಯಸ್ತತ್ಸತ್ಯ ವತ್ಸವ್ಯದ್ವೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ |
ಪ್ರತಿವ್ಯೋಮಸ್ತತೋ ಭಾನುರ್ದಿವಾಕೋ ವಾಹಿನೀಪತಿಃ

|| ೧೦ ||

ಸಹದೇವ್ಯತೋ ವೀರೋ ಬೃಹದಶ್ವೋಽಥ ಭಾನುಮಾನ್ |
ಪ್ರತೀಕಾಶೋ ಭಾನುಮತಃ ಸುಪ್ರತೀಕೋಽಥ ತತುಃ

|| ೧೧ ||

ಭವಿತಾ ಮರುದೇವೋಽಥ ಸುನಕಶ್ವೋಽಥ ಪುಷ್ಕರಃ |
ತಸ್ಯಾಂತರಿಕ್ಷಸ್ತುತಃ ಸುತಸಾಸ್ತದಮಿತ್ರಜಿತ್

|| ೧೨ ||

ಬೃಹದ್ರಾಜಸ್ತು ತಸ್ಯಾಪಿ ಬರ್ಹಸ್ತಸ್ಯಾತ್ಮಕೃತಂಜಯಃ |
ರಣಂಜಯಸ್ತಸ್ಯ ಸುತಃ ಸಂಜಯೋ ಭವಿತಾ ತತಃ

|| ೧೩ ||

ತಸ್ಯಾಚ್ಯಾಕೋಽಥ ಶುದ್ಧೋದೋ ಲಾಂಗಲಸ್ತುತಃ ಸ್ವತಃ |
ತತಃ ಪ್ರಸೇನಚಿತ್ತಸ್ಯಾತ್ ಕುದ್ರತೋ ಭವಿತಾ ತತಃ

|| ೧೪ ||

ರಣತೋ ಭವಿತಾ ತಸ್ಯಾಪುರಾಣಸ್ತನಯಸ್ತುತಃ |
ಸುಮಿತ್ರೋ ನಾಮ ನಿಶಾಂತ ಏತೇ ಬಾರ್ಹದ್ವರಾಸ್ತಯಾಃ

|| ೧೫ ||

ಇಕ್ಷಾ ಕ್ಷೂಣಾಮಯಂ ವಂಶಃ ಸುಮಿತ್ರಾಯೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ |
ಯತಸ್ತಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ರಾಜಾಸಂ ಸಂಸ್ಥಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತ್ವಾ ವೈ ಕಲಾ

|| ೧೬ ||

ಹಸ್ತರಾಜನಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು || ೧೬ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಮಹಾಭಾರತೇ ಸಾರಮಹಾಭಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಇಕ್ಷಾ ಕುಲವಂಶವರ್ಣನಂ ನಾಮ ದ್ವಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೭ ||

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ನಿಮಿರಾಜನ ವಂಶದ ವರ್ಣನೆ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ನಿಮಿರಿಕ್ಷಾ ಕುಲನಯೋ ಮಹಿಷ್ಯಮವೃತರ್ಷಿಜಮ್ |
ಅರಭ್ಯ ಸತ್ತಂ ಸೋಽಪ್ಯಾಹ ಶಕ್ರೇಣ ಪ್ರಾಗ್ಗೋಽಸ್ಮಿ ಭೋಃ

|| ೧ ||

ಮರುವಿನಿಂದ ಪ್ರಸುಶ್ರುತ, ಅವನಿಂದ ಸಂಧಿ, ಸಂಧಿಯಿಂದ
ಅಮರ್ಷಣನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅಮರ್ಷಣನಿಂದ ಮಹಸ್ತಂತ್ರ,
ಮಹಸ್ತಂತ್ರನಿಂದ ವಿಶ್ವಸಾಹ್ಯ ನಾದನು. || ೭ || ವಿಶ್ವಸಾಹ್ಯನ ಪುತ್ರ
ಪ್ರಸೇನಜಿತ್, ಪ್ರಸೇನಜಿತ್ತುವಿನಿಂದ ತಕ್ಷಕ, ತಕ್ಷಕಪುತ್ರ ಬೃಹದ್ಬಲ
ನಾದನು. ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಇದೇ ಬೃಹದ್ಬಲನನ್ನು ನಿನ್ನ ತಂದೆ
ಅಧಮನ್ಯುವು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಂದಿದ್ದನು. || ೮ ||

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜೇಂದ್ರನೇ! ಇಕ್ಷಾಕುಲವಂಶದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನವರೆಗೆ
ಇಪ್ಪು ಭೂಪಾಲರು ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಮುಂದೆ ಆಗುವವರ
ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳು. ಬೃಹದ್ಬಲನಿಗೆ ಬೃಹದ್ರಣ ಪುತ್ರನಾಗುವನು.
|| ೯ || ಬೃಹದ್ರಣನಿಗೆ ಉರುಕ್ರಿಯ, ಅವನಿಗೆ ವತ್ಸವ್ಯದ್ವ
ವತ್ಸವ್ಯದ್ವನಿಗೆ ಪ್ರತಿವ್ಯೋಮ, ಪ್ರತಿವ್ಯೋಮನಿಗೆ ಭಾನು, ಭಾನುವಿಗೆ
ಸೇನಾಪತಿ ದಿವಾಕನಂಬ ಪುತ್ರನಾಗುವನು. || ೧೦ || ದಿವಾಕನಿಗೆ
ವೀರಾಹದೇವ, ಸಹದೇವನಿಗೆ ಬೃಹದಶ್ವ, ಬೃಹದಶ್ವನಿಗೆ
ಭಾನುಮಾನ್, ಭಾನುಮಂತನಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಾಶ್ವ, ಪ್ರತೀಕಾಶ್ವನಿಗೆ
ಸುಪ್ರತೀಕ ಪುತ್ರನಾಗುವನು. || ೧೧ || ಸುಪ್ರತೀಕನಿಗೆ ಮರುದೇವ,
ಮರುದೇವನಿಗೆ ಸುನಕಶ್ವ, ಸುನಕಶ್ವನಿಗೆ ಪುಷ್ಕರ, ಪುಷ್ಕರನಿಗೆ
ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಅಂತರಿಕ್ಷನಿಗೆ ಸುತಸಾ, ಅವನಿಗೆ ಅಮಿತ್ರಜಿತ್ ಎಂಬ
ಪುತ್ರನಾಗುವನು. || ೧೨ || ಅಮಿತ್ರಜಿತ್ತುವಿಗೆ ಬೃಹದ್ರಾಜ,
ಬೃಹದ್ರಾಜನಿಗೆ ಬರ್ಹ, ಬರ್ಹಗೆ ಕೃತಂಜಯ, ಕೃತಂಜಯನಿಗೆ
ರಣಂಜಯ, ಅವನಿಗೆ ಸಂಜಯನೆಂಬ ಪುತ್ರನಾಗುವನು. || ೧೩ ||
ಸಂಜಯನಿಗೆ ಶಾಕ್ಯ, ಅವನಿಗೆ ಶುದ್ಧೋದ, ಶುದ್ಧೋದನಿಗೆ ಲಾಂಗಲ,
ಲಾಂಗಲನಿಗೆ ಪ್ರಸೇನಜಿತ್, ಪ್ರಸೇನಜಿತ್ತುವಿಗೆ ಕುದ್ರಕನೆಂಬ
ಪುತ್ರನಾಗುವನು. || ೧೪ || ಕುದ್ರಕನಿಗೆ ರಣಕ, ರಣಕನಿಗೆ ಸುರಥ,
ಸುರಥನಿಗೆ ಈ ವಂಶದ ಕೊನೆಯ ರಾಜನಾದ ಸುಮಿತ್ರನು
ಹುಟ್ಟುವನು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬೃಹದ್ಬಲನ ವಂಶಧರರಾಗುವರು.
|| ೧೫ || ಇಕ್ಷಾಕುವಿನ ಈ ವಂಶವು ಸುಮಿತ್ರನವರೆಗೆ ಉಳಿ
ದೀತು. ಏಕೆಂದರೆ ಸುಮಿತ್ರನು ರಾಜನಾದಾಗ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ
ವಂಶವು ಮುಗಿದುಹೋದೀತು. || ೧೬ ||

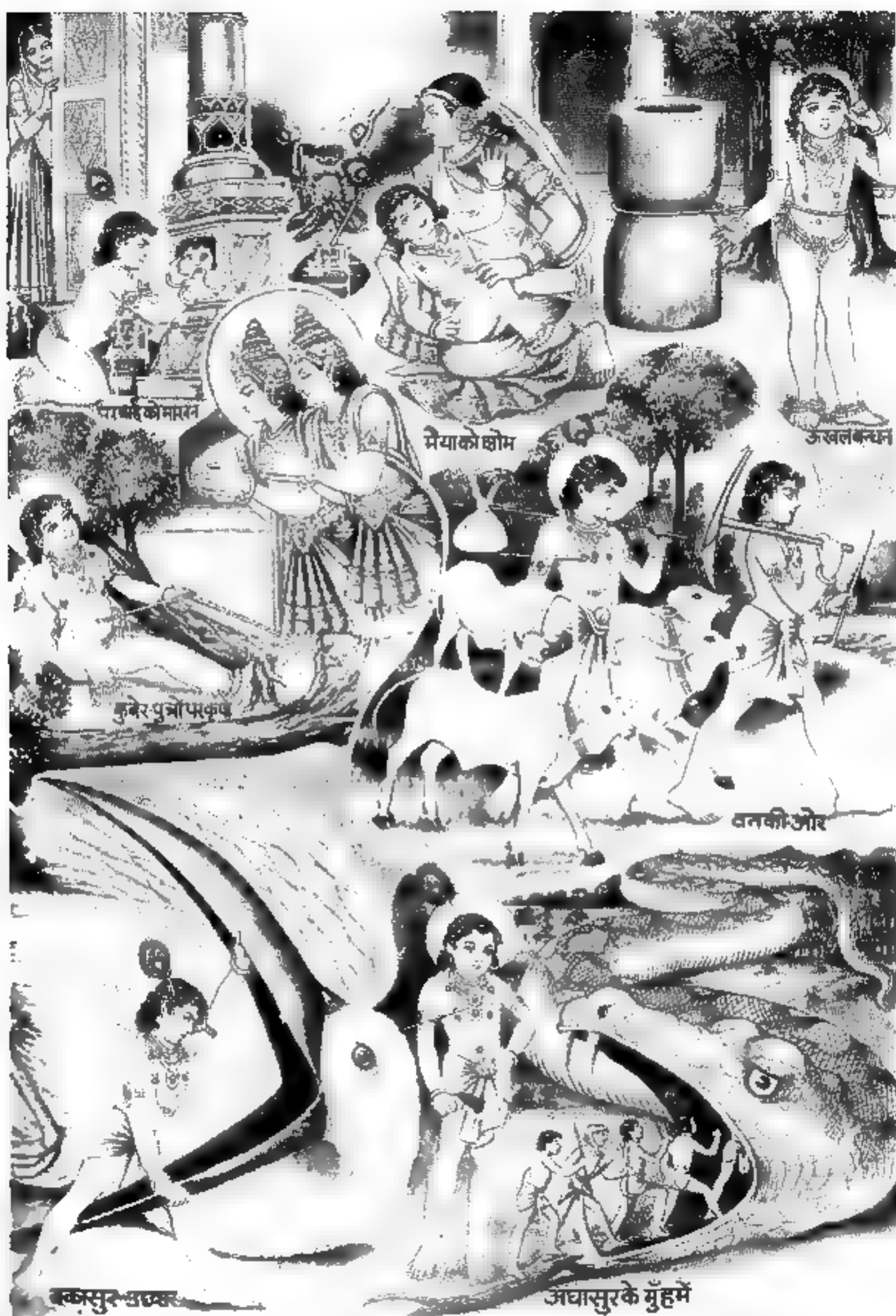
ಶ್ರೀಕುಲಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ!
ಇಕ್ಷಾಕುವಿಗೆ ನಿಮಿ ಎಂಬ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ಅವನು ಯಜ್ಞವನ್ನು
ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಮಹರ್ಷಿ ಮಹಿಷ್ಯರನ್ನು ಋತ್ವಿಜರನ್ನಾಗಿ ವರಣ
ಮಾಡಿದನು. ಮಹಿಷ್ಯರು ಹೇಳಿದರು - ರಾಜನೇ! ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ
ಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲೇ ವರಣಮಾಡಿರುವನು. || ೧ ||

राजा भगीरथकी प्रार्थनापर भगवान् शिवका गङ्गाको अपने सिरपर धारण करना
Entreated by Bhagiratha Lord Śiva holds Gaṅgā on his head

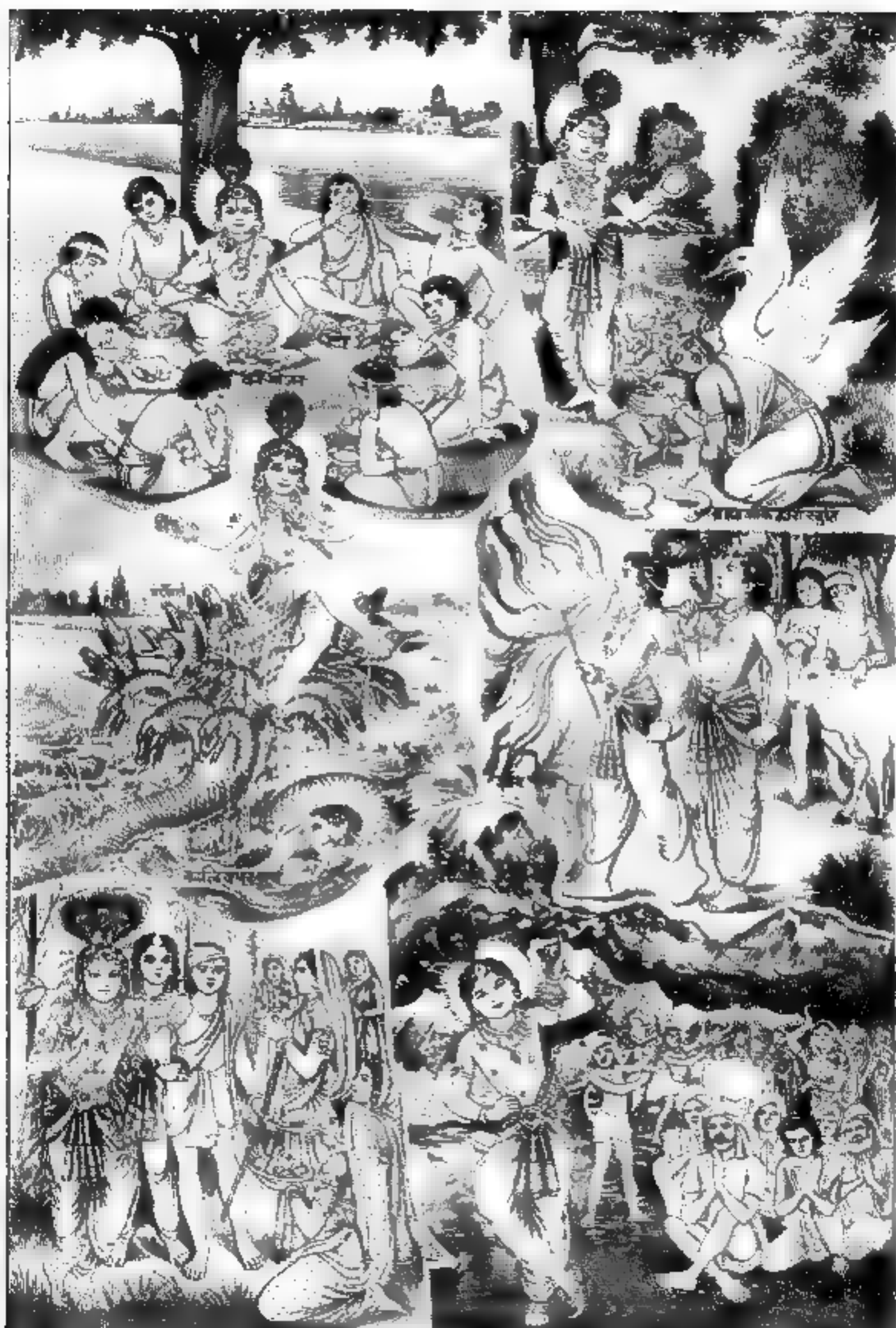

मर्यादापुरुषोत्तम भगवान् श्रीराम
Lord Rāma the Maryādāpuruṣottama

भगवान् श्रीकृष्णके बालचरित्र (क)
Childly pranks of Lord Śrī Kṛṣṇa (A)

भगवान् श्रीकृष्णके बालचरित्र (ख)
Childly pranks of Lord Śrī Kṛṣṇa (B)

जरासन्धके कारागारसे राजाओंकी मुक्ति
The release of kings from the prison of Jarāsandha

शास्त्र-संग्राम

Battle with Śālva

दन्तवक्र और विदूरथका उद्धार
Liberation of Dantavakra and Vidūratha

माता देवकीके मृत पुत्रोंको वापस लाना

Restoration of dead sons of Devaki

यदुकुलके विनाशका शाप

Curse for the annihilation of Yadu dynasty

परमधाम-गमनके पूर्वकी झाँकी
The glimpse of final departure of Lord

ತಂ ನಿರ್ವತ್ಯಾಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ತಾವನ್ಮಾಂ ಪ್ರತಿಪಾಲಯ |
ತೂಷ್ಣಮಾಸೀದ್ವೈಪತಿಃ ಸೋಽಪೀಂದ್ರಸ್ಯಾಕರೋನ್ಮಖಮ್
|| ೨ ||

ನಿಮಿಶ್ಚಲಮಿದಂ ವಿದ್ವಾನ್ಪ್ರತಮಾರಭತಾತ್ಮವಾನ್ |
ಋತ್ವಿಗೈರಪರೈಸ್ತಾವನ್ನಾಗಮದ್ಯಾವತಾ ಗುರುಃ
|| ೩ ||

ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಕ್ರಮಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ನಿರ್ವತ್ಯಾಗ ಗುರುರಾಗತಃ |
ಅಶಪತ್ಪತಾದ್ವೇಹೋ ನಿಮೇಃ ಪಂಡಿತಮಾನಿನಃ
|| ೪ ||

ನಿಮಿಃ ಪ್ರತಿದದೌ ಶಾಪಂ ಗುರದೇಽಧರ್ಮವರ್ತಿನೇ |
ತವಾಪಿ ಪತತಾದ್ವೇಹೋ ಲೋಭಾದ್ಧರ್ಮಮಜಾಸತಃ
|| ೫ ||

ಇತ್ಯುತ್ಸರ್ಜ್ಯ ಸ್ಥಂ ದೇಹಂ ನಿಮಿರಧ್ಯಾತ್ಮಕೋವಿದಃ |
ಮಿತ್ರಾವರುಣಯೋರ್ಜ್ವಲ್ಯ ಉರ್ವತ್ಯಾಂ ಪ್ರಸಿತಾಮಹಃ
|| ೬ ||

ಗಂಧವಸ್ತುಣು ತದ್ವೇಹಂ ನಿಧಾಯ ಮುನಿಸ್ತಮಾಃ |
ಸಮಾಪ್ತೇ ಸತ್ತಯಾಗೇಽಥ ದೇವಾನೂಚುಃ ಸಮಾಗತಾನ್
|| ೭ ||

ರಾಚ್ಛೋ ಜೀವತು ದೇಹೋಽಯಂ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಪ್ರಭವೋ ಯದಿ |
ತಥೇತ್ಯುಕ್ತೇ ನಿಮಿಃ ಪ್ರಾಹ ಮಾ ಭೂನ್ಯೇ ದೇಹಬಂಧನಮ್
|| ೮ ||

ಯಸ್ಯ ಯೋಗಂ ನ ಪಾಂಥಂತಿ ವಿಯೋಗಭಯಕಾತರಾಃ |
ಭಜಂತಿ ಚರಣಾಂಭೋಜಂ ಮುನಯೋ ಹರಿಮೇಧಃ
|| ೯ ||

ದೇಹಂ ನಾವರುರುತ್ಲೇಽಹಂ ದುಃಖಶೋಕಭಯಾವಹಮ್ |
ಸರ್ವತ್ಯಾಸ್ತ ಯಶೋ ಮೃತ್ಯುರ್ಮತ್ಯಾ ನಾಮುದೇ ಯಥಾ
|| ೧೦ ||

ದೇವಾ ಉಚುಃ

ವಿದೇಹ ಉಷ್ಮತಾಂ ಕಾಮಂ ಯೋಚನೇಚು ಶರೀರಣಿಮ್ |
ಉನ್ಮೇಷಣನಿಮೇಷಾಭ್ಯಾಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋಽಧ್ಯಾತ್ಮಸಂಸ್ಥಿತಃ
|| ೧೧ ||

ಅವನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವೆನು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ಷೆ ಮಾಡು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿಮಿ ರಾಜನು ಮೌನವಾಗಿದ್ದನು. ಮುಷ್ಕರು ಇಂದ್ರನಿಂದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಲು ಹೊರಟುಹೋದರು. || ೨ || ಜೀವನವು ಕ್ಷಣ ಭಂಗುರವಾದುದರಿಂದ ಮುಷ್ಕರಿಗಾಗಿ ಕಾಯುವುದು ಉಚಿತ ವಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ನಿಮಿಯು ಮುಷ್ಕರು ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಬೇರೆ ಋತ್ವಿಜರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. || ೩ || ಗುರು ಮುಷ್ಕರು ಇಂದ್ರನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಮರಳಿ ದಾಗ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ನಿಮಿಯು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮನ್ನಿಸದೆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಅದರಿಂದ ಅವರು ಕೋಪಗೊಂಡು - 'ತನ್ನನ್ನೇ ಮಹಾಪಂಡಿತನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ನಿನ್ನ ಶರೀರವು ಬಿದ್ದುಹೋಗಲಿ' ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತರು. || ೪ || ನಿಮಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಷ್ಕರಿತ್ತ ಶಾಪವು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನೂ ಮುಷ್ಕರಿಗೆ ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತನು - 'ಲೋಭಪರವಶನಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆದರಿಸದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಶರೀರವೂ ಬಿದ್ದುಹೋಗಲಿ.' || ೫ || ಹೀಗೆ ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತು ಆತ್ಮವಿದ್ಯಾನಿಪುಣನಾದ ನಿಮಿಯು ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಿದನು. ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಇತ್ತ ನನ್ನ ವೃದ್ಧ ಪ್ರಸಿತಾಮಹರಾದ ಮುಷ್ಕರೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮಿತ್ರಾವರುಣರ ಪುತ್ರರಾಗಿ ಉರ್ವಶಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದರು. || ೬ || ನಿಮಿರಾಜನ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುನಿಗಳು ರಾಜನ ಶರೀರವನ್ನು ಸುಗಂಧಿತ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದರು. ಸತ್ತದೂಗವು ಮುಗಿದು ದೇವತೆಗಳು ಆಗಮಿಸಿದಾಗ ಋತ್ವಿಜರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. || ೭ || ಮಹಾನುಭಾವರೇ! ನೀವೆಲ್ಲ ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ನೀವು ಈ ಯಾಗದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿರುವಿರಾದರೆ ನಿಮಿರಾಜನ ಶರೀರವು ಪುನಃ ಜೀವಿತವಾಗಲಿ, 'ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ' ಎಂದು ದೇವತೆಗಳು ಹೇಳಿದಾಗ ನಿಮಿಯು ಹೇಳಿದನು - 'ನನಗೆ ಪುನಃ ದೇಹದ ಬಂಧನಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. || ೮ || ವಿಚಾರಶೀಲರಾದ ಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿಸುವರು. ಅವನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನೇ ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದುದಿನ ಈ ಶರೀರವು ವಿಂಡಿತವಾಗಿ ಬಿದ್ದುಹೋಗುವುದು. ಈ ಭಯ ದಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಈ ಶರೀರದ ಸಂಯೋಗವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಾದರೋ ಮುಕ್ತರಾಗಲು ಬಯಸುತ್ತಿರು ವರು. || ೯ || ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈಗ ದುಃಖ, ಶೋಕ, ಭಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣವಾದ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಮೀನಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಮೃತ್ಯುಭಯವೇ ಇರುವಂತೆ ಈ ಶರೀರಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಮೃತ್ಯುವೇ ಮೃತ್ಯುವಿದೆ.' || ೧೦ ||

ದೇವತೆಗಳು ಹೇಳಿದರು - ಮುನಿಗಳೇ! ನಿಮಿರಾಜನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಶರೀರರಹಿತನಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಸಲಿ. ಅವನು ಅಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಲಿ. ರೆಪ್ಪೆಗಳು ಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆಯುವುದರಿಂದ ಅವನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅರಿವು ಉಂಟಾಗುವುದು. || ೧೧ ||

ಅರಾಜಕಭಯಂ ನೃಣಾಂ ಮನ್ಯಮಾನಾ ಮಹರ್ಷಯಃ |
ದೇಹಂ ಮಮಂಥುಃ ಸ್ವನಿಮೇಃ ಕುಮಾರಃ ಸಮಜಾಯತ |
|| ೧೨ ||

ಜನ್ಮನಾ ಜನಕಃ ಸೋಽಭೂದ್ವೈದೇಹಸ್ತು ವಿದೇಹಜಃ |
ಮಿಥಿಲೋ ಮಥನಾಜಾತೋ ಮಿಥಿಲಾ ಯೇನ ನಿರ್ಮಿತಾ |
|| ೧೩ ||

ತಸ್ಯಾದುವಾವಸ್ಯಸ್ಯ ಪುತ್ರೋಽಭೂನ್ನಂದಿವರ್ಧನಃ |
ತತಃ ಸುಕೇತುಸ್ತಸ್ಯಾಪಿ ದೇವರಾತೋ ಮಹೀಪತೇ |
|| ೧೪ ||

ತಸ್ಯಾದ್ಬ್ರಹ್ಮದ್ರಥಸ್ತಸ್ಯ ಮಹಾವೀರ್ಯಃ ಸುದೃಢಿತಾ |
ಸುದೃಢೇರ್ಧ್ವಜಶ್ಚೇತುರ್ದೈ ಹರ್ಯತ್ಕೋಽಥ ಮರುಸ್ತತಃ |
|| ೧೫ ||

ಮರೋಃ ಪ್ರತೀಪಕಸ್ತಸ್ಯಾಜ್ಞಾತಃ ಕೃತಿರಥೋ ಯತಃ |
ದೇವಮೀರ್ಧಸ್ತಸ್ಯ ಸುತೋ ವಿಶ್ರುತೋಽಥ ಮಹಾಧೃತಿಃ |
|| ೧೬ ||

ಕೃತಿರಾತಸ್ತತಸ್ತಸ್ಯಾಜ್ಞಾರೋಮಾಥ ತಪ್ತಃ |
ಸ್ವರ್ಣರೋಮಾ ಸುತಸ್ತಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವರೋಮಾ ವೃಜಾಯತ |
|| ೧೭ ||

ತತಃ ಸೀರಧ್ವಜೋ ಜಜ್ಞೇ ಯಜ್ಞಾರ್ಥಂ ಕರ್ಷಕೋ ಮಹೀಮ್ |
ಸೀತಾ ಸೀರಾಗ್ರತೋ ಜಾತಾ ತಸ್ಯಾತ್ಸೀರಧ್ವಜಃ ಸ್ತುತಃ |
|| ೧೮ ||

ಕುಶಧ್ವಜಸ್ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಸ್ತತೋ ಧರ್ಮಧ್ವಜೋ ನೃಪಃ |
ಧರ್ಮಧ್ವಜಸ್ಯ ದ್ವೌ ಪುತ್ರೌ ಕೃತಧ್ವಜಮಿತಧ್ವಜೌ |
|| ೧೯ ||

ಕೃತಧ್ವಜಾತ್ಯೇಶಿದ್ವಜಃ ಪಾಂಡಿತ್ಯು ಮಿತಧ್ವಜಾತ್ |
ಕೃತಧ್ವಜಸುತೋ ರಾಜಸ್ನಾತ್ಕವಿದ್ಯಾವಿತಾರದಃ |
|| ೨೦ ||

ಪಾಂಡಿತ್ಯು ಕರ್ಮಾತ್ಮಜ್ಯೋ ಭೀತಃ ಕೇಶಿದ್ವಜಾದೃತಃ |
ಭಾನುಮಾಂಸ್ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋಽಭೂಚ್ಛ್ರದ್ಯಮ್ನಸ್ತು ತಪ್ತಃ |
|| ೨೧ ||

ಶುಚಿಸ್ತತನಯಸ್ತಸ್ಯಾತ್ಸನದ್ವಾಪ್ತತೋಽಭವತ್ |
ಊರ್ಧ್ವಕೇತುಃ ಸನದ್ವಾಪಾದತೋಽಥ ಪುರುಜಿಹ್ವತಃ |
|| ೨೨ ||

ಅರಿಪ್ತನೇಮಿಸ್ತಸ್ಯಾಪಿ ಶ್ರುತಾಯುಸ್ತಪಸ್ಪಾಶ್ವಕಃ |
ತಶ್ಚಿತ್ತರಥೋ ಯಸ್ಯ ಕ್ಷೇಮಧಿರ್ಮಿಥಿಲಾಧಿಪಃ |
|| ೨೩ ||

ತಸ್ಯಾತ್ಸಮರಥಪ್ತಸ್ಯ ಸುತಃ ಸತ್ಯರಥಸ್ತತಃ |
ಆಸೀಮಪಗುರುಸ್ತಸ್ಯಾದುಪಗುರ್ವೋಽಗ್ನಿಸಂಭವಃ |
|| ೨೪ ||

ವೃಷನಂತೋಽಥ ತಪ್ತೋ ಯುಯುಧೋ ಯುಷ್ಮಾಪಾಣಃ |
ಶ್ರುತಸ್ತತೋ ಜಯಸ್ತಸ್ಯಾದ್ವಿಜಯೋಽಸ್ಯಾದೃತಃ ಸುತಃ |
|| ೨೫ ||

ಇದಾದ ಬಳಿಕ ರಾಜನು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಜನರಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕತೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿತು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನಿಮಿ ರಾಜನ ಶರೀರವನ್ನು ಕಡೆದರು. ಅದರಿಂದ ಓರ್ವ ಕುಮಾರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೧೨ || ಆಸಾಧಾರಣವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣ ಜನಕನೆಂದೂ, ಪ್ರಾಣವಿಲ್ಲದೆ ದೇಹದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ವಿದೇಹನೆಂದೂ, ಶರೀರ ಮಂಥನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದನಾದ್ದರಿಂದ ಮಿಥಿಲನೆಂದೂ ಆ ಕುಮಾರನನ್ನು ಜನರು ಕರೆದರು. ಇವನೇ ಮಿಥಿಲಾಪುರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. || ೧೩ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಜನಕನಿಗೆ ಉದಾವಸುವೆಂಬ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನಿಗೆ ನಂದಿವರ್ಧನನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ನಂದಿವರ್ಧನನಿಂದ ಸುಕೇತು, ಅವನಿಗೆ ದೇವರಾತ, ದೇವರಾತನಿಗೆ ಬೃಹದ್ರಥ, ಬೃಹದ್ರಥನಿಗೆ ಮಹಾವೀರ್ಯ, ಮಹಾವೀರ್ಯನಿಗೆ ಸುದೃಢಿ, ಸುದೃಢಿಯಿಂದ ಧೃಷ್ಟಕೇತು, ಧೃಷ್ಟಕೇತುವಿನಿಂದ ಹರ್ಯತ್ಯ, ಅವನಿಗೆ ಮರು ಎಂಬ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೧೪-೧೫ || ಮರುನಿಂದ ಪ್ರತೀಪಕ, ಪ್ರತೀಪಕನಿಂದ ಕೃತಿರಥ, ಕೃತಿರಥನಿಂದ ದೇವಮೀಥ, ದೇವಮೀಥನಿಂದ ವಿಶ್ರುತ, ವಿಶ್ರುತನಿಂದ ಮಹಾಧೃತಿಯು ಜನ್ಮವಾಯಿತು. || ೧೬ || ಮಹಾಧೃತಿಗೆ ಕೃತಿರಾತ, ಕೃತಿರಾತನಿಗೆ ಮಹಾರೋಮಾ, ಮಹಾರೋಮನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಣರೋಮಾ, ಸ್ವರ್ಣರೋಮನಿಗೆ ಹ್ರಸ್ವರೋಮನು ಮಗನಾದನು. || ೧೭ || ಇದೇ ಹ್ರಸ್ವರೋಮನ ಪುತ್ರ ಸೀರಧ್ವಜ ಮಹಾರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿ ನೆಲವನ್ನು ಊಳುತಿರುವಾಗ ನೇಗಿಲಿನ ತುದಿಯಿಂದಾಗಿ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಸೀತೆಯು ಜನ್ಮ ತಾಳಿದಳು. ಇದರಿಂದ ಇವನ ಹೆಸರು ಸೀರಧ್ವಜನೆಂದಾಯಿತು. || ೧೮ || ಸೀರಧ್ವಜನಿಗೆ ಕುಶಧ್ವಜ, ಕುಶಧ್ವಜನಿಗೆ ಧರ್ಮಧ್ವಜ, ಧರ್ಮಧ್ವಜನಿಗೆ ಕೃತಧ್ವಜ ಮತ್ತು ಮಿತಧ್ವಜರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರರಾದರು. || ೧೯ || ಕೃತಧ್ವಜನಿಗೆ ಕೇಶಿದ್ವಜ ಮತ್ತು ಮಿತಧ್ವಜನಿಗೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಕೇಶಿದ್ವಜನು ಆತ್ಮವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದನು. || ೨೦ || ಪಾಂಡಿತ್ಯನು ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ಮರ್ಮಜ್ಞನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಕೇಶಿದ್ವಜನಿಂದ ಭಯಗೊಂಡು ಓಡಿಹೋದನು. ಕೇಶಿದ್ವಜನ ಪುತ್ರ ಭಾನುಮಾನ್, ಭಾನುಮಾನನಿಗೆ ಶತದ್ಯುಮ್ನ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೨೧ || ಶತದ್ಯುಮ್ನನಿಂದ ಶುಚಿ, ಶುಚಿಯಿಂದ ಸನದ್ವಾಜ, ಸನದ್ವಾಜನಿಂದ ಊರ್ಧ್ವಕೇತು, ಊರ್ಧ್ವಕೇತುವಿನಿಂದ ಆಜ, ಆಜನಿಂದ ಪುರುಜಿಹ್ವ, ಪುರುಜಿಹ್ವನಿಂದ ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ, ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಯಿಂದ ಶ್ರುತಾಯು, ಶ್ರುತಾಯುವಿನಿಂದ ಸುಪಾಶ್ವಕ, ಸುಪಾಶ್ವಕನಿಂದ ಚಿತ್ರರಥ, ಚಿತ್ರರಥನಿಂದ ಮಿಥಿಲಾಪತಿ ಕ್ಷೇಮಧಿಯು ಜನ್ಮವಾಯಿತು. || ೨೨-೨೩ || ಕ್ಷೇಮಧಿಯಿಂದ ಸಮರಥ, ಸಮರಥನಿಂದ ಸತ್ಯರಥ, ಸತ್ಯರಥನಿಂದ ಉಪಗುರು, ಉಪಗುರುವಿನಿಂದ ಉಪಗುಪ್ತನೆಂಬ ಪುತ್ರನಾದನು. ಇವನು ಅಗ್ನಿಯ ಅಂಶನಾಗಿ ದ್ವನು. || ೨೪ || ಉಪಗುಪ್ತನಿಂದ ವೃಷನಂತ, ವೃಷನಂತನಿಂದ ಯುಯುಧ, ಯುಯುಧನಿಂದ ಸುಭಾಷಣ, ಸುಭಾಷಣನಿಂದ ಮೃತ, ಮೃತನಿಂದ ಜಯ, ಜಯನಿಂದ ವಿಜಯ, ವಿಜಯನಿಂದ ಮತನೆಂಬ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೨೫ ||

ಶುನಸ್ತುತುತೋ ಜಜ್ಞೇ ವೀತಹವ್ಯೋ ದೃತಿಶ್ರುತಃ |
ಬಹುಲಾಶ್ವೋ ದೃತೇಶ್ವಸ್ಯ ಕೃತಿಶ್ವ ಮಹಾವಶೀ || ೨೬ ||

ದಿತೇ ವೈ ಮೈಥಿಲಾ ರಾಜನ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದಾಃ |
ಯೋಗೇಶ್ವರಪ್ರಸಾದೇನ ದ್ವಂದ್ವಮುಕ್ತಾ ಗೃಹೇಶ್ವಪಿ || ೨೭ ||

ಮತುಗೆ ಶುನಕೆ, ಶುನಕನಿಗೆ ವೀತಹವ್ಯ, ವೀತಹವ್ಯನಿಂದ ದೃತಿ, ದೃತಿಯಿಂದ ಬಹುಲಾಶ್ವ, ಬಹುಲಾಶ್ವನಿಂದ ಕೃತಿ, ಕೃತಿಗೆ ಮಹಾವಶೀ ಎಂಬ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿದನು. || ೨೬ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಮಿಥಿಲನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಮೈಥಿಲರೆಂದು ಕರೆಯಿಕೊಂಡರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದು ಗೃಹಾಶ್ರಮದಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಸುಖ-ದುಃಖಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಾದಿ ಮಹಾ-ಮಹಾ ಯೋಗೇಶ್ವರರ ಮಹಾನ್ ಕೃಪೆಯು ಇವರ ಮೇಲೆ ಇತ್ತು. || ೨೭ ||

ಪದಿನೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೧೩ ||

ಈ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಭಾರತೇ ಹಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ
ನಿಮಿಷಂತಾನುರ್ವರ್ಣನಂ ನಾಮ ತ್ರಯೋದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೩ ||

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಚಂದ್ರವಂಶದ ವರ್ಣನೆ

ಶ್ರೀಕುಕ ಉವಾಚ

ಅಥಾಹಃ ಪುತ್ರಯುತಾಂ ರಾಜನ್ತರಶಃ ಸೋಮಸ್ಯ ಪಾವನಃ |
ಯಸ್ಯಸ್ತೃಲಾದಯೋ ಭೂಪಾಃ ಕೀರ್ತ್ಯಂತೇ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಯಃ || ೧ ||

ಸಹಸ್ರಶಿರಸಃ ಪುಂಸೋ ನಾಭಿಹ್ರದಸರೋರುಹಾತ್ |
ಶಾತಸ್ಯಾಸೀಕ್ಷುತೋ ಧಾತುರತ್ರಿಃ ಪಿತೃಸಮೋ ಗುಣೈಃ || ೨ ||

ಪಶ್ಯ ದೃಗ್ಗೋಽಭವತ್ಪುತ್ರಃ ಸೋಮೋಽಮೃತಮಯಃ ಕಿಲ |
ವಿಪ್ರೋಷಧ್ಯುಡುಗಣಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಕಲ್ಪಿತಃ ಪತಿಃ || ೩ ||

ಸೋಽಯಜದ್ರಾಜಸೂಯೇನ ವಿದತ್ಯ ಭುವನ್ತಯಮ್ |
ಪತ್ನೀಂ ಬೃಹಸ್ಪತೇರ್ವರ್ಷಾತ್ತಾರಾಂ ನಾಮಾಹರದ್ಬಲಾತ್ || ೪ ||

ಯದಾ ಸ ದೇವಗುರುಣಾ ಯಾಚಿತೋಽಭಿಕ್ಷುತೋ ಮದಾತ್ |
ನಾತ್ಯಜತತ್ಕೃತೇ ಜಜ್ಞೇ ಸುರದಾನವವಿಗ್ರಹಃ || ೫ ||

ಶುಕ್ರೋ ಬೃಹಸ್ಪತೇರ್ವೈಷಾದಗ್ರಹೀತ್ಸಾಸುರೋಡುಪಮ್ |
ಹರೋ ಗುರುಸುತಂ ಸ್ನೇಹಾತ್ಪರ್ವಭೂತಗುಣಾವೃತಃ || ೬ ||

ಶ್ರೀಕುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಈಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಚಂದ್ರವಂಶದ ಚರಿತ್ರೆ ಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಪುರೂರವನೇ ಮೊದಲಾದ ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ರಾಜರ ಪವಿತ್ರವಾದ ಕೀರ್ತಿಯ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಎದೆ. || ೧ || ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷನಾದ ವಿರಾಟುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾಭಾಯಣನ ನಾಭಿಕಮಲದಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ಅವಿರ್ಭವಿಸಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅತ್ರಿಯು ಮಗನಾದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಸಮ್ನೇಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಸಮಾನನೇ ಆಗಿದ್ದನು. || ೨ || ಆ ಅತ್ರಿಮಹರ್ಷಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅಮೃತಮಯ ಚಂದ್ರನ ಜನ್ಮವಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ, ದೀಪಧಿಗಳಿಗೂ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದನು. || ೩ || ಚಂದ್ರನು ಮೂರು ದೋಕಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ ರಾಜಸೂಯ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿದ ಚಂದ್ರನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ಹಾರಾದೇವಿಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವಹರಿಸಿದನು. || ೪ || ದೇವಗುರು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಲು ಹಲವುಬಾರಿ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಹೇರಿದನು. ಆದರೆ ಮದದಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿಹೋಗಿದ್ದ ಚಂದ್ರನು ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ದಾನವರಿಗೂ ಘೋರಸಂಗ್ರಾಮ ಎರ್ಪಟ್ಟಿತು. || ೫ || ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಅಸುರರೊಡನೆ ಚಂದ್ರನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿದರು. ಮಹಾದೇವನು ಸ್ನೇಹವಶನಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗುಣಗಳೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಗುರು ಅಂಗಿರಸ್ಸುವಿನ ಪುತ್ರ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಿದನು. || ೬ ||

ಪ್ರತ್ಯೋರ್ವರ್ತೀಂದ್ರಭವನೇ ಗೀಯಮಾನಾನುರರ್ಪಿತಾ |
ತದಂತಿಕಮುಪೇಯಾಯ ದೇವೀ ಪುರತರಾದಿತಾ || ೧೬ ||

ಮಿತ್ರಾವರುಣಯೋಃ ಶಾಪಾದಾಪನ್ನಾನರಲೋಕತಾಮ್ |
ನಿಶಮ್ಯಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಕಂದರ್ಪಮಿವ ರೂಪಿಣಮ್ |
ಧೃತಿಂ ವಿಪ್ಲವ್ಯ ಲಲನಾ ಉಪತಸ್ಥೇ ತದಂತಿಕೇ || ೧೭ ||

ಸ ತಾಂ ವಿಲೋಕ್ಯ ನೃಪತಿರ್ಹರ್ಷೇಣೋತ್ಪಲ್ಲಲೋಚನಃ |
ಉವಾಚ ಶ್ವಕ್ಯಯಾ ವಾಚಾ ದೇವೀಂ ಹೃಷ್ಯತಸೂರುಹಃ || ೧೮ ||

ರಾಜೋವಾಚ

ಸ್ವಾಗತಂ ತೇ ವರಾರೋಹೇ ಆಸ್ಯತಾಂ ಕರವಾಮಿ ಕಿಮ್ |
ಸಂರಮಸ್ತು ದುಯಾ ಸಾಕಂ ರತಿನೌ ಶಾಶ್ವತೀಃ ಸಮಾಃ || ೧೯ ||

ಉರ್ವಶ್ಯವಾಚ

ಕೃಷ್ಣಾಸ್ತ್ವಯಿ ನ ಸಚ್ಚೇತ ಮನೋ ದೃಷ್ಟಿ ಸುಂದರ |
ಯದಂಗಾಂತರಮಾಸಾಧ್ಯ ಚ್ಯವತೇ ಹ ರಿರಂಸಯಾ || ೨೦ ||

ಏತಾವುರಣಿಕೌ ರಾಜನ್ ನ್ಯಾಸೌ ರಕ್ಷಸ್ತ ಮಾನದ |
ಸಂರಂಸ್ಯೇ ಭವತಾ ಸಾಕಂ ಶ್ಲಾಘ್ಯಃ ಸ್ತ್ರೀಕಾಂ ವರಃ ಸ್ವತಃ || ೨೧ ||

ಘೃತಂ ಮೇ ವೀರ ಭಕ್ತಂ ಸ್ಯಾಸ್ತೇಕ್ಷೇ ತ್ವಾನ್ಯತ್ರ ಮೈಥುನಾತ್ |
ವಿವಾಸಕಂ ಪುತ್ರಧೇಶಿ ಪ್ರತಿಪೇದೇ ಮಹಾಮನಾಃ || ೨೨ ||

ಅಹೋ ರೂಪಮಹೋ ಭಾವೋ ನರಲೋಕ ವಿಮೋಹನಮ್ |
ಕೋ ನ ಸೇವೇತ ಮನುಜೋ ದೇವೀಂ ತ್ವಾಂ ಸ್ವಯಮಾಗತಾಮ್ || ೨೩ ||

ತಯಾ ಸ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠೋ ರಮಯಂತ್ಯಾ ಯಥಾರ್ಹತಃ |
ರೇಮೇ ಸುರವಿಹಾರೇಷು ಕಾಮಂ ಚೈತ್ರರಥಾದಿಶು || ೨೪ ||

ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಊರ್ವಶಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮಧಾವವು ಉದಯಿಸಿತು. ಅದರಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾಗಿ ಆ ದೇವಾಂಗನೆಯು ಪುರೂರವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಳು. || ೧೬-೧೭ || ಮಿತ್ರಾವರುಣರು ಊರ್ವಶಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಶಾಪವೂ ಕೂಡ ಅವಳು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರಲು ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ, ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ಪುರೂರವನು ಮೂರ್ತಿಮಂತ ಮನ್ಮಥನೇ ಆಗಿರುವನೆಂದು ಕೇಳಿ ಸುರಸಂದರಿಯಾದ ಊರ್ವಶಿಯು ಧೈರ್ಯ ವಹಿಸಿ ತಾನಾಗಿಯೇ ಪುರೂರವನ ಬಳಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದಳು. || ೧೭ || ದೇವಾಂಗನೆಯಾದ ಊರ್ವಶಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಪುರೂರವರಾಜನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆರಳಿದವು. ಶರೀರವು ರೋಮಾಂಚನವಾಯಿತು. ಅವನು ಸವಿಮಾತುಗಳಿಂದ ಇಂತೆಂದನು - || ೧೮ ||

ರಾಜಾ ಪುರೂರವನು ಕೇಳಿದನು - ಎಲೈ ಸುಂದರಿಯೇ ! ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೋ. ನಾನು ನಿನಗೇನು ಸೇವೆ ಮಾಡಲಿ ? ಒಲಿದು ಬಂದಿರುವ ಅರಗಿನೆಯೇ ! ನನ್ನೊಡನೆ ವಿಹರಿಸು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಈ ವಿಹಾರವು ಅನಂತಕಾಲದವರೆಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರಲಿ. || ೧೯ ||

ಊರ್ವಶಿಯು ಹೇಳಿದಳು - ಸುಂದರಾಂಗನೇ ! ನೀನು ಸೌಂದರ್ಯದ ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವೆ. ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನಿನ್ನಂತಹ ಕಡುಚೆಲುವನಲ್ಲಿ ಲೀನಗೊಳಿಸದೆ ಇರುವ ಕಾಮಿನಿಯರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ? ನಿನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನೊಡನೆ ತ್ರೀಡಿಸಲು ತವಕವಡುತ್ತಿದೆ. || ೨೦ ||

ರಾಜನೇ ! ಯಾವ ಪುರುಷನು ರೂಪದಿಂದಲೂ, ಗುಣ ದಿಂದಲೂ, ಪ್ರಶಂಸನೀಯನಾಗಿರುವನೋ ಅಂತಹವನೇ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದುದರಿಂದ ನಾನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟನನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಿಯತಮನೇ ! ನನ್ನದೊಂದು ಸಣ್ಣ ನಿಬಂಧನೆಯಿದೆ. ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡವಾಗಿ ಎರಡು ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಅವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸ ಬೇಕು. || ೨೧ ||

ಎರತಿರೋಮಣಿಯೇ ! ನಾನು ಕೇವಲ ಶುಭವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿನ್ನುವೆನು. ಮೈಥುನದ ಸಮಯವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ನಿನ್ನನ್ನು ವಿವಶ್ಯನಾಗಿ ನೋಡಲು ಅವಕಾಶವಿರಬಾರದು. ಪುರೂರವನು 'ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. || ೨೨ ||

ಮತ್ತೆ ಊರ್ವಶಿಯ ಒಳ ಹೇಳಿದನು - ಆಹಾ ! ಎಂತಹ ರೂಪ ! ಎಂತಹ ಭಾವ ! ಎಂತಹ ಪ್ರೀತಿ ! ಎಂತಹ ವಿಶ್ವಾಸ ! ಇವೆಲ್ಲವು ಮನುಷ್ಯಲೋಕವನ್ನೇ ಮೋಹಿತಗೊಳಿಸುವಂತಹುದು. ದೇವೀ ! ಕೃಪೆಮಾಡಿ ನೀನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸದ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾರು ತಾನೇ ಇರಬಲ್ಲನು ? || ೨೩ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಆಗ ಊರ್ವಶಿಯು ಕಾಮಕಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರೂರವನೊಂದಿಗೆ ವಿಹರಿಸಬೇಡಗಿದಳು. ಅವನೂ ಕೂಡ ದೇವತೆಗಳ ವಿಹಾರಸ್ಥಳವಾದ ಚೈತ್ರರಥ, ನಂದನ ವನ ಮೊದಲಾದ ಉಪವನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ವಿಹರಿಸಿದನು. || ೨೪ ||

ರಮಮಾಣಸ್ತಯಾ ದೇವ್ಯಾ ಪದ್ಮಕಿಂಜಲ್ಯಗಂಧಯಾ |
ತನ್ಮುಖಾಮೋದಮುಷಿತೋ ಮುಮುದೇಽಹರ್ಗಣಾನ್ತಕೂಲಃ || ೨೫ ||

ಅಪಶ್ಯನ್ನರ್ವಶೀಮಿಂದ್ರೋ ಗಂಧರ್ವಾನ್ಮಮಚೋದಯತ್ |
ಉರ್ವಶೀರಹಿತಂ ಮಹ್ಯಮಾಸ್ಥಾನಂ ನಾತಿಶೋಭತೇ || ೨೬ ||

ತೇ ಉಪೇತ್ಯ ಮಹಾರಾತ್ರೇ ತಮಸಿ ಪ್ರಹೃಪಸ್ವಿತೇ |
ಉರ್ವಶ್ಯಾ ಉರಣೌ ಜಹ್ನುರ್ಘಸ್ತೌ ರಾಜನಿ ಜಾಯಯಾ || ೨೭ ||

ನಿತಮ್ಯಾಕ್ರಂದಿತಂ ದೇವೀ ಪುತ್ರಯೋರ್ನೀಯಮಾಸಯೋಃ |
ಹತಾಸ್ತಮಂ ಕುನಾಥೇನ ಸಪುಂಸಾ ವೀರಮಾನಿನಾ || ೨೮ ||

ಯದ್ವಿಶ್ರಂಭಾದಹಂ ನಸ್ಥಾ ಹೃತಾಹತ್ಯಾ ಚ ದುಃಖಃ |
ಯಾ ಶೇತೇ ನಿಶಿ ಸಂತ್ರಸ್ತೋ ಯಥಾ ನಾರೀ ದಿವಾ ಪುಮಾನ್ || ೨೯ ||

ಇತಿ ವಾಕ್ತಾಯಶ್ಚಿವಿಧೃಃ ಪ್ರಕೋಚ್ಛ್ರೀವ ಕುಂಜರಾ |
ನಿಶಿ ನಿಸ್ಕಿಂಶಮಾದಾಯ ವಿವಸ್ಕೋಽಭ್ಯದ್ರವದ್ರುಷಾ || ೩೦ ||

ತೇ ವಿಸ್ತುಜೋರಣೌ ತತ್ರ ವ್ಯದ್ಯೋತಂತ ಸ್ಯ ವಿದ್ಯುಃ |
ಅದಾಯ ಮೇಷಾವಾಯಾಂತಂ ನ್ಯಾಮೈಕ್ಷತ ಸಾ ಪತಿವ್ || ೩೧ ||

ಐಲೋಽಪಿ ತಯನೇ ಜಾಯಾಮಪತ್ಯನ್ವಿನುನಾ ಇವ |
ತಚ್ಚಕ್ಷೋಃ ವಿಹ್ವಲಃ ಕೋಚಸ್ಪ್ರಾಮೋಃಸ್ತವಸ್ತುಹೀಮ್ || ೩೨ ||

ಸ ತಾಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಂ ಚ ತತ್ಸಖೀಃ |
ಪಂಚ ಪ್ರಹೃತ್ಸಪದನಾಃ ಪ್ರಾಹ ಸೂಕ್ತಂ ಪುರೂರವಾಃ || ೩೩ ||

ಆಹೋ ಜಾಯೇ ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠ ಘೋರೇ ನ ತ್ಯಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ |
ಮಾಂ ತ್ವಮದ್ಯಾತ್ಯನಿರ್ವೃತ್ಯ ಮಹಾಯಿ ಕ್ಷಣವಾವಹೈ || ೩೪ ||

ದೇವಿ ಉರ್ವಶಿಯ ಶರೀರದಿಂದ ಕಮಲಕೇಸರದಂತಹ ಸುಗಂಧವು ಸೂಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳೊಡನೆ ಪುರೂರವನು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆನಂದವಾಗಿ ವಿಹರಿಸಿದನು. ಅವನು ಆಕೆಯ ಮುಖಸುರಂಧೆಯಿಂದ ಮರುಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. || ೨೫ || ಇತ್ತ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉರ್ವಶಿಯು ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಇಂದ್ರನು ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ - 'ಉರ್ವಶಿಯು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ಅವಳನ್ನು ಕರೆನ್ನಿರಿ, ಅವಳಲ್ಲದೆ ಈ ಸ್ವರ್ಗವು ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನೂ ಕಳಿಸಿದನು. || ೨೬ || ಆ ಗಂಧರ್ವರು ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ - ಉರ್ವಶಿಯು ರಾಜನಲ್ಲಿ ಆಡವಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಎರಡೂ ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡುಹೋದರು. || ೨೭ || ತನ್ನ ಪುತ್ರರಂತೆ ಇದ್ದ ಪ್ರಿಯ ಮೇಕೆಗಳ ಬೇ-ಬೇ ದ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಗಂಧರ್ವರು ಅವನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಎದ್ದು ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಹೇಡಿಯನ್ನು ನಾನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ತೆ! ನಾನು ಕೆಟ್ಟೆ! ಇವನಿಂದ ನನ್ನ ಮೇಕೆಗಳನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸ ಬಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಎಂದು ಮರುಗಿದಳು. || ೨೮ || ಇವನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಕಳ್ಳರು ನನ್ನ ಮರಿಗಳನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾನಾದರೋ ಹಾಳಾದೆ. ನೋಡಿರಲ್ಲ! ಇವನು ಹಗಲಲ್ಲಿ ಗಂಡನಾಗಿದ್ದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆ ಹೆದರಿ ಮುಗಿರುತ್ತಾನೆ. || ೨೯ || ಪರಿಣಿತನೇ! ಆನೆಯನ್ನು ಅಂಕುಶದಿಂದ ತಿವಿಯುವಂತೆ ಉರ್ವಶಿಯು ತನ್ನ ವಾಗ್ಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ರಾಜನನ್ನು ಘಾತಿಸಿದಳು. ರಾಜಾ ಪುರೂರವನಿಗೆ ಭಾರೀ ಕೋಪ ಬಂತು ಹಾಗೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ವಿವಸ್ಥನಾಗಿಯೇ ಗಂಧರ್ವರತ್ತ ಓಡಿದನು. || ೩೦ || ಪುರೂರವನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಗಂಧರ್ವರು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದರು. ರಾಜನು ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಮರಳಿಸಿದಾಗ, ಉರ್ವಶಿಯು ■ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ವಿವಸ್ಥನಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಸರಿ! ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಆಕೆಯು ಪುರೂರವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದಳು. || ೩೧ ||

ಪರಿಣಿತನೇ! ಪುರೂರವನು ಶಯನಾಗಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ತಮೆಯಾದ ಉರ್ವಶಿಯನ್ನು ಕಾಣದಿದ್ದಾಗ ಅವನಿಗೆ ದುಃಖ ವುಂಟಾಯಿತು. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಉರ್ವಶಿಯಲ್ಲೇ ನೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವನು ಅವಳಾಗಿ ಶೋಕದಿಂದ ವಿಹ್ವಲನಾಗಿ ಹುಚ್ಚಿನಂತೆ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಲೆದಾಡತೊಡಗಿದನು. || ೩೨ ||

ಹೀಗೆ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತೀ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಅವನು ಉರ್ವಶಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖಿಯರಾದ ಆಕೆಯ ಐವರು ಸಖಿಯರನ್ನೂ ನೋಡಿದನು. ಆಗ ಆನಂದತುಂದಿಲನಾಗಿ ಅವನು ಸವಿಮಾತುಗಳಿಂದ ನುಡಿದನು. || ೩೩ || ಪ್ರಿಯೇ! ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲು! ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನೂ ಅರಿತು. ಕಠೋರವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವಳೇ! ಇಂದು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸುಖಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡದೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೋಗಬಾರದು. ಕ್ಷಣಕಾಲವಾದರೂ ನಿಲ್ಲು. ನಾವಿಬ್ಬರು ಕರೆತು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತುದರೂ ಮಾತಾಡೋಣ || ೩೪ ||

ಸುರೋಹೋಽಯಂ ಪತತ್ಯತ್ರ ದೇವಿ ದೂರಂ ಹೃತ್ಸ್ವಯಾ |
ಖಾದಂತ್ಯೇನಂ ವೃಕಾ ಗೃಧ್ರಾಸ್ತತ್ಪ್ರಸಾದಸ್ಯ ನಾಸ್ತದಮ್ || ೩೫ ||

ಉರ್ವಶ್ಯವಾಚ

ಮಾ ಮೃಥಾಃ ಪುರುಷೋಽಸಿ ತ್ವಂ ಮಾ ಸ್ತತ್ಪಾದ್ಯುರ್ವಕಾ ಇಮೇ |
ಕ್ವಾಪಿ ಸಖ್ಯಂ ನ ವೈ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ವೃಕಾಣಾಂ ಹೃದಯಂ ಯಥಾ || ೩೬ ||

ಸ್ತ್ರೀಯೋ ಹೃಕರುಣಾಃ ಕ್ರೂರಾ ದುರ್ಮರ್ಷಾಃ ಪ್ರಿಯಾಪಯಾಃ |
ಘಂತ್ಯಲ್ಪಾರ್ಥೋಽಪಿ ವಿಶ್ರಬ್ಧಂ ಪತಿಂ ಭ್ರಾತರಮವ್ಯತ || ೩೭ ||

ವಿಧಾಯಾಲೀಕವಿತ್ತಂಭಮಚ್ಛೇಷು ತಕ್ಷಸೌಹೃದಾಃ |
ನವಂ ನವಮಭೀಪ್ಸಂತ್ಯಃ ಪುಂಶ್ಚಲ್ಯಃ ಸ್ವೈರವೃತ್ತಯಃ || ೩೮ ||

ಸಂಪತ್ಸರಾಂತೇ ಹಿ ಭವಾನೇಕರಾತ್ರಂ ಮಯೀಶ್ವರ |
ವತ್ಸತ್ಯಮತ್ಯಾನಿ ಚ ತೇ ಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಪರಾಣ ಭೋಃ || ೩೯ ||

ಅಂತರ್ವತ್ಸೀಮುಪಾಲಕ್ತ್ವ ದೇವೀಂ ಸ ಪ್ರಯಯೌ ಪುರಮ್ |
ಪುನಸ್ತತ್ರ ಗತೋಽಬ್ಧಾಂತೇ ಉರ್ವಶೀಂ ವೀರಮಾಪರಮ್ || ೪೦ ||

ಉಪಲಬ್ಧ ಮುದಾ ಯುಕ್ತಃ ಸಮುವಾಸ ತಯಾ ನಿಶಾಮ್ |
ಅಶ್ವಿನಮುರ್ವಶೀ ಪ್ರಾಹ ಕೃಪಣಂ ವಿರಹಾತುರಮ್ || ೪೧ ||

ಗಂಧರ್ವಾನುಪಧಾವೇಮಾಂಶುಭೃಂ ದಾಸ್ಯಂತಿ ಮಾಮಿಹಿ |
ತಸ್ಯ ಸಂಪ್ರವತಸ್ತುಷ್ಟಾ ಅಗ್ನಿಷ್ಠಾಲೀಂ ದದುರ್ನ್ಯಪ |
ಉರ್ವಶೀಂ ಮನ್ಯಮಾನಸ್ತಾಂ ಸೋಽಬುಧ್ಯತ ಚರನ್ತನೇ || ೪೨ ||

ಸ್ಥಾಲೀಂ ನೃಸ್ಯ ವನೇ ಗತ್ವಾ ಗೃಹಾನಾಥ್ಯಾಯತೋ ನಿಶಿ |
ತ್ರೇತಾಯಾಂ ಸಂಪ್ರವೃತ್ತಾಯಾಂ ಮನಸಿ ತ್ರಯ್ಯವರ್ತತ || ೪೩ ||

ದೇವೀ! ಈಗ ಈ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಪ್ರಸಾದವು ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನೀನು ಇದನ್ನು ದೂರಕ್ಕೆಸೆದು ಬಿಟ್ಟಿ ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಸುಂದರ ಶರೀರವು ಈಗಲೇ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುವುದು. ನೀನು ನೋಡು- ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಇದನ್ನು ತೋಳಗಳು, ಹದ್ದುಗಳು ತಿಂದುಬಿಡುವುವು. || ೩೫ ||

ಉರ್ವಶಿಯು ಹೇಳಿದಳು - ರಾಜನೇ! ನೀನು ಪುರುಷ ನಾಗಿರುವೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಾಯಬೇಡ. ಸತ್ತನಂತರ ತೋಳ ಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು ಬೇಡ. ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಯಾರೊಂದಿಗೂ ನಿಜವಾದ ಮೈತ್ರಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹೃದಯ ಮತ್ತು ತೋಳಗಳ ಹೃದಯ ಒಂದೇ ರೀತಿಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ. || ೩೬ || ಸ್ತ್ರೀಯರು ದಯಾಹೀನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರೌರ್ಯವು ಅವರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣವೇ ಆಗಿದೆ. ಶಾಳೆಯಿಲ್ಲದವರು ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟಿರುವ ಪತಿಯನ್ನಾಗಲೀ, ಸಹೋದರನ ನ್ನಾಗಲೀ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಂದೇ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. || ೩೭ || ಇವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೌಕಾರ್ದ್ರವೆಂಬುದು ಎಳೆಪ್ಪಾದರೂ ಇರು ವುದಿಲ್ಲ. ಕುಲಟೆಯರಾದ ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅರಿಯದವರಿಗೆ ತೋರಿಕೆಯ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಮರುಕ ಎಲ್ಲದೆ ಪೊಸ-ಪೊಸ ಗಂಡುರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಣಿ ಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. || ೩೮ || ಮಹಾರಾಜಾ! ಧೈರ್ಯತಾಳು. ನೀನು ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರನಾಗಿರುವೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ನೀನು ನನ್ನೊಡನೆ ಇರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆಗ ನಿನಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಂತಾನಗಳು ಆಗಬಹುದು. || ೩೯ ||

ಉರ್ವಶಿಯು ಗರ್ಭವತಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅರಿತು ಪುರೂರ ವನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳಿದನು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಳೆದಾಗ ಪುನಃ ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಉರ್ವಶಿಯು ಒರ್ವ ವೀರಪುತ್ರನ ತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಳು. || ೪೦ || ಉರ್ವಶಿಯ ಸಮಾಗಮದಿಂದ ರಾಜನಿಗೆ ಮಹದಾನಂದವಾಯಿತು. ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಅವನು ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಕಳೆದನು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಆಗುತ್ತಲೇ ಅಗಲಬೇಕಾದ ಸಮಯಬಂದಾಗ ವಿರಹ ದುಃಖ ದಿಂದ ಅವನು ದೀನನಾದನು. ಆಗ ಉರ್ವಶಿಯು ಹೇಳಿದಳು. || ೪೧ || 'ಮಹಾರಾಜ! ನೀನು ಈ ಗಂಧರ್ವರನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡು. ಅವರು ಒಯಸಿದರೆ ನಿನಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು.' ಆಗ ಪುರೂರವನು ಗಂಧರ್ವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಪುರೂರವನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಗಂಧರ್ವರು ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಅಗ್ನಿಷ್ಠಾಲಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ರಾಜನು ಆ ಅಗ್ನಿಷ್ಠಾಲಿಯನ್ನೇ ಉರ್ವಶಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅದನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ವನಗಳಲ್ಲಿ ಆಲಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. || ೪೨ || ಅವನಿಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿದಾಗ ಅವನು ಆ ಅಗ್ನಿಷ್ಠಾಲಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಮರಳಿದನು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಸದಾ ಉರ್ವಶಿ ಯನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರಲು ಕೃತಯುಗವು ಕಳೆದು ತ್ರೇತಾಯುಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧಜ್ವಾಮ ವೇದಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡವು. || ೪೩ ||

ಸ್ಥಾಲೀಸ್ಥಾನಂ ಗತೋಽಶ್ವತ್ಥಂ ಶಮೀಗರ್ಭಂ ವಿಲಕ್ಷ್ಯ ಸಃ |
ತೇನ ದ್ವೇ ಅರಣೇ ಕೃತ್ವಾ ಉರ್ವಶೀಲೋಕಕಾಮ್ಯಯಾ || ೪೪ ||

ಉರ್ವಶೀಂ ಮುತ್ಯತೋ ಧ್ಯಾಯನ್ನಧರಾರೇಷುಮುಕ್ತರಾಮ್ |
ಆತ್ಮಾನಮುಭಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಯತ್ರತ್ವಜನನಂ ಪ್ರಭುಃ || ೪೫ ||

ತಸ್ಯ ನಿರ್ಮಂಥನಾಜ್ಞಾತೋ ಚಾತವೇದಾ ವಿಭಾಮುಃ |
ತ್ರಯಾ ಸ ವಿದ್ಯಯಾ ರಾಜ್ಞಾ ಪುತ್ರತ್ವೇ ಕಲ್ಪಿತೃವತ್ || ೪೬ ||

ತೇನಾಯಜತ ಯಜ್ಞೇಶಂ ಭಗವಂತಮಧೋಕ್ಷಜಮ್ |
ಉರ್ವಶೀಲೋಕಮನ್ವಿಚ್ಛಸ್ತರ್ವದೇವಮಯಂ ಪರಿಮ್ || ೪೭ ||

ಏಕ ಏವ ಪುರಾ ವೇದಃ ಪ್ರಣವಃ ಸರ್ವವಾಚ್ಛಯಃ |
ದೇವೋ ನಾರಾಯಣೋ ನಾನ್ಯ ಏತೋಽಗ್ನಿವರ್ಣ ಏವ ಚ || ೪೮ ||

ಪುರೂರವಸ ವಿವಾಸೀತ್ತಯೀ ತ್ರೇತಾನುಖೇ ನೃಪ |
ಅಗ್ನಿನಾ ಪ್ರವಯಾ ರಾಜಾ ಲೋಕಂ ಗಾಂಧರ್ವಮೇಯಿವಾನ್ || ೪೯ ||

ಮೂರು ವೇದಗಳನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ರಾಜನು ಅಗ್ನಿಸ್ಥಾಲಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿಮರದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅರಣಿಮರವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜನು ಅವುಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕಡೆಯುವ ಎರಡು ಅರಣಿ (ಅಗ್ನಿಮಂಥನದ ಮರ)ಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದನು. ಮತ್ತೆ ಉರ್ವಶಿಯ ಲೋಕದ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ಪುರೂರವನು ಕೆಳಗಿನ ಅರಣಿಯನ್ನು ಉರ್ವಶಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ, ಮೇಲಿನ ಅರಣಿಯನ್ನು ಪುರೂರವನನ್ನಾಗಿ, ಮಧ್ಯದ ಮರವನ್ನು ಪುತ್ರರೂಪದಿಂದ ಭಾವಿಸಿ ಕೊಂಡು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಡೆದನು. || ೪೪-೪೫ || ಹೀಗೆ ಮಂಥನ ಮಾಡುವಾಗ ಚಾತವೇದನೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದನು. ರಾಜಾ ಪುರೂರವನು ಆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತ್ರಯೀವಿದ್ಯೆಯ ಮೂಲಕ ಆಹವನೀಯ, ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ, ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿಗಳೆಂಬ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನ್ನು ರಾಜನು ಪುತ್ರರೂಪದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. || ೪೬ || ಮತ್ತೆ ಉರ್ವಶಿಯ ಲೋಕದ ಬಯಲೆಯಿಂದ ಪುರೂರವನು ಆ ಮೂರು ಅಗ್ನಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸರ್ವದೇವ ಸ್ಮರೂಪನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತನೂ ಆದ ಯಜ್ಞಪತಿ ಭಗವಾನ್ ಕ್ಷೀಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. || ೪೭ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ತ್ರೇತಾಯುಗಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಏಕಮಾತ್ರ ಪ್ರಣವ (ಓಂಕಾರ) ಮಾತ್ರ ವೇದವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅದರ ಅಂತರ್ಭೂತವಾಗಿದ್ದವು. ನಾರಾಯಣ ನೊಬ್ಬನಲ್ಲದೆ ಇತರ ಯಾವ ದೇವತೆಗಳೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಗ್ನಿಗಳೂ ಮೂರಾಗಿರದೆ ಒಂದೇ ಅಗ್ನಿದಿತ್ತು. ಹಂಸವೆಂಬ ಒಂದೇ ವರ್ಣ ವಿದ್ವಿತ್ತು. || ೪೮ || ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪುರೂರವನಿಂದಲೇ ವೇದತ್ರಯೀ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿತ್ರಯೀ ಇವುಗಳ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಯಿತು. ಪುರೂರವರಾಜನು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸಂತಾನ ರೂಪದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಗಾಂಧರ್ವ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. || ೪೯ ||

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೧೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ನುಶಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮಸ್ಕಂಧೇ
ಏಲೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ಚತುರ್ಥಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೪ ||

ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಋಚೀಕ - ಜಮದಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಪರಶುರಾಮರ ಚರಿತ್ರೆ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಐಲಿಷ್ಯ ಚೋರ್ವಶೀಗರ್ಭಾತ್ ಪದಾಸನ್ನಾತ್ಮತಾ ನೃಪ |
ಆಯುಃ ಶ್ರುತಾಯುಃ ಸತ್ಯಾಯಾ ರಯೋಽಥ ವಿಸಯೋ ಜಯಃ || ೧ ||

ಶ್ರುತಾಯೋರ್ವಸುಮಾಸ್ತುತಃ ಸತ್ಯಾಯೋಶ್ಚ ಶ್ರುತಂಜಯಃ |
ರಯಸ್ಯ ಸುತ ಏಕತ್ವ ಜಯಸ್ಯ ತನಯೋಽಮಿತಃ || ೨ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಉರ್ವಶಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಪುರೂರವನಿಗೆ ಆಯು, ಶ್ರುತಾಯು, ಸತ್ಯಾಯು, ರಯ, ವಿಜಯ ಮತ್ತು ಜಯ ಎಂಬ ಆರು ಪುತ್ರರು ಹುಟ್ಟಿದರು. || ೧ || ಶ್ರುತಾಯುವಿಗೆ ವಸುಮಂತನೆಂಬ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಸತ್ಯಾಯುವಿಗೆ ಶ್ರುತಂಜಯನು, ರಯನಿಗೆ ಏಕನೂ, ಜಯನಿಗೆ ಅಮಿತರೆಂಬ ಪುತ್ರರಾದರು. || ೨ ||

ಭೀಮಸ್ತು ವಿಜಯಸ್ತಾಥ ಕಾಂಚನೋ ಹೋತ್ರಕಸ್ತುಃ |
ತಸ್ಯ ಜಹ್ನುಃ ಸುತೋ ಗಂಗಾಂ ಗಂಡೂಪೀಕೃತ್ಯ ಯೋಽಪಿಬತ್ |
ಜಹ್ನೋಸ್ತು ಪೂರುಸ್ತತ್ಪುತ್ರೋ ಬಲಾಕಶ್ಚಾತ್ಮನೋಽಪಿಃ |

|| ೩ ||

ತತಃ ಕುಶಃ ಕುಶಸ್ಯಾಸಿ ಕುಶಾಂಬುಸ್ತನಯೋ ವರುಃ |
ಕುಶನಾಭಶ್ಚ ಚತ್ವಾರೋ ಗಾಧಿರಾಸೀಶ್ಚುಶಾಂಬುಜಃ |

|| ೪ ||

ತಸ್ಯ ಸತ್ಯವತೀಂ ಕನ್ಯಾಮೃಚೀಕೋಽಯಾಚತ ದ್ವಿಜಃ |
ವರಂ ವಿಸದೃಶಂ ಮತ್ಸ್ಯಾ ಗಾಧಿಭಾರ್ಗವಮಬ್ರವೀತ್ |

|| ೫ ||

ದಿಶತಃ ಶ್ಯಾಮಕರ್ಣಾಣಾಂ ಹಯಾಣಾಂ ಚಂದ್ರವರ್ಚಸಾಮ್ |
ಸಹಸ್ರಂ ದೀಯತಾಂ ಶುಲ್ಕಂ ಕನ್ಯಾಯಾಃ ಕುಶಿಕಾ ವಯಮ್ |

|| ೬ ||

ಇತ್ಯುಕ್ತೃಸ್ತಸ್ಯತಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಗತಃ ಸ ವರುಣಾಂತಿಕಮ್ |
ಅನೀಯ ದತ್ತಾ ತಾನಶ್ಚಾನುಪಯೇಮೇ ವರಾಸನಾಮ್ |

|| ೭ ||

ಸ ಯುಷಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಃ ಪತ್ನ್ಯಾ ಪತ್ನ್ಯಾ ಚಾಪತ್ಯಕಾಮ್ಯಯಾ |
ಶ್ರಪಯಿತ್ಯೋಭಯೈರ್ಮಂತ್ರಿಕೈರಯಂ ಸ್ನಾತುಂ ಗತೋ ಮುನಿಃ |

|| ೮ ||

ತಾವತ್ಸತ್ಯವತೀ ಮಾತ್ರಾ ಸ್ವಚಿರುಂ ಯಾಚಿತಾ ಸತೀ |
ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಮತ್ಸ್ಯಾತಯಾಯಚ್ಛನ್ಯಾತ್ರೇ ಮಾತುರದತ್ಸ್ವಯಮ್ |

|| ೯ ||

ತದ್ವಿಜ್ಞಾಯ ಮುನಿಃ ಪ್ರಾಹ ಪತ್ನೀಂ ಕಷ್ಟಮಕಾರಪೀಃ |
ಕೋರೋ ದಂಡಧರಃ ಪುತ್ರೋ ಭ್ರಾತಾ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತ ಮಃ |

|| ೧೦ ||

ಪ್ರಸಾದಿತಃ ಸತ್ಯವತ್ಯಾ ಮೈವಂ ಭೂದಿತಿ ಭಾರ್ಗವಃ |
ಅಥ ತರ್ಹಿ ಭವೇತ್ಪುತ್ರೋ ಜಮದಗ್ನಿಸ್ತುತೋಽಭವತ್ |

|| ೧೧ ||

ಧಾ ಚಾಭೂತುಮಹಾಪುಣ್ಯಾ ಕೌಶಿಕೇ ಲೋಕಶಾವನೀ |
ವೇಣೋಃ ಸುತಾಂ ರೇಣುಕಾಂ ವೈ ಜಮದಗ್ನಿರುವಾಹ ಯಾಮ್ |

|| ೧೨ ||

ವಿಜಯನಿಗೆ ಭೀಮ, ಭೀಮನಿಗೆ ಕಾಂಚನ, ಕಾಂಚನನಿಗೆ ಹೋತ್ರ, ಹೋತ್ರನಿಗೆ ಜಹ್ನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಗಂಗೆಯನ್ನು ಬೊಗಸೆ ಯಿಂದ ಕುದಿದ ಮಹಾ ಮಹಿಮನಾದ ಜಹ್ನುವು ಇವನೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಜಹ್ನುವಿಗೆ ಪುರೂ, ಪುರೂನಿಗೆ ಬಲಾಕ, ಬಲಾಕನಿಗೆ ಅಜಕನೇಬುವನು ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೩ || ಅಜನ ಪುತ್ರ ಕುಶನಾಗಿ ಇದ್ದನು. ಕುಶನಿಗೆ - ಕುಶಾಂಬು, ತನಯ, ಮರು, ಕುಶನಾಭ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪುತ್ರರಾದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕುಶಾಂಬುವಿನ ಪುತ್ರ ಗಾಧಿಯಾದನು. || ೪ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಗಾಧಿಗೆ ಸತ್ಯವತಿಯೆಂಬ ಕನ್ಯೆಯಿದ್ದಳು. ಯುಚೀಶ ಯುಷಿಯು ಗಾಧಿಯ ಬಳಿ ಸತ್ಯವತಿಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದನು. ಇವನು ತನ್ನ ಕನ್ಯೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವೆರನಲ್ಲವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಯುಚೀಶನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು - || ೫ || ಮುನಿವರ್ಯರೇ ! ಕುಶಿಕ ವಂಶದವರು ನಾವು. ನಮ್ಮ ಕನ್ಯೆ ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟವೇ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು - ಶರೀರವು ಬೆಳ್ಳಗಿದ್ದು ಒಂದು ಕಿವಿಯು ಕವಾಗಿರುವ ಒಂದುಸಾವಿರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕನ್ಯಾಶುಲ್ಕವಾಗಿ ತಂದು ನನಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಆಗ ಮದುವೆಯಾಗಬಹುದು. || ೬ || ಗಾಧಿಯು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವನ ಮನದಾಶೆಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಯುಚೀಶ ಮುನಿಯು ವರುಣನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆತನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತಂದನು ಹಾಗೂ ಅವನ್ನು ನೋಡಿದ ಗಾಧಿಯು ಸತ್ಯವತಿಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟನು. || ೭ ||

ಒಮ್ಮೆ ಸತ್ಯವತಿ ಮತ್ತು ಅವಳ ತಾಯಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸಂತಾನಾರ್ಥ ವಾಗಿ ಯುಚೀಶನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಯುಚೀಶ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪತ್ನಿಯ ಹಾಗೂ ಆಶ್ರಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಬೇರೆ-ಬೇರೆಯಾಗಿ ಎರಡು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಚರುವನ್ನು ಬೇಯಿಸಿಟ್ಟು ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. || ೮ || ಯುಷಿಯು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಗಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಚರುವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿರಬಹುದು ಎಂದು ಸತ್ಯವತಿಯು ತಾಯಿಯು ತಿಳಿದು, ಸತ್ಯವತಿಗಾಗಿ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿದ ಚರುವನ್ನು ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ತಾನು ತಿಂದಳು. ಸತ್ಯ ವತಿಯು ತಾಯಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಚರುವನ್ನು ತಿಂದುಬಿಟ್ಟಳು. || ೯ || ಯುಚೀಶ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಾಗ ಅವರು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸತ್ಯವತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು - 'ನೀನು ದೊಡ್ಡ ಅನರ್ಥ ವನ್ನೆಳೆದೆ. ಚರುವಿನ ವಿನಿಮಯದಿಂದಾಗಿ ನಿನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಫೋರ ಪ್ರಕೃತಿಯುಳ್ಳ ದಂಡಧರನಾದ ಕ್ಷಾತ್ರಸೃಭಾವವುಳ್ಳ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುವನು. ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಮ ನಾಗುವನು. || ೧೦ || ಸತ್ಯವತಿಯು ಯುಚೀಶನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿ - 'ಸ್ವಾಮಿ ! ಹೀಗಾಗಬಾರದು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ದಳು. ಆಗ ಯುಚೀಶನಿಂದ- ಸರಿ. ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮಗನ ಬದಲಿಗೆ ಮೊಮ್ಮಗನು ಆತನ ಫೋರ ಪ್ರಕೃತಿಯವನಾಗುವನು. ಸಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವತಿಯು ಗರ್ಭದಿಂದ ಜಮದಗ್ನಿಯ ಜನ್ಮವಾಯಿತು. || ೧೧ || ಸತ್ಯವತಿಯು ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸು ವಂತಹ ಪುಣ್ಯವತಿಯಾದ 'ಕೌಶಿಕೇ' ನದಿಯಾದಳು. ರೇಣು ಎಂಬ ಯುಷಿಯ ಕನ್ಯೆಯಾದ ರೇಣುಕೆಯನ್ನು ಜಮದಗ್ನಿಯು ವಿವಾಹವಾದನು. || ೧೨ ||

ತಸ್ಯಾಂ ವೈ ಭಾರ್ಗವಾಶ್ಚೇಃ ಸುತಾ ವಸುಮದಾದಯಃ |
ಯವೀಯಾಂಜಙ್ಗ ವಿತೇಷಾಂ ರಾಮ ಇತ್ಯಭಿವಿಶ್ರುತಃ || ೧೩ ||

ಯಮಾಕುರ್ವಾಸುದೇವಾಂತಂ ಜೈಹಯಾಣಾಂ ಕುಲಾಂಶಮ್ |
ಶ್ರೀ ಸಪ್ತಕೃಷ್ಣೋ ಯ ಇಮಾಂ ಚಕ್ರೇ ನಿಕೃತ್ತಿಯಾಂ ಮಹೀಮ್ || ೧೪ ||

ದುಷ್ಕಂ ಕ್ಷತ್ರಂ ಭುಷೋ ಭಾರಮಬ್ರಹ್ಮಾಣಿಮನೀನಶಾ |
ರಜಸ್ತಮೋವೃತಮಹಸ್ವಲ್ಗುಣೈಃ ಕೃತೇಂಽಹಸಿ || ೧೫ ||

ರಾಜೋವಾಚ

ಕಿಂ ಪದಂಯೋ ಭಗವತೋ ರಾಜಸ್ವೈರಜಿತಾತ್ಮಭಿಃ |
ಕೃತಂ ಯೇನ ಕುಲಂ ನಷ್ಟಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಮಭೀಕ್ಷತಃ || ೧೬ ||

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಜೈಹಯಾಣಾಮಧಿಪತಿರಾರ್ಜುನಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭಃ |
ದತ್ತಂ ನಾರಾಯಣಸ್ಯಾಂಶಮೂರಾಧ್ಯಾ ಪರಿಕರ್ಮಭಿಃ || ೧೭ ||

ಬಾಹೂನ್ದಶಶತಂ ಲೇಭೇ ದುರ್ಧರ್ಷತ್ವಮರಾಶಿಘ್ರ |
ಅವ್ಯಾಪತೇಂದ್ರಿಯೈಃಪ್ರೀತೀಜೋವೀರ್ಯಯತೋಬಲಮ್ || ೧೮ ||

ಯೋಗೇಶ್ವರತ್ವಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಗುಣಾ ಯತ್ರಾಗಮಾದಯಃ |
ಚಚಾರಾವ್ಯಾಹತಗತಿಲೋಕೇಶು ಪವನೋ ಯಥಾ || ೧೯ ||

ಸ್ಮಿರತ್ಪ್ರರಾಧ್ಯತಃ ಕ್ರೀಡನ್ ರೇವಾಂಭಸಿ ಮದೋತ್ಕಟಃ |
ವೈದಯಂತೀಂ ಪ್ರಜಂ ಬಿಭ್ರದ್ಬ್ರೂರೋಽಥ ಸರಿತಂ ಭುಜೈಃ || ೨೦ ||

ವಿಶ್ವಾನಿಹಂ ಸ್ಥುಬಿರಂ ಪ್ರತಿಗ್ರೋತಾಪರಿಜ್ವಲೈಃ |
ನಾನ್ಯುತ್ಪತ್ತಸ್ಯ ತದ್ವಿರ್ಯಂ ವೀರಮಾನೀ ದಶಾಸನಃ || ೨೧ ||

ರೇಣುಕೆಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಒಮ್ಮದಗ್ಗುಳು ವಸುಮಂಶ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯವನು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಪರಶುರಾಮನಾಗಿದ್ದನು. || ೧೩ ||

ಜೈಹಯವಂಶವನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಲೆಂದೇ ಸ್ವಯಂ ಭಗವಂತನೇ ಪರಶುರಾಮ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಂತಾವತಾರ ಮಾಡಿದ್ದನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪರಶುರಾಮನು ಈ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಇವತ್ತೆಂದೆ ಬಾರಿ ನಿಕೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಿಟ್ಟನು. || ೧೪ || ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಪರಶುರಾಮನ ಕುರಿತು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವು ಅಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಭಾರೀ ದುಷ್ಟರೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದ್ವೇಷಿಗಳೂ, ರಜೋ ಗುಣಗಳೂ ಆಗಿದ್ದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಮೋ ಗುಣಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರು ಭೂಭಾರಕರಾಗಿದ್ದರು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ಪರಶುರಾಮನು ದುಷ್ಟ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಇವತ್ತೆಂದೆ ಬಾರಿ ತಂದೆ ಭೂಭಾರವನ್ನೊಳಿಸಿದನು. || ೧೫ ||

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಽಹಮ ಕೇಳಿದನು - ಪೂಜ್ಯರೇ! ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ■ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ವಿಷಯಲೋಬಪರೂ ದುಷ್ಟರೂ ಆವಶ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಪರಶುರಾಮನಿಗೆ ಅಂತಹ ಯಾವ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಪದೇ-ಪದೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ವಂಶವನ್ನೇ ಸಂಹಾರಮಾಡಿದನು? || ೧೬ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದರು - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಅರ್ಜುನನು ಜೈಹಯರಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಸೇವಾ-ಕುಶಲವಿಗಳಿಂದ ಭಗವನ್ನಾರಾಯಣನ ಅಂತಾವತಾರನಾದ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು - ಒಂದು ಸಾವಿರ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಯಾವನೇ ಕತ್ತುವು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತಗೊಳಿಸದಂತಹ ವರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಜೊತೆಗೆ ಅಪಾರಿತವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಬಲವನ್ನೂ, ಅತುಲಸಂವತ್ಸನ್ನಾ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ, ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೂ, ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ, ಪಾರೀರಿಕ ಬಲವನ್ನೂ ಅವನು ದತ್ತಾತ್ರೇಯನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. || ೧೭-೧೮ || ಅವನು ಯೋಗೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಅತಿಸೂಲ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸುವಂತಹ ಎಲ್ಲ ಐಶ್ವರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದವು. ಅವನು ಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿಲ್ಲ ವಾಯುವಿನಂತೆ ಯಾವುದೇ ಅಡೆ-ತಡೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. || ೧೯ || ಒಮ್ಮೆ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವೈಜಯಂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡ ಸಹಸ್ರಾರ್ಜುನನು ಅನೇಕ ಸುಂದರಿಯರೊಂದಿಗೆ ನರ್ತನಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಜಲವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಮದೋಗ್ನತನಾದ ಸಹಸ್ರಬಾಹುವು ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹವನ್ನೂ ತಡೆದು ಬಿಟ್ಟನು. || ೨೦ || ದಶಕಂಠ ರಾವಣನು ಅಲ್ಲೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ನದಿಯ ನೀರು ಉಕ್ಕಿ ಅವನ ಕಿಬಿಳಿ ಮುಳುಗಿತೊಡಗಿತು. ರಾವಣನಾದರೋ ತನ್ನನ್ನು ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿ ವೀರನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾರ್ಜುನನ ಈ ಪರಾಕ್ರಮವು ಅವನಿಂದ ಸಹಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. || ೨೧ ||

ಗೃಹೀತೋ ಲೀಲಯಾ ಸ್ವಿಕಾಂ ಸಮಕ್ಷಂ ಕೃತಕಲ್ಪಿಣಃ |
ಮಾಹಿಷತ್ಯಾಂ ಸಂನಿರುದ್ಧೋ ಮುಕ್ತೋ ಯೇನ ಕಪಿರ್ಯಥಾ || ೨೨ ||

ಸ ಏಕದಾ ತು ಮೃಗಯಾಂ ವಿಚರನ್ನಿಹಿನೇ ವನೇ |
ಯದ್ಯಚ್ಛಯಾಽಽತ್ರಮಪದಂ ಜಮದಗ್ನೇರುಪಾವಿತಾ || ೨೩ ||

ತಸ್ಯೈ ಸ ನರದೇವಾಯ ಮುನಿರರ್ಹಣಮಾಹರಾತ್ |
ಸಸ್ಯೈನ್ಯಾಮಾತ್ಯವಾಹಾಯ ಹವಿಷತ್ಯಾ ತಪೋಧನಃ || ೨೪ ||

ಸ ನೀರಸ್ತತ್ರ ತದ್ವೃಷ್ಟ್ವಾ ಆತ್ಮೈಶ್ವರ್ಯಾತಿಶಾಯಿನಮ್ |
ತನ್ನಾದ್ವಿಯತಾಗ್ನಿಹೋತ್ಯಾಂ ಸಾಭಿಲಾಷಃ ಸ ಹೈಹಯಃ || ೨೫ ||

ಹವಿರ್ಧಾನೀವ್ಯಪೇದರ್ಹಾನ್ಮರಾನ್ಮುಗಮಚೋದಯಾತ್ |
ತೇ ಚ ಮಾಹಿಷತ್ಯೇಂ ನಿನ್ಯುಃ ಸಮತ್ಸಾಂ ಕ್ರಂದತೀಂ ಬಲಾತ್ || ೨೬ ||

ಅಥ ರಾಜನಿ ನಿಯೋತೇ ರಾಮ ಆಶ್ರಮ ಆಗತಃ |
ಮೃತ್ಯಾ ತತ್ರಸ್ಯ ದೌರಾತ್ಯಾಂ ಚುಕ್ತೋಧಾಹರಿವಾಹತಃ || ೨೭ ||

ಘೋರಮಾದಾಯ ಪರಶು ಸತೋಗಂ ಚರ್ಮ ಕಾಮುಕಮ್ |
ಅನ್ವಧಾವತ ದುರ್ಧರ್ತೋ ಮೃಗೇಂದ್ರ ಇವ ಯೂಥಪಮ್ || ೨೮ ||

ತಮಾವತಂತಂ ಭೃಗುವರ್ಯಮೋಜಸಾ
ಧನುರ್ಧರಂ ಬಾಣಪರಶ್ವಧಾಯುಧಮ್ |
ಜಹೇಯಚರ್ಮಾಂಬರಮರ್ಷಧಾಮುಖ-
ಯುತಂ ಜಹಾಭರ್ದಧೃಲೇ ಪುರಿಂ ವಿಶಾ || ೨೯ ||

ಅಚೋದಯದ್ವೈರಥಾಶ್ವಪತ್ತಿಭಿ-
ರ್ಗದಾಸಿಬಾಣಾರ್ಕ್ಯಶತಭೃಶಕ್ತಿಭಿಃ |
ಅಕ್ಲೃಪಿತೇಃ ಸಪ್ತದಶಾತಿಭೀಷಣಾ
ವ್ರಾ ರಾಮ ಏಕೋ ಭಗವಾನಸೂದಯಾತ್ || ೩೦ ||

ರಾವಣನು ಸಹಸ್ರಾರ್ಜುನನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು
ನಿಂದಿಸತೊಡಗಿದಾಗ ಅವನು ನಾರಿಯರ ಇದುರಿನಲ್ಲೇ ಲೀಲಾ
ಪಾಲವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿ ಮಾಹಿಷತ್ಯೆಗೆ
ತಂದು ಕಪಿಯನ್ನು ಬೋಸಿನಲ್ಲಿಡುವಂತೆ ರಾವಣನನ್ನು
ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿದಾಗ
ಸಹಸ್ರಾರ್ಜುನನು ಅವನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಗೊಳಿಸಿದನು. || ೨೨ ||

ಇಂತಹ ಆಕುಲ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಸಹಸ್ರಾರ್ಜುನನು
ಒಮ್ಮೆ ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಗೊಂಡಾರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.
ದೈವವಶದಿಂದ ಅವನು ಜಮದಗ್ನಿ ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮವನ್ನು
ತಲುಪಿದನು. || ೨೩ || ಪರಮ ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಜಮದಗ್ನಿ
ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೇನುವಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಪ್ರಭಾವ
ದಿಂದ ಮುನಿಗಳು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹೈಹಯಾವತಿಯನ್ನು,
ಮಂತ್ರಿ, ಸೈನ್ಯ, ವಾಹನಗಳೊಂದಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸ್ವಾಗತ-ಸತ್ಕಾರ
ಮಾಡಿದರು. || ೨೪ || ವೀರ ಸಹಸ್ರಾರ್ಜುನನು ನೋಡಿದನು -
ಈ ಮುನಿಯ ಐಶ್ವರ್ಯವಾದರೋ ನನಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿದೆ.
ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಅವರ ಸ್ವಾಗತ-ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ವಿನನ್ನೂ ಅದರಿಂದ
ಕಾಮಧೇನುವನ್ನೇ ಕೊಂಡುಹೋಗಲು ಬಯಸಿದನು. || ೨೫ ||

ದುರಭಿಮಾನಿಯಾದ ಅವನು ಜಮದಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ
'ಕಾಮಧೇನುವನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಿ' ಎಂದು ತನ್ನ
ಸೇವಕರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಇತ್ತನು. ಅವನ ಅಪ್ರಣಯಂತೆ ಸೇವಕರು
ಕರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಅಂಬಾ! ಅಂಬಾ! ಎಂದು ಅರಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ
ಕಾಮಧೇನುವನ್ನು ಬಲದಂತವಾಗಿ ಮಾಹಿಷತ್ಯೆಗೆಕೊಂಡು
ಹೋದರು. || ೨೬ || ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಡೆದಾಗ ಪರಶುರಾಮನು
ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ರಾಜನ ದುಷ್ಕೃತ್ಯದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ
ಎಚ್ಚುತಿಂದ ಸರ್ಪದಂತೆ ಕೋಪದಿಂದ ಕಿಡಿ-ಕಿಡಿಯಾದನು.
|| ೨೭ || ಅವನು ತನ್ನ ಭಯಂಕರವಾದ ಗಂಡುಕೊಡಲಿಯನ್ನೂ
ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನೂ ಗುರಾಣಿಯನ್ನೂ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು
ಯಾರಿಂದಲೂ ತಡೆಯಲಾರದ ಸಿಂಹವು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಎರಗು
ವಂತೆ ಅತಿವೇಗವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು. || ೨೮ ||

ಸಹಸ್ರಾರ್ಜುನನು ಇನ್ನೇನು ತನ್ನ ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸು
ವಾಗಲೇ ಭಗವಾನ್ ಪರಶುರಾಮನು ಅತಿವೇಗದಿಂದ ತನ್ನತ್ತ
ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅವನ ರೂಪವು ಅತ್ಯಂತ
ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನೂ
ಗಂಡುಕೊಡಲಿಯನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣಮೃಗ
ಚರ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದು ಅವನ ಜಟಿಗಳು ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳಂತೆ
ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. || ೨೯ || ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಅರ್ಜುನನು
ಗದೆ, ಖಡ್ಗ, ಬಾಣ, ಋಷ್ಮಿ ಶತಭಿಃ, ಶಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಆಯುಧ
ಗಳಿಂದ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಅತ್ಯಂತ ಭಯಂಕರವಾದ ಹದಿನೇಳು
ಅಕ್ಲೃಪಿತ ಚತುರಂಗಿಣಿ ಸೇನೆಯನ್ನು ಪರಶುರಾಮನೊಂದಿಗೆ
ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟೊಂದು ಅಪಾರವಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು
ಭಗವಾನ್ ಪರಶುರಾಮನೊಬ್ಬನೇ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ
ಬಿಟ್ಟನು. || ೩೦ ||

ಯತೋ ಯತೋಽಸೌ ಪ್ರಹರಾಶ್ವರಶ್ಚೋ
ಮನೋಽನಿಲೌಹಾಃ ಪರಾಶಕ್ತಸೂದನಃ |
ತತ್ಸತ್ಪ್ರಜ್ಞಾಭೂಷೋರುಕಂಠರಾ
ನಿಪೇತುರುವ್ಯಾಂ ಹತಮೂತವಾಹನಾಃ || ೩೦ ||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವದೈನ್ಯಂ ರುಧಿರೌಘಕದಗಮೇ
ರಣಾದಿರೇ ರಾಮಕುತಾರಸಾಯಶ್ಚೈಃ |
ನಿವೃತ್ತಚರ್ಮಧ್ವಜಾಪನಿಗ್ರಹಂ
ನಿಪಾತಿಕಂ ಹೈಹಯ ಆಪತದ್ರುಪಾ || ೩೧ ||

ಅರ್ಥಾರ್ಜುನಃ ಪಂಚಜೇಷು ಬಾಹುಭಿ-
ರ್ಧನುಷು ಬಾಣಾನ್ಯುಗಪತ್ ಸಂವಧೇ |
ರಾಮಾಯರಾಮೋಽಸೃಷ್ಟತಾಂಸುಗ್ರಣೇಃ
ತಾಸ್ತೇಶ ಧನ್ವೇಷುಭಿರಾಭ್ಯುತ್ಥಮಮ್ || ೩೨ ||

ಘನಃ ಸ್ವಪಸ್ವರಚಲಾನ್ಮಧೇಽಂಘ್ರಿಪಾ-
ನುತ್ಪಿಪ್ಪ ವೇಗಾದಭಿಧಾವತೋ ಯುಧಿ |
ಭುಜಾನ್ಯುತಾರೇಣ ತೋರನೇನಿನಾ
ಚಚ್ಛೇದ ರಾಮಃ ಪ್ರಸುಭಂ ತ್ವಜೇರಿವ || ೩೩ ||

ಶ್ರುತಬಾಹೋಃ ಶಿರಸ್ತಸ್ಯ ಗಿರೇಃ ಶೃಂಗಮಿವಾಪರಶ್ಚ |
ಹತೇ ಪಿಶರಿ ತಪ್ತಕ್ರಾ ಆಯುತಂ ಮದ್ರವೃರ್ಭಯಾತ್
|| ೩೪ ||

ಅಗ್ನಿಕೋತ್ತೀಮುಪಾವರ್ತ ಸನತ್ಕಾಂ ಪರನೀರಹಾ |
ಸಮುರ್ದೇಶ್ಚಾತ್ರಮಂ ಪಿತ್ರೇ ಪರಿಶಿಷ್ಟಾ ಸಮರ್ಪಯತ್
|| ೩೫ ||

ಸ್ವರ್ಮ ತತ್ಕೃತಂ ರಾಮಃ ಪಿತ್ರೇ ಭ್ರಾತೃಭ್ಯ ವಿವ ಚ |
ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ತಚ್ಚುತ್ಸಾ ಜಮದಗ್ನಿರಭಾಷತ
|| ೩೬ ||

ರಾಮ ರಾಮ ಮಹಾಬಾಹೋ ಭವಾನ್ವಾಘನಕಾರೋಽಶ್ಚ |
ಅವಧೀನ್ಮರದೇವಂ ಯತ್ಸರ್ವದೇವಮಯಂ ವೃಥಾ
|| ೩೭ ||

ವಯಂ ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತಾತ ಕ್ಷಮಯಾರ್ಹಗತಾಂ ಗತಾಃ |
ಯಯಾ ಲೋಕ ಗುರುರ್ದೇವಃ ಪಾರಮೇಷ್ಟ್ಯಮಗಾತ್ಮದಮ್
|| ೩೮ ||

ಕ್ಷಮಯಾ ರೋಚತೇ ಲಕ್ಶ್ಮೀಬ್ರಾಹ್ಮ ಸೌರೀ ಯಥಾ ಪ್ರಭಾ |
ಕ್ಷಮಿಣಾಮಾಶು ಭಗವಾನ್ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಪರಿರೀತರಃ
|| ೪೦ ||

ಭಗವಾನ್ ಪರಕುರಾಮನ ಗತಿಯು ವಾಯು-ಮನೋವೇಗ ದಂತಿತ್ತು ಅವನು ಶತ್ರುಗಳ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕೊಚ್ಚುತ್ತಲೇ ನಡೆಯು ತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಗಂಡುಕೊಡಲಿಯಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಾರಥಿ ಗಳು ವಾಹನರೊಂದಿಗೆ ನುಚ್ಚು ನೂರಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಹಾ ಮಹಾ ವೀರರ ತೋಳು, ತೊಡೆ ಹೆಗಲು ತುಂಡು-ತುಂಡಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. || ೩೦ || ಹೈಹಯಾಪತಿಯ ಸೇನೆಯ ಸೈನಿಕರು, ಅವರ ಧನುಸ್ಸುಗಳು, ಧ್ವಜಗಳು, ಗುರಾಣಿಗಳು ಭಗವಾನ್ ಪರಕುರಾಮನ ಕೊಡಲಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ ರಣರಂಗದ ರಕ್ತದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವರು. ದಾರುಣವಾದ ಈ ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದ ಅರ್ಜುನ ನಿಗೆ ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಧನುಷ್ಪಾಣಿಯಾಗಿ ಸ್ವತಃ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದನು. || ೩೧ || ಅವನು ಒಮ್ಮೆಗೆ ತನ್ನ ಸಾವಿರ ಭುಜಗಳಿಂದ ಐದುನೂರು ಧನುಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ಪರಕುರಾಮನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಸಮಸ್ತ ಶಸ್ತ್ರಧಾಂಗಳಲ್ಲಿ ಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಪರಕುರಾಮನು ಒಂದೇ ಧನುಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಅ ಐದುನೂರು ಬಾಣಗಳನ್ನೂ ತುಂಡರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು. || ೩೨ || ಈಗ ಅರ್ಜುನನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಗಳನ್ನೂ, ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಪರಕುರಾಮನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದನು. ಆದರೆ ಪರಕುರಾಮನು ತನ್ನ ಶಿಲ್ಪತ್ವವಾದ ಗಂಡುಕೊಡಲಿಯಿಂದ ಕ್ಷಾಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನ ಸರ್ವಗಳ ಹಡೆಗಳನ್ನಿಡಿದ ಸಾವಿದ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದನು. || ೩೩ || ಬಾಹುಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವಂತೆ ಪರಕುರಾಮನು ಅವನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು. ತಂದೆಯು ಸತ್ತದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ ಅವನ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳು ಹೆದರಿ ಒಡೆಹೋದರು. || ೩೪ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಶತ್ರುವೀರಹಂತಕನಾದ ಪರಕುರಾಮನು ಆತೀವ ಮುಖಿತೆಯಾಗಿದ್ದ ಕಾಮಧೇನುವನ್ನು ಕರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಮರಳಿ ತಂದು ತನ್ನ ಅತ್ತಮದಲ್ಲಿದ್ದ ತಂದೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. || ೩೫ || ಮಾಹಿಷ್ಠಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇಾನು ಮಾಡಿದ ಎದ್ದರೂಗಾರ್ಯವನ್ನು ತಂದೆಗೂ, ಸಹೋದರರಿಗೂ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಸತ್ಯಾರ್ಜುನನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ವಿಷಯ ವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಮದಗ್ನಿ ಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದರು - || ೩೬ || "ರಾಮಾ! ಪರಕುರಾಮಾ! ನೀನು ತುಂಬಾ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ಮಹಾಬಾಹುವೇ! ನೀನು ಮಹಾವೀರನೇ ಹೌದು. ಆದರೂ ಸರ್ವದೇವಮಯನಾದ ರಾಜನನ್ನು ವೃಥಾ ಸಂಹರಿಸಿದೆ. || ೩೭ || ಮಗು! ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಾಸುಗುರುವಿದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯರಾಗಿದ್ದೇವೆ ಹೆಚ್ಚಿನು, ಲೋಕಗುರು ವಾದ ದೇವನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನೂ ಕೂಡ ಕ್ಷಮೆಯಿಂದಲೇ ಪರಮಪದವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರುವನು. || ೩೮ || ಕ್ಷಮೆಯಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಶೋಭೆಯು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ವ ಶಕ್ತನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯೂ ಕೂಡ ಕ್ಷಮೆಯುಳ್ಳವರ ಮೇಲೆ ಬೇಗನೇ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. || ೪೦ ||

ರಾಜ್ಞೋ ಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿತ್ತಸ್ಯ ವಧೋ ಬ್ರಹ್ಮವಧಾದ್ಗುರುಃ |
ತೀರ್ಥಸಂಸೇವಯಾ ಚಾಂಹೋ ಜಹ್ಯಂಗಾಚ್ಛುತಚೇತನಃ

|| ೪೦ ||

ಮಗು ! ಸಾರ್ವಭೌಮ ನಾದ ರಾಜನ ವಧೆಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹತ್ಯೆಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದುದು. ಹೋಗು, ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳ ಸೇವನೆಗೈದು ನಿನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಲೆದುಕೊಂಡು. || ೪೦ ||

ಹದಿನೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು || ೧೫ ||

೩೩ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಕೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪಂಚದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೫ ||

ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಪರಶುರಾಮನಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಸಂಹಾರ - ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ವಂಶದ ಕಥೆ

ಶ್ರೀಕುಶ ಉವಾಚ

ಪಿಶ್ಚೋಪಶಿಕ್ಷಿತೋ ರಾಮಸ್ತಥೇತಿ ಕುರುನಂದನ |
ಸಂವತ್ಸರಂ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಂ ಚರಿತ್ವಾಽತ್ರಮಮಾವ್ರಜತ್

|| ೧ ||

ಕದಾಚಿದ್ರೇಣುಕಾ ಯಾತಾ ಗಂಗಾಯಾಂ ಪದ್ಮಮಾಲಿನಮ್ |
ಗಂಧರ್ವರಾಜಂ ಶ್ರೀಡಂಶಮಪ್ಸರೋಭಿರಪಶ್ಯತ

|| ೨ ||

ವಿಲೋಕಯಂತೀ ಶ್ರೀಡಂಶಮುದಕಾರ್ಥಂ ನದೀಂ ಗತಾ |
ಹೋಮವೇಲಾಂ ನ ಸ್ಮಾರ ಕಂಚಿತ್ಕ್ಷತ್ರರಥಸ್ತತಾ

|| ೩ ||

ಕಾರಾತ್ಮಯಂ ತಂ ವಿಲೋಕ್ಯ ಮುನೀಃ ಶಾಪವಿಶಂಕಿತಾ |
ಆಗತ್ಯ ಕಲಶಂ ತಸ್ಮೈ ಪುರೋಧಾಯ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ

|| ೪ ||

ವೈಭಿಚಾರಂ ಮುನಿಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪತ್ನ್ಯಾಃ ಪ್ರಕುಪಿತೋಽಬ್ರವೀತ್ |
ಭಕ್ಷ್ಯಕಾಂ ಪುತ್ರಕಾಃ ಪಾಪಾಮಿತ್ಯುಕ್ತಾಸ್ತೇ ನ ಚಕ್ಷರೇ

|| ೫ ||

ವಾಮಃ ಸಂಕ್ಷೋದಿತಃ ಸಿಕ್ತಾ ಭ್ರಾತೃನ್ಯಾತ್ರಾ ಸಹಾವಧೀತ್ |
ಪ್ರಭಾವಜ್ಞೋ ಮುನೀಃ ಸಮ್ಯಕ್ಸಮಾಧೇಶ್ವರಪದ್ವ್ಯ ಸಃ

|| ೬ ||

ವರೇಣಾಚ್ಛಂದಯಾಮಾಸ ಪ್ರೀತಃ ಸತ್ಯವತೀರುತಃ |
ವವ್ರೇ ಹತಾಸಾಂ ರಾಮೋಽಸಿ ಜೀವಿತಂ ಚಾಶ್ಚ ತಂ ವಧೇ

|| ೭ ||

ಶ್ರೀಕುಶಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಹೀಗೆ ತಂದೆಯಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವಾದ ಪರಶುರಾಮನು 'ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಡನೆಯೇ ಹೊರಟು ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಮರಳಿದನು. || ೧ || ಒಮ್ಮೆ ಪರಶುರಾಮನ ತಾಯಿಯಾದ ರೇಣುಕೆಯು ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವರಾಜನಾದ ಚಿತ್ರರಥನು ಕಮಲಗಳ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಅವ್ವರೆಯರೊಂದಿಗೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. || ೨ || ರೇಣುಕೆಯು ನೀರು ತರಲು ನದಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯಾಡುತ್ತಿರುವ ಗಂಧರ್ವನನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿ ದಳು ಹಾಗೂ ಪತಿರೇವರ ಹವನದ ಸಮಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುವನ್ನೂ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಳು. ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಚಿತ್ರರಥನ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. || ೩ || ಹವನದ ಸಮಯವು ಮೀರಿ ಹೋಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನರಿತ ಆಕೆಯು ಭಯಗೊಂಡು ಲಗುಚ್ಛೇಯಿಂದ ಅಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೀರಿನ ಗಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಮುಂದಿರಿಸಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು. || ೪ || ಜಮದಗ್ನಿ ಮುನಿಯು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಮಾನಸಿಕ ವೈಭಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡು ಕ್ರೋಧಗೊಂಡು ಹೇಳಿದರು - 'ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿರಾ ! ಪಾಪಿನಿಯಾದ ಈಕೆಯನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡಿರಿ.' ಆದರೆ ಅವನ ಯಾವ ಘಟನೂ ಆ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಮುಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. || ೫ || ಬಳಿಕ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕಿರಿಯ ವನಾದ ಪರಶುರಾಮನು ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಹೋದರರನ್ನೂ ಕೊಂದುಹಾಕಿದನು. ಅವನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಯೋಗ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. || ೬ || ಪರಶುರಾಮನ ಈ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಸತ್ಯವತೀ ನಂದನ ಮಹರ್ಷಿ ಜಮದಗ್ನಿಯು ತುಂಬಾ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ 'ಮಗು ! ನಿನಗೆ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳ ವರವನ್ನು ಬೇಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಪರಶುರಾಮನು ಅಪ್ಪಾ ! ನನ್ನ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಸಹೋದರರು ಜೀವಂತರಾಗಲಿ ಮತ್ತು ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ಮರಣೆಯು ಅವರಿಗೆ ಇರಬಾರದು' ಎಂಬ ವರವನ್ನು ಬೇಡಿದನು. || ೭ ||

ಉತ್ಸುಖೋ ಕುಶಲಿಣೋ ನಿಜಾಪಾಯ ಇವಾಂಜನಾ |
ಪಿಪ್ಪಲದ್ವಾಪ್ತೋವೀರ್ಯಂ ರಾಮಚಕ್ರೇ ಸುಹೃದ್ವಚಃ || ೮ ||

ಯೇಽರ್ಜುನಶ್ಚ ಸುತಾ ರಾಜನ್ಸರಂತಃ ಸ್ವಪಿಮರ್ಶಧಮ್ |
ರಾಮವೀರ್ಯಪರಾಭೂತಾ ರೇಫಿರೇ ಶರ್ಮ ನ ಕ್ಷುತಿಃ || ೯ ||

ವಿಕದಾಽಽತ್ರಮತೋ ರಾಮೇ ಸ್ಫುರತರಿ ವನಂ ಗತೇ |
ವೈರಂ ಪಿಪಾಥಯುಷವೋ ಲಬ್ಧುಚ್ಛಿದ್ರಾ ಉಪಾಗಮನ್ || ೧೦ ||

ದೃಷ್ಟ್ವಾಗ್ನಿಗಾಢ ಅಶೀನಮಾವೇಶಿಕಧಿಯಂ ಮುನಿಮ್ |
ಭಗವತ್ಕೃತಮಶ್ಲೋಕೇ ಚಪುಗ್ರೇ ಪಾಪನಿಶ್ಚಯಾಃ || ೧೧ ||

ಯಾಚ್ಛಮಾನಾಃ ಕೃಪಣಯಾ ರಾಮಮಾತ್ರಾತಿದಾರುಣಾಃ |
ಪ್ರಸಹ್ಯ ತಿರ ಉತ್ಕೃತ್ಯ ನಿನ್ಮುಗ್ರೇ ಕ್ಷತ್ರಬಂಧವಾಃ || ೧೨ ||

ರೇಣುಕಾ ದುಃಖಶೋಕಾರ್ತಾ ನಿಘ್ನಂತಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ |
ರಾಮ ರಾಮೇಹಿ ತಾಕೇತಿ ವಿಚುಕ್ತೋಶೋಭಕ್ತಃ ಸತೀ || ೧೩ ||

ತಮಸುಕ್ತುತ್ಯ ದೂಷಣೋ ಹಾ ರಾಮೇಶ್ವಾತ್ಮವತ್ಸುಮ್ |
ಪ್ಲವಯಾಽಽತ್ರಮಮಾಸಾದ್ಯ ಬದ್ಯಶೇ ಪಿತರಂ ಹತಮ್ || ೧೪ ||

ತದ್ಬುಧಿರೋಪಾಮರ್ಶಾತಿಶೋಕವೇಗವಿಮೋಹಿತಃ |
ಹಾ ಶಾತಸಾಧೋ ಧರ್ಮಶ್ಚತ್ಯಕ್ತ್ವಾಸ್ತಾನ್ಸರ್ಗಶೋ ಭವಾನ್ || ೧೫ ||

ವಿಲಪ್ಯವಂ ಪಿತುರ್ದೇಹಂ ನಿಧಾಯ ಭಾಕ್ತುಕು ಸ್ಥೂಮ್ |
ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಪರಶುಂ ರಾಮಃ ಕ್ಷತ್ರಾಂತಾಯ ಮನೋ ದಧೇ || ೧೬ ||

ಗತ್ವಾ ಮಾಹಿಷ್ಯತೀಂ ರಾನೋ ಬ್ರಹ್ಮಭೂಮಿಹತ್ರಿಯಮ್ |
ತೇಜಾಂ ಪತೀರ್ಷಭೀ ರಾಜನ್ಯದ್ಯೇ ಚಕ್ರೇ ಮಹಾಗಿರಿಮ್ || ೧೭ ||

ಪರಶುರಾಮನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎದ್ದವರಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಕುಶಲರಾಗಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತರು. ಪರಶುರಾಮನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಕಪೋಬಲವನ್ನು ತಿಳಿದೇ ತನ್ನ ಸುಹೃದರನ್ನು ವಧಿಸಿದ್ದನು. || ೮ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಪರಶುರಾಮನೊಡನೆ ಮಾಡಿದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದ ಸಹಸ್ರಾರ್ಜುನನ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಪರಶುರಾಮನಿಂದ ಹತನಾದುದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಆಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು. || ೯ || ಒಂದುದಿನ ಪರಶುರಾಮನು ತನ್ನ ಸಹೋದರ ರೋದಿಗೆ ದರ್ಭ-ಸಮಿತ್ತು ತರಲು ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಲರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ವೈರವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಇದೇ ಸುಸಂದರ್ಭವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಹಸ್ರಾರ್ಜುನನ ಮಕ್ಕಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. || ೧೦ ||

ಆಗ ಜಮದಗ್ನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಜ್ಞಾನವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಪಾಪಿಗಳು ಜಮದಗ್ನಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದರು. ಅವರು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಇಂತಹ ಪಾಪಪೂರ್ಣ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. || ೧೧ ||

ಪರಶುರಾಮನ ತಾಯಿ ರೇಣುಕೆಯು ಅತಿದೀನಳಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆಳೆಯ ಒಂದು ಮಾತೂ ಕೇಳದೆ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಮಹರ್ಷಿ ಜಮದಗ್ನಿಯ ತಿರುವನ್ನು ಕ್ಷುರಿಸಿಕೊಂಡುಹೋದರು. ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ನಿಜವಾಗಿ ಅವರು ನಿಜ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷೋರಿಯಾಗಿದ್ದರು. || ೧೨ || ದುಃಖ-ಶೋಕ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದ ರೇಣುಕೆಯು ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ತಲೆಯನ್ನೂ, ಎದೆಯನ್ನೂ ಬಡಿದು ಕೊಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗೋಳಾಡುತ್ತಾ 'ಮಗು! ಪರಶುರಾಮಾ! ಜೀಗನೇ ಓಡಿ ಬಾ!' ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. || ೧೩ ||

ಪರಶುರಾಮನು ಬಹಳ ದೂರದಿಂದಲೇ 'ಹಾ ರಾಮಾ!' ಎಂಬ ಕರುಣಕ್ರಂದನ ಕೇಳಿದನು. ಅವನು ಅತೀಪ್ರವಾಗಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ - ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನು. || ೧೪ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಆಗ ಪರಶುರಾಮನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಮೊತೆಗೆ ಕ್ರೋಧ, ಅಸಹಿಸ್ಪತ್ಯ, ಮಾನಸಿಕ ಪೀಡೆ ಮತ್ತು ಶೋಕದ ಅವೇಗದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ವಿಮೋಹವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಅಯ್ಯೋ! ತಂದೆಯೇ! ನೀನಾದರೂ ಮಹಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದೆ. ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋರಲು ಹೋದೆಯಲ್ಲ! || ೧೫ || ಹೀಗೆ ವಿಲಾಪಿಸಿದು ಅವನು ತಂದೆಯ ಶರೀರವನ್ನು ಸಹೋದರರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಸ್ವಯಂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗಂಜು ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ದುಷ್ಪ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿಬಿಡುವ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. || ೧೬ ||

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜೇಂದ್ರ! ಪರಶುರಾಮನು ಮಾಹಿಷ್ಯತಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಹಸ್ರಬಾಹು ಅರ್ಜುನನ ಮಕ್ಕಳ ತಲೆಗಳನ್ನು ಚೆಂಡಾಡಿ ನಗರ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಹಾಕಿದನು. ಆ ನಗರದ ಶೋಭೆಯಾದರೋ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾತಿಗಳಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. || ೧೭ ||

ತದ್ರಕ್ಷೀನ ನದೀಂ ಕೋರಾಮಬ್ರಹ್ಮಾ ಭಯಾವಹಾಮ್ |
ಹೇತುಂ ಕೃತ್ವಾ ಪಿತೃವಧಂ ಕೃತ್ವೇಮಂಗಲಕಾರಿಣಿ
|| ೧೮ ||

ತ್ರಿಗುಪ್ತಕೃತ್ವಾ ಪೃಥಿವೀಂ ಕೃತ್ವಾ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಾಂ ಪ್ರಭುಃ |
ಸಮಂತಪಂಚಕೇ ಚಕ್ರೇ ಶೋಭತೋದಾನ್ ಹೃದಾನ್ವಪ
|| ೧೯ ||

ಪಿತುಃ ಕಾಯೇನ ಸಂಧಾಯ ಶಿರ ಆದಾಯ ಬಹಿಃ |
ಸರ್ವದೇವಮಯಂ ದೇವಮಾತ್ಮಾನಮಯಜಸ್ತುಭೈಃ
|| ೨೦ ||

ದದೌ ಪ್ರಾಚೀಂ ದಿಶಂ ಹೋತ್ರೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದಿಶಮ್ |
ಅಧ್ಯರ್ಯಮೇ ಪ್ರತೀಚೀಂ ವೈ ಉದ್ಗಾತ್ರೇ ಉತ್ತರಾಂ ದಿಶಮ್
|| ೨೧ ||

ಅನ್ಯೇಭ್ಯೋಽವಾಂತರದಿಶಃ ಕಶ್ಯಪಾಯ ಚ ಮಧ್ಯತಃ |
ಆರ್ಯಾವರ್ತಮುಪದ್ರವ್ಯೇ ಸದಸ್ಯೇಭ್ಯಸ್ತುತಃ ಪರಮ್
|| ೨೨ ||

ತತಶ್ಚಾವೃಭೃತ್ಸಾನ್ವಧೂತಾಶೇಷಕಲ್ಪಿಣಃ |
ಸರಸ್ವತ್ಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮನದ್ಯಾಂ ರೇಚೀ ವ್ಯಭ್ರ ಇವಾಂಶುಮೂನ್
|| ೨೩ ||

ಸ್ವದೇಹಂ ಜಮದಗ್ನಿಸ್ತು ಲಬ್ಧ್ವಾ ಸಂಚ್ಛಾನ್ವಲಕ್ಷಣಮ್ |
ಋಷೀಣಾಂ ಮಂಡಲೇ ಸೋಽಭೂತಪ್ರಮೋ ರಾಮಪೂಜಿತಃ
|| ೨೪ ||

ಜಾಮದಗ್ನೋಽಪಿ ಭಗವಾನ್ಪ್ರಾಮಃ ಕಮಲಲೋಚನಃ |
ಅಗಾಮಿಸ್ಯಂತರೇ ರಾಜಸ್ವರ್ಗಯಿಷ್ಯತಿ ವೈ ಬೃಹತ್
|| ೨೫ ||

ಆಸ್ತೇಽದ್ಯಾಪಿ ಮಹೇಂದ್ರಾದ್ರೌ ನ್ನೃಸದಂಡಃ ಪ್ರತಾಂಶಧೀಃ |
ಉಪಗೀಯಮಾನಚರಿತಃ ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವಚಾರಣೈಃ
|| ೨೬ ||

ದಿವಂ ಭೃಗುಷು ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಭಗವಾನ್ ಹರಿರೀಶ್ವರಃ |
ಅವತೀರ್ಯ ಪರಂ ಭಾರಂ ಭುವೋಽಹಸ್ತಪುಶೋ ನೃಪಾನ್
|| ೨೭ ||

ಗಾಧೇರಭೂಸ್ಥಿತಾತೇಜಾಃ ಸಮಿದ್ಧ ಇವ ಪಾವಕಃ |
ತಪಸಾ ಕ್ಷಾತ್ರಮುತ್ಪದ್ಯ ಯೋ ಲೇಭೇ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸಮ್
|| ೨೮ ||

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಸ್ಯ ಚೈವಾಗ್ನಿಸ್ತುಕ್ರಾ ಏಕತಂ ನೃಪ |
ಮಧ್ಯಮಸ್ತು ಮಧುಚ್ಯವಾ ಮಧುಚ್ಯವ ಸ ಏವ ತೇ
|| ೨೯ ||

ಅವರ ರಕ್ತದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಭಯಂಕರ ನದಿಯೇ ಹರಿಯಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದ್ರೋಹಿಗಳ ಹೃದಯಗಳು ಭಯದಿಂದ ನಡುಗಿಹೋದುವು. ಎಲ್ಲ ಕಕ್ಷಿಯರು ಆತ್ಮಾಚಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಭಗವಾನ್ ಪರಶುರಾಮನು ಭಾವಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜನೇ! ಅವನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಪಥೆಯ ನೆಪವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪೃಥಿವಿಯನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ನಿಃಕ್ಷತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಸ್ಯಮಂತ ಪಂಚಕದಲ್ಲಿ ರಕ್ತದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಒಂಭತ್ತು ಮಡುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದನು. || ೧೮-೧೯ || ಪರಶುರಾಮನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಶಿರವನ್ನು ತಂದು ಮುಂಡದೊಡನೆ ಜೋಡಿಸಿ ಯಜ್ಞಗಳ ಮೂಲಕ ಸರ್ವದೇವಮಯನಾದ, ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. || ೨೦ || ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞದಲ್ಲವನು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕನ್ನು ಹೋತೃವಿಗೂ, ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕನ್ನು ಅಧ್ಯರ್ಯವಿಗೂ, ಉತ್ತರದಿಕ್ಕನ್ನು ಸಾಮಗಾನ್ ಮಾಡುವ ಉದ್ಗಾತ್ಯವಿಗೂ ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದನು. || ೨೧ || ಹೀಗೆಯೇ ಆಗ್ನೇಯಾದಿ ಎದಿಶಗಳನ್ನು ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಮಧ್ಯದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಶ್ಯಪರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಉಪದ್ರವ್ಯಾಸ್ಥಿಗೆ ಆರ್ಯಾವರ್ತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಇತರ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದನು. || ೨೨ || ಅನಂತರ ಯಜ್ಞಾಂತ ಅವೃಭೃತ್ಸಾನ್ವಮಾಡಿ ಅವನು ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದನು ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮನದಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಲಬ್ಧದ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು. || ೨೩ || ಮಹರ್ಷಿ ಜಮದಗ್ನಿಯವರಿಗೆ ಸ್ವತರೂಪ ಸಂಕಲ್ಪಮಯ ಶರೀರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಪರಶುರಾಮನಿಂದ ಸಮ್ಮಾನಿತರಾಗಿ ಅವರು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಏಳನೆಯ ಋಷಿಗಳಾದರು. || ೨೪ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಜಮದಗ್ನಿನಂದನ ಕಮಲಲೋಚನ ಭಗವಾನ್ ಪರಶುರಾಮನು ಮುಂದಿನ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದು ವೇದಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಮಾಡುವನು. || ೨೫ || ಅವನು ಇಂದೂ ಕೂಡ ಯಾರಿಗೂ ಯಾವರೀತಿ ಯಿಂದಲೂ ದಂಡಿಸದ ಶಾಂತಚಿತ್ತನಾಗಿ ಮಹೇಂದ್ರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ, ಚಾರಣರೂ ಪರಶುರಾಮನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮಧುರವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ಇರುವರು. || ೨೬ || ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಭಗವಾನ್ ತ್ರೀಹರಿಯು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಭೃಗುವಂತದಲ್ಲಿ ಅವಕಾರವನ್ನಿತ್ತಿ ಭೂಭಾರಕರಾದ ರಾಜರನ್ನು ಅನೇಕಬಾರಿ ಪಡಿಸಿದ್ದನು. || ೨೭ || ಗಾಧಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿತ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಪರಮ ತೇಜಸ್ವಿಃ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಪುತ್ರನಾದನು. ಇವನು ತನ್ನ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಕಕ್ಷಿಯತ್ತವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. || ೨೮ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೆ ನೂರು ಪುತ್ರರಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮನು ಮಧುಚ್ಯವನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪುತ್ರರೂ ಮಧುಚ್ಯವನ ಹೆಸರಿಂದಲೇ ವಿಖ್ಯಾತರಾದರು. || ೨೯ ||

ಪುತ್ರಂ ಕೃತ್ವಾ ಶುನಶೇಷಂ ದೇವರಾತಂ ಚ ಭಾರ್ಗವಮ್ |
ಆಜೇರ್ಗಂ ಸುತಾನಾಹ ಚೈಶ್ವ ಏಷ ಪ್ರಕಲ್ಪತಾಮ್ || ೩೦ ||

ಯೋ ವೈ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಮುಖೇ ವಿತ್ತೇತಃ ಪುರುಷಃ ಪಶುಃ |
ಸ್ತುತ್ವಾ ದೇವಾನ್ ಪ್ರಚೇತಾದೀನ್ಮುಮುಖೇ ಪಾಶುಂಧನಾತ್ || ೩೧ ||

ಯೋ ರಾತೋ ದೇವಯಜನೇ ದೇವೈರ್ಗಾಧಿಪು ತಾಪುಃ |
ದೇವರಾತ ಇತಿ ಜ್ಯಾತಃ ಶುನಶೇಷಃ ಸ ಭಾರ್ಗವಃ || ೩೨ ||

ಯೇ ಮಧುಚ್ಯವರೋ ಜ್ಞೇಷ್ಠಾಃ ಕುಶಲಂ ಮೇನಿರೇ ನ ತತ್ |
ಅತಃಸ್ತಾನ್ಮುನಿಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮ್ಲೇಚ್ಯ ಭವತ ದುರ್ಜನಾಃ || ೩೩ ||

ಸ ಹೋವಾಚ ಮಧುಚ್ಯವಾಃ ಸಾರ್ಥಂ ಪಂಚಾಶತಾ ತತಃ |
ಯಗ್ನೋ ಭವಾನ್ಮಹಾನೀತೇ ಹ್ಯುಪ್ಪಿಷ್ಠಾಮತೇ ವಯಮ್ || ೩೪ ||

ಜ್ಞೇಷ್ಠಂ ಮಂತ್ರದ್ವಯಂ ಚಕ್ರಸ್ತಾ ಮಸ್ತಂಜೋ ವಯಂ ಸ್ವಹಿ |
ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಃ ಸುತಾನಾಹ ವೀರವಂಶೋ ಭವಿಷ್ಯಥ |
ಯೇ ಮಾನಂ ಮೇಽನುಗೃಹ್ಯಂತೋ ವೀರವಂಶಮರ್ತು ಮಾಮ್ || ೩೫ ||

ಏಷ ವಃ ಕುಶಿಕಾ ವೀರೋ ದೇವರಾತ್ರಮನ್ವಿತಃ |
ಅನ್ಯೇ ಚಾಪ್ಯಕಪಾರೀಶಜಯಕ್ರತುಮದಾದಯಃ || ೩೬ ||

ಏವಂ ಕೌಶಿಕಗೋತ್ರಂ ಶು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ಯೈಃ ಪೃಥಗ್ವಿದಮ್ |
ಪ್ರವರಾಂತರಮಾಪನ್ನಂ ತದ್ವಿ ಚೈವಂ ಪ್ರಕಲ್ಪಿತಮ್ || ೩೭ ||

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಭೃಗುವಂಶೀಯ ಅಜಗರ್ತನಪುತ್ರನೂ ತನ್ನ ಅಳಿಯನೂ ಆದ ಶುನಶೇಷನನ್ನು ಪುತ್ರರೂಪದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಇವನಿಗೆ ದೇವರಾತನೆಂದೂ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಿತ್ತು. ಈ ಶುನಶೇಷನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹಿರಿಯಣ್ಣನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಿ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಪುತ್ರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. || ೩೦ || ಇವನು - ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಪುರುಷಾಗಿ ಕೊಂಡುತಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭೃಗುವಂಶೀಯ ಶುನಶೇಷನಾಗಿದ್ದನು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಪ್ರಜಾಪತಿ, ವರುಣ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅವನನ್ನು ವಾಶಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ದೇವತೆಗಳ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಈ ಶುನಶೇಷನೇ ದೇವತೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ 'ದೇವೈಃ ರಾತಃ' ಈ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಗನುಸಾರ ಗಾಧಿವಂಶದಲ್ಲಿ ಇವನು ದೇವರಾತನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಖ್ಯಾತನಾದನು. || ೩೧-೩೨ || ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಾಗಿದ್ದವರಿಗೆ ಶುನಶೇಷನನ್ನು ಹಿರಿಯಣ್ಣನೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಮಾತು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಕ್ರೋಧಗೊಂಡು - 'ಎಲೈ ದುಷ್ಟರಾ! ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮ್ಲೇಚ್ಛರಾಗಿರ' ಎಂದು ಶಾಪಕೊಟ್ಟರು. || ೩೩ || ಹೀಗೆ ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತು ಸಹೋದರರು ಮ್ಲೇಚ್ಛರಾದಾಗ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಮಧ್ಯಮ ಮಗನಾದ ಮಧುಚ್ಯವನು ತನ್ನಿಂದ ಹಿರಿಯವರಾದ ಐವತ್ತು ಮಂದಿ ತಮ್ಮಂದಿರೊಡನೆ - 'ಅಪ್ಪಾ! ನೀವು ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ಅವ್ವಾಕ ಕೊಡಿಸುವಿರೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾವು ನಡೆಯಲು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದೇವೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. || ೩೪ || ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಧುಚ್ಯವನು ಮಂತ್ರದ್ವಯವು ಶುನಶೇಷನನ್ನು ಹಿರಿಯಣ್ಣನೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು - ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಸಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಆಗ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾಕಾರಿಯಾದ ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು - 'ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ನನ್ನ ಸಮ್ಮಾನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಆದರಿಂದ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಸಹುತ್ರರನ್ನು ವಡೆದ ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆನು. 'ನಿಮಗೂ ಸಹುತ್ರರಾಗಲಿ' ಎಂದು ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಕೀರ್ವದಿಸುತ್ತೇನೆ. || ೩೫ || ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಕ್ಕಳಿರಾ! ಈ ದೇವರಾತ ಶುನಶೇಷನೂ ನಿಮ್ಮ ಗೋತ್ರದವನೇ ಆಗಿರುವನು. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಇವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯಿರಿ. ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ ಆಪ್ತಕ, ಹಾರಿತ, ಜಯ, ಕ್ರತುಮಾನ್ ಮೊದಲಾದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪುತ್ರರಿದ್ದರು. || ೩೬ || ಈ ಪ್ರಕಾರ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಸಂತಾನದಿಂದ ಕೌಶಿಕಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭೇದಗಳಾದವು ಮತ್ತು ದೇವರಾತನನ್ನು ಹಿರಿಯಣ್ಣನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಪ್ರವರವೂ ಬೇರೆಯಾಯಿತು. || ೩೭ ||

ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೧೬ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ
ಶೋಷಣೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೬ ||

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಕೃತ್ಯವೃದ್ಧಿ, ರಜ ಮೊದಲಾದ ರಾಜರ ವಂಶದ ವರ್ಣನೆ

ಶ್ರೀಕುಲ ಉವಾಚ

ಯಃ ಪುರೂರವನಃ ಪುತ್ರ ಆಯುಶ್ವಸ್ಯಾಭವನ್ಮತಾಃ |
ನಹುಷಃ ಕೃತ್ಯವೃದ್ಧಿ ರಜಃ ರಂಭಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್ || ೧ ||

ಅನೇನಾ ಇತಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಶೃಣು ಕೃತ್ಯವೃದ್ಧೋಽನ್ಯಯಮ್ |
ಕೃತ್ಯವೃದ್ಧಿಸುತಸ್ಯಾಸನ್ನಹೋತ್ರಸ್ಯಾತ್ಮಜಾಸ್ತಮಃ || ೨ ||

ಕಾಶ್ಯಃ ಕುಕೋ ಗೃತ್ವಮದ ಇತಿ ಗೃತ್ವಮದಾದಭೂತ್ |
ಶುನಕಃ ಶೌನಕೋ ಯಸ್ಯ ಬಹ್ವಚಪ್ರವರೋ ಮುನಿಃ || ೩ ||

ಕಾಶ್ಯಸ್ಯ ಕಾಶಿಸ್ತತ್ಪುತ್ರೋ ರಾಷ್ಟ್ರೋ ದೀರ್ಘಾತಮುಷಿತಾ |
ಧನ್ವಂತರಿರ್ಧೈರ್ಘಾತಮ ಆಯುರ್ವೇದಪ್ರವರ್ತಕಃ || ೪ ||

ಯಜ್ಞಭುಗ್ಯಾಸುದೇವಾಂಶಃ ಸ್ತುತಮಾತ್ಮಾರ್ತಿಸಾಕನಃ |
ತತ್ಪುತ್ರಃ ಕೇತುಮಾಸ್ಯ ಜಚ್ಛ ಭೀಮರಥಸ್ತುತಃ || ೫ ||

ದಿವೋದಾಸೋ ದ್ಯುಮಾಂಸ್ತಸ್ಯಾತ್ಮತರ್ಧನ ಇತಿ ಸ್ತುತಃ |
ಸ ಏವ ಶತ್ರುಜಿದ್ವಾನ್ ಯತರ್ಧಜ ಇತಿರೀತಃ |
ತಥಾ ಕುವಲಯಾತ್ಮಜಿ ಪ್ರೋಕ್ಷೋಽಲರ್ಕಾದಯಸ್ತುತಃ || ೬ ||

ಪ್ರಪ್ತವರ್ಷಸಹಸ್ರಾನ್ ಪ್ರಪ್ತವರ್ಷತತಾನಿ ಚ |
ಸಾಲರ್ಕಾದಪರೋ ರಾಜನ್ಯೇದಿನೀಂ ಬುಭುಚೇ ಯುವಾ || ೭ ||

ಅಲರ್ಕಾತ್ಸಂತತಿಶ್ವಸ್ಯಾಕುನೀಶೋಽಥ ಸುಕೇತನಃ |
ಧರ್ಮಕೇತುಃ ಸುತಸ್ತಸ್ಯಾತ್ ಸತ್ಯಕೇತುರಜಾಯತ || ೮ ||

ಧೃವಕೇತುಃ ಸುತಸ್ತಸ್ಯಾಕುಮಾರಃ ಕ್ಷೀರಪ್ತಃ |
ವೀತಿಹೋತ್ರಸ್ಯ ಭರ್ಗೋಽತೋ ಭರ್ಗಭೂಮಿರಭೂನ್ಮಪಃ || ೯ ||

ಇತೀಮೇ ಕಾಶಯೋ ಭೂಪಾಃ ಕೃತ್ಯವೃದ್ಧಾನ್ವಯಾಯಿನಃ |
ರಂಭಸ್ಯ ರಭಸಃ ಪುತ್ರೋ ಗಂಭೀರಶ್ಚಾಕ್ರಿಯಸ್ತುತಃ || ೧೦ ||

ತಸ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಚ್ಛ ಶೃಣು ವಂಶಮನೇನುಃ |
ಶುದ್ಧಪತಃ ಶುಭಶ್ವಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಕುಧ್ಧರ್ಮಸಾರಥಿಃ || ೧೧ ||

ತತಃ ಪಾಂಶರಯೋ ಜಚ್ಛ ಕೃತಕೃತ್ಯಃ ಸ ಆತ್ಮವಾನ್ |
ಜಚ್ಛಃ ಪಂಚತತಾಸ್ಯಾಸುತಶ್ಚಾಕಾಮಮಿಹಾಜಾಮಾ || ೧೨ ||

ಶ್ರೀಕುಲಕಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಪುರೂರವನಿಗೆ ಆಯುವೆಂಬ ಓರ್ವ ಮಗನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ನಹುಷ, ಕೃತ್ಯವೃದ್ಧಿ, ರಜ, ಶಕ್ತಿಶಾಲಿರಂಭ ಮತ್ತು ಅನೇನಾ ಎಂಬ ಐದು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಈಗ ಕೃತ್ಯವೃದ್ಧನ ವಂಶವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಕೃತ್ಯವೃದ್ಧನಿಗೆ ಸುಹೋತ್ರನೆಂಬ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ಸುಹೋತ್ರನಿಗೆ - ಕಾಶ್ಯ, ಕುಶ, ಗೃತ್ವಮದರೆಂಬ ಮೂವರು ಪುತ್ರರಾದರು. ಗೃತ್ವಮದನಿಗೆ ಶುನಕ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಈ ಶುನಕನ ಪುತ್ರನೇ ಯುಗ್ಮೇದಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಮುನಿವರ ಶೌನಕನು. || ೧-೩ || ಕಾಶ್ಯನ ಪುತ್ರ ಕಾಶಿ, ಕಾಶಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರ, ರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ದೀರ್ಘಾತಮಾ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಾತಮನಿಗೆ ಧನ್ವಂತರಿ ಎಂಬ ಪುತ್ರ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನೇ ಆಯುರ್ವೇದದ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. || ೪ || ಇವನು ಯಜ್ಞಭಾಗದ ಭೋಕ್ತೃವೂ ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವನ ಅಂಶನಾಗಿರುವನು. ಇವನ ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ರೋಗಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ. ಧನ್ವಂತರಿಗೆ ಕೇತುಮಂಶ ಪುತ್ರನಾದನು. ಕೇತುಮಂಶನಿಗೆ ಭೀಮ ರಥನು ಪುತ್ರನಾದನು. || ೫ || ಭೀಮರಥನಿಗೆ ದಿವೋದಾಸನು, ದಿವೋದಾಸನಿಗೆ ದ್ಯುಮಾನ್ ಆದನು. ಇವನಿಗೆ ಪ್ರತರ್ಧನ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಈ ದ್ಯುಮಂಶನೇ ಶತ್ರುಜಿತ್, ವತ್ಸ, ಯತರ್ಧಜ ಮತ್ತು ಕುವಲಯಾತ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ದ್ಯುಮಂಶನಿಗೆ ಅಲರ್ಕನೇ ಮೊದಲಾದ ಪುತ್ರರಾದರು. || ೬ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಅಲರ್ಕನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ರಾಜನೂ ಅರವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಯುವಕನಾಗಿದ್ದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿಲ್ಲ. || ೭ || ಅಲರ್ಕನ ಪುತ್ರನು ಸಂತತಿ, ಸಂತತಿಗೆ ಸುನೀಥ, ಸುನೀಥನಿಗೆ ಸುಕೇತನ, ಸುಕೇತನನಿಗೆ ಧರ್ಮಕೇತು, ಧರ್ಮಕೇತುವಿಗೆ ಸತ್ಯಕೇತು ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೮ || ಸತ್ಯಕೇತುವಿಗೆ ಧೃವಕೇತು, ಧೃವಕೇತುವಿನಿಂದ ರಾಜಾಕುಮಾರನು, ಸುಕುಮಾರನಿಂದ ವೀತಿಹೋತ್ರ, ವೀತಿಹೋತ್ರನಿಂದ ಭರ್ಗ ಮತ್ತು ಭರ್ಗನಿಂದ ರಾಜಾ ಭಾರ್ಗಭೂಮಿಯ ಜನ್ಮವಾಯಿತು. || ೯ ||

ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕೃತ್ಯವೃದ್ಧನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದ ರಾಜರು. ರಂಭನಿಗೆ ರಭಸನೆಂಬ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ಅವನಿಂದ ಗಂಭೀರ, ಗಂಭೀರನಿಂದ ಅಕ್ರಿಯನ ಜನ್ಮವಾಯಿತು. || ೧೦ || ಅಕ್ರಿಯನ ಪತ್ನಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಂಶವು ನಡೆಯಿತು. ಈಗ ಅನೇನಾ ಇವನ ವಂಶವನ್ನು ಕೇಳು. ಅನೇನನಿಗೆ ಶುದ್ಧನೆಂಬ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ಶುದ್ಧನಿಗೆ ಕುಚಿ, ಕುಚಿಗೆ ತ್ರಿಕುಂದ, ತ್ರಿಕುಂದನಿಗೆ ಧರ್ಮ ಸಾರಥಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೧೧ || ಧರ್ಮಸಾರಥಿಗೆ ಶಾಂತರ ಯನೆಂಬ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ಅವನು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಕೃತಕೃತ್ಯ ನಾಗಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಂತಾನದ ಇಚ್ಛೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಆಯುವಿನ ಪುತ್ರ ರಜಗೆ ಆತ್ಮಂತ ತೇಜಸ್ವೀ ಎಂದು ನೂರು ಪುತ್ರರಿದ್ದರು. || ೧೨ ||

ದೇವೈರಭ್ಯರ್ಥಿತೋ ದೈತ್ಯಾನ್ವಕ್ತೇಂದ್ರಾಯಾದವಾದ್ಧಿವಮ್ |
ಇಂದ್ರಸ್ತಸ್ಮೈ ಪುನರ್ವತ್ಸಾ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಚರಣೌ ರಜೇಃ || ೧೩ ||

ಆತ್ಮಾನಮರ್ಪಯಾಮಾಸ ಪ್ರಹ್ಲಾದಾತ್ಯರಿತಂಕತಃ |
ಪಿತರ್ಯುಪರತೇ ಪುತ್ರಾ ಯಾಚಮಾನಾಯ ನೋ ದದುಃ || ೧೪ ||

ತ್ರಿವಿಷ್ಠಪಂ ಮಹೇಂದ್ರಾಯ ಯಜ್ಞಭಾಗಾನ್ಸಮಾದದುಃ |
ಗುರುಣಾ ಹೂಯಮಾನೇಽಗ್ನೌ ಬಲಭತ್ತಸಯಾನ್ವಜೇಃ || ೧೫ ||

ಅವಧೀದ್ವಂಶಿತಾನ್ಮಾರ್ಗಾನ್ ಕೃತ್ವಿದವತೇಽಪಿಃ |
ಕುಶಾತ್ಮಕಿಃ ಕ್ಷಾತ್ರವೃದ್ಧಾತ್ಸಂಜಯಸ್ತಪ್ತತೋ ಜಯಃ || ೧೬ ||

ತತಃ ಕೃತಃ ಕೃತ್ಯಾಪಿ ಜಜ್ಞೇ ಹರ್ಯವನೋ ನೃಪಃ |
ಸಹದೇವಸ್ತತೋ ಹೀನೋ ಜಯಸೇನುತು ತಪ್ತತಃ || ೧೭ ||

ಸಂಕೃತಿಸ್ತಸ್ಯ ಚ ಜಯಃ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಾ ಮಹಾರಥಃ |
ಕ್ಷತ್ರವೃದ್ಧಾನ್ವಯಾ ಭೂಪಾಃ ಶೃಣು ವಂಶಂ ಚ ನಾಕುಸಾತ್ || ೧೮ ||

ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ರಜೆಯು ದೈತ್ಯರನ್ನು ವಧಿಸಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಅವನು ಪ್ರಹ್ಲಾದಾದಿ ತನ್ನ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಭಯ ಗೊಂಡಿದ್ದನು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪುನಃ ರಜೆಗೇ ಮರಳಿಸಿದನು. ಅವನ ಕಾಲುಹಿಡಿದು ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ರಜೆಯ ಮೃತ್ಯುವಾದಾಗ ಇಂದ್ರನು ಬೇಡಿದರೂ ರಜೆಯ ಪುತ್ರರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಮರಳಿಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸ್ವತಃ ಯಜ್ಞಗಳ ಭಾಗವನ್ನೂ ವಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಗುರುಗಳಾದ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಇಂದ್ರನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಅಭಿಚಾರಿಕ ವಿಧಿಯಿಂದ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಧರ್ಮಭವ್ಯರಾಗಿ ಹೋದರು. ಆಗ ಇಂದ್ರನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಆ ಎಲ್ಲ ರಜೆಯ ಪುತ್ರರನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರವೃದ್ಧನ ಮೊಮ್ಮಗ ಕುಶನಿಂದ ಪ್ರತಿ, ಪ್ರತಿಯಿಂದ ಸಂಜಯ, ಸಂಜಯನಿಂದ ಜಯ ಎಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೧೩-೧೬ || ಜಯನಿಂದ ಕೃತ, ಕೃತನಿಂದ ಹರ್ಯವನ, ಹರ್ಯವನನಿಂದ ಸಹದೇವ, ಸಹದೇವ ನಿಂದ ಹೀನ, ಹೀನನಿಂದ ಜಯಸೇನನೆಂಬ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೧೭ || ಜಯಸೇನನಿಂದ ಸಂಕೃತಿ, ಸಂಕೃತಿಗೆ ಮಹಾರಥಿ ವೀರ ಶಿರೋಮಣಿ ಜಯಸೇನು ಪುತ್ರನಾದನು. ಕ್ಷತ್ರವೃದ್ಧನ ವಂಶ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೇ ರಾಜರಾದರು. ಈಗ ನಕುಷನ ವಂಶದ ಮಾರ್ಗನೆಯನ್ನು ಕೇಳು. || ೧೮ ||

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು || ೧೭ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರುಹತ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ
ಚಂದ್ರವಂಶಾನುವರ್ಗಣೇ ಪಠ್ಯದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೭ ||

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಯಯಾತಿಯ ಚರಿತ್ರೆ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಯತಿಯರ್ಯಾತಿಃ ಸಂಯಾತಿರಾಯತಿರ್ವಿಯತಿಃ ಕೃತಿಃ |
ಪಡಿಮೇಃ ನಹುಪ್ರಾಸನ್ನಿಂದ್ರಿಯಾಣೀವ ದೇಹಿನಃ || ೧ ||

ರಾಜ್ಯಂ ನೈಚ್ಛದ್ಧತಿಃ ಪಿತ್ರಾ ದತ್ತಂ ತತ್ಪ್ರಣಾಮವಿತ್ |
ಯತ್ರ ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ಪುರುಷ ಆತ್ಮಾನಂ ನಾವುಧ್ಯತೇ || ೨ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ದೇಹಧಾರಿಗಳಿಗೆ ಆರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಇರುವಂತೆ ನಹುಪ್ರಾಸಿಗೆ ಯತಿ, ಯಯಾತಿ, ಸಂಯಾತಿ, ಆಯತಿ, ವಿಯತಿ ಮತ್ತು ಕೃತಿ ಗಳೆಂಬ ಆರುಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. || ೧ || ನಹುಪ್ರಾಸು ತನ್ನ ಹಿರಿಯಮಗನಾದ ಯತಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಯತಿಯು ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದನು. ರಾಜ್ಯಭಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲಾರನು. || ೨ ||

ಪಿತರಿ ಭ್ರಂಶಿತೇ ಸ್ಥಾನಾದಿಂದ್ರಾಣ್ಯಾ ಧರ್ಮಕಾಂದ್ವಿಜ್ಞಃ |
ಪ್ರಾಪಿತೇಽಜಗದತ್ಥಂ ವೈ ಯಯಾತಿರಭವಸ್ತುಪಾಃ || ೩ ||

ಚತುಸ್ಪಾದ್ವಿಶದ್ವಿಕ್ತು ಭ್ರಾತೃನ್ಯಾತಾ ಯವೀಯಸಃ |
ಕೃತದಾರೋ ದುಗೋಪೋರ್ವೀಂ ಕಾವ್ಯಸ್ಯ ವೃಷಪರ್ವಣಃ || ೪ ||

ರಾಜೋವಾಚ

ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿರ್ಭಗವಾನ್ಯಾವ್ಯಃ ಕ್ಷತ್ರಬಂಧುತ್ವ ನಾಹುಷಃ |
ರಾಜಸ್ಯವಿಪ್ರಯೋಃ ಕಸ್ಯಾದ್ವಿವಾಹಃ ಪ್ರತಿಯೋಮಕಃ || ೫ ||

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಏಕದಾ ದಾನವೇಂದ್ರಸ್ಯ ಶರ್ಮಿಷ್ಠಾ ನಾಮ ಕನ್ಯಕಾ |
ಸಖೀಸಹಸ್ರಸಂಯುಕ್ತಾ ಗುರುಪುತ್ರಾ ಚ ಭಾಮಿನೀ || ೬ ||

ದೇವಯಾನ್ಯಾ ಪುರೋದ್ಯಾನೇ ಪುಷ್ಪಿತದ್ರುಮಸಂಕುಲೇ |
ವೃಚರತ್ನಲಗೀತಾಲಿಸಲಿನೀಪುಲಿನೀಽಬಲಾ || ೭ ||

ತಾ ಜಲಾಶಯಮಾಸಾದ್ಯ ಕನ್ಯಾಃ ಕಮಲಲೋಚನಾಃ |
ತೀರೇ ನೃಸ್ಯ ಮಕೂಲಾನಿ ವಿಜಹ್ತುಃ ಸಿಂಚತೀರ್ಮಿಥಃ || ೮ ||

ವೀಕ್ಷ್ಯ ದ್ವಜಂಕಂ ಗಿರಿಕಂ ಸಹ ದೇವ್ಯಾ ವೃಷ್ಣಿತಮ್ |
ಸಹಸೋತ್ತೀರ್ಯ ವಾಸಾಂಸಿ ಪರ್ಯಧುವ್ರೀಡಿತಾಃ ಪ್ಲವಃ || ೯ ||

ಶರ್ಮಿಷ್ಠಾಚಾನತೀ ವಾಸೋ ಗುರುಪುತ್ರಾಃ ಸಮವ್ಯಯತ್ |
ಪ್ಲವಂ ಮತ್ಪಾತ್ರಕುಪಿತಾ ದೇವಯಾನೀದಮಬ್ರವೀತ್ || ೧೦ ||

ಆಚೋ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯತಾಮಸ್ಯಾ ದಾಸ್ಯಾಃ ಕರ್ಮ ಹ್ಯಾಮೃತಮ್ |
ಅಸ್ತದ್ಧಾರ್ಯಂ ವೃತವತೀ ಪುನೀವ ಹವಿರಧ್ವರೇ || ೧೧ ||

ಯೈರಿದಂ ತಪಸಾ ಸೃಷ್ಟಂ ಮುಖಂ ಪುಂಸಃ ಪರಶ್ಚ ಯೇ |
ಧಾರ್ಯತೇ ಯೈರಿಹ ಜ್ಯೋತಿಃ ಶಿವಃ ಪಂಥಾಶ್ಚ ದರ್ಶಿತಃ || ೧೨ ||

ಇಂದ್ರನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಶಚೀದೇವಿಯನ್ನು ಬಯಸಿದ ನಕುಷನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇಂದ್ರಪದವಿಯಿಂದ ತಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟರು ಮತ್ತು ತಾಪವಿತ್ತು ಅಜಗರನನ್ನಾಗಿಸಿದರು. ಆಗ ಯಯಾತಿಯು ರಾಜ್ಯಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ವಿರಿದಿಸು || ೩ || ಯಯಾತಿಯು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಸೋದರರನ್ನು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಪತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ತಾನು ಸ್ವತಃ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಪುತ್ರಿಯಾದ ದೇವ ಯಾನಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ದೈತ್ಯರಾಜನಾದ ವೃಷಪರ್ವಣ ಮಗಳಾದ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯನ್ನೂ ಪತ್ನಿಯರಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. || ೪ ||

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನು ಕೇಳಿದನು - ಪೂಜ್ಯರೇ! ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದರು. ಯಯಾತಿಯು ಕ್ಷತ್ರಿಯ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕನ್ಯೆಗೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯವರನಿಗೂ ಪ್ರತಿಯೋಮದ ವಿವಾಹವು ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿತು ? || ೫ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದರು - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ದಾನವ ರಾಜನಾದ ವೃಷಪರ್ವಣಿಗೆ ಮಾನಿಷ್ಯೆಯಾದ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆ ಎಂಬ ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಒಂದುದಿನ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಪುತ್ರಿಯಾದ ದೇವಯಾನಿ ಮತ್ತು ಸಾವಿರಾರು ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ■ ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅನೇಕ ವೃಕ್ಷಗಳಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂದವಾದ ಸರೋವರವು ಇದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಕಮಲಗಳು ಅರಳಿದ್ದವು. ಆ ಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ದುಂಬಿಗಳು ಕುಳಿತು ಸುಮಧುರವಾಗಿ ಗುಂಜಾರವ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಇಂಚರದಿಂದ ಸರೋವರದ ದಡಗಳು ಪ್ರತಿ ಧ್ವನಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. || ೬-೭ || ಸರೋವರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಸಾರಿದ ಆ ಸುಂದರಿಯರು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸರೋವರದ ದಡದಲ್ಲಿ ಜಚ್ಚಿಟ್ಟು ನೀರಿಗೆಳದು ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನೆರಚುತ್ತಾ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. || ೮ || ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಕಡೆ ಯಿಂದ ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ನಂದಿಯನ್ನೇರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನನ್ನು ಆ ಕನ್ಯೆಯರು ನೋಡಿದರು. ಪರಶಿವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುದುಡಿಹೋದ ಲಲನೆಯರು ಮೇಲೆ ಒಂದು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡರು. || ೯ || ಅವಳರದ ಪರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯು ಅರಿಯದೆ ದೇವ ಯಾನಿಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಇದರಿಂದ ದೇವಯಾನಿಯು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಿಡಿ-ಕಿಡಿಯಾಗಿ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು - || ೧೦ || ಸಖಿಯರೇ! ಈ ದಾಸಿಯು ಎಂತಹ ಅನುಚಿತವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರು ವಳೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿರಲ್ಲ! ಆಯ್ಯೋ! ನಾಯಿಯು ಯಜ್ಞದ ಹವಿರ್ವಸ್ತು ತಿಂದುಹಾಕುವಂತೆ ನಾವು ಧರಿಸಬೇಕಾದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಈಕೆ ಧರಿಸಿದ್ದಾಳಲ್ಲ! || ೧೧ || ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮ ತಪೋಬಲ ದಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದರೋ, ಯಾರು ಪರಮ ಪುರುಷ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮುಖರೂಪರಾಗಿದ್ದಾರೋ, ಯಾರು ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು

ಯಾಸ್ತದನ್ ತ್ವಪತಿಷ್ಯಂತೇ ಲೋಕನಾಥಾಃ ಸುರೇಶ್ವರಾಃ |
ಭಗವಾನಪಿ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಪಾವನಃ ಶ್ರೀನಿಕೇತನಃ || ೧೩ ||

ವಯಂ ತತ್ರಾಪಿ ಭಗವಃ ಶಿಷ್ಯೋಽಸ್ಯಾ || ಪಿತಾಸುತಃ |
ಅಸ್ಯದ್ವಾರ್ಯಂ ಧೃತವತೀ ಕೂದ್ರೋ ವೇದಮಿವಾಸತೀ || ೧೪ ||

ಏವಂ ಶಪಂತೀಂ ಶರ್ಮಿಷ್ಠಾ ಗುರುಪುತ್ರೀಮಭಾಸತ |
ದುಷಾ ಶ್ವಸಂತ್ಕುರಂಗೀನ ಧರ್ಷಿತಾ ದಪ್ಪದಚ್ಛದಾ || ೧೫ ||

ಅತ್ಯದ್ವೈತಮಿಚ್ಛಾಯ ಕ್ವಪೇ ಬಹು ಭಿಕ್ಷುಕಿ |
ಕಿಂ ನ ಪ್ರತೀಕ್ಷಸೇಽಸ್ಯಾಕಂ ಗೃಹಾನ್ವಲಿಭುತೋ ಯಥಾ || ೧೬ ||

ಏವಂವಿದ್ವೈಃ ಸುಪರುಷೈಃ ಕ್ಷಿಪ್ತಾಽಽಚಾರ್ಯಸುತಾಂ ಸಹೀಮ್ |
ಶರ್ಮಿಷ್ಠಾ ಪ್ರಾಕ್ಷಪತ್ಯೂಪೇ ವಾಸ ಅದಾಯ ಮನ್ಯುನಾ || ೧೭ ||

ತಸ್ಯಾಂ ಗುಹಾಯಾಂ ಸ್ವಗೃಹಂ ಯಯಾತಿಮೃಗಯಾಂ ಚರನ್ |
ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಯದ್ಭಿಚ್ಛಯಾ ಕೂಪೇ ಜಲಾರ್ಥೀ ತಾಂ ದರ್ಶತ || ೧೮ ||

ದತ್ತಾ ಸ್ವಮುಕ್ತರಂ ವಾಸುಶ್ಚೈ ರಾಜಾ ವಿವಾಸುತೇ |
ಗೃಹೀತ್ವಾ ಪಾಣಿನಾ ಪಾಣಮುಜ್ಜಹಾರ ದಯಾಪರಃ || ೧೯ ||

ತಂ ವೀರಮಾಹೌತನಸೀ ಪ್ರೇಮನಿರ್ಭರಯಾ ಗಿರಾ |
ರಾಜಂಸ್ತ್ವಯಾ ಗೃಹೀತೋ ಮೇ ಪಾಣಿ ಪರಪುರಂಜಯ || ೨೦ ||

ಕೃಷ್ಣಾಹೋಽಪರೋ ಮಾ ಭೂದ್ವಹೀತಾಯಾಸ್ತ್ವಯಾ ಹಿಮೇ |
ಎಷ ಈಶಕೃತೋ ವೀರ ಸಂಬಂಧೋ ಸೌ ನ ಪೌರುಷಃ |
ಯದಿದಂ ಕೂಪಲಗ್ನಾಯಾ ಭವತೋ ದರ್ಶನಂ ಮಮ || ೨೧ ||

ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರೋ, ಯಾರು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಿ
ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಗಿ ವೈದಿಕಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿರುವರೋ, ಯಾರ
ವಾದಕಮುಲಗಳಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕವಾಲರೂ, ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದಿಗಳೂ
ವಂದಿಸುತ್ತಾ ಅವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವರೋ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ
ದೇವಿಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಆಶ್ರಯನಾದ ಪರಮ ಪಾವನ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ
ಭಗವಂತನೂ ಕೂಡ ವಂದಿಸಿ, ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವನೋ, ಅಂತಹ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ನಾವು ಸರ್ವತ್ರೇಷ್ಯ ಭಗುವಂತೀಯರಾಗಿದ್ದೇವೆ.
ಇವಳ ತಂದೆಯಾದರೋ ಅಸುರನಾಗಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ.
ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಈ ದುಷ್ಟೆಯು ಕೂದ್ರನು ವೇದವನ್ನು ಓದುವಂತೆ
ನಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಳಲ್ಲ || ೧೩-೧೪ ||
ದೇವಯಾನಿಯು ಹೀಗೆ ಬಯ್ಯತೊಡಗಿದಾಗ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯು
ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಿಡಿ-ಕಿಡಿಯಾಗಿ, ಎಟುಕಿಂದ ಸರ್ಪಿಣಿಯು
ಬುಸುಗುಟ್ಟುವಂತೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ತುಟಿಯನ್ನು ಕಡಿ
ಯುತ್ತಾ ಇಂತೆಂದಳು - || ೧೫ || ಎಲೆಗೆ ಭಿಕ್ಷುಕಿಯೇ! ಮೊದಲು
ನಿನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯೇನೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳದೆ ಬಡ ಬಡುಕಿ
ರುವೆಯಲ್ಲ? ಕಾಗೆಗಳೂ, ನಾಯಿಗಳೂ ರೊಟ್ಟಿಯು ಚೂರಿಗಾಗಿ
ನಮ್ಮ ಅರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಯುವಂತೆ ನೀವೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ
ಅರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಕಾಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ? || ೧೬ ||
ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯು ಇಂತಹ ಕಟುನುಡಿಗಳಿಂದ ಆಚಾರ್ಯಪುತ್ರಿ
ಯಾದ ದೇವಯಾನಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ನಿಂದಿಸುತ್ತಾ, ಕೋಪಾ
ವಿಪ್ಲವಾಗಿ ದೇವಯಾನಿಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು
ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ತಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟಳು. || ೧೭ ||

ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯು ಹೊರಟುಹೋದ ಬಳಿಕ ಕಾಲ-ಕರ್ಮ
ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಅದೇ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಯಯಾತಿಯು ಬೇಟೆಯಾಡಲು
ಬಂದನು. ನೀರನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದ ರಾಜನು ನೀರಿಗಾಗಿ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ
ಇಡಕಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ವಿವಸ್ಥಳಾಗಿದ್ದ ದೇವಯಾನಿಯನ್ನು
ನೋಡಿದನು. || ೧೮ || ಆಗ ಅವಳು ವಸ್ತ್ರಹೀನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ
ಉತ್ತರೀಯವನ್ನೇ ಆಕೆಗೆ ಇತ್ತು ದಯೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ
ಆಕೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಆಕೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡನು. || ೧೯ ||
ಅದರಿಂದ ದೇವಯಾನಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆತನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ
ವಂಚುರಿಸಿತು. ಪ್ರೇಮವರ್ಣಾವಾದ ಸುಮಧುರವಾದ ಮಾತಿನಿಂದ
ವೀರ ಯಯಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದಳು - ವೀರಶಿರೋಮಣಿಯಾದ
ರಾಜನೇ! ನೀನಿಂದು ನನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆ. ನೀನು
ವಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿದ ಈ ಕೈಯನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಹಿಡಿಯ
ದಿರಲಿ. ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಬಾವಿಗೆ ಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಅಚಾನಕ
ವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಇದು ಭಗವಂತನೇ ಮಾಡಿದ
ಸಂಬಂಧವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ದೈವವಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ
ದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯಾರದ್ದಾಗಲೀ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನವು
ಇಲ್ಲ. || ೨೦-೨೧ ||

ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮೇ ಭವಿತಾ ಹಸ್ತಗ್ರಾಹೋ ಮಹಾಭುಜಃ |
ಕಚಸ್ತು ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯಸ್ತು ಶಾಪಾದ್ಯಮಶಪಂ ಪುರಾ || ೨೨ ||

ಯಯಾತಿರನಭಿಪ್ರೇತಂ ದೈವೋಪಹೃತಮಾತ್ಮನಃ |
ಮನಸ್ತು ತದ್ಗತಂ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಪ್ರತಿಜಗ್ರಾಹ ತದ್ಭುಜಃ || ೨೩ ||

ಗತೇ ರಾಜನಿ ಸಾ ವೀರೇ ತತ್ರ ಸ್ಥ ರುದತೀ ಪಿತುಃ |
ಸ್ಯವೇದಯತ್ತತಃ ಸರ್ವಮುಕ್ತಂ ಶರ್ಮಿಷ್ಠಯಾ ಕೃತಮ್ || ೨೪ ||

ದುರ್ಮನಾ ಭಗವಾನ್ಯಾವ್ಯಃ ಪೌರೋಹಿತಂ ವಿಗರ್ಹಯಿನ್ |
ಸ್ತುವನ್ವತ್ಪಿಂ ಚ ಕಾವೋತೀಂ ದುಹಿತ್ರಾ ಸ ಯಯೌ ಪುರಾತ್ || ೨೫ ||

ದೃಢಪರ್ವಾ ತದೂಹ್ನಾಯ ಪ್ರತ್ಯನೀಕವಿವಕ್ಷಿತಮ್ |
ಗುರುಂ ಪ್ರಸಾದಯನ್ಮೂರ್ಧ್ನಾ ಪಾದಯೋಃ ಪತಿತಃ ಪಥಿ || ೨೬ ||

ಕ್ಷಣಾರ್ಧಮಸ್ತುರ್ಭಗವಾನ್ ಶಿಷ್ಯಂ ವ್ಯಾಚಕ್ಷ ಭಾರ್ಗವಃ |
ಶಾಮೋಽಸ್ಯಾಃ ಕ್ರಿಯತಾಂ ರಾಜಸ್ತ್ವಿನಾಂ ತ್ಯಕ್ತುಮಿಹೋತ್ಸಹೇ || ೨೭ ||

ತಥೇತ್ಯವಸ್ಥಿತೇ ಪ್ರಾಹ ದೇವಯಾನೀ ಮನೋಗತಮ್ |
ಪಿತಾ ದತ್ತಾ ಯತೋ ಯಾಸ್ಯೇ ಸಾನುಗಾ ಯಾತು ಮಾಮನು || ೨೮ ||

ಸ್ನಾನಾಂ ತತ್ಸಂಕಟಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ತದರ್ಥಸ್ಯ ಚ ಗೌರವಮ್ |
ದೇವಯಾನೀಂ ಪರ್ಯಚರತ್ ಸ್ವೀಕರ್ಮ್ಯೇಣ ದಾಸವತ್ || ೨೯ ||

ಸಾಹುಷಾಯಿ ಸುತಾಂ ದತ್ತಾ ಸಹ ಶರ್ಮಿಷ್ಠಯೋಶನಾಃ |
ತಮಾಹ ರಾಜನ್ ಶರ್ಮಿಷ್ಠಾಮಾಧಾಸ್ತಲ್ಲೇ ನ ಕುರ್ಹಿತ್ || ೩೦ ||

ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ಮೊದಲು ನಾನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಪುತ್ರನಾದ ಕಚನಿಗೆ ಕಾಪವಿತ್ತಿದ್ದೆ. ಅದರಿಂದ ಅವನೂ ನನ್ನನ್ನು ಶಪಿಸಿದ್ದನು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲಾರನು.* || ೨೨ || ಪ್ರತಿಲೋಮ ವಿವಾಹವು ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದರಿಂದ ಯಯಾತಿಗೆ ಈ ಸಂಬಂಧವು ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೇ ನನಗೆ ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೂ ಇವಳಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಆಕೆಯ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡನು. || ೨೩ ||

ವೀರ ಯಯಾತಿಯು ಹೊರಟುಹೋದಾಗ ದೇವಯಾನಿಯು ಅಕುತ್ರಾ-ಕರೆಯುತ್ತಾ ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯು ಮಾಡಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. || ೨೪ || ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಬೇಸರ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವರು ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡಿಗಿರಲು, ಕಾವೋತವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ಶ್ಲಾಘಿಸುತ್ತಾ ಮಗಳೊಡನೆ ನಗರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟರು. || ೨೫ || ವೃಷಪರ್ವನಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಲೇ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಶತ್ರುಗಳ ವಿಜಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವರೋ, ಅಥವಾ ನನಗೆ ಶಾವಕೊಡಬಹುದೇ ಎಂದು ಶಂಕಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋಗಿ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಶಿರವನ್ನಿಟ್ಟು ಮಂದಿಸಿದನು. || ೨೬ || ಭಗವಾನ್ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಕ್ರೋಧವಾದರೋ ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರವಿತ್ತು. ಅವರು ವೃಷಪರ್ವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು - ರಾಜನೇ ! ನಾನು ನನ್ನ ವೃತ್ತಿ ದೇವಯಾನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರೆನು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಯ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ನೀನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸು. ಹಾಗಾದರೆ ನನಗೆ ಮರಳಿ ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಡ್ಡಂಕರವೂ ಇಲ್ಲ. || ೨೭ || ವೃಷಪರ್ವನು 'ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರ ಅಚ್ಛೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ ದೇವಯಾನಿಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಹೇಳಿದಳು - 'ತಂದೆಯೇ ! ನನ್ನನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಿ ಕೊಡುವೆಯೋ ಹಾಗೂ ನಾನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆನೋ, ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯೂ ತನ್ನ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು.' || ೨೮ ||

ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದವರ ಸಂಕಟವನ್ನೂ, ಅವರ ಕಾರ್ಯಗೌರವವನ್ನೂ ಕಂಡು ದೇವಯಾನಿಯ ಮಾತನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಳು. ಆಕೆಯು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ದಾಸಿಯಂತೆ ದೇವಯಾನಿಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಇರತೊಡಗಿದಳು. || ೨೯ || ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ದೇವಯಾನಿಯ ವಿವಾಹವನ್ನು ಯಯಾತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದರು ಮತ್ತು ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ದಾಸಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಿದರು - ರಾಜನೇ ! ಈ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಎಂದೂ ಬರಲು ಬಿಡಬಾರದು. || ೩೦ ||

* ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಪುತ್ರ ಕಚನು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಬಳಿ ಮೃತಸಂಜ್ಞನೋ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದ್ವಯನ ಮುಗಿಸಿ ಅವನು ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ದೇವಯಾನಿಯು ಅವನನ್ನು ವರಿಸಲು ಬಯಸಿದಳು. ಆದರೆ ಗುರುಭೃತ್ರಿಮಾಧ್ವರಿಂದ ಕಚನು ಆಕೆಯ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಬೇಸರಗೊಂಡ ದೇವಯಾನಿಯು - 'ನೀನು ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆಯು ನಿಷ್ಫಲವಾಗಲಿ' ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಕಚನೂ ಕೂಡ ಆಕೆಯನ್ನು ಶಪಿಸಿದನು - 'ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಹೋಗಲಿ.' ಇದರಿಂದ ದೇವಯಾನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವತಿಯು ದೊರಕುವುದು ಶಕ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ವಿರೋಧೈಶ್ವರೋ ರಾಜನ್ ಶರ್ಮಿಷ್ಠಾ ಸ್ವಚಾಂ ಕೃಷಿತ್ |
ತಮೇವ ವತ್ಸೇ ರಹಸಿ ಸೂರ್ಯಾ ಪತಿಮೃತೌ ಸತಿಃ
|| ೩೦ ||

ರಾಜಪುತ್ರಾಃ ಪಿತೃಣಾಃ ಪತ್ನೀಃ ಧರ್ಮಂ ಚಾದೇತ್ ಭರ್ಮವಿತ್ |
ಸ್ಮರಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಕಾಲೇ ದಿಶ್ಯಮೇವಾಭ್ಯಪದ್ಯತ
|| ೩೧ ||

ಯಮಂ ಚ ತುರ್ವಸುಂ ಭೈವ ದೇವಯಾನೀ ವೃಷಾಕುಪ |
ದ್ರುಹುಂ ಚಾನುಂ ಚ ಪೂರುಂ ಚ ಶರ್ಮಿಷ್ಠಾ ವಾಷ್ವನಿವರ್ಗಣೀ
|| ೩೨ ||

ಗರ್ಭಸಂಭವಮಾಸುರ್ಯಾ ಭರ್ಮವಿಶ್ವಾಘ್ನಿ ಮಾನಿನೀ |
ದೇವಯಾನೀ ಪಿತುರ್ಗಣೇಹಂ ಯಯೌ ಕ್ರೋಧವಿಮೂರ್ಛಿತಾ
|| ೩೩ ||

ಪ್ರಿಯಾಮನುಗತಾ ಕಾಮೀ ವಚೋಭಿರುಪಮಂತ್ರಯನ್ |
ನ ಪ್ರಸಾದಯತುಂ ಕೇಕೇ ಪಾದಸಂವಾಹನಾದಿಭಿಃ
|| ೩೪ ||

ಶುಕ್ರಸ್ತಮಾಜ ಕುಪಿತಃ ಸ್ವಿಕಾಮಾಸ್ತುತಪೂರುಷ |
ತ್ವಾಂ ಜರಾ ವಿತತಾಂ ಮಂದ ವಿರೂಪಕರಣೀ ಸ್ವಿಕಾಮಾ
|| ೩೫ ||

ಯಯಾತಿರವಾಚ

ಅಶ್ವಪೂರ್ವಸ್ತದ್ಧ ಕಾಮಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ದುಹಿತರಿ ಸ್ತ ತೇ |
ವೃಷಸ್ತತಾಂ ಯಥಾಕಾಮಂ ವಯಸಾ ಯೋಽಭಿಧಾಸ್ಯತಿ
|| ೩೬ ||

ಇತಿ ಲಬ್ಧವಸ್ಥಾನ್ ಪುತ್ರಂ ಜೈಷ್ಠ ಮವೋಚತ |
ಯದೋ ಕಾತ ಪ್ರತೀಚ್ಛಿಮಾಂ ಜರಾಂ ದೇಹಿ ನಿಜಂ ವಯಃ
|| ೩೭ ||

ಮಾತಾಮಹತ್ವತಾಂ ವತ್ಸ ನ ತೃಪ್ತೋ ವಿಷಯೇಷ್ವಹಮ್ |
ವಯಸಾ ಭವದೀಯೇನ ರಂಶ್ಯೇ ಕತಿಪಯಾಃ ಸಮಾಃ
|| ೩೮ ||

ಯದುರವಾಚ

ಕೋಶ್ವಹೇ ಜರಸಾ ಸ್ಥಾಪಿತಮಂಶರಾ ಪ್ರಾಪ್ತಯಾ ತವ |
ಅವಿದಿತ್ವಾ ಸುಖಂ ಗ್ರಾನ್ಯಂ ವೈಶ್ಯಷ್ಟ್ಯಂ ನೃತಿ ಪೂರುಷಃ
|| ೩೯ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಕೆಲದಿನವಗಳು ಕಳೆದನಂತರ ದೇವಯಾನಿಯು ಪುತ್ರವತಿಯಾದಳು. ಅವಳು ಪುತ್ರವತಿಯಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯು ತನ್ನ ಚುತುಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಯಾನಿಯ ಪತಿ ಯೊಡನೆ ವಿಶಾಖದಲ್ಲಿ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದಳು. || ೩೦ || ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯು ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಧರ್ಮ ಸಂಗತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಧರ್ಮಜ್ಞನಾದ ಯಯಾತಿಯು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಮಾತು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡ್ದರೂ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕೃಮಿಯಾದ ಎಣ್ಣಾಗಬೇಕೋ ಅದು ಆಗಿಯೇ ತೀರುವುದು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. || ೩೧ || ದೇವಯಾನಿಗೆ ಯದು ಮತ್ತು ತುರ್ವಸು ಎಂಬ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಕಾಗೆಯೇ ವೃಷವರ್ವನ ಮಗನಾದ ಶರ್ಮಿಷ್ಠಿಗೆ ದ್ರಹು, ಅನು, ಪುರು ಎಂಬ ಮೂವರು ಪುತ್ರರಾದರು. || ೩೨ || ಮಾನಿಷ್ಯೆಯಾದ ದೇವಯಾನಿಗೆ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಶರ್ಮಿಷ್ಠಿಗೂ ತನ್ನ ಪತಿಯಿಂದಲೇ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತಾಗ ಅವಳು ಕ್ರೋಧಗೊಂಡು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. || ೩೩ ||

ಕಾಮಿಯಾದ ಯಯಾತಿಯು ದೇವಯಾನಿಯನ್ನು ಒಲಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಸುಮಧುರ ಮಾತುಗಳಿಂದ, ನಯವಿನಯದಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಕಾಲುಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೂ, ಅವಳ ಹಿಂದೆ-ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. || ೩೪ || ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರೂ ಕೂಡ ಕೋಪಗೊಂಡು ಯಯಾತಿಗೆ ಹೇಳಿದರು - 'ನೀನು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವೀಲಂಪಟನಾಗಿರುವೆ. ಮಂದಬುದ್ಧಿಯವನೂ, ಸುಳ್ಳುಗಾರನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕುರೂಪಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಮುದಿತನವು ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗಲಿ ನಡೆ ಇಲ್ಲಿಂದ' ಎಂದು ಶಪಿಸಿದರು. || ೩೫ ||

ಯಯಾತಿಯು ಹೇಳಿದನು - ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ! ನಿಮ್ಮ ಮಗಳೊಡನೆ ವಿಷಯಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾವದಿಂದಲಾದರೋ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೂ ಅನಿಷ್ಟವೇ ವರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ ರಿಗೂ ಯಯಾತಿಯು ಮಾತು ಸರಿ ಎನಿಸಿತು. ಕಾವದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿದ್ದುವಣಿ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದರು - ಸರಿ ಹೋಗು. ಸಂತೋಷದಿಂದ ನೀನೇ ತನ್ನ ತಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ಪಡೆದು ಈ ವೃದ್ಧಾವಸ್ಥವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದು. || ೩೬ || ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಇಂತಹ ವೈಷಯ ಮಾಡಿದಾಗ ಯಯಾತಿಯು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಹಿರಿಯಪುತ್ರನಾದ ಯದುನಿನಲ್ಲಿ - ಮಗೂ ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಯೌವನವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ನಿನ್ನ ಅಜ್ಜನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಈ ವೃದ್ಧಾವಸ್ಥವನ್ನು ನೀನು ಪಡೆ. ಎಕೆಂದರೆ, ದ್ವಿತೀಯ ಪುತ್ರನೇ ! ನಾನು ಇನ್ನೂ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅರಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಯೌವನವನ್ನು ಪಡೆದು ನಾನು ಕೇವಲ ವರ್ಷ ಗಳವರೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವೆನು. || ೩೭-೩೮ ||

ಯದುನು ಹೇಳಿದನು - ತಂದೆಯೇ ! ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ನಿನ್ನ ಮುದಿತನವನ್ನು ಪಡೆದು ನಾನು ಬದುಕಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸದೆ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನು. || ೩೯ ||

ತುರ್ವಸುಶ್ಲೋದಿತಃ ಪಿತ್ರಾ ದ್ರುಹ್ಯಶ್ಚಾನುಶ್ಚ ಭಾರತ |
ಪ್ರತ್ಯಾಚಮ್ಬುರಧರ್ಮಜ್ಞಾ ಹ್ಯನಿತ್ಯೇ ನಿತ್ಯಬುದ್ಧಯಃ || ೪೦ ||

ಅಪೃಚ್ಛತನಯಂ ಪೂರುಂ ವಯಸೋನಂ ಗುಣಾಧಿಕಮ್ |
ನ ತ್ವನುಗ್ರಜವದ್ವತ್ಸ ಮಾಂ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ || ೪೧ ||

ಪೂರುರುನಾಚ

ಕೋ ನು ಲೋಕೇ ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ ಪಿತುರಾಶ್ಚತುಃ ಪುಮಾನ್ |
ಪ್ರತಿಕರ್ತುಂ ಕ್ಷಮೋ ಯಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಾದ್ಧಿಂದತೇ ಪರಮ್ || ೪೨ ||

ಉತ್ತಮಕ್ಕಿಂಶಿತಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಕ್ರೋಕ್ತಕಾರಿಃ ತು ಮಧ್ಯಮಃ |
ಅಧಮೋಽಶ್ರದ್ಧಯಾ ಕುರ್ಯಾದಕರ್ತೋಚ್ಛರಿತಂ ಪಿತುಃ || ೪೩ ||

ಇತಿ ಪ್ರಮುದಿತಃ ಪೂರುಃ ಪ್ರತ್ಯಗೃಹ್ಣಾಜ್ಜರಾಂ ಪಿತುಃ |
ಸೋಽಪಿ ತದ್ವಯಸಾ ಕಾದೂನ್ಯಥಾವಜ್ಜುಜುಷೇ ಸೃಪ || ೪೪ ||

ಸಪ್ತದ್ವಿಪಪತಿಃ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರವರ್ತಾಲಯನ್ ಪ್ರಚಾಃ |
ಯಥೋಪಚೋಪಂ ವಿಪಯಾಇರ್ಣಯೋಽವ್ಯಾಹತೇಂದ್ರಿಯ || ೪೫ ||

ದೇವಯಾನ್ಯಶ್ಯನುದಿನಂ ಮನೋವಾಗ್ಗೇಹಮ್ನುಭಿಃ |
ಪ್ರೇಯಸಃ ಪರಮಾಂ ಪ್ರೀತಿಮುವಾಹ ಪ್ರೇಯಸೀ ರಹಃ || ೪೬ ||

ಅಯಜದ್ಯಜಪುರುಷಂ ಕ್ರತುಭಿರ್ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೈಃ |
ಸರ್ವದೇವಮಯಂ ದೇವಂ ಸರ್ವವೇದಮಯಂ ತರಿಮ್ || ೪೭ ||

ಯಸ್ಮಿಂದಂ ವಿರಚಿತಂ ವೋಮ್ನೀವ ಜಲದಾವರಿಃ |
ನಾನೇವ ಭಾತಿ ನಾಭಾತಿ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಯಾಮನೋರಥಃ || ೪೮ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಹೀಗೆಯೇ ತುರ್ವಸು, ದ್ರುಹ್ಯ ಮತ್ತು ಅನು ಇವರೂ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅನಿತ್ಯವಾದ ಶರೀರವನ್ನೇ ಶಾಶ್ವತವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. || ೪೦ || ಈಗ ಯಯಾತಿಯು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸಣ್ಣವನಾಗಿದ್ದರೂ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಪುತ್ರ ಪುರುಷನ್ನು ಕರೆದು ಕೇಳಿದನು - ಮಗು! ನೀನು ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರಂತೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಡ. ನನ್ನ ಮುದಿತನವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಪಡೆದು ನಿನ್ನ ಯೌವನವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು. || ೪೧ ||

ಪುರುಷು ಹೇಳಿದನು - ತಂದೆಯೇ! ಪಿತೃವಿನ ಕೃತೆಮುಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪರಮಪದವು ಲಭಿಸುವುದು. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತನ ಶರೀರವು ತಂದೆಯೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಉಪಕಾರವನ್ನು ತೀರಿಸಬಲ್ಲವನು ಯಾವನು ತಾನೇ ಇರುವನು? || ೪೨ || ತಂದೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದೆಯೇ ನಡೆಸುವವನೇ ಉತ್ತಮ ಪುತ್ರನಾಗಿರುವನು. ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನು ಮಧ್ಯಮನು. ಆಜ್ಞೆ ಪಡೆದರೂ ಅಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ವೃತ್ತನು ಅಧಮನು. ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸದಿರುವವನನ್ನು ಪುತ್ರನೆಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪು. ಅವನಾದರೂ ತಂದೆಯ ಮಲದಂತೆ ಆಗಿರುವನು. || ೪೩ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪುರುಷು ಒರ್ವ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ತಂದೆಯ ಮುದಿತನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಮುಷಾತಿಯೂ ಮಗನ ಯೌವನವನ್ನು ಪಡೆದು ಹಿಂದಿನಂತೆ ವಿಷಮುಷೇಹನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು. || ೪೪ || ಯಯಾತಿಯು ಎಳು ಪ್ತಿಯುಗಳಿಗೂ ಸಾಮ್ರಾಟನಾಗಿದ್ದನು. ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ಪ್ರಜಾಪಾಲನೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಅವನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಶಕ್ತಿ ತುಂಬಿತ್ತು. ಅವನು ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. || ೪೫ || ಅವನ ಪ್ರಿಯತಮೆಯಾದ ದೇವಮಾತೆಯೂ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮ ನಾದ ಯಯಾತಿಯನ್ನು ಮಗನ ವಚನ ಶರೀರದಿಂದ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾ, ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಳು. || ೪೬ || ಸಾಮ್ರಾಟ ಯಯಾತಿಯು ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಸರ್ವವೇದ್ಯಾದೂಷನಾದ ಯಜ್ಞಪುರುಷ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಪರಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ಮಹಾ-ಮಹಾ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳುಳ್ಳ ಯಜ್ಞಗಳ ಮೂಲಕ ಆರಾಧಿಸಿದನು. || ೪೭ || ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಜ್ರವಾದ ಮೋಡಗಳು ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಾಣದೆ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿ, ಮಾಯೆ ಮತ್ತು ಮನೋರಾಜ್ಯದಂತೆ ಕಲ್ಪಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಾಮ-ರೂಪಗಳಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಾಣಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. || ೪೮ ||

ತಮೇವ ಹೃದಿ ವಿಸ್ತೃತ್ಯ ವಾಸುದೇವಂ ಗುಹಾಶಯಮ್ |
ನಾರಾಯಣಮಣೀಯಾಂಶಂ ನಿರಾಶೀರಯಜತ್ಪ್ರಭುಮ್ || ೨೦ ||

ದಿವಂ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ಮನಃಷಟ್ಪತ್ಯಮಗಮಯಮ್ |
ವಿದಧಾನೋಽಪಿ ನಾಕೃತ್ಯಾನ್ವಭೌಮಃ ಕದಿಂದ್ರಿಯೈಃ || ೨೧ ||

ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿ ದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಸ್ವರೂಪವು ಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ ಭಗವಾನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಯಯಾತಿಯು ನಿಷ್ಕಾಮ ಭಾವದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. || ೨೦ || ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅವನು ಒಂದುಕಾಲಿರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ತನ್ನ ಉಚ್ಚೈಖಿಲ ಇಂದ್ರಿಯ ಗಳೊಂದಿಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬೋಡಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಿಷಯ ಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಯಯಾತಿಗೆ ಬೋಗಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. || ೨೧ ||

ಪದಿಸಂಪನ್ನಯ ಅಧ್ಯಾಯಃ ಸಂಪೂರ್ಣಃ || ೧೮ ||

ಅತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಋತುಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ
ಅಷ್ಟಾಧಿಕೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೮ ||

ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಯಯಾತಿಯ ಗೃಹತ್ಯಾಗ

ಶ್ರೀಕುಕುಟಾಚ

ಸ ಇಹ್ಮಮಾಚರನ್ ಕಾಮಾನ್ ಸ್ತೃಣೋಽಪತ್ಯಮಾಚರನ್ |
ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಪ್ರಿಯಾಯೈ ನಿವಿಣ್ಣೋ ಗಾಥಾಮೇತಾಮಗಾಯತ || ೧ ||

ಶೃಣು ಭಾರ್ಗವಮೂಃ ಗಾಥಾಂ ಮದ್ವಿಧಾಚರಿತಾಂ ಭುವಿ |
ಧೀರಾ ಯಸ್ಯಾನುತೋಚಂತಿ ವನೇ ಗ್ರಾಮನಿವಾಸಿನಃ || ೨ ||

ಬ್ರಹ್ಮ ಏಕೋ ವನೇ ಕಪ್ಪಿದ್ಭಿಃ ಸ್ವನ್ ಪ್ರಿಯಮಾತ್ಮನಃ |
ದದರ್ಶ ಕೂವೇ ಪತಿತಾಂ ಸ್ವಕರ್ಮವಶಗಾಮಜಾಮ್ || ೩ ||

ಹ್ಯಾ ಉದ್ಧರಣೋಪಾಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಾಮೀ ವೀಚಿಂತಯನ್ |
ವೃದ್ಧಸ್ತ ತೀರ್ಥಮುದ್ವಿತ್ಯ ವಿಶಾಕಾಂಗ್ರೇಣ ರೋಧಸಿ || ೪ ||

ಸೋತ್ತೀರ್ಯ ಕೂಪಾತ್ಪು ಶ್ವೋಣೇ ತಮೇವ ಚತುರೇ ಕಿಲ |
ತಯಾ ವೃತಂ ಸಮುದ್ವಿಕ್ಲಂ ಬಹ್ನೋಽಜಾಃ ಕಾಂತಕಾಮಿನೀಃ || ೫ ||

ಶ್ರೀಕುಕುಟಾಚಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಹೀಗೆ ಯಯಾತಿಯು ಸ್ವವಶನಾಗಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿ ಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತನ್ನ ಅಧಃಪತನದತ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯು ಪರಿಧಾಗ ಅವನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವುಂಟಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿ ಯಾದ ದೇವಯಾನಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು - || ೧ || ಬ್ರಗುನಂದಿನೀ ! ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಇರುವ ವಿಷಯಾವೇಕ್ಷೆಯು ಸತ್ಯ ಇತಿಹಾಸ ಇದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಗ್ರಾಮವಾಸಿಗಳಾದ ವಿಷಯೀ ಪುರುಷರ ಸಂಬಂಧ ವಾಗಿ ವನವಾಸಿ ಜೀವೇಂದ್ರಿಯ ಪುರುಷರು ಇವರ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಹೇಗಾದೀತೆಂದು ದುಬುದಿಂದ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. || ೨ || ಪ್ರಿಯೆ ! ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೋತವು ತನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಕರ್ಮಫಲದಿಂದಲೇ ಒಂದು ಮೆಣೆಯು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿತು. || ೩ || ಆ ಹೋತವು ಬಹಳ ಕಾಮಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮೆಣೆಯನ್ನು ಬಾವಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಮೇಲೆತ್ತಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅದು ತನ್ನ ಕೋಡುಗಳಿಂದ ಬಾವಿಯ ದಂಡೆಗಳನ್ನು ಆಗೇದು ದಾರಿಮಾಡಿತು. || ೪ || ಹೋತನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೆಣೆಯು ಆ ಹೋತನನ್ನೇ ಮೋಹಿಸಿತು. ■ ಹೋತವು ಗಡ್ಡ-ಮೀಸೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಹೃಸ್ವಪುಷ್ಪ ತರುಣವಾಗಿದ್ದು, ಮೆಣೆಗಳಿಗೆ ಸುಖ ವನ್ನಡುವುದರಲ್ಲಿ ಎಹಾರ ಕುಶಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮೆಣೆಯು ಆ ಹೋತವನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನಾಗಿ ಅರಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಇತರ ಮೆಣೆಗಳೂ ಅದನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಪತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿ ಕೊಂಡವು. ಅವುಗಳಾದರೂ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ

ಪೀವಾನಂ ಕ್ಷುಬಂ ಪ್ರೇಚ್ಯ ಮೀಧ್ಯಾಸಂ ಯಾಭಕೋವಿದಮ್ |
ಸ ಏಕೋಽಪವೃತ್ತಾಸಾಂ ಬಹ್ವೀನಾಂ ರತಿವರ್ಧನಃ |
ರೇಮೇ ಕಾಮಗ್ರಹಗ್ರಸ್ತ ಆತ್ಮಾನಂ ನಾವಬುದ್ಧಕ
|| ೬ ||

ತಮೇವ ಪ್ರೇಷ್ಯ ತಮಯಾ ರಮಮಾಣಮಾಚಾನ್ಯಯಾ |
ಏಲೋಕ್ಯ ಕೂಪಸಂವಿಗ್ನಾ ನಾನೃಷ್ಯದ್ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮ ತತ್
|| ೭ ||

ತಂ ದುರ್ಯದಂ ಸುಹೃದ್ವ್ರಾಪಂ ಕಾಮಿನಂ ಕ್ಷಣಸೌಹೃದಮ್ |
ಇಂದ್ರಿಯಾರಾಮಮುತ್ಸ್ಯ ಜ್ಞ ಸ್ವಾಮಿನಂ ದುಃಖಿತಾ ಯಯಾ
|| ೮ ||

ಸೋಽಪಿ ಚಾನುಗತಃ ಸ್ತ್ರೀಣಃ ಕೃಪಾಶ್ಚಾಂ ಪ್ರಸಾದಿತಮ್ |
ಕುರ್ವನ್ನದವಿಡಾಕಾರಂ ನಾಶಕ್ನೋತ್ಪಥಿ ಸಂಧಿಪಮ್
|| ೯ ||

ತಸ್ಯಾಸ್ತತ್ರ ದ್ವಿಜಃ ಕಶ್ಚಿದಜಾಸ್ತಾನ್ಕುಚೈನದ್ರಾಪಾ |
ಲಂಬತಂವೃಷಾಣಂ ಭೂಯಃ ಸಂದರ್ಶಯಾರ್ಥಾಯ ಯೋಗವತ್
|| ೧೦ ||

ಸಂಬದ್ಧವೃಷಾಣಃ ಸೋಽಪಿ ಹೃದಯಾ ಕೂಪಲಬ್ಧಯಾ |
ಕಾಲಂ ಬಹುತಿಥಂ ಭದ್ರೇ ಕಾಮೈರ್ನಾರ್ಥ್ಯಾಪಿ ತುಷ್ಕತಿ
|| ೧೧ ||

ತಥಾಶಂ ಕೃಪಾಶಃ ಸುಭ್ರು ಭವತ್ಯಾಃ ಪ್ರೇಮಯಂತ್ರಿತಃ |
ಆತ್ಮಾನಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ ಮೋಹಿತಸ್ತವ ಮಾಯಯಾ
|| ೧೨ ||

ಯತ್ ವೃಥಿನ್ಯಾಂ ಪ್ರೀಹಿಯದಂ ಹಿರಣ್ಯಂ ಪತವಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ |
ಽ ದುಷ್ಯಂತಿ ಮನಾಸ್ತ್ರೀತಿಂ ಪುಂಸಃ ಕಾಮಹತಸ್ಯ ತೇ
|| ೧೩ ||

ಽ ಜಾಪು ಕಾಮಃ ಕಾಮಾಸಾಮುಪಾಭೋಗೇನ ಶಾಮ್ಯತಿ |
ಪವಿತ್ರಾ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣೇವ ಭೂಯ ಏವಾಭಿವರ್ಧತೇ
|| ೧೪ ||

ಮದಾ ನ ಕುರುತೇ ಭಾವಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷ್ವಮಂಗಲಮ್ |
ಹೃದೈಶ್ಚೈಶ್ವರಾ ಪುಂಸಃ ಸರ್ವಾಃ ಸುಖಮಯಾ ದಿತಃ
|| ೧೫ ||

ಮಾ ದುಶ್ಯತಾ ದುರ್ಮತಿಭರ್ಜೀರ್ಯತೋ ಯಾನಜೀರ್ಯತೇ |
ಹಂ ತೃಷ್ಣಾಂ ದುಃಖನಿವಹಾಂ ಶರ್ಮಕಾಮೋ ದ್ರುತಂ ತೃಚೇತ್
|| ೧೬ ||

ಪತಿಯ ಅನ್ನಾಹಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆ ಒಂದೇ ಹೋತವು ಹಲವಾರು ಮೇಕೆಗಳೊಡನೆ ಮದನುಶಾಚಗ್ರಸ್ತವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನನ್ನೇ ಕಾನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. || ೬-೬ || ಬಾವಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದ ಮೇಕೆಗೆ ತನ್ನ ಪತಿಯಾದರೋ ಇತರ ಮೇಕೆಗಳೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಹೋತನ ನಡೆವಳಿಕೆ ಸಹಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. || ೭ || ಈ ಹೋತವು ಬಹಳ ಕಾಮಿಯೆಂದೂ, ಇವನ ಯಾವ ಭರವಸೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಇದು ಮಿತ್ರರೂಪ ದಿಂದ ಶತ್ರುವಿನ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿದು ಆ ಮೇಕೆಯು ಈ ಇಂದ್ರಿಯಲೋಲುಪ ಹೋತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭಾರೀ ದೂವಿದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಸಾಕುವವನ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು. || ೮ || ಆ ದಿನವೂ, ಕಾಮಿಯೂ ಆದ ಹೋತವು ಅದನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮ್ಯಾ ಮ್ಯಾ ಎಂದುಕೊಂಡು ಅದರ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಮೇಕೆಯನ್ನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. || ೯ ||

■ ಮೇಕೆಯ ಒಡೆಯನು ಓರ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು ಹೋತನ ಜೋಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವೃಷಾಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದನು. ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಮೇಕೆಯ ಒಳತನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಪುನಃ ಅವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಆಮೆಗೆ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದವು. || ೧೦ ||

ಕ್ರಿಯೇ! ಹೀಗೆ ವೃಷಾಗಳು ಜೋಡಿಸಿದಾಗ ಆ ಹೋತವು ಪುನಃ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮೇಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ವಿಷಯ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರೂ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷವಾಗಲಿಲ್ಲ. || ೧೧ || ಸುಂದರೀ! ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇದೇ ಆಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮ ಪಾಶದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತನಾದ ನಾನೂ ಅತ್ಯಂತ ದೀನನಾಗಿ ಹೋದನು. ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತನಾದ ನಾನು ನನ್ನನ್ನೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿರುವೆನು. || ೧೨ ||

ಕ್ರಿಯೇ! ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಧಾನ್ಯಗಳವೆಯೋ, ಸುರ್ವಾರಾಶಿಗಳವೆಯೋ, ಪಶುಗಳವೆಯೋ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿರುವರೋ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಒಂದರೂ ಕಾಮಹತನಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸಲಾರವು. || ೧೩ || ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಭೋಗವಾಸನೆಯು ಎಂದೂ ಶಾಂತವಾಗಲಾರದು. ಬದಲಿಗೆ ತುಪ್ಪದ ಆಹುತಿ ಹಾಕಿದಾಗ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನು ಮತ್ತೆ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭೋಗವಾಸನೆಗಳು ಕಾಮೋಪಭೋಗಗಳಿಂದ ಮತ್ತೂ ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತವೆ. || ೧೪ || ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವನ್ನೊಡನೆ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳ ಭಾವವಿಡದಿದ್ದಾಗ, ಅವನು ಸಮರ್ದಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಮಸ್ತ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಅಂತಹವನಿಗೆ ಸುಖಮಯವಾಗುತ್ತವೆ. || ೧೫ || ವಿಷಯಗಳ ತೃಷ್ಣೆಯೇ ದುಃಖಗಳ ಉಗಮಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಮಂದಬುದ್ಧಿಯವರಾದ ಜನರು ಅಂತಹ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದಲೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲಾರರು. ಮುದಿತನವು ಬಂದರೂ ತೃಷ್ಣೆಯು ನಿತ್ಯ ನೂತನವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಶೀಘ್ರಾಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಈ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಮೆತ್ಸ್ಯಜನ ಬೇಕು. || ೧೬ ||

ಮಾತ್ರಾ ಸ್ವಾ ದುಃಖಾ ವಾ ನಾವಿವಿಕ್ತಾಸೋ ಭವೇತ್ |
ಬಲವಾನಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮೋ ವಿದ್ವಾಂಸಮುಪ ಕರ್ಷತಿ || ೧೭ ||

ಪೂರ್ಣಂ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಂ ಮೇ ವಿಪಯಾನ್ವೇಷತೋಽಸ್ಯುತ್ |
ತಥಾಪಿ ಚಾನುಸವನಂ ತೃಷ್ಣಾ ತೇಷೂಪಜಾಯತೇ || ೧೮ ||

ತಸ್ಯಾದೇತಾದುಹಂ ತೃಷ್ಣಾ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಧಾಯ ಮಾನಸಮ್ |
ನಿದ್ವಂಜ್ಯೋ ನಿರಹಂಕಾರಕ್ಷರಿಸ್ಯಾಮಿ ಮೃಗೈಃ ಸಹ || ೧೯ ||

ದೃಷ್ಟಂ ಶ್ರುತಮಸದ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ನಾನುಧ್ಯಾಯೇನ್ ಸಂವಿಕೇತ್ |
ಸಂಪೃತಿಂ ಚಾತ್ಮನಾತಂ ಚ ತತ್ರ ವಿದ್ವಾನ್ ಆತ್ಮದೃಶ್ || ೨೦ ||

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾನಾಮೋ ಚಾಯೋಂ ತದೀಯಂ ಪೂರವೇ ವಯಃ |
ಮತ್ತಾ ಸ್ವಾಂ ಜಯಂ ತಸ್ಯಾದಾದೇ ವೀತಸ್ತುಹಃ || ೨೧ ||

ದಿತಿ ದಕ್ಷಿಣಾರ್ಧಸ್ಯಾಂ ದ್ರುಹ್ಯಂ ದಕ್ಷಿಣೋ ಯದುಮ್ |
ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಂ ತುರ್ವಸುಂ ಚಕ್ಷುಃ ಉದೀಚ್ಯಾಮನುಮೀಶ್ವರಮ್ || ೨೨ ||

ಭೂಮಂಡಲಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪೂರುಷಾರ್ತ್ತಮಂ ವಿಶಾಮ್ |
ಅಭಿಷಿಚ್ಯಾಗ್ರಜಾಂಸ್ತಸ್ಯ ವಶೇ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ವನಂ ಯಯಾ || ೨೩ ||

ಆಸೇವಿತಂ ವರ್ಷಪೂರ್ಣಾವಶರ್ತ್ತಗ್ಂ ವಿಷಯೀಮು ಸಃ |
ಕ್ಷಣೇನ ಮುಮುಚೇ ನೀಡಂ ಚಾತಪತ್ಯ ಇವ ದ್ವಿಜಃ || ೨೪ ||

ಸ ತತ್ರ ನಿಮಿತ್ತ ಸಮುತ್ಥಸಂಗ
ಆತ್ಮಾನುಭೂತ್ಯಾ ವಿಧುತತ್ರಲಿಂಗಃ |
ಪರೇಽಮಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಣ ವಾಸುದೇವೇ
ಲೇಭೇ ಗತಿಂ ಭಾಗವತೇಂ ಪ್ರತೀತಃ || ೨೫ ||

ಶ್ರುತ್ವಾಗಾಥಾಂ ದೇವಯಾನೀ ಮೇನೇ ಪ್ರಸ್ತೋಭಮಾತ್ಮನಃ |
ಸ್ವಪ್ನಯೋಃ ಸ್ನೇಹವೈಕಲ್ಯಾತ್ಪರಿಹಾಸಮಿವೇರಿತಮ್ || ೨೬ ||

ತನ್ನ ತಾಯಿಯೇ ಇರಲಿ, ಮಗಳೇ ಇರಲಿ, ತಂಗಿಯಾಗಿರಲಿ, ಎಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಸೆಳೆದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಎಕೆಂದರೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಅತಿಬಲಿಷ್ಠವಾದುವುಗಳು. ಮತ್ತು ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನೂ ಕೂಡ ಅವುಗಳು ವಿಚಲಿತವನ್ನಾಗಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. || ೧೭ || ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ನಾನು ಒಂದು ಸಾವಿರವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದೆನು. ಹೀಗೆದ್ದರೂ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಆ ಭೋಗಗಳ ಲಾಲಸೆಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. || ೧೮ || ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವೀಗ ಈ ಭೋಗಗಳ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ರೀನಗೊಳಿಸಿ ಶೀತೋಷ್ಣ ಸುಖ-ದುಃಖಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ, ಅಹಂಕಾರದಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಜನಗಳೊಡನೆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವೆನು. || ೧೯ || ಇಹ-ಪರ ಲೋಕ ಗಳೆರಡರ ಭೋಗಗಳು ಆಸತ್ತಾಗಿವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅವನ್ನು ಚಿಂತಿಸದೆ, ಭೋಗಿಸದೇ ಇರಬೇಕು. ಅವುಗಳ ಚಿಂತನದಿಂದಲೇ ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅವುಗಳ ಭೋಗದಿಂದಲಾದರೋ ಅತ್ಯನಾಶ ವಾಗುವುದೆಂಬ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವುಗಳಿಂದ ದೂರವೃತ್ತಿಯವನೇ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯು. || ೨೦ ||

ವನೀಕೃತನೇ! ಯಯಾತಿಯು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪುರುಷನ ಯೌವನವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಮರಳಿಸಿ, ತನ್ನ ಮುದಿತನವನ್ನು ಅವನಿಂದ ಮರಳಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿತವಾದನು. ಅವನಿಗೆ ವಿಷಯ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯು ತೊಲಗಿಹೋಯಿತು. || ೨೧ || ಬಳಿಕ ಅವನು ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿನ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ದ್ರುಹ್ಯವನ್ನೂ, ದಕ್ಷಿಣದ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಯದುಮನ್ನೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ತುರ್ವಸುವನ್ನೂ, ಉತ್ತರದ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಅನು ಎಂಬುವನಿಗೆ ಹಂಚಿದನು. || ೨೨ || ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ತೊಂದಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ ಪುರುಷನು, ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿರಿಸಿ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುರುಷನ ಆಗ್ರಹರಲ್ಲರನ್ನು ಅವನ ಪಾಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಯಯಾತಿಯು ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. || ೨೩ || ರಾಜಾ ಯಯಾತಿಯು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದ್ದರೂ ರಾಜ್ಯ ಮೂಡಿದ ಹಕ್ಕಿಯು ಗೂಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಾರಿಹೋಗುವಂತೆ ಅವನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. || ೨೪ || ವನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ರಾಜನಾದ ಯಯಾತಿಯು ಸಮಸ್ತ ಆಸಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿಬಿಟ್ಟನು. ಆತ್ಮಾತ್ಮಾತ್ಮಾರದ ಮೂಲಕ ಅವನ ತ್ರಿಗುಣ ಮಯ ಲಿಂಗತೋರವು ನಾಶವಾಯಿತು. ಅವನು ಮಾಯಾ ಮಲದಿಂದ ರಹಿತನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮ ವಾಸುದೇವನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಭಗವತ್ಪ್ರಭುಗಳಾದ ಸಂತರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಭಾಗವಹಿ ಗತಿಯನ್ನು ಸೇರಿದನು. || ೨೫ ||

ದೇವಯಾನಿಯು ಯಯಾತಿಯು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ, ಇವರು ನನ್ನನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿ ದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಎಕೆಂದರೆ, ಸ್ವಿ-ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮದಿಂದಾಗಿ ವಿರಹವು ಇದಿದಾದಾಗ ವಿಲಂಬ

ಸಾ ಸನ್ನಿವಾಸಂ ಸುಹೃದಾಂ ಪ್ರಪಾಯಾಮಿವ ಗುಹ್ಯತಾಮ್ |
ವಿಜ್ಞಾಯೇಶ್ವರತಂತ್ರಾಣಾಂ ಮಾಯಾವಿರೂಪಿತಂ ಪ್ರಭೋಃ || ೨೭ ||

ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಗಮುತ್ಪದ್ಯ ಸ್ವಪ್ನಾಪಮ್ನೇನ ಭಾರ್ಗವೀ |
ಕೃಷ್ಣೇ ಮನಃ ಸಮಾವೇಶ್ಯ ವ್ಯಧುನೋಲ್ಲಿಂಗಮಾತ್ಮನಃ || ೨೮ ||

ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಭಗವತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ ವೇದಾಪೇ |
ಸರ್ವಭೂತಾಧಿವಾಸಾಯ ಶಾಂತಾಯ ಬೃಹತೇ ನಮಃ || ೨೯ ||

ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೧೯ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಭಾರತೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ ವಿಶೋನನಿಂತೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೯ ||

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಪುರುಷಿನ ವಂಶ, ರಾಜಾ ದುಷ್ಯಂತ ಮತ್ತು ಭರತನ ಚರಿತ್ರವರ್ಣನೆ

ಶ್ರೀಮತ ಉವಾಚ

ಪೂರ್ವೋರ್ವಂಶಂ ಶ್ರವಣ್ವಾಮಿ ಯತ್ರ ಜಾತೋಽಪಿ ಭಾರತ |
ಏತ್ರ ರಾಜರ್ಷಯೋ ವಂಶಾ ಬ್ರಹ್ಮವಂಶಾಶ್ಚ ಜಜ್ಞರೇ || ೧ ||

ಜನಮೇಜಯೋ ಹೃಭೂತೂರೋಃ ಪ್ರಚಿನ್ವಾನ್ತುತುತುತಃ |
ಶ್ರವೀದೋಽಥ ನಮಸ್ಕುರ್ವೈ ತಸ್ಮಾಚ್ಚಾರುಪದೋಽಭವತ್ || ೨ ||

ಶ್ವಃ ಸುದುರಭೂತುತ್ಪ್ರಸಾದ್ವಿಮುಗವಸ್ತತಃ |
ಕಂಜಿಗಾತಿಪ್ರಸಾದ್ವಿಮುಗವಾತಿ ರೌದ್ರಾಶ್ವಸ್ತತಃ ಸ್ತುತಃ || ೩ ||

ಋತಃ ಪುಸ್ತಸ್ಯ ಕುಕ್ಷೇಯುಃ ಸ್ತಂಡಿಲೇಯುಃ ಕೃತೇಯುಕಃ |
ವಲೇಯುಃ ಸಂತತೇಯುಶ್ಚ ಧರ್ಮಸತ್ಯವ್ರತೇಯವಃ || ೪ ||

ವಶ್ಯತೇಽಪರಸಃ ಪುತ್ರಾ ವನೇಯುಶ್ಚಾವಮಃ ಸ್ತುತಃ |
ಶ್ವಕಾಚ್ಯಾಪಿಂಧ್ರಿಯಾಣೀವ ಮುಖ್ಯಸ್ಯ ಜಗದಾತ್ಮನಃ || ೫ ||

ವಾತೇಯುಃ ಕಂಕಿಭಾರೋಽಭೂತ್ಪ್ರಯುಕ್ತಾಶ್ಚಕಾ ನೃಪ |
ವಿಮಹಿವ್ರಾಪೋಽಪ್ರತಿರಥಃ ಕಣ್ವೋಽಪ್ರತಿರಥಾತ್ಮಜಃ || ೬ ||

ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿಯೇ ಇವರು ಪರಿಹಾಸ ಮಾಡುವಂತೆ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಳು. || ೨೭ || ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿರುವ ಬಂಧುಗಳು - ಅರವಟ್ಟಿಗೆ ಯಲ್ಲಿ ದಾರಿಜೋಷರು ಸೇರುವಂತೆ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವರು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನ ಮಾಯೆಯ ಅಟವಾಗಿದ್ದು ಸ್ವಪ್ನದಂತೆಯೇ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ತಿಳಿದು ದೇವಯಾನಿಯೂ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಅಸ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯಗೊಳಿಸಿದಳು. ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಲಿಂಗ ಶರೀರವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿ ಆಕೆಯು ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. || ೨೭-೨೮ || ದೇವಯಾನಿಯು ಭಗವಂತನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ವ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು - ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ರಚಯಿತನೂ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ, ಎಲ್ಲರ ಆಶ್ರಯಸ್ವರೂಪನೂ, ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪರಮ ಶಾಂತ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ತತ್ತ್ವವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. || ೨೯ ||

ಶ್ರೀಪುರುಷಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಈಗ ನಾನು ಪುರುರಾಜನ ವಂಶವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವೆನು. ಇದೇ ವಂಶದಲ್ಲಿನಿಾನು ಜನ್ಮ ಹಾಳಿರುವೆ. ಈ ವಂಶದಲ್ಲಿಯೇ ಹಲವಾರು ರಾಜರ್ಷಿಗಳೂ, ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳೂ ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. || ೧ || ಪುರುಷಿಗೆ ಜನಮೇಜಯ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಜನಮೇಜಯನಿಗೆ ಪ್ರಚಿನ್ವಾನ್, ಪ್ರಚಿನ್ವಂತನಿಗೆ ಪ್ರವೀರ, ಪ್ರವೀರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕು, ನಮಸ್ಕುವಿಗೆ ಚಾರುಪದ ಪುತ್ರನಾದನು. || ೨ || ಚಾರುಪದನಿಂದ ಸುದ್ಧು, ಸುದ್ಧುವಿನಿಂದ ಬಹುಗವ, ಬಹುಗವನಿಂದ ಸಂಯಾತಿ, ಸಂಯಾತಿಯಿಂದ ಅಹಂಯಾತಿ, ಅಹಂಯಾತಿಯಿಂದ ರೌದ್ರಾಶ್ವ ಹುಟ್ಟಿದನು. || ೩ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಹತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಆಗುವಂತೆಯೇ ಘೃತಾಚಿ ಅಪ್ಪರೆಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ರೌದ್ರಾಶ್ವನು - ಋತೇಯು, ಕುಕ್ಷೇಯು, ಸ್ತಂಡಿ ಲೇಯು, ಕೃತೇಯು, ಜಲೇಯು, ಸಂತತೇಯು, ಧರ್ಮೇಯು, ಸತ್ಯೇಯು, ವ್ರತೇಯು ಮತ್ತು ವನೇಯು ಎಂಬ ಹತ್ತು ಪುತ್ರರನ್ನು ವಹಿದನು. || ೪-೫ || ರಾಜೇಂದ್ರ ! ಅವರಲ್ಲಿ ಋತೇಯುವಿನ ಪುತ್ರ ರಂಕಿಭಾರ ಹುಟ್ಟಿದನು. ರಂಕಿಭಾರನಿಗೆ - ಸುಮತಿ, ಧ್ರುವ, ಅಪ್ರತಿರಥರೆಂಬ ಮೂವರು ಪುತ್ರರಾದರು. ಅಪ್ರತಿರಥನಿಗೆ ಕಣ್ವ ನಂಬ ಪುತ್ರನಾದನು. || ೬ ||

ತಸ್ಯ ಮೇಧಾತಿಥಿಸ್ತಸ್ಯಾತ್ಮಸ್ತತ್ಪ್ರಾಜ್ಞಾ ದ್ವಿಧಾತಯಃ |
ಪುತ್ರೋಽಭೂತ್ಪುತ್ರಮತಃ ರೈಚ್ಛೋ ದುಷ್ಯಂತಪುತ್ರಮೋ ಮಹಃ
|| ೭ ||

ದುಷ್ಯಂತೋ ಮೃಗಯಾಂ ಯಾತಃ ಕಣ್ವಾಶ್ರಮಪದಂ ಗತಃ |
ತತ್ರಾಸೀನಾಂ ಸ್ವಪ್ನಭಯಾ ಮಂಡಯಂತೀಂ ರಮಾಮಿವ
|| ೮ ||

ವಿಲೋಕ್ಯ ಸದ್ಭೋ ಮುಮುಕ್ಷೇ ದೇವಮಾಯಾಮಿವ ಸ್ವಯಮ್ ||
ಬ್ರಹ್ಮಾಣೇ ತಾಂ ವರಾರೋಪಾಂ ಭಟ್ಟಿಃ ಕತಿಪಯೈರ್ವೃತಃ
|| ೯ ||

ತದ್ವರ್ತನಶ್ರಮುದಿತಃ ಸಂನಿವೃತ್ತ ಪರಿಶ್ರಮಃ |
ಪಪ್ಲಬ್ಧ ಕಾಮಸಂತಪ್ತಃ ಪ್ರಹುಃ ಶಕ್ತ್ಯಯಾ ಗಿರಾ
|| ೧೦ ||

ಕಾ ತ್ಲಂ ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷಿ ಕಸ್ಯಾಸಿ ಹೃದಯಂಗಮೇ |
ಕಿಂ ಕಾ ಚಕೀರ್ಷಿತಂ ತತ್ರ ಭವತ್ಯಾ ನಿರ್ಜನೇ ವನೇ
|| ೧೧ ||

ವೃಕಂ ರಾಜಸ್ಯತನುಯಾಂ ವೇದ್ಯತುಂ ತ್ವಾಂ ಸುಮಧ್ಯಮೇ |
ಽಹಿ ಚೇತಃ ಪೌರವಾಗಾಕಾಮಧರ್ಮೋ ರಮತೇ ಕ್ಷುಬ್ಧಃ
|| ೧೨ ||

ಶಕುಂತಲೋನಾಚ

ನಿಶ್ವಾಸಿತ್ತಾಭಚ್ಛವಾಹಂ ತ್ಯಕ್ತಾ ಮೇನಕಯಾ ವನೇ |
ದೇವೈತದ್ಗ್ರವಾನ್ ಕಣ್ವೋ ವೀರ ಕಿಂ ಕರವಾಮು ತೇ
|| ೧೩ ||

ಆಶ್ಯತಾಂ ಹೃದವಿಂದಾಕ್ಷಿ ಗೃಹ್ಯತಾಮರ್ಹಣಾಂ ಚ ನಃ |
ಭುಜ್ಯತಾಂ ಸಂತಿ ನೀವಾರಾ ಉಷ್ಯತಾಂ ಯದಿ ರೋಚತೇ
|| ೧೪ ||

ದುಷ್ಯಂತಃ ಉನಾಚ

ಉಪಸನ್ನಮಿದಂ ಸುಭ್ರ ಜಾತಾಯಾಃ ಕುಶಿಕಾಸ್ವರ್ಮೇ |
ಸ್ಥಯಂ ಹಿ ವೃಣತೇ ರಾಜ್ಯಾಂ ಕನ್ಯಕಾಃ ಸದೃಶಂ ವದಮ್
|| ೧೫ ||

ಓಮಿಶ್ವಕೇ ಯಥಾಧರ್ಮಮುಪಯೋಮೇ ಶಕುಂತಲಾಮ್ |
ಗಾಂಧರ್ವವಿಧಿನಾ ರಾಜಾ ದೇಶಕಾಲವಿಧಾನವಿತ್
|| ೧೬ ||

ಅಮೋಘವೀರ್ಯೋ ದಾಜರ್ಷಿಮ್ ಹಿಶ್ಯಾಂ ವೀರ್ಯಮಾದಧಃ |
ಶ್ವೋಭೂತೇ ಸ್ವಪ್ನರುಂ ಯಾತಃ ಕಾಲೇನಾಸೂತಸಾ ಸುತಮ್
|| ೧೭ ||

ಕಣ್ವನಿಗೆ ಪುತ್ರನಾದನು ಮೇಧಾತಿಥಿ. ಮೇಧಾತಿಥಿಯಿಂದ ಪುಷ್ಕಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು. ಸುಮತಿಗೆ ರೈಚ್ಛನೆಂಬ ಪುತ್ರನಾದನು. ಈ ರೈಚ್ಛನ ಪುತ್ರನೇ ದುಷ್ಯಂತ. || ೭ ||

ಓಮ್ಮ ದುಷ್ಯಂತನು ತನ್ನ ಕೆಲವು ಸೈನಿಕರೊಂದಿಗೆ ಬೇಟೆ ಯಾಡಲು ವನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಾ ಅವನು ಕಣ್ವ ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ದೇವಮಾಯೆಯಂತಿರುವ ಮನೋಹರವಾದ ಓರ್ವ ಯುವತಿಯು ಕುಳಿತಿ ದ್ದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಆಕೆಯ ಅಂಗಕಾಂತಿಯಿಂದ ಆ ಆಶ್ರಮವು ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ದುಷ್ಯಂತನು ವಿವೇಕಿತ್ವವಾಗಿ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡ ಕೊಡಗಿದನು. || ೮-೯ || ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮ ವಾಸನೆ ಜಾಗೃತವಾಯಿತು. ಒಳಿಕೆಯೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರ ವಾಯಿತು. ಅವನು ಮುಗುಳ್ಳುಗುತ್ತಾ ಮಧುರವಾದ ಮಾತು ಗಳಿಂದ ಅವಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದನು - || ೧೦ || ಎಲೈ ಕಮಲಾಕ್ಷಿಯೇ! ನೀನು ಯಾರು? ಯಾರ ಮಗಳು? ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ನಿನ್ನ ಪ್ರ ಆಕರ್ಷಿಸಿದ ಸುಂದರಿಯೇ! ನೀನು ಈ ನಿರ್ಜನ ವನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆ? || ೧೧ || ಸುಂದರಿಯೇ! ನೀನು ಯಾರೋ ಕೃತ್ತಿಯನ ಮಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಪುರುಷವೇರಿಯರ ಚಿತ್ರವು ಎಂದೂ ಅಧರ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ವಾಲುವುದಿಲ್ಲ. || ೧೨ ||

ಶಕುಂತಲೆಯು ಹೇಳಿದಳು - ಮಹಾರಾಜ! ನೀವು ಹೇಳಿ ರುದು ನಿಜವಾಗಿದೆ. ನಾನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಮಗಳು. ಮೇನಕ ಯೆಂಬ ಅಶ್ವರೆಯು ನನ್ನನ್ನು ವನದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದಳು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಪಾಶು ಘೋಷಿಸಿದ ಮಹರ್ಷಿ ಕಣ್ವರೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವೀರಶಿರೋಮಣಿಯೇ! ನಾನು ನಿಮಗೆ ಏನು ಸೇವೆ ಮಾಡಲಿ? || ೧೩ || ಕಮಲಾಕ್ಷನೇ! ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಾವು ಮಾಡಲಿರುವ ಯತ್ನಿಯೆ? ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಾಲ್ಪಾನ್ನವಿದೆ. ನೀನು ಬಯಸುವಿರಾದರೆ ಊಟಮಾಡು. ಉಚಿತವೆನಿಸಿದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳ ಬಹುದು. || ೧೪ ||

ದುಷ್ಯಂತನು ಹೇಳಿದನು - ಸುಂದರಿಯೇ! ನೀನು ಕುಶಿಕ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವೆ. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಅತಿಥಿ-ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ರಾಜಕನ್ಯೆಯರು ಸ್ವತಃ ತಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು ವರಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. || ೧೫ || ಶಕುಂತಲೆಯ ಸ್ವೀಕೃತಿ ದೊರೆತಾಗ ದೇಶ, ಕಾಲ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನೂ ಬಲ್ಲ ದುಷ್ಯಂತನು ಗಾಂಧರ್ವವಿಧಿಯಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾದನು. || ೧೬ || ಅವೋಘ ವೀರ್ಯನಾದ ದುಷ್ಯಂತನು ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಗರ್ಭಾಧಾನ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬೆಳಗುತ್ತಲೇ ತನ್ನ ರಾಜ ಧಾನಿಗೆ ತೆರಳಿದನು. ನವಮೂಸಗಳು ತುಂಬುತ್ತಲೇ ಶಕುಂತಲೆಯು ಗಂಡುಮಗುವನ್ನು ಹಡೆದಳು. || ೧೭ ||

ಕಣ್ವ ಕುಮಾರಸ್ತು ವನೇ ಚಕ್ರೇ ಸಮುಚಿತಾಃ ಕ್ರಿಯಾಃ |
ಬದ್ಧಾ ಮೃಗೇಂದ್ರಾಂಶ್ವರಸಾ ಕ್ರೀಡತಿ ಸ್ತು ಸ ಬಾಲಕಃ || ೧೮ ||

ತಂ ದುರತ್ಯಯವಿಕ್ರಾಂತಮಾಧಾಯ ಪ್ರಮದೋತ್ತಮಾ |
ಹರೇರಂಶಾಂಶಸಂಭೂತಂ ಭರ್ತುರಂಶಕಮಾಗಮತ್ || ೧೯ ||

ಯದಾ ನ ಜಗೃಹೇ ರಾಜಾ ಭಾರ್ಯಾಪುತ್ರಾವನಿಂಧಿತೌ |
ಶೃಣ್ವಾಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಖೇ ವಾಗಾಹಾಶರೀರಿಣೀ || ೨೦ ||

ಮಾತಾ ಭ್ರಾತೃಪಿತುಃ ಪುತ್ರೋ ಯೇನ ಜಾತಃ ಸ ಏವ ಸಃ |
ಭರಸ್ತು ಪುತ್ರಂ ದುಷ್ಯಂತ ಮಾವಮಂಸಾಃ ಶಕುಂತಲಾಮ್ || ೨೧ ||

ರೇಣೋಧಾಃ ಪುತ್ರೋ ನಯತಿ ನರದೇವ ಯಮಕ್ಷಯಾತ್ |
ತೃಂ ಚಾಸ್ಯ ಧಾತಾ ಗರ್ಭಸ್ಯ ಸತ್ಯಮಾಹ ಶಕುಂತಲಾ || ೨೨ ||

ಖತಯುರ್ಪರತೇ ಸೋಽಪಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಹಾಯಶಾಃ |
ಮಹಿಮಾ ಗೀಯತೇ ತಸ್ಯ ಹರೇರಂಶಾಭಿವೋ ಭುವಿ || ೨೩ ||

ಚಕ್ರಂ ದಕ್ಷಿಣಾಹಸ್ತೇಽಸ್ಯ ಪದ್ಮಲೋಕೋಽಸ್ಯ ಪಾದಯೋಃ |
ತಾಚೇ ಮಹಾಭಿಷೇಕೇಣ ಸೋಽಫಿಷ್ಠೋಽಧಿರಾಡ್ವಿಭುಃ || ೨೪ ||

ಪಂಚಪಂಚಾಶಾ ಮೇಧೈರ್ಗಂಗಾಯಾಮನು ವಾಜಿಭಿಃ |
ಮಾಮುತೇಯಂ ಪುರೋಧಾಯ ಯಮುನಾಯಾಮನು ಪ್ರಭುಃ || ೨೫ ||

ಅಜ್ಞಸಪ್ತಕಿಮೇಧಾಶ್ವಾನ್ ಬಲಂಧ ಕ್ರದದದ್ವರು |
ಘಾತಸ್ಯ ಹಿ ದೌಷ್ಯಂತೇರಗ್ನಿಃ ಸಾಚೇಗುಣೇ ಚಿತಃ |
ಪಾಪಂ ಬದ್ಧಲೋ ಯಸ್ಮಿನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಗಾ ವಿಭೇಜಿರೇ || ೨೬ ||

ಮಹರ್ಷಿ ಕಣ್ವರು ಕಾಡಿನಲ್ಲೇ ಆ ರಾಜಕುಮಾರನ ಜಾತಕ ಮಾರ್ಗದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಆ ಬಾಲ ಕನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ದೊಡ್ಡ- ದೊಡ್ಡ ಸಿಂಹಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಟ್ಟ ಹಾಕಿ ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದನು. || ೧೮ ||

ಆ ಬಾಲಕನು ಭಗವಂತನ ಅಂಶಾಂಶಾವತಾರನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಗಳು ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಪ್ರಮದ ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದ ಶಕುಂತಲೆಯು ಅವನನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪತಿಯಬಳಿಗೆ ಹೋದಳು. || ೧೯ || ನಿರ್ದೋಷಿ ಗಳಾದ ಭಾರ್ಯಾ-ಪುತ್ರರನ್ನು ರಾಜನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಾನು ವಿನಸ್ತನಾದಿರಿವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಅಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಶರೀರವಾಗಿಯೊಂದು ನುಡಿಯಿತು - || ೨೦ || "ಪುತ್ರನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯು ಕೇವಲ ಚರ್ಮದ ಚೀಲಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಭಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪುತ್ರನು ಸಿತನಿಗೇ ಸೇರಿದವನು. ಏಕೆಂದರೆ, ತಂದೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಪುತ್ರನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜನಿಸು ತ್ತಾನೆ. ಎಲೈ ದುಷ್ಯಂತನೇ! ನೀನು ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸ ಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ ಭರಣ-ಪೋಷಣೆ ಮಾಡು. || ೨೧ || ರಾಜನೇ! ವಂಶದ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪುತ್ರನು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ನರಕದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸುವನು. ಅದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಗ ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಡ. ಶಕುಂತಲೆಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭವನ್ನು ಇಟ್ಟವನು ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ಅವಳು ಹೇಳುವುದು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ." || ೨೨ ||

ಆಕಾಶವಾಗಿಯಂತೆ ದುಷ್ಯಂತನು ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಪುತ್ರನನ್ನು ದುಘಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ■ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಭರಣ ನೆಂದು ನಾಮಕರಣಮಾಡಿದನು. ಪರಿಣಿತನೇ! ತಂದೆಯಾದ ದುಷ್ಯಂತನ ಮೃತ್ಯುವಾದ ಒಳಕ ಪರಮ ಯಶಸ್ವಿಯೂ, ಭಗವಂತನ ಅಂಶಸಂಭೂತನಾಗಿದ್ದ ಭರತನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದನು. ಇಂದೂ ಕೂಡ ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗು ತ್ತದೆ. || ೨೩ || ಅವನ ಬಲದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಕ್ರದ ಚಿಹ್ನೆಯಿದ್ದಿತು. ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಗಮಲಕೋಶದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿದ್ದವು. ಮಹಾಭಿಷೇಕದ ವಿಧಿಯಿಂದ ಪುರೋಹಿತರು ಭರತನನ್ನು ರಾಜಾಧಿರಾಜನಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳರಿಸಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು. ಅವನು ಮಹಾಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. || ೨೪ || ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಮಮತಾ ಎಂಬುವಳ ಪುತ್ರ ದೀರ್ಘತಮಸ ಮುನಿಯನ್ನು ಪುರೋಹಿತನನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಗಂಗೋತ್ರಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಗಂಗಾಸಾಗರವೆಂಗಳುದವರೆಗಿನ ಗಂಗಾತಟದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತೈದು ಅಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆಯೇ ಯಮುನೋತ್ತ್ರಿಯಿಂದ ಪ್ರಯಾಗವವರೆಗಿನ ಯಮುನಾತೀರದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಅಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಈ ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭರತನು ಅಪಾರವಾದ ಧನರಾಶಿಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಪ್ರಕೃತ್ಯಪ್ನವಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಗ್ನಿಚಯನ ಮಾಡಿ, ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಭರತನಿಂದ ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಗೂಢುಗಳನ್ನು ಬದ್ಧ-ಬದ್ಧ ಸಂಪೈಯಲ್ಲಿ (ಒಂದು ಬದ್ಧವೆಂದರೆ ೧೩,೦೮೪) ಹಂಚಿಕೊಂಡರು. || ೨೫-೨೬ ||

ತ್ರಯಸ್ತುತಚಕ್ರಂ ಹೃತ್ಪಾದ್ವಾ ವಿಸ್ತಾಪಯನ್ಮಘಾನ್ |
ದೌಷ್ಠ್ಯಂಕಿರತ್ಯಗಾನ್ಯಾಯಾಂ ದೇವಾನಾಂ ಗುರುಮಾಯಯಾ |

|| ೨೭ ||

ಮೃಗಾನ್ ಶುಕ್ಲದಂತಃ ಕೃಷ್ಣಾನ್ ಹಿರಣ್ಯೇನ ಪರಿವೃತಾನ್ |
ಆದಾತ್ಮರ್ಮಣಿ ಮಷ್ಣಾರೇ ನಿಯುತಾನಿ ಚತುರ್ದಶ |

|| ೨೮ ||

ಭರತಸ್ಯ ಮಹತ್ಕರ್ಮ ನ ಪೂರ್ವೇ ನಾಪರೇ ನೃಪಾಃ |
ನೈವಾಪ್ತುರ್ನೈವ ಪ್ರಾಪ್ತಂಚಿ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ತ್ರಿದಿವಂ ಯಥಾ |

|| ೨೯ ||

ಕಿರಾತಯೋಽಸಾನ್ಯವನಾನಂಧ್ರಾನ್ ಕಂಕಾಸ್ಪತಾಂಧತಾನ್ |
ಅಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾನ್ತಪಾಂಶ್ಚಾಪಾನ್ ಮೈಟ್ರಾಸ್ಪ್ರಿಧಯೇಽಪಿಲಾನ್ |

|| ೩೦ ||

ಜಿಹ್ವಾ ಪುರಾಸುರಾದೇವಾನ್ಯೇ ರಾಕಾಂಸಿ ಭೇಜರೇ |
ದೇವಸ್ತುರೋ ರಾಂ ನಿರಾಃ ಪ್ರಾಣಶಃ ಪುನರಾಹರತ್ |

|| ೩೧ ||

ಸರ್ವಕಾಮಾನ್ ದಿದುಹತುಃ ಪ್ರಜಾಞಾಂ ತಸ್ಯ ರೋದೋ |
ಸಮಾಸ್ತ್ರಗಮಾಹಸ್ತ್ರೀದಿಕ್ತು ಚಕ್ರಮವರ್ತಯತ್ |

|| ೩೨ ||

ಶ ಸದ್ರಾಕ್ಷೋಽಪಾಲಾಖ್ಯಮೈಶ್ವರ್ಯಮಧಿರಾಟ್ ತ್ರಿಯಮ್ |
ಚಕ್ರಂ ಚಾಸ್ಪರಿತಂ ಪ್ರಾಣಾನ್ಮಜೇತ್ಯುಪರರಾಮ ತ |

|| ೩೩ ||

ತಸ್ಯಾಸನ್ನಪ ವೈದಭ್ಯಃ ಪತ್ನಸ್ತು ಸುಸಮೃತಾಃ |
ಜಘ್ನಾನ್ಸಾಗಭಯಾತುತ್ಪಾನ್ಮಾನುರೂಪಾ ಇತೀರಿತೇ |

|| ೩೪ ||

ತಪ್ತೈವಂ ವಿತರ್ಥೇ ವಂಶೇ ತದರ್ಥಂ ಯಜಮಃ ಸುತಮ್ |
ಮರುಕ್ಷೋಮೇನ ಮರುಕ್ಷೋ ಭರದ್ವಾಜಮುಪಾದಮಃ |

|| ೩೫ ||

ಅಂಶವಗ್ತ್ವಾಂ ಭ್ರಾತೃಪತ್ನಾಂ ಮೈಥುನಾಯ ಬೃಹಸ್ಪತೇ |
ತೃಪ್ತೋ ದಾರಿತೋ ಗರ್ಭಂ ಶಪ್ತಾ ವೀರ್ಯಮವಾಸ್ಯಜತ್ |

|| ೩೬ ||

ಹೀಗೆ ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಆ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೂರಮೂವತ್ತಮೂರು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಯೂಪಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ನೂರ ಮೂವತ್ತಮೂರು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಮಸ್ತ ರಾಜರನ್ನು ಆಶ್ವರ್ಯಗೊಳಿಸಿದನು. ಈ ಯಜ್ಞಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭರತನಿಗೆ ಪರಮ ಯಶಸ್ಸು ಲಭಿಸಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಮಾಯೆಯನ್ನು ಜಯಿಸಿ ದೇವತೆಗಳ ಪರಮಗುರುವಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. || ೨೭ || ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ 'ಮಷ್ಣಾರ' ಎಂಬ ಒಂದು ಕರ್ಮವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಭರತನು ಸುವರ್ಣ ವಿಭೂಷಿತವಾದ ಬೀಯ ದಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಆನೆಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದನು. || ೨೮ || ಭರತನು ಮಾಡಿದಂತಹ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಯಾರೂ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಯಾರೂ ಮಾಡಲಾರರು. ಯಾರಾದರೂ ಕೈಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಲ್ಲನೇ ? || ೨೯ || ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ದಿಗ್ವಿಜಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಿರಾತ, ಹೋ, ಯವನ, ಅಂಧ್ರ, ಕಂಕ, ಖಡ್ಗ, ಶಕ, ಮೈತ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದ್ರೋಹಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದನು. || ೩೦ || ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಆಸುರರು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ದೇವಸ್ಥಾನರನ್ನು ಅವಹೇರಿಕೊಂಡು ರಸಾಕಳಿ ಹೋಗಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಭರತಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಆ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತಂದು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. || ೩೧ || ಭರತನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೂಮ್ಯಂತರಿಕ್ಷಗಳು ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಕಲ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವನು ಇಷ್ಟೇಳುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಆಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲದ ವಿಶಿಷ್ಟ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. || ೩೨ || ಕೊನೆಗೆ ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು - ಲೋಕಪಾಲರನ್ನೂ ಚತುರ್ಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸಂಪತ್ತು, ಆಖಂಡ ಶಾಸನ ಮತ್ತು || ೩ || ಜೀವನವೂ ಕೂಡ ಮಿಥ್ಯೆಯೇ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಸಂಸಾರದಿಂದ ವಿದಕ್ತನಾದನು. || ೩೩ ||

ವರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ವಿದರ್ಭರಾಜನ ಮೂವರು ಕನ್ಯೆಯರು ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಪತ್ನಿಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಪತಿಯನ್ನು ಬಹಳ ವಾಗಿ ಆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರ ಭರತನು ಅವರಲ್ಲಿ - ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳು ನನಗೆ ಅನುರೂಪರಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹೆದರಿ - ಸಾಮ್ರಾಟನು ನಮ್ಮನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಿರಲಿ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದರು. || ೩೪ || ಹೀಗೆ ಭರತಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ವಂಶವು ವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ಸಂತಾನದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ 'ಮರುತ್ ಸ್ತ್ರೋಮ'ವೆಂಬ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದ ಮರುದ್ಗನು ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ ಭರತನಿಗೆ ಭರದ್ವಾಜನೆಂಬ ಪುತ್ರನನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದರು. || ೩೫ || ಭರದ್ವಾಜರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಪ್ರಸಂಗ ಇಂತಿದೆ - ಒಮ್ಮೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ತನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ಉತಕಥನ ಗರ್ಭದತ್ತಿಯಾದ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಬಯಸಿದರು. || ೩ || ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಾಣ (ದೀರ್ಘತಮಾ)ವು ಅದನನ್ನು ತಡೆದನು. ಆದರೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಅದರ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಅದಕ್ಕೆ 'ನೀನು ಕುರುಡನಾಗು' ಎಂದು ಕಹಿ ಗರ್ಭಾಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. || ೩೬ ||

ತಂ ತ್ಯಕ್ತಕಾಮಾಂ ಮಮತಾಂ ಭರ್ತ್ಯತ್ಯಾಗವಿಶಂಕಿತಾಮ್ |
ನಾಮನಿರ್ವಚನಂ ತಸ್ಯ ಶ್ಲೋಕಮೇನಂ ಸುರಾ ಜಗುಃ || ೩೭ ||

ಮೂಢೇ ಭರ ದ್ವಾಜಮಿಮಂ ಭರ ದ್ವಾಜಂ ಬೃಹಸ್ಪತೇ |
ಯಾತೌ ಯದುಕ್ತ್ವಾ ಪಿತರೌ ಭರದ್ವಾಜಸ್ತತ್ಸ್ವಯಿಮ್ || ೩೮ ||

ಚೋದ್ಯಮಾನಾ ಸುರೈರೇವಂ ಮತ್ಯಾ ವಿತಥಮಾತ್ಮಜಮ್ |
ವ್ಯಸ್ಯದನ್ಯರುತೋಽಬಿಭ್ರನ್ ದತ್ತೋಽಯಂ ವಿತಥೇಽನ್ಯಯೇ || ೩೯ ||

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೨೦ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಭಾರತೇ ಪಾದಮಹಾಂಶ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನವಮ ಸ್ಕಂಧೇ ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೨೦ ||

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಭರತವಂಶದ ವರ್ಣನೆ - ರಂತಿದೇವನ ಕಥೆ

ಶ್ರೀಕುಕ ಉವಾಚ

ವಿತಥಸ್ಯ ಸುತೋ ಮನ್ಯುರ್ಬೃಹತ್ಯಕ್ಷತ್ರೇ ಜಯದ್ವತಃ |
ಮಹಾವೀರ್ಯೋ ನರೋ ಗರ್ಗಃ ಸಂಕೃತಿಸ್ತು ನರಾತ್ಮಜಃ || ೧ ||

ಗುಮತ್ಯ ರಂತಿದೇವತ್ಯ ಸಂಕೃತೇಃ ಪಾಂಡುನಂದನ |
ರಂತಿದೇವಸ್ಯ ಹಿ ಯಶ ಇಹಾಮುತ್ರ ಚ ಗೀಯತೇ || ೨ ||

ವಿಮುದ್ವಿತ್ಯಸ್ಯ ವದತೋ ಲಬ್ಧಂ ಲಬ್ಧಂ ಬುಭುಕ್ಷತಃ |
ವಿಕ್ರಿಯಚನಸ್ಯ ಧೀರಸ್ಯ ಸಕುಟುಂಬಸ್ಯ ಸೀದತಃ || ೩ ||

ವ್ಯತಿಮುದಪ್ರಚ್ಛಾಂತದಹಾನ್ಯಪಿಬತಃ ಕಿಲ |
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯುಮಂಯಾವಂ ತೋಯಂ ಪ್ರಾತರುಪ್ಪಿತಮ್ || ೪ ||

ಉಪದ್ವನ ವತ್ತೀ ಮಮತೆಯು - ತನ್ನ ಪತಿಯು ತನ್ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬರುವನೆಂದು ಹೆದರಿದಳು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಮೂಲಕ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಶಿಶುವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ಬಯಸಿದಳು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಗರ್ಭಾಸ್ಥವಾದ ಶಿಶುವಿನ ನಾಮನಿರ್ವಚನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. || ೩೭ || ಮೂಢಳೇ! ನಿನ್ನ ಪತಿಗೂ ಮತ್ತು ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೂ ಮಗನಾಗಿರುವ ಈ ದ್ವಾಜನನ್ನು ನೀನೇ ಭರಿಸು. ಹೆದರಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಮಮತೆಯು ಒಲ್ಲೆನೆಂದಳು. ಆಗ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೇ! ನಿನ್ನಗೂ ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೂ ಪುತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಈ ದ್ವಾಜನನ್ನು ನೀನೇ ಭರಿಸು. ದೇವತೆಗಳ ಮಾತಿಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಒಲ್ಲೆನೆಂದನು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಮಗುವಿಗೆ ಭರದ್ವಾಜನೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. || ೩೮ || ದೇವತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೀಗೆ ನಾಮನಿರ್ವಚನವಾದರೂ ಮಮತೆಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಈ ಪುತ್ರನು ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವನು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಆಕೆಯು ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು. ಆಗ ಮರುದ್ಗಣರೇ ಅವನು ಸಾಕಿದರು. ಭರತನ ವಂಶವು ನಿಂತುಹೋಗುವಾಗ ಅವನನ್ನು ತಂದು ಭರತನಿಗೆ ಇತ್ತರು. ಈ ವಿತಥನೇ (ಭರದ್ವಾಜ) ಭರತನಿಗೆ ದತ್ತಪುತ್ರನಾದನು. || ೩೯ ||

ಶ್ರೀಕುಕಮಹಾಕುಮಾರಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ವಿತಥ ಅಥವಾ ಭರದ್ವಾಜನ ಮಗ ಮನ್ಯು ಎಂಬುವನು. ಮನ್ಯು ಎಗೆ - ಬೃಹತ್ ಕೃತ್, ಜಯ, ಮಹಾವೀರ್ಯ, ಸದ, ಗರ್ಗವೇವ ಎವರು ಪುತ್ರರಾದರು. ನರನಿಗೆ ಸಂಕೃತಿ ಎಂಬ ಮಗನಿದ್ದನು. || ೧ || ಸಂಕೃತಿಗೆ ಗುರು ಮತ್ತು ರಂತಿದೇವರೆಂಬ ಇಬ್ಬರೂ ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ರಂತಿದೇವನ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕೀರ್ತಿಯು ಇಹಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. || ೨ || ರಂತಿದೇವನು ಆಕಾಶದಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ದೈವಪರವಿಂಪ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ದಿನಗಳಂತೆ ಅವನ ಸಂಪತ್ತು ಕರಗಿಹೋಯಿತು. ದಿನಾವನೂ ದೊರೆಕಿವರೆ ಅವನು ಇತರರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ಹಸಿದುಕೊಂಡೇ ಇದ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತನು. ಅವನು ಸಂಗ್ರಹ-ಪರಿಗ್ರಹ, ಮಮತೆಯಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಟುಂಬವೊಡನೆ ದುಡಿವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. || ೩ || ಒಮ್ಮೆ ಸತತವಾಗಿ ನಲವತ್ತೆಂಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ನೀರೂ ಕೂಡ ಸಿಗದೆ ಕಳೆದು ಹೋದುವು. ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಪ್ಪ, ಪಾಯಸ, ಗೋದಿಯ ಅನ್ನ ಮತ್ತು ನೀರು ದೊರೆತವು. || ೪ ||

ಕೃಚ್ಛ್ರಪ್ರಾಪ್ತಕುಟುಂಬಸ್ಯ ಕ್ಷುತ್ಪಿಶ್ತಾಂ ಚಾತವೇಪಥೋಃ |
ಅತಿಥಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಕಾಲೇ ಭೋಕ್ತುಕಾಮಸ್ಯ ಚಾಗಮತ್ || ೫ ||

ತಸ್ಯ ಸಂವ್ಯಭಜತೋಽನ್ಯಮಾದ್ಯತ್ ಕ್ರದ್ಯಯಾನ್ವಿತಃ |
ಹರಿಂ ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಪತ್ಯನ್ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಯಯೌ ದ್ವಿಜಃ || ೬ ||

ಅಥಾನ್ಯೋ ಭೋಕ್ತೃಮಾಣಸ್ಯ ವಿಭಕ್ತಸ್ಯ ಮಹೀಪತೇ |
ವಿಭಕ್ತಂ ವ್ಯಭಜತ್ಸ್ಯ ವೃಷಲಾಯ ಹರಿಂ ಸ್ಮರನ್ || ೭ ||

ಯಾತೇ ಶೂದ್ರೇ ತಮನ್ಯೋಽಗಾದತಿಥಿಃ ಶ್ವಫಿರಾನ್ವತಃ |
ರಾಜನ್ಯೇ ದೀಯತಾಮನ್ಯಂ ಸಗಣಾಯ ಬುಭುಕ್ಷತೇ || ೮ ||

ಸ ಆದೃತ್ಯಾವಶಿಷ್ಟಂ ಯದ್ವಹುಮಾನಪುರಸ್ಕತಮ್ |
ತಚ್ಚ ದತ್ತಾ ನಮಶ್ಚಕ್ರೇ ಶ್ವಭ್ಯಃ ಶ್ವಪತಯೇ ವಿಭುಃ || ೯ ||

ಪಾನೀಯಮಾತ್ರಮುಚ್ಯೇಷಂ ಕಚ್ಚಿಕಪರಿತರ್ಪಣಮ್ |
ಪಾಸ್ಕತಃ ಪುಲ್ಕಸೋಽಭ್ಯಾಗಾದಪೋ ದೇಹ್ಯಕುಭಸ್ಯ ಮೇ || ೧೦ ||

ತಸ್ಯ ತಾಂ ಕರುಣಾಂ ವಾಚಂ ನಿಶಮ್ಯ ವಿಪುಲತ್ರಮಾಮ್ |
ಕೃಪಯಾ ಭೃಶಸಂತಪ್ತ ಇದಮಾಹಾಮೃತಂ ವಚಃ || ೧೧ ||

ನ ಕಾಮಯೇಽಹಂ ಗತಿಮೀಶ್ವರಾತ್ಪರಾ-
ಮಪ್ಪರ್ಥಿಯುಕ್ತಾಮಪುನರ್ಭವಂ ವಾ |
ಆರ್ತಿಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇಽಖಿಲದೇಹಭಾಚಾ-
ಮಂತಃ ಸ್ತುತೋ ಯೇನ ಭವಂತ್ಯದುಃಖಾಃ || ೧೨ ||

ಕ್ಷುತ್ಪಿಶ್ತಮೋ ಗಾತ್ರಪರಿತ್ರಮತ್
ದೈನ್ಯಂ ಕ್ಲಮಃ ಪೋಕವಿಪಾದಮೋಹಾಃ |
ಸರ್ವೇ ನಿವೃತ್ತಾಃ ಕೃಪಣಸ್ಯ ಜಂತೋಃ-
ರ್ಜಿಜೇವಿಪೋರ್ಜೀವಜಲಾರ್ಪಣಾನ್ಯೇ || ೧೩ ||

ಅವನ ಪರಿವಾರವು ಹಸಿವು-ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಹಳ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಾ ಗಡ-ಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಇನ್ನೇನು ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವಾಗ ಓರ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದನು. || ೫ || ರಂತಿದೇವನು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಭಗವಂತನನ್ನೇ ದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧಾದರಗಳಿಂದ ದೊರೆಕಿದ ಅದೇ ಅನ್ನದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭೋಜನಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. || ೬ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಈಗ ಉಳಿದಿರುವ ಅನ್ನವನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹಂಚಿ ಕೊಂಡು ಊಟಮಾಡಲು ರಂತಿದೇವನು ಬಯಸಿದನು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊರ್ವ ಶೂದ್ರನು ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದನು. ರಂತಿದೇವನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಆ ಉಳಿದ ಅನ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಶೂದ್ರನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿದನು. || ೭ || ಶೂದ್ರನು ತಿಂದುಂಡು ಹೊರಟುಹೋದಾಗ ನಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತೊರ್ವ ಅತಿಥಿಯು ಬಂದನು. ಅವ ನೆಂದನು - ರಾಜನೇ! ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ನಾಯಿಗಳು ಹಸಿದಿದ್ದೇವೆ. ತಿನ್ನಲು ಏನಾದರೂ ಕೊಡು. || ೮ || ರಂತಿದೇವನು ಅತ್ಯಂತ ಆದರಭಾವದಿಂದ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗೆ ಉಳಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು ಮತ್ತು ಭಗವನ್ನಯನಾಗಿ ನಾಯಿಯ ಒಡೆಯನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. || ೯ || ಈಗ ಕೇವಲ ನೀರು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅದೂ ಕೂಡ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟೇ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಕುಡಿಯ ಬೇಕೆಂದಿರುವಾಗ ಓರ್ವ ಚಾಂಡಾಲನು ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು - 'ಸ್ವಾಮಿ! ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ನೀಚನಾಗಿರುವೆನು. ನನಗೆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಸು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. || ೧೦ || ಹೀಗೆ ಹೇಳಲೂ ಕೂಡ ಬಹಳ ಬಳಲಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಚಾಂಡಾಲನ ಕರುಣಾಪೂರ್ಣ ವಾದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಕರುಣಾಶಾಲಿಯಾದ ರಂತಿದೇವನು ದಯೆಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಾ ಅಮೃತಮಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು. || ೧೧ || ನಾನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅಣಿಮಾಡಿ ಅಪ್ಪುದ್ದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪರಮಗತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೂಡ ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಅವರ ಎಲ್ಲ ದುಃಖಗಳನ್ನು ನಾನೇ ಸಹಿಸುವಂತಾಗಲಿ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ದುಃಖವಾಗದಿರಲೆಂದು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ. || ೧೨ || ಈ ದೀನ ಪ್ರಾಣಿಯು ನೀರು ಕುಡಿದಾದರೂ ಬದುಕಲು ಬಯಸುತ್ತಿದೆ. ನೀರನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಇವನ ಜೀವನದ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಹಸಿವು-ಬಾಯಾರಿಕೆಯ ಪೀಡೆ, ಶರೀರದ ತಿಥಿಲತೆ, ದೀನತೆ, ಗ್ಲಾನಿ, ಶೋಕ, ವಿಪಾದ, ಮೋಹ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತವೆ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಈಗ ನಾನೇ ಸುಖಿಯು || ೧೩ ||

ಇತಿ ಪ್ರಭಾಷ್ಯ ಪಾನೀಯಂ ಮ್ರಿಯಮಾಣಃ ಪಿಪಾಸಯಾ |
ಪುಲ್ಕಸಾಯಾದದಾದ್ಧೀರೋ ನಿರ್ಗರ್ಗಕರುಣೋ ಸ್ತುತಃ
|| ೧೪ ||

ತಸ್ಯ ತ್ರಿಭುವನಾಧೀಶಾಃ ಫಲದಾಃ ಫಲಮಿಚ್ಛತಾಮ್ |
ಅತ್ಯಾನ್ಯಂ ದರ್ಶಯಾನ್ವಕ್ತುರ್ಮಾಯಾ ವಿಪ್ಲವಿನಿರ್ಮಿತಾಃ
|| ೧೫ ||

ಸ ವೈ ತೇಭ್ಯೋ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ನಿಯಂಗೋ ವಿಗಮ್ನುಹಃ |
ವಾಸುದೇವೇ ಭಗವತಿ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಚಕ್ರೇ ಮನಃ ಪರಮ್
|| ೧೬ ||

ಈಶ್ವರಾಲಂಬನಂ ಚಿತ್ತಂ ಕುರ್ವತೋಽನನ್ಯರಾಧಸಃ |
ಮಾಯಾ ಗುಣಮಯೀ ರಾಜನ್ಯಪ್ನವತ್ಪ್ರಲೀಯತ
|| ೧೭ ||

ತತ್ಪ್ರಸಂಗಾನುಭಾವೇನ ರಂಶಿದೇವಾನುವರ್ತಿತಃ |
ಅಭವನ್ನೋಗಿನಃ ಸರ್ವೇ ಸಾರಾಯಣಪರಾಯಣಾಃ
|| ೧೮ ||

ಗರ್ಗಾಚ್ಛಿನ್ವತೋ ಗಾರ್ಗಃ ಕ್ಷತ್ರಾದ್ಭದ್ರ ಹೃದರ್ವತ |
ದುರಿತಕ್ಷಯೋ ಮಹಾವೀರ್ಯಾಶ್ಚ ತ್ರಯ್ಯಾರುಣಃ ಕವಿಃ
|| ೧೯ ||

ಪುಷ್ಕರಾರುಣರಿತ್ಯತ್ರ ಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗತಿಂ ಗತಾಃ |
ಬೃಹತ್ಕೃತ್ಸ್ಯ ಪುತ್ರೋಽಭೂದ್ಭವೀ ಯದ್ವಿನಾಪುರಮ್
|| ೨೦ ||

ಅಜಮೀಢೋ ದ್ವಿಮೀಢಶ್ಚ ಪುರುಮೀಢಶ್ಚ ಹಸ್ತಿನಃ |
ಅಜಮೀಢಸ್ಯ ವಂಶಾಃ ಸ್ತುಃ ಪ್ರಿಯಮೇಧಾದಯೋ ದ್ವಿಜಾಃ
|| ೨೧ ||

ಅಜಮೀಢಾದ್ಬೃಹದಿಪುತ್ರಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ ಬೃಹದ್ಧನುಃ |
ಬೃಹತ್ಕಾಯಸ್ತತ್ಪುತ್ರಸ್ಯ ಪುತ್ರ ಅಸೀಜ್ಜಯದ್ರಥಃ
|| ೨೨ ||

ತಪ್ತುತೋ ವಿಶದ್ರವಸ್ಯ ಸೇನಜಿಹ್ವಮಜಾಯತ |
ಮಚಿರಾಶ್ಚ್ಯೋ ದೃಢಪನುಃ ಕಾಶ್ಕೋ ವತಶ್ಚ ತಪ್ತುತಾಃ
|| ೨೩ ||

ಮಚಿರಾಶ್ಚಮಹಾ ಪಾರಃ ಪೃಥುಸೇನಸ್ತದಾತ್ಮಜಃ |
ಪಾರಸ್ಯ ತನಯೋ ನೀಪುಸ್ಯ ಪುತ್ರಶಂ ತ್ವಘೂತ್
|| ೨೪ ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ರಂಶಿದೇವನು ಆ ಉಳಿದಿರುವ ನೀರನ್ನೂ ಕೂಡ
ಆ ಚಾಂಡಾಲನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಅವನು ಸ್ವತಃ
ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಅವನ ಹೃದಯವು
ಕರುಣಾಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಜೀವನಾಧಾರವಾದ
ನೀರನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಕೂಡ ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ
ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಸೀಮೆ ಇದೆಯೇ ? || ೧೪ ||
ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಈ ಅತಿಥಿಗಳು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಂದ ರಚಿತ
ವಾದ ಮಾಯೆಯ ವಿಭಿನ್ನರೂಪಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಪರೀಕ್ಷೆಯು
ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಾಗ ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ
ಗೊಳಿಸುವಂತಹ ತ್ರಿಭುವನಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಷ್ಣು
ಮಹೇಶ್ವರ ಮೂವರು ಅವನೊಡನೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾದರು. || ೧೫ ||
ರಂಶಿದೇವನು ಅವರ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಭಗವಂತನ
ಕೃಪೆಯಿಂದ ಅವನು ನಿರ್ಗುಣನೂ, (ನಿರಾಸಕ್ತನೂ) ನಿಷ್ಪ್ರಹನೂ
ಆಗಿದ್ದನು. ವರಮ ಪ್ರೇಮಮಯ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವನಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯಗೊಳಿಸಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ
ಬೇಡಲಿಲ್ಲ. || ೧೬ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಅವನಿಗೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲದೆ
ಯಾವ ಮಸ್ತುವಿನ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ
ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಸ್ವಪ್ನ ದೃಶ್ಯವು ಇಲ್ಲವಾಗುವಂತೆ ತ್ರಿಗುಣಮಯ
ವಾದ ಮಾಯೆಯು ನಾಶವಾಗಿಹೋಯಿತು. || ೧೭ || ರಂಶಿ
ದೇವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಕೂಡ ಅವನ ಸಂಗದಿಂದ ಯೋಗಿ
ಗಳಾಗಿ, ಎಲ್ಲರೂ ನಾರಾಯಣ ಪರಾಯಣರಾದರು. || ೧೮ ||

ಮನ್ಯುಪುತ್ರನಾದ ಗರ್ಗನಿಂದ ತಿನಿ ಮತ್ತು ತಿನಿಯಿಂದ
ಗಾರ್ಗನ ಜನ್ಮವಾಯಿತು. ಗಾರ್ಗನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದರೂ
ಅವನಿಂದ ತ್ರಯ್ಯಾರುಣ, ಕವಿ, ಪುಷ್ಕರಾರುಣ ಎಂಬ ಮೂವರು
ಪುತ್ರರಾದರು. ಈ ಮೂವರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದರು. ಬೃಹತ್ ಕೃತ್ಸನ
ಪುತ್ರ ಹಸ್ತಿ ಎಂಬುವನು. ಅವನೇ ಹಸ್ತಿನಾಪುರವನ್ನು ನೆಲೆ
ಗೊಳಿಸಿದನು. || ೧೭-೨೦ || ಹಸ್ತಿಗೆ-ಅಜಮೀಢ, ದ್ವಿಮೀಢ
ಮತ್ತು ಪುರುಮೀಢರೆಂಬ ಮೂವರು ಪುತ್ರರಿದ್ದರು. ಅಜಮೀಢನ
ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯಮೇಢ ಮೊದಲಾದವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದರು.
|| ೨೧ || ಇದೇ ಅಜಮೀಢನ ಒರ್ವ ಪುತ್ರನ ಹೆಸರು ಬೃಹದಿಪು
ಎಂದಿತ್ತು. ಬೃಹದಿಪುವಿಗೆ ಬೃಹದ್ಧನು ಪುತ್ರನಾದನು. ಬೃಹದ್ಧನು
ವಿಗೆ ಬೃಹತ್ಕಾಯ, ಬೃಹತ್ಕಾಯನಿಗೆ ಜಯದ್ರಥನು ಹುಟ್ಟಿದನು.
|| ೨೨ || ಜಯದ್ರಥನ ಪುತ್ರ ವಿಶದ್ರವನಾದನು. ವಿಶದನಿಗೆ ಸೇನ
ಜಿಹ್ವ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಸೇನಜಿಹ್ವನಿಗೆ ರುಚಿರಾಶ್ಚ, ದೃಢಪನು, ಕಾಶ್ಚ
ಮತ್ತು ವತಶ್ಚ ಎಂಬ ನಾಲ್ವರು ಪುತ್ರರಾದರು. || ೨೩ || ರುಚಿ
ರಾಶ್ಚನಿಗೆ ಪಾರನೆಂಬ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ಪಾರನಿಗೆ ಪೃಥುಸೇನ
ಜನಿಸಿದನು. ಪಾರನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪುತ್ರನ ಹೆಸರು ನೀಪ ಎಂದಿತ್ತು.
ಅವನಿಗೆ ನೂರು ಮಕ್ಕಳಾದರು. || ೨೪ || ಇದೇ ನೀಪನು
ಧಾಯಾ* ಶುಕನ ಕನ್ಯೆಯಾದ ಕೃತ್ವಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹನಾಗಿದ್ದನು.
ಅವನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನೆಂಬ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನು

* ಧುಕಮುನಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಅನೇಕನೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನು ವಿರಾಗಿಯಾಗಿ ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒರ್ವ ಧಾಯಾ ಶುಕನನ್ನು
ರಾಶಿ, ಎಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆ ಧಾಯಾ ಶುಕನೇ ಗೃಹಸ್ಥೋಚಿತವಾದ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದನು.